

== VI. zvezek. ==

Pedagoški Letopis

Na svetlo daje

Slovenska Šolska Matica
v Ljubljani.

Uredila

H. Schreiner in dr. Jos. Tominšek.

V Ljubljani.

Natisnili J. Blasnika nasledniki.

1906.

VI. zvezek.

Pedagoški Letopis.

Na svetlo daje

Slovenska Šolska Matica

 v Ljubljani.

Uredila

H. Schreiner in dr. Jos. Tominšek.

V Ljubljani.

Natisnili J. Blasnika nasledniki.

1906.

C VII 36480 c

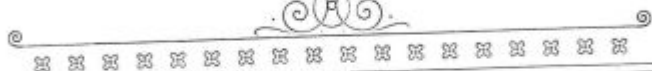
VII 36480 c

030024236

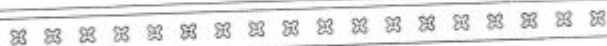
Vsebina.

	Stran
I. Pedagoško slovstvo:	
a) Zgodovina pedagogike; obča pedagogika in njene pomožne vede. (<i>H. Schreiner</i>)	1
b) Začetni pouk v čitanju in pisanju. (Konec.) (<i>Fr. Gabršek</i>)	30
II. Razprave:	
a) O pouku latinskega jezika. (<i>Dr. Jos. Tomišek</i>)	44
b) Javen telovadni nastop. (<i>I. Kren</i> , poslovenil I. Bajželj)	68
III. Teme in teze podagoških in drugih poročil za leto 1906. (Sestavil <i>Jakob Dimnik</i>)	104
IV. Poročilo o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ leta 1906. (Priobčil tajnik <i>Fr. Gabršek</i>)	149
V. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov. (Uredil tajnik <i>Fr. Gabršek</i>)	156
VI. Letno izvestje „Društva slovenskih profesorjev“ za leto 1906. (Priobčil tajnik <i>dr. Fr. Ilešič</i>)	183
VII. Zaznamek dozdej izdanih in založenih knjig „Slovenske Šolske Matice“	192
VIII. Naznanilo	194

I. Pedagoško slovstvo.

a) Zgodovina pedagogike; obča pedagogika in njene pomožne vede.

(H. Schreiner.)

I. Uvod.

Pet let je preteklo, odkar sem v prvem Letopisu „Slov. Šolske Matice“ na kratko opozoril na nekatera vprašanja teoretske pedagogike, ki so na dnevnem redu, ter tistim, ki bi se hoteli nadalje poučiti o njih, navedel nekoliko knjig. V naših hitrih časih je pet let za zgodovino svetovne pedagoške književnosti že dolga doba. Število pedagoških publikacij tekom teh petih let šteje na tisoče. Veliko smeti, veliko prazne slame, res; pa tudi zlata zrna so vmes, vredna, da jih poiščemo in shranimo. Ali ni torej „Slov. Šolska Matica“ toliko časa zane-marjala svoje dolžnosti, ne izpolnjujoč obljube, da nam bode v svojem Letopisu „nudila sliko pedagoških ved, kakor so se razvijale in se razvijajo; da nas bode opozarjala na pedagoška vprašanja, ki so na dnevnem redu“ i. t. d.? Morebiti nam bode kdo kaj takega očital. A jaz se bojim, da bi po petih letih prišel ne prepozno, ampak prezgodaj s svojimi premišljevanji. „Dajte nam praktičnih pripomočkov za naše delo!“ kliče učiteljstvo in nam s tem pač dovolj jasno izjavlja, česa — ne želi: teorije. In ni mu tega zameriti: „Grau, Freund, ist alle Theorie und grün

des Lebens goldner Baum.“ Kaj velja najlepša teorija, če ni presajena v življenje? Kakor povsod drugod, tako in še bolj ima na polju vzgoje in pouka pravo vrednost le praksa. Sama praksa pa zopet ne zadostuje: najboljša praksa je tista, ki hodi s teorijo roko v roki. „Teorija povzdigne učitelja — rokodelca v učitelja umetnika.“ (Gl. Pedag. Letopis 1901. str. 13.)

Ne moremo dovolj glasno poudarjati, kako potrebno je vsakemu učitelju, da vedno in vedno zajemlje iz neusahnega vira znanosti. Duhu je treba hrane prav tako kakor telesu; duh brez hrane hira in umira kakor telo, ako mu ne nadomeščaš porabljenih snovi. A ne samo nadomeščati je treba, kar si potrošil duševnih in telesnih sil, ampak življenje kot večni proces razvoja zahteva več in več moči od nas. „Naprej“ je geslo naše dobe. Učenjaki in znanstveniki, trgovci, obrtniki, kmetovalci in rokodelci, vsi se družijo po stanovih in poklicih ter se izpodbujajo in poučujejo; imajo svoje strokovne liste in svojo strokovno književnost, ki jo čitajo in proučavajo. Bavijo se s teorijo in prakso svojega poklica. Preprosti črevljar se briga za strojbo usnja, da ve, kako mora ravnati z njim, in proučava anatomijo človeške noge, da bi ji vedel umeriti črevelj tako, da ne bode tiščal noge in bo imel vendar lično obliko. — In učitelju vzgojitelju, izobraževalcu najdražjega, kar ima svet, podobarju človeške duše, bi ne bilo treba poznati snovi, ki jo obrazuje, in ne idealnih likov, ki v nje naj izobrazuje črez vse dragoceno snov? On naj bi stal hlapčevsko pri stroju kakor prost delavec, ki se ni naučil drugega nego: sedaj moram prijeti za ta vzvod in ga potisniti na to stran, da se začne gibati stroj; kako bo nastalo gibanje, to me nič ne briga. — Ne, in stokrat ne! Tako nevredno mislečega človeka ne sodi noben slovenski učitelj. On hoče poznati vzroke in vedeti, kakšne neposredne in posredne posledice bode imelo njegovo dejanje. Skratka, ako hočemo delati zavedno in sigurno, nam je treba tudi teoretskega znanja.

Zategadelj pač smem upati, da moj poziv ne bo „klic vpijočega v puščavi“, ako uljudno vabim slovensko učiteljstvo, da z menoj malo pogleda po pedagoškem svetu za novicami. Morebiti bode katerega izmed mojih spremljevalcev celo mikalo, da bi se pomudil dalje časa v kakem koticu, ki bodeva mimo njega popotovala.

II. Napredek pri Slovencih.

1. Oglejmo si najprej, kaj je zrastle zadnjih pet let na domačem polju! Najmarkantnejši pojav je bil tukaj pač duševni dvoboj, ki sta ga bila dva izmed naših prvih voditeljev na pedagoškem polju pred polno javnostjo. Ni mi treba na tem mestu ponavljati, za kaj se je šlo, kako se je vse vršilo; saj smo vsi z velikim zanimanjem zasledovali oni boj in nam mora biti vsem še v živem spominu. „Za“ in „proti formalnim stopnjam“ je bil bojni klic na tej in na drugi strani. Kdo je zmagal? Na to vprašanje odgovarjam z nekoliko izpremenjenimi besedami duhovitega francoskega pisatelja A. Dumas-ja: „Kdo ima prav v tej pravdi? Oba — dokler oba zasledujeta in iščeta — in nobeden — kakor hitro začneta drug drugemu zabavljati. Med resnico, ki je smoter in med svobodnim preiskavanjem, h kateremu ima vsakdo pravico, nasilnosti ni prostora, vkljub slovitim primerom, ki nasprotno dokazujejo. Nasilnost umakne smoter, to je vse. Ona ni le kruta, ona je nekoristna, kar je največja napaka v civilizaciji“. — Pa kaj hočemo? Pod kožo smo vsi krvavi in nihče se ne bori s svetlimi rokavicami. V ljutem boju švigne pač tudi kaka iskra in lete tuintam odkrhki. Zategadelj sodijo nekateri o tem boju, da bi bilo bolje, ko bi ga ne bilo. Sklicevali bi se lahko le-ti na omenjenega francoskega pisatelja, ki pravi na drugem mestu: „Jaz bi rajši ne izrekel svojega mnenja o kateri si bodi stvari, ker dobro vem, da ne bode nič iz tega. Tisti, ki so bili že prej z nami istega mnenja, ga bodo še nekoliko časa ohranili; tisti pa, ki so bili nasprotnega mnenja, bodo pri tem bolj in bolj ostali. Najbolje bi bilo, da bi se sploh ne prepirali.“ „Mnenja so kakor žreblji,“ pravi neki moralist, ki spada k mojim prijateljem, „čim bolj jih poudarjaš, tem globlje jih zabijaš.“ — Jaz se nikakor ne morem pridružiti tistim, ki obžalujejo ta boj. Neposredni nasledki boja so sicer žalostni, a človeška narava je taka, da ji je boj potreben. Brez boja se ziblremo v sladki zavesti svojega posestva in zibanje uspava. Če ne pride v pravem času udarec, ki nas zdrami in pokliče k orožju, lahko zaspimo v večno spanje. Eno korist nam je ta borba gotovo prinesla: Danes pač ni slovenskega učitelja, ki bi ne vedel, kaj so formalne stopnje, in ki si ni ustvaril svoje sodbe o njih vrednosti. —

Obrnimo sedaj svojo pozornost k spisom svoje stroke! Poudarjam, da mi je tukaj govoriti, kakor pravi naslov, samo o zgodovini pedagogike, o občī pedagogiki in o njenih pomožnih vedah.

2. Število celih knjig slovenskih, ki so o tej stroki izšle v naši dobi, pač ni veliko. Sem spadajo: *Schreiner H.*: Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovnī proces učenja. Nauk o formalnih stopnjah. Založila in izdala „Slov. Šol. Matica“ v Ljubljani, 1903.

Jožef Valenčič: Vzgoja in omika ali izvir sreče. V Ljubljani 1899.

Kaj hočemo? Poslanica slov. mladini. Komisijonalna zaloga L. Schwentnerja. V Ljubljani 1901.

Jakob Vrhovec: Kaj pa bodeš? Nekateri misli o volitvi stanu. Ponatis iz „Voditelja“. V Mariboru 1901.

Anton Kržič: Boj zoper lažnivost. Ponatis iz „Angelčka“ (03).

Jak. Kavčič: O značaju in njegovih lastnostih. Ponatis Izvestja mariborske gimnazije iz leta 1902.

3. Nekaj obilnejša je žetev, ako pregledamo posamezne spise v naših šolskih časnikih in drugih publikacijah. V nastopnem sem poskusil zbrati in kolikor toliko sistematsko sestaviti daljše in važnejše spise naše stroke, ki so bili objavljeni od leta 1901 do 1905, prepričan, da bo ta pregled še komu dobro služil. Nikakor pa si ne prisvajam, da je ta pregled v vsakem oziru popolen.

A. Zgodovina pedagogike. a) **Popotnik.** *Dr. Fr. Ilešič*, Joannes Cochlaeus Noricus, nasprotnik Lutru, humanist in šolnik slov. pokolenja. (1901.)¹⁾ *Isti*, Iz zgodovine šolstva. I. Slovenca Anton in Josip Spendov ter nastanek politične š. ustave. II. Šolsko pedagoška naloga iz l. 1829. III. Klagovanje enega školnika (05).

Štukelj Iv., Častita knjižna starina iz slov. ljud. šolstva (05).

b) **Slov. učitelj.** *Novak J.*, Stara in nova šola (01). *Isti* Novomeška gimnazija. (03). *Isti*, Ljudska šola na Kranjskem. (04.)

Steska V., Šolstvo na Kranjskem pred l. 1500. (02). *Isti*, Šolstvo na Kranjskem v protestant. dobi. (02.) *Isti*, Jezuitska šola

¹⁾ Število v oklepajih znači letnico.

v Ljubljani (1597—1773). (02.) *Isti*, Najstarejša dekliška šola na Kranjskem. (02.) —*ab*—, Petdesetletnica ljubljanske c. kr. višje realke.

Wildauer O., Maurus, Odločilni prevrat v zgodovini pedagogike. (03.)

c) **Drobtinice XXXI.** *Dr. A. Medved*, Slomšek in Drobtinice.

č) **Letna poročila:** Letno poročilo Franc-Jožefove lj. š. v Ljutomeru 1900/01: Ljutomerska šola ob koncu 19. stoletja. Izvestje c. kr. II. drz. gimnazije v Ljubljani: *Dr. Dragotin Lončar*, Prof. Simon Rutar. Jahresbericht des k. k. I. Staats-Gymn. zu Laibach 1902/03: *R. Perušek*, Ivan Vrhovec. Životopisna črtica.

B. Temeljne vede (Filozofija, psihologija in logika).

a) **Popotnik.** *Ulehla*, Iz nauka o umobolju. (01.)

Jan Mrazik, Na meji dveh stoletij. (Po češkem izvirniku priredil D. Martinov.) (01.)

—s, Pedagoška sugestija. (01.)

K. Kveder, Tolstega moralna filozofija in krščanstvo. (01.)

H. Schreiner, Analiza duševnega obzorja i. t. d. (gl. gori 2.). (02.)

A. Pesek, Darwinizem in vzgoja. (02.)

I. Šega, Paberki iz socialne vzgoje. (02.)

Žalčanov, Razum in srce. (02.)

A. Požegar, Prosveta. (04.)

E. Gangl, Luč in tema. (05.)

b) **Slov. učitelj.** *O. S. Vodošek*, Namen in predmet pedagogike. (01.)

K., Srce. Pedagoška študija. (01.)

I. N., Kratko poglavje o sreči. (01.)

N. (Po *Willmannu*), Šola in socialno vprašanje. (01.)

—č— Moderna pedagogika pa socialna demokracija. (01.)

A. Č., Kako naj šola pomaga reševati socialno vprašanje. (02.)

—č—, Dekadenca idealizma. (03.)

— Šola in gospodarski napredek (Po dr. J. E. Kreku).

— Dedljivost. (04.)

c) **Katoliški Obzornik.** *dr. A. Ušeničnik*, Ideali življenja.

č) **Izvestje** drugo, idrijske realke: *Dr. S. Beuk*, Kje naj postavimo mejo psihiškemu življenju v organiški prirodi.

d) **Voditelj VI.** *Čížek*: Črtice o hipnotizmu.

C. Vzgojeslovje. a) **Popotnik.** *Dr. Jos. Tominšek*, K poglavju o disciplini. (01.) *I. Leban*, Mladinski spisi. Kako jih mladina čitaj in kake dolžnosti ima učitelj do njih. (01.)

Dr. Jos. Tominšek, Nekaj o šolskem zdravništvu. (01.)

Pesek, Šola in alkohol. (01.) *Dr. Jos. Tominšek*, Učiteljeva osebnost. (01.) *Isti*, Vesele obraze. (01.)

Dr. Gregorič, O zdravem stanovanju. (01.)

M. Heric, Vihravost pogubna hiba, mirnost dragocena vrлина; njiju pojav pri pouku in delovanju učiteljem. (01.)

Svetlin, Vzroki izprijenosti naše mladine in sredstva proti tej izprijenosti s posebnim ozirom na deželne razmere. (01.)

Isti, Kako je učitelju delovati, da se otroci tudi zunaj šole dostojno vedejo. (02.)

A. Kosi, Pregovori in izreki ter glasovi o škodljivosti čezmernega uživanja alkoholičnih pijač. (02.)

Dr. Fr. Ilešič, Statistična ocena dobrih in zlih vplivov učiteljev na učence. (02.)

Fettich - Frankheim, Kako uporabljaj učitelj posamezne predmete v vzgojni namen. (03.)

I. Kelc, O napakah značaja, ki se največkrat nahajajo pri naših šolskih otrocih, in kako jih odstraniti. (04.)

L. Černež, O pomiloščenju mladostnih obsojencev. (04.)

Smrdelj A., Delovanje učiteljstva z ozirom na varstvo živali in rastlin. (05.)

S. E., K opazovanju otroške osebnosti. (05.)

H. Sch., Spominski list. (05.)

Ažman, Šola in varstvo živali. (05.)

Požegar A., Vplivi dušnih pretresov pri domači in javni odgoji. (03.)

Šega, Pedagoški utrinki. (05.) — Ustroj telesne vzgoje po učiliščih. (Po angleškem izvirniku prevel Fr. Jerovšek.)

b) **Slovenski učitelj.** *Rastislav*, Kako je učitelju mogoče zbuditi v učencih veselje do čitanja koristnih knjig. (01.) — Resnicoljubnost v šoli. (01.) — Mladinsko berilo. (01.) *Jaroslav*, Kako podpiraj učitelj versko vzgojo otrok? (01.) — Šola v boju zoper alkoholizem. (01.) *dr. J. Turica*, Krščanska in moderna vzgoja. (01.) *A. Šabec*, Vzgoja mladine k delavnosti. (01.) *F. F.*, Križ v šoli. (01.) *K.*, Važnost ženske vzgoje. (01.)

M. Blahna, Kako vzgojaj ponavljalna šola razumne gospodinje? (01.) — Ideali vzgoje. (01.) —č— Kje je pravi ideal vzgoje? (01.) *K.*, Varčni otroci. (01.) *T. Š.*, Kaj ovira razvoj javnega pouka in vzgojno delovanje učiteljevo? (01.) — Šolske hranilnice. (01.) *M. S.*, Varstvo živali in mladinska vzgoja. (01.) *a.*, Nekaj misli k ženski vzgoji. (02.) *K.*, Otroško delo. (02.) *L.*, Šolski zdravniki. (02.) *A. Č.* Drobtinica k vzgojeslovju. (02.) — Umetnost v življenju otrokovem. (02.) *Rastislav*, Kako naj vzbujata in gojita šola v mladini milosrčnost do živali? (02.) *A. K.*, Marijino češčenje izvrstno vzgojno sredstvo. (02.) —*ab*—, Važno poglavje. (02.) *J. K.*, Učitelj in alkoholovo vprašanje. (02.)

Jos. Novak, Vzgoja in pouk po socijalnodemokratskih načelih. (02.) *A. Št.*, Zrna iz Rousseaujevega Emila. (03.) — Podlaga vsake vzgoje (avtoriteta). (03.) *Š.*, Kako si more učitelj pridobiti in ohraniti ugled v šoli in izven šole? (03.) — Ljubezen do otrok. (03.) *T.*, Disciplina. (03.) *a.*, Kako vzgajati mladino k delavnosti in zadovoljnosti z malim? (03.)

J. Štrukelj, Učitelj v boju proti alkoholizmu. (03.)

A. Kramaršič, Pripomočki discipline v šoli in zunaj šole. (03.) *dr. O. Willmann*, Poezija dela. (03.)

J. Novak, Snujmo šolske hranilnice. (03.) *S.*, Šola in dom. (03.) *Al. K.*, Kako privaditi mladino lepega vedenja v cerkvi? (04.) *L.*, Hvaležnost. (04.) *N.*, Najvišji vzornik. (04.) — Kako vpliva preoblaganje na zdravje šolske mladine? (04.)

c) **Izvestja**: Izvestje c. kr. gimnazije v Kranju 1901: *dr. Jos. Tomiňsek*, Humanizem gimnazij v stari in novi luči.

Letno poročilo c. kr. ljud. šole v Idriji 1900/01: Nekaj opominov staršem.

Poročilo uršulinske šole v Ljubljani 1897/8 in 1900/01: *M. L.* Svojstva vrle gospodinje in kaj mora znati vrla gospodinja.

Letno poročilo mestne slov. osemrazredne dekl. šole v Ljubljani 1903. (Tudi kot ponatis): Staršem šolske mladine. Nemški spisal *H. Trunk*.

Č. **Splošno ukoslovje**. a) **Popotnik**. *Iv. Strukej*, Individualen pouk v ljudski šoli. (01.)

D. Martinov, Pravni pouk v narodni šoli. (01.)

O. Fiedler, Učiteljsko stališče napram strokovni vedi. (01.) — *J. L.*, Nekaj o zasebnem pouku aristokratske mladine. (02.)

V. Bežek, O formalnih in didaktičkih stopnjah in pa o razvijajoče-upodablajočem pouku. (03.) *Isti*, Ad interim, I. (03.)

Fr. Hubad, Ad interim, II. (03.) *Isti*, Kranjski pristaši formalnih stopenj in njih kritik. (03.)

D. P., Nekaj o pouku v oddelkih. (03.) *A. Kosi*, Le preveč nikar! (03.)

V. Bežek, Moj odgovor. (04.)

A. Požegar, Preveč ne bo nikdar. (04.) — Didaktični formalizem (spis za nagrado). (04.)

Žalčanov, Dajte nam realnih knjig! (04.)

Iv. Magerle, Nekateri novejši pojavi na našem šolskem polju. (04.) *Drag. Pribil*, Modelovanje v ljudski šoli. (04.)

Iv. Vrščaj, Realne knjige za mladino ljudske šole. (04.)

Dr. K. Ozvald, Donesek k preosnovi slov. pouka na srednjih šolah. (05.)

dr. Jos. Tomišek, Iz mape berolinškega šolarčka. (05.)

Maslo A., Kako in koliko se poučuj v deških ročnih delih na ljudski šoli? (05.)

dr. J. Bezjak, Pedagoško-didaktičke drobtinice. (05.)

V. Pulko, Stereoskop v ljudski šoli. (05.)

J. Stukelj, Tehnika in nazornost v ljudski šoli. (05.)

b) Slovenski učitelj. *J. Miroljub*, Pogoji vspešnemu pouku. (01.) *L.*, Domače naloge. (01.) *N.*, Alterniranje. (01.) — *ab*—, Dva velika momenta. (01.) *K.*, Memoriranje katekizma. (03.) — Zanimivo učilo. (03.)

D. Praktična pedagogika. *a) Popotnik.* *I. Šega*, Preosnova naše ljudske šole. (01.) *Fr. Svetič*, Preosnova srednjih šol na Francoskem. (01.)

Stiasny Lj., Šolska izložba na svetovni razstavi v Parizu l. 1900. (01.)

Strmšek V., Kdaj, kako in komu se daj odpustnica, ozir. odhodnica. (02.)

dr. J. Tomišek, K preosnovi srednjega šolstva na Francoskem. (02.)

Suher Fr., Počitniški tečaji v Jeni. (02.)

Klemenčič I., Preosnova naših ljudskih šol. (02.)

Ivanovič Iv., Šolstvo v tujini. (02., 03., 04.)

Kosi A., Tri tedne v ferialnem tečaju v Wolfsbergu. (02.)

Leban J., Kako pospeševati redni šolski obisk? (03.)

Šega I., Preosnova učiteljišč v Avstriji. (03.)

dr. Fr. Ilešič, Pismo zagrebško. (03.)

Drtna Fr., O ljudski šoli in materinem jeziku. (04.)

Magerle Iv., Razstava učil, pismenih izdelkov učencev in ž. r. del v Krškem. (04.)

Kocbek-Nerat, Spomini na potovanje v Norimberk. (04.)

Kocbek Fr., Iz prvega mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Norimberku l. 1904. (04.)

b) **Slovenski učitelj.** *I. M.*, Nekaj o izpustnicah. (01.) — Preosnova ljudske šole. (02.) *M.* O vrednosti šolskih naznanil. (03.) — Počitnice. (03.)

To bi bilo najvažnejše, kar smo zmogli na polju teoretske pedagogike v petih letih. Ne bomo rekli, da je preobsežna ta knjižnica. To pa smemo reči, da je našlo malone vsako važnejše vprašanje, ki se je pretresavalo v tej dobi na polju teoretske pedagogike v svetovni književnosti, svoj odmev tudi v naši skromni knjigi.

In ker bi isto lahko dokazali tudi na polju praktične pedagogike, smemo za zdaj, z ozirom na naše razmere pač biti zadovoljni z obsegom pedagoško književnega delovanja. Je-li pa tudi vse to, česar nas posamezniki učé, obrnjeno v dejanje? Je-li sploh vse slovensko učiteljstvo, ali recimo vsaj njega večji del vso to duševno hrano, ki se mu nudi na domači mizi, resnično použilo in prebavilo? Blagor nam in naši šoli, ako se je to zgodilo!

Ko bi smel, ta-le svet bi pri tej priči rad dal našim mlajšim pedagoškim pisateljem: Ne letajmo previsoko! Ne bavimo se kar od začetka z najtežavnejšimi filozofskimi vprašanji! Saj nam stavi vsakdanje šolsko življenje toliko različnih vprašanj, da jih ne moreme zmagati, filozofska vprašanja pa spadajo v področje filozofov po poklicu, a mi sprejemajmo od njih rezultate, ki so jih dognali do zanesljivosti, kolikor se tičejo našega delokroga in stikajo ž njim.¹⁾

¹⁾ Na tem mestu sem nameraval navesti hrvatsko-srbsko pedagoško književnost. Ker pa imam obljubljeni, da nam za naslednji Letopis o tem predmetu spiše hrvatski pisatelj posebno obširnejše poročilo, naj se mi ne zameri, da letos to točko izpustim. — Ne morem si kaj, da ne bi opozarjal

III. Napredek pri inorodcih.

Sedaj pogledimo k tujim narodom, kaj je tam novega na našem polju. V prvi vrsti se bomo morali tu ozirati seveda na nemško književnost že zaradi tega, ker nam je ta vobče najlaže in v največ slučajih izmed tujih edino pristopna; drugič pa je ta literatura tudi silno bogata, skoraj bi rekel prebogata, in tretjič se je nemška pedagoška književnost baš v zadnjih letih začela brigati tudi za pedagoško književnost tujih narodov in nam tako odpira pot do nje.

A. Izmed zgodovinsko-pedagoških publikacij je za nas pač najvažnejša: *Dr. Anton Weiß*, Geschichte der österreichischen Volksschule. I. Band. Die Entstehungsgeschichte des Volksschulplanes von 1804. Nach Archivalien des k. u. k. Haus-, Hof- und Staatsarchivs und des Archivs des k. k. Min. für K. u. U. in Wien. Graz 1904. Verlagsbuchhandlung Styria." (237 strani.) II. Bd. Geschichte der österr. Volksschule unter Franz I. und Ferdinand I. 1792 — 1848. Nach Archivalien des k. u. k. Haus-, Hof- und Staatsarchivs, des Archivs des k. k. Min. für K. u. U. in Wien und anderer Archive. Graz 1904. Verlagsbuchhandlung Styria. (Cena ?) — Za dobo Jožefa II. in Franca I. nismo imeli doslej obširnejšega skupnega dela. „Da bi si obvaroval pri tako kočljivem delu polno nepristranost,“ je dal pisatelj, tako pravi v uvodu, „malone povsodi besedo virom, ki jih osobito nudijo dunajski arhivi, in sicer c. in kr. domači, dvorni in državni arhiv in arhiv c. kr. ministrstva za bogočastje in uk jako obilno.“ Baš zaradi teh virov, ki jih pisatelj pod črto natanko navaja, in zaradi skrbno zbrane literature o tem predmetu bode to delo jako dobro služilo slovenskemu zgodovinarju, ki nam bode, ako nam ga Bog da, opisal zgodovino slovenskega šolstva in tako nadaljeval in dovršil lepo *Apihovo* delo. (Gl. Ustanovitev narodne šole na Slovenskem. Letopis Matice slov. 1894 in 1895.) Sploh pa bode globlji vpogled v to dobo našega šolstva,

naše učiteljstvo pri tej priči vnovič na ugodno priliko, ki se mu nudi v nabavljanje hrvatskih pedagoških knjig za eno krono na leto: s pristopom k „Hrvatskemu pedagoško-književnemu zboru“ v Zagrebu. Naša inteligenca se mora navaditi, da smatra hrvatsko književnost za domačo prav tako, kakor slovensko.

ki jo nekateri imenujejo „temno dobo“ in ki pisatelj o njej želi, da bi bil nekoliko pripomogel jo razsvetliti, za vsakega avstrijskega učitelja zelo zanimiva in poučna. Za Slovence so osobito zanimive vesti — med njimi je marsikatera doslej v slovenski literaturi neznana — o slovenskih šolnikih ti so: Anton Spendov, ravnatelj teoloških študij in kanonik; Jožef Spendov, višji šolski nadzornik (Schuloberaufseher) na Dunaju; oba sta bila člana „dvorne komisije“, ki je sestavljala „Politiški šolski ustav“ („Politische Verfassung der deutschen Volksschulen“); Peter Dajnko, A. M. Slomšek i. dr.

Omenjeno delo je izšlo kot „Ausserordentliche Beiträge zur österreichischen Erziehungs- und Schulgeschichte“. Herausgegeben von der österreichischen Gruppe der Gesellschaft für deutsche Erziehungs- und Schulgeschichte. To priliko porabim, da opozarjam osobito srednješolske in učiteljiščne knjižnice na gori omenjeno društvo (Gesellschaft für deutsche Erziehungs- und Schulgeschichte“, Österr. Gruppe).¹⁾ Društveniki dobe brezplačno časnik, ki ga društvo izdaja pod naslovom: „Mitteilungen“ (izhaja štirikrat na leto) in „Beihefte“ ter imajo pri drugih spisih, ki jih izdaja društvo (Monumenta Germaniae Paedagogica), 25 % popusta.

Doneskov (Beiträge zur österr. Erziehungs und Schulgeschichte) je izdalo društvo doslej sedem zvezkov. Ker bi utegnila njih vsebina zanimati osobito srednješolske tovariše, jo hočem tukaj navesti:

I. *Joh. Schwarz*, Geschichte der Savoyschen Ritterakademie in Wien vom Jahre 1746—1778. — II. *P. Fr. Endl*, Geschichte des Gymnasiums der Piaristen zu Horn in Nied. Österr. (1757—1872). — *Konrad Schiffmann*, Magister Georg Calaminus, ein Schulmann des 16. Jahrh. in Linz. — *Dr. K. Schrauf*, Zwei österr. Schulordnungen aus dem 17. Jahrh. — III. *P. Fr. Endl*, Geschichte der alten Stadtschule zu Horn in Nied. Österr. — *Josef Jäkel*, Gechichte der latein. Schulmeister zu Freistadt in Ob. Österr. — *Dr. Ferd. Khull*, Schulordnung u. Institutionen f. d. evang. Schule zu Linz a. d. Donau (1577—1579). — *Franz Branky*, Ein philanthropischer Lehr- und Lektionsplan a. d. J. 1782. — IV. *Dr. K. Wotke*, Vinzenz Eduard Milde als Pedagoge und sein Verhältnis zu d. geistigen Strömungen seiner Zeit.

¹⁾ Letni donesek znaša 6 K in se pošilja z naslovom: Österreichische Gruppe der Gesellschaft für deutsche Erziehungs- und Schulgeschichte, k. u. k. Hofbuchdruckerei und Verlagsbuchhandlung Karl Fromme, Wien II., Glockengasse 2.

— V. *Dr. L. Pröll*, Ein Triennium an der Salzburger Benediktiner-Universität (1658—1661). — *J. Jäkel*, Ferdinand I. und die Stipendiaten aus den Partikularschulen Oberösterreichs i. d. J. 1551—1554. — *Anton Weiß*, Beiträge zur Geschichte des österr. Elementarunterrichtes. — VI. *J. Wichner*, Beiträge zur Schulgeschichte der vorarlbergischen Stadt Bludenz. — *Anton Weiß*, Ferdinand Kindermann und die Landschule zu Kaplitz. — *Anton Weiß*, I. I. Felbigers Kommentar zum ersten österr. Lesebuche. — *Josef Anton Groß*, Beschreibung des Taubstummeninstituts in Prag 1789. — Amand Schindler (1797) Hofkaplan, P. Scholz (1798) und Josef von Riegger (1796). — *Fr. Wiechowsky*, Bericht eines Augenzeugen von dem Zustande der Wiener „deutschen Schulen“ i. J. 1781. — *Dr. K. Wotke*, Karl Heinrich von Seibt als Direktor der Gymnasien Böhmens. — *Idem*, Die Gymnasien Schlesiens i. J. 1774. — *Idem*, Die im J. 1777 gemachten Vorschläge zur Heranbildung von Gymnasiallehrern. — VII. *Anton Weiß*, Geschichte der Theresianischen Schulreform in Böhmen. I. Band.

B. Izmed velike, skoraj nepregledne množine knjig in knjižic, spadajočih v okvir **temeljnih in pomožnih pedagoških ved** se mi zdi umestno najprej omeniti zbirko, ki izhaja v Berolinu (Verlag von Reuther und Reichard Berlin W. 9) z naslovom: **Sammlung von Abhandlungen aus dem Gebiete der paedagog. Psychologie und Physiologie** von Geh. Oberschulrat *Prof. Schiller* und *Prof. Ziehen*. Naročnina enem zvezku (6—8 snopičev) v obsegu najmanj 30 tiskanih pol znaša M. 7.50. Vsako leto izide en zvezek. Namen tej zbirki je, gojiti psihološko pedagogiko in pedagoško psihologijo. Tu hočeta delati učenjak in šolnik vzajemno, roko v roki ter osobito nadzirati uspehe poizkušne psihologije z uspehi poizkušne pedagogike in jih preizkušavati glede na resničnost. Vsakomur, ki mu je mar za znanstveno, iz virov zajemajočo proučevanje pedagogike, priporočam to zbirko najtopleje, osobito pa bi je ne smelo nedostajati v nobeni srednješolski, učiteljski in okrajni učiteljski knjižnici.

Doslej so izšli ti-le zvezki:

I. zvezek.

1. **Stundenplan.** Der Stundenplan. Ein Kapitel aus der pädagogischen Psychologie und Physiologie von *Prof. Dr. H. Schiller*. M. 1.50. — Četudi se v praksi ne bode dalo vse tako izvesti kakor pisatelj po vsej pravici zahteva, gotovo bode mogoče tudi v danih razmerah v urniku marsikaj izvesti bolj pedagoško, nego je često običajno. Noben pedagog ne bode čital knjižice brez koristi.

2. **Sprachphysiologie.** Die praktische Anwendung der Sprachphysiologie beim ersten Leseunterricht von *Dr. H. Gutzmann*. Mit 1 Tafel. M. 1.50. — Pisatelj podaja v prvem poglavju zgodovinski pogled na uporabo govorilne fiziologije pri pouku v čitanju, v drugem utemeljuje govorno - fiziološki pouk v čitanju, in njega izvedljivost, v tretjem pretehtuje zdravstveno vrednost in v četrtem praktiško izvajanje takega pouka. Ker se baš zadnji čas veliko govori in piše o fonetiki in njeni vrednosti pri temeljnem pouku v materinščini, bode tudi ta knjižica prav prišla marsikomu.

3. **Über Willens- und Charakterbildung** auf physiologisch-psychologischer Grundlage. Von *Prof. Dr. J. Baumann*. M. 1.80. — Zanimivo pisana brošurica je lep prispevek k psihologiji, ki ga priporočamo osobito psihiatrom, sodnikom in ne nazadnje znanstvenim pedagogom. Pisatelj razpravlja po kratkem uvodu o pomenu fizioloških dogodkov za duševne in moralne pojave v obče in kako je volja odvisna od fizioloških dogodkov, potem o razvoju in možnosti izobrazbe volje, ter razvija glavne zakone o izobrazbi volje in značaja, sploh glavnih moralnih svojnosti in o moralni patologiji.

4. **Unterricht und Ermüdung.** Ermüdungsmessungen an Schülern des Neuen Gymnasiums in Darmstadt von *Dr. L. Wagner*. Mit zahlr. Tabellen M. 2.50. — V posebnem delu navaja pisatelj veliko število skrbno izvedenih meritev utrujenosti. V občnem delu izvaja iz njih posledice z ozirom na vprašanje preobložbe in celo vrsto za šolsko higijeno važnih vprašanj. V tem oziru pa bo treba še veliko poizkusov, preden bomo mogli izvajati zanesljiveje zaključke.

5. **Das Gedächtnis.** Von *Gymn.-Dir. Dr. F. Fauth*. M. 1.80. — Na najmodernejši podlagi govori pisatelj o pogojih za spomin in o njega uporabi. Drugi del daje izvrstne migljaje, kako naj služi spomin šoli in kako je z njim ravnati. Priporočamo pisateljeva izvajanja vsem šolnikom, osobito pa filologom v upoštevanje.

6. **Die Ideenassoziation des Kindes.** I. Abhandlung von *Prof. Dr. Th. Ziehen*. M. 1.50. — Knjižica podaja razpravo o druženju predstav po podatkih poizkusne metode. Kako malo zanesljivo je opazovanje samega sebe, dokazuje običajni nauk o

druženju predstav. Nič se ne zdi notranjemu opazovanju gotoveje nego druženje po podobnosti, a poizkusi, ki jih je Ziehen izvedel, peljejo do popolnoma drugih rezultatov. Da so taki podatki za pedagogiko, zlasti za učno metodo velikega pomena, je jasno.

II. zvezek.

1. **Arbeitshygiene.** *Arbeitshygiene der Schule auf Grund von Ermüdungsmessungen v. Oberlehrer Dr. F. Kemsies.* M. 1.60. — Razprava podaje poizkuse in njih podatke o hitrosti delovanja in o utrujenosti. (Gl. gori l. 4.!) Kakor smo že omenili, ne smemo takim poizkusom preveč zaupati, ker še nikakor ni dognano, ali se sme duševna utrujenost kar tako meriti po zmanjšanju zmožnosti za mehansko delo, ker misliti in mehansko delati je dvoje; oboje ni neposredno v vzročni zvezi, ako tudi ne moremo tajiti, da je duševno delo združeno s telesnimi dogodki v možganih. Nazori o vzrokih in prikaznih utrujenosti so si še zelo nasprotni in vsled tega tudi nazori, kako se naj utrujenost odpravi. Vsekakor pa smemo upati, da se bodo takim potom razbistrile preporne točke.

2. **Selbsterziehung.** *Psychologische Analyse der Tatsache der Selbsterziehung von Dr. G. Cordes.* M. 1.20. — Ta spis je prispevek k psihološki metodi zasledovanja po opazovanju samega sebe. Potem sledi pregled dejstev za razpravo in sicer: 1. Psihični pogoji za vzgojo samega sebe, 2. činjenice pri vzgoji samega sebe.

3. **Die Kunst des psycholog. Beobachtens.** *Praktische Fragen der pädag. Psychologie von Gymn.-Dir. Dr. O. Altenburg.* M. 1.60. — Pisatelj poudarja potrebo in vrednost dušeslovnih opazovanj za učitelja in jih razlaga ter navaja izkušnje, ki jih je sam pridobil tem potom. V knjigi nahajamo polno dragocenih, iz prakse zajetih metodnih migljajev, kako se naj pouk uravna, da vpliva plodonosno na duševno življenje učencev.

4. **Orthographie.** *Studien und Versuche über die Erlernung der Orthographie in Gemeinschaft mit H. Fuchs u. A. Haggemüller voröfentlicht von Prof. Dr. H. Schiller.* M. 1.50. — Na podlagi fizioloških in psiholoških razmotrivanj pride pisatelj do zaključka, da so glavne opore pravopisnemu pouku slušna in vidna slika (Hör- und Sehbild), ter do pravila, da govorjenje služi

osobito vtisku slušne slike, črkovanje in prepisovanje pa utrjenju vidne slike. Sluh in vid sta za večino ljudi najvažnejša vira za pridobitev besednih slik; zategadelj je za dober uspeh v pravopisu važno, da učitelj ne govori le sam pravilno, ampak da se tudi otroci govorilno-fiziološko pravilno vzgoje (gl. gori l. 2!) in da se pri njih skrbno gleda na pravilno čitanje in prepisovanje.

5. **Nervosität.** Ausserhalb der Schule liegende Ursachen der Nervosität der Kinder. Von *Prof. Dr. A. Cramer*. M. 0.75. — Ta snopič je posebno domači vzgoji kot izvrstno učilo toplo priporočati.

6. **Die psycholog. Grundlage** des Unterrichts von *Oberlehrer Dr. A. Huther*. M. 2.—. Ta spis je popolna pedagoška psihologija. Primeri, ki so vzeti iz vseh učnih predmetov, so prav dobro izbrani. Kdor se zanima za pedagoška vprašanja, bode knjigo z veseljem čital.

7. **Sprachunterricht.** Das Studium der Sprachen und die geistige Bildung, Von *Oberlehrer A. Ohlert*. M1. 20. — Pisatelj razlaga v prvem poglavju na kratko in pregledno zakone duševnega življenja, v drugem jezikovne zakone, v tretjem izobraževalno vrednost pouka v tujih jezikih. Kdor je v dušeslovju domač, bo rad pogrešal prvo poglavje. Drugo, tretje in četrto poglavje pa so zelo zanimiva.

8. **Apperzeption.** Die Wirksamkeit der Apperzeption in den persönlichen Beziehungen des Schullebens. Von *Gymn.-Lehrer Dr. A. Messer*. M. 1.80. — Ta droben spis obrača našo pozornost na šolsko vzgojo, ki jo razmotriva s stališča apercepcije. Po uvodnem poglavju „o bistvu in pomenu apercepcije“ razpravlja pisatelj „posledice apercepcije v razmerju med učiteljem in učencem, med učiteljem in starši in med učiteljem in predstojniki.“ Glede uporabe apercepcijske teorije na vzgojo nudi knjižica toliko dragocenih misli in upoštevanja vrednih migljajev, da se sme vsem učiteljem, osobito mlajšim, kot vademecum toplo priporočati.

III. z v e z e k.

1. **Schulärzte.** Die Schularztfrage. Ein Wort zur Verständigung von *Prof. Dr. H. Schiller*. M. 1.20. — Ker se baš sedaj o uvedbi šolskih zdravnikov razpravlja v ministerstvu za uk in

bogočastje, bode ta knjižica vsem dobro služila, ki so poklicani sodelovati, ker jih bode popolnoma seznanila s sedanjem stanjem tega vprašanja.

2. Soziales Bewusstsein. Die Entwicklung des sozialen Bewusstseins der Kinder. Studie zur Psychologie und Pädagogik der Kindheit von *Prof. S. Monroe*. M. 2.—. Pisatelj razpravlja o snovi v teh-le poglavjih: 1. Začetek socialnega čuta; 2. vpliv socialnega okoliša; 3. socialna korist igre; 4. socialna vsebina šolskega pouka; 5. posestna čuvstva s socialnega vidika; 6. disciplina kot socialen faktor; 7. socialna sugestija od resničnih razdražil (Erregungsgegenstand). Knjiga je lep prispevek k vprašanju o npravnem razvoju otroka.

3 Über den Reiz des Unterrichtens. Eine pädagogisch-psychologische Analyse von *Dir. Dr. F. Schmidt*. M. 0.80. — Pisatelj preiskuje mik, ki je, kakor nas uči izkušnja, vedno združen s poučevanjem, potem, zakaj in kako nas poučevanje veseli in zanimlje (miče) in iz česa izvira veselje do poklica. S tega stališča razmotriva mik podavanja pri pouku, mik metodnega vodstva v pouku, mik vzgajajočega pouka in pouka v razredu.

4. Die Ideenassoziation des Kindes. II. Abhandlung von *Prof. Dr. Th. Ziehen*. M. 1.60. — Ta razprava je nadaljevanje gori omenjene razprave istega pisatelja, z istim naslovom. V tem-le snopiču govori pisatelj nadrobno o metodi dotičnih preiskav. Nadalje razvršča podatke svojih zasledovanj o hitrosti druženja otroških predstav.

5. Herbarts Psychologie. Das Verhältnis der Herbartschen Psychologie zur physiologisch-experimentellen Psychologie von *Prof. Dr. Th. Ziehen*. M. 1.30. — Herbartovo in fiziološko-poizkušno dušeslovje si stojita na pedagoškem polju nasproti. Pisatelj preiskuje to in ono, da bi našel trdno stališče, na katero se naj postavi znanstvena pedagogika. Najprej primerja temelja in metodi in potem nauke in podatke obeh dušeslovij. Pri tem dokazuje, „da je bil Herbart v mnogih točkah predhodnik fiziološko-poizkuševalne psihologije, da pa je fiziološko-poizkuševalna psihologija zboljšala in prekosila Herbartovo stališče kakor v metodi, tako tudi v mnogih posameznih naukih“. Ta razprava nam je jasen dokaz, da boj med Herbartovci in proti-Herbar-

tovcu nikakor še ni končan. Na vsak način je ta brošurica pripravna, da se pojmi razbistrijo in nasprotniki približujejo.

6. Sprachunterricht. Kritische Untersuchungen über Denken, Sprechen und Sprachunterricht von *Priv.-Dozent Dr. Aug. Messer*. M. 1.25. — V prvem poglavju se bavi ta spis s pomenom besed in razmotriva, kako se pri otroku jezik razvija; na ta način dobimo vsaj nekaj migljajev, kako se je jezik sploh razvil. V drugem poglavju se peča pisatelj s pojmi „zaveden“ in „nezaveden“, „psihološki“ in „logiški“ in njih uporabi pri mišljenju. Tretje poglavje govori o razmerju med logiko in gramatiko. Poslednje poglavje izvaja posledice za pedagogiko in pride k sklepu, „da vsa psihološka razmotrivanja o načinu in pomenu duševnega dela, ki ga povzročujejo določene učne snovi in določeni učni načini, ne morejo k prepričanju prisiliti zastopnika nasprotnega mnenja. Zakaj število in jakost psiholoških dogodkov, ki tu pridejo v poštev, se pri resničnem pouku ne da natanko določiti; istotako se ne da s popolno zanesljivostjo zmeriti njihova vrednost za duševni razvoj tako raznovrstnih osebnosti.“

7. Rechenunterricht. Die Zahl im grundlegenden Rechenunterricht. Entstehung, Entwicklung und Veranschaulichung derselben unter Bezugnahme auf die physiologische Psychologie von *Lehrer G. Schneider*. M. 1.60. — V prvem delu preiskuje pisatelj postanek, razvoj in bistvo številne predstave. Pri tem pride do konca, da se mora tudi predstava števila izvajati iz nazorovanja. „Golih številnih predstav ni, ker se število ne čuti neposredno, ampak samo posredno kot številna vsebina združena z rečmi, lastnostmi in dejanji.“ Pri tem se mora prednost dajati prostorni predstavljeni števila pred vsako drugo. Nasproti Knillingu, Taneku, Lavtarju i. dr. dokazuje pisatelj nadalje, da število ne nastane s štetjem in da se sme šteti šele na podlagi že pridobljenih številnih predstav. — V drugem praktičnem delu se razmotruje na podlagi predstoječega raziskovanja vprašanje, kako se naj število ponazoruje. — Vsak učitelj računanja bode s koristjo čital to razpravo.

IV. zvezek.

1. Deutscher Aufsatz. Der Aufsatz in der Muttersprache. Eine pädag.-psychol. Studie von *Prof. Dr. H. Schiller*. I. Die

Anfänge des Aufsatzes im 3. Schuljahre. M. 1:50. — Pisatelj razmotruje vrednosti poizkuševalne psihologije ter govori o razmerju materinega jezika v šolah, o vplivu čitanja na knjižno-jezikovni razvoj, o pretvorbi narečja v knjižni jezik in o otroškem duševnem obzorju pri vstopu v šolo. Pisatelj pride do spoznanja, da se sme v prvih šolskih letih in še dolgo pozneje od učenca zahtevati sposobnost pismeno izražati misli v knjižnem jeziku mnogo kasneje nego isto delo ustmeno. Zategadelj mora spisje biti na spodnji stopnji reproduktivno-produktivno. Imeti mora v sebi nekoliko samotvornosti. Njegova glavna naloga je pomnoževanje besednega zaklada knjižnega jezika in pospešitev učenčeve zmožnosti, prosto razpolagati z besednim zakladom ter izuriti ga v uporabi navadnih stavkovih oblik. Da se doseže ta smoter v spisju, mora ustni pouk pripravljati po obliki in vsebini. (Gl. Schreiner-Bezjak, Jezikovna vadnica!)

2. **Kieler-Erlass.** Die neueste Wendung im preuss. Schulstreite u. d. Gymnasium. Eine Beleuchtung der Gymnasialfrage vom Standpunkte der pädag. Psychologie u. Sozialpädagogik. I. Der Kieler Erlass vom 26. November 1900. Von Prof. F. Hornemann. M. 1.60. — To razpravo priporočam v prvi vrsti gospodom tovarišem na srednjih šolah. Pisatelj razpravlja bistvo splošne izobraženosti in koncentracije ter idejo na srednjih šolah.

3. **Sprachstörungen** geistig zurückgebliebener Kinder von prakt. Arzt Dr. med. A. Liebmann. — M. 1.80. Učiteljem in staršem, ki imajo jecljajoče otroke, katerih število ni baš majhno, bode ta snopič dober kažipot za ravnanje s takimi otroki.

4. **Pflanzenkenntnis.** Die Entwicklung der Pflanzenkenntnis beim Kinde und bei Völkern. Mit 14 Kinderzeichnungen. Von Dr. phil. W. Ament. M. 1.80. — Pisatelj razmotruje, kako se sčasoma razvija poznanje rastlin pri otroku in kako se je razvilo pri narodih. Poznanje rastlin se razvija v obeh slučajih mnogo kasneje nego poznanje živali in človeka. Otroci rišejo že zgodaj človeško obliko, dočim se mnogo pozneje začno prvi poizkusi, risati rastline in pri teh poizkusih si predstavljajo samo splošne oblike (drevo, cvetico), na katerih pač spoznamo večje dele in organe, dočim otroci drobnejših ne zapazijo. Tudi v jeziku se kaže, da se antropološki in zoološki pojmi poprej in obilneje razvijajo nego botaniški. Pri otrocih se kaže, kakor pri neukih odraslih,

da razločujejo rastline samo do plemen (rodov) ali še večjih skupin. Iz svojih opazovanj na več otrokih v starosti od dveh do devetih let kaže pisatelj, kako se poznanje rastlin razvija in pride do tega, da ima oče (32 let star) le malo več takih pojmov, nego njegova sedemletna hči. Zanimivo je, kako v drugem delu dokazuje, da je človek v pradobi prav tako malo pozornosti obračal na rastline.

Da imajo take študije veliko vrednost za jezikoslovce in presojevanje dogodkov v predzgodovinski dobi, ni dvomiti.

5. **Schwerhörige Kinder.** Psych. Entwicklung und pädag. Behandlung schwerhöriger Kinder von *Karl Brauckmann*. M. 2.—. „Veliko število naglušnih otrok in njih težki položaj nasproti našim izobraževalnim sredstvom in napravam zahtevajo nujno, da se bolj spomnimo svojih vzgojevalnih dolžnosti proti njim kakor doslej“, pravi pisatelj v uvodu svojega spisa. Pisatelj, ki je sam učitelj in posestnik učnega in vzgojevalnega zavoda za naglušne in gluhe otroke, podaja učitelju pomočke, ki ga naj k temu usposablja.

6. **Sprachunterricht.** Über Sprach- und Sachvorstellungen. Ein Beitrag zur Methodik d. Sprachunterrichts von *Hauptlehrer O. Ganzmann*. M. 1.80. — Po kratkem psihološkem uvodu raziskuje pisatelj razmerje med jezikovnimi in stvarnimi predstavami samo ob sebi in potem med jezikovno obliko in njej odgovarjajočo stvarno predstavo posebe, to najprej v materinem in potem v tujem jeziku. Razprava se naslanja na marljive psihološke študije in podaje brižnemu učitelju mnogo izpodbude.

V. zvezek.

1. **Die Geisteskrankheiten** des Kindesalters. Mit besonderer Berücksichtigung des schulpflichtigen Alters von *Prof. Dr. Th. Ziehen*. I. Heft. M. 1.80. — Na fiziološko psihološki podlagi razlaga pisatelj posamezne duševne različnosti otroške dobe, tako prirojene, kakor tudi prisvojene, govori o telesnem in duševnem razvoju v prvih letih življenja, kako se duševne bolezni spoznavajo, koliko upanja je, da se ozdrave ali vsaj zboljšajo, in kako jih je treba zdraviti. Za pedagoga je razprava zelo zanimiva.

2. **Schulärzte.** Staatliche Schulärzte von *Prof. Dr. G. Leubuscher*. M. 1.60. (Gl. gori III. 1.). — V tem zvezku se podaje

slika o šolsko-zdravniških napravah v vojvodini Sachsen-Meiningen in o uspehih, ki so jih dotlej imele.

3. **Deutscher Aufsatz.** Der Aufsatz in der Muttersprache von *Prof. Dr. H. Schiller*. II. Der Aufsatz im 4.—8. Schuljahre. (Alter 9—14 Jahre.) M. 1.60. — Pričujoči drugi del razprave pridružuje se že gori (gl. gori IV. 1.!) omenjenemu 1. delu. V njem se kritično opisuje doslej običajno postopanje in potem se na podlagi duševnega razvoja učenčevega razpravlja vprašanje o spisju v materinščini. Prvo, na kar se mora gledati, je oblika podavanja, skrben izbor jezika, na katerega se naslanja učenčevo delovanje. Polagoma se mora učiteljeva pomoč bolj in bolj umikati in učenčeva samodelavnost stopi v ospredje. S tem se zbuja jezikovni čut. Vzgoja in vodstvo jezikovnega čuta je ena izmed najvažnejših nalog pouka v spisju, ki se mora vaditi kar od začetka s shvatanjem miselnih vrst ali z elementarnim razporejanjem in z označevanjem logiške zveze posameznih delov. — Podana navodila bodo dobro služila v ljudski in srednji šoli.

4. **Kindersprache.** Begriff und Begriffe der Kindersprache von *Dr. phil. W. Ament*. M. 2.— 5. **Über Memorieren.** Eine Skizze aus dem Gebiete der experimentellen pädagogischen Psychologie. Von *A. Netschajeff*. M. 1.— 6. **Die Raumphantasie** im Geometrie-Unterricht. Ein Beitrag zur methodischen Ausgestaltung des Geometrie-Unterrichts aller Schulgattungen. Von *E. Zeissig*. M. 2.40. 7. **Psychische Kapazität.** Schwankungen der psychischen Kapazität. Einige experimentelle Untersuchungen an Schulkindern. Von *M. Lobsien*. Mit 17 fig. Darstellungen. M. 3.— V prvem tu omenjenih snopičev razpravlja pisatelj v kratkem uvodu o otroškem jeziku v obče, nato o tvoritvi in pomenu besed in nazadnje o biogenetskem zakonu v razmerju k otroški govorici. Ostali trije zvezki so važni prispevki k pedagoški psihologiji in psihološki pedagogiki.

VI. zvezek.

1. **Der Werkunterricht** in seiner soziologischen und physiolog.-pädagog. Begründung von *H. Scherer*, Schulinspektor (Worms). M. 1.— V prvem delu se dokazuje, da je tehniška izurjenost važen kulturni faktor bil in je še danes. V drugem

delu se pojasnuje vrednost tehniške izurjenosti in kako se dosega s pomočjo pouka v ročnih delih (Werkunterricht).

2. **Stotternde Kinder** von *Dr. med. A. Liebmann*, Arzt für Sprachstörungen (Berlin). M. 2.40. (Gl. gori IV. 3.) — Pričujoči snopič raziskuje v 15 posebnih slučajih posebnosti otroškega jecljanja in pojasnuje osobito psihične pojave te motnjave, kakeršni se nahajajo pri otrocih. „Ti pojavi niso samo za psihologa izredno zanimivi, ampak so pred vsem v praktičnem oziru največjega pomena in to ne le za zdravnika, temveč za vso okolico, za vzgojitelje in učitelje“.

3. **Die Kurzsichtigkeit**, ihre Entstehung und Bedeutung von *Dr. J. Stilling*, Professor der Augenheilkunde (Strassburg im Elsass.) M. 2.—.

4. **Gefühl und Bewusstseinslage**. Eine kritisch-experimentelle Studie von *Dr. Johannes Orth* (Würzburg). M. 3.—. V prvem teh snopičev postavlja pisatelj novo teorijo o postanku kratkovidnosti. V drugem pa kritikuje sedanje nazore o čuvstvih, ki so o njih pisatelji še sploh na zelo nejasnem, ter razvija svoje mnenje in prikazuje poizkuse, na katere se naslanja. Tako pride do preglednega nauka o čuvstvih. Ta snopič je znanstveno delo, ki je vredno, da se upošteva.

5. **Schulen für Nervenkrankte Kinder**. Die Frühbehandlung u. Prophylaxe der Neurosen u. Psychosen. Von *Dr. H. Stadelmann*, Nervenarzt (Würzburg). M. 0.75. — Pedagogika se je začela brigati z ozirom na duševne znake tudi za nevrologijo (znanost o živčevju) in je tako postala nevrologiji obmejno področje (Grenzgebiet). Vez, ki veže nevrologijo s pedagogiko pri njunih zdravlilstvenih prizadevanjih, je psihologija. Obe znanosti, nevrologija in pedagogika, sta pridobili z uspehi poizkuševalne psihologije nove vidike v presojevanju svoje snovi in sta našli nova pota za nje pridobivanje. In nastala je za učitelja nova veda: psihološka pedagogika, a za zdravnika psihoterapija (duševno zdravljenje). Ta uporabna psihologija druží zdravnika in učitelja k skupnemu delu pri živčnobolnih in slabo nadarjenih otrocih. Razlagati svojstva na živcih bolnega otroka, poučiti, kako se bolezen v duševnem oziru nepravilno javlja, kako morata zdravnik in učitelj individualno metodno ravnati s takim otrokom, in osobito

dokazati, kakega pomena je profilaktno (zavarovalno) in zgodnje lečenje pri živčnih in duševnih boleznih, to je naloga, ki si jo stavi ta spis.

6. Geistesstörung und Verbrechen im Kindesalter von *Dr. Mönkemöller*, Oberarzt (Osnabrück). M. 2.80. — „Očividno naraščanje otroških in mladostnih zločinstev v zadnjih desetletjih je že davno v polni meri nase obrnilo pozornost vseh faktorjev, katerih področja se dotika ta nevarna prikazen,“ piše po pravici pisatelj. Zategadelj je njegov spis važen ne le za zdravnika, sodnika in pedagoga, ampak za vsakega, kdor ima čut in zmisel za razvoj duševnega življenja sploh in posebe za njegova zgodnja spačenja. — Pisatelj je pregledno sestavil vzroke kazensstva (Kriminalität) v otroški dobi. Poleg individualnih posebnosti poudarja tu posebno faktor, ki sodeluje najbolj pri zločinstvih, t. j. miljé. Najvažnejše posledice vseh teh raziskavanj so praktične posledice, ki izhajajo iz njih za premaganje zločinstev. Pisatelj razlaga, kako morajo sodelovati šola in dom, popravnice in blaznice, sodnik in kazenski izvršilni uradnik, da zabranijo zlo ali pobijajo njegove opasne učinke.

VII. z v e z e k.

1. Die Geisteskrankheiten des Kindesalters mit besonderer Berücksichtigung des schulpflichtigen Alters von *Prof. Dr. Th. Ziehen* (Berlin). II. Heft. M. 2.—. Ta snopič je nadaljevanje gori omenjene razprave. (Gl. V. 1.!)

2/3. Gehirn und Seele des Kindes. Mit neun Abbildungen und zahlreichen Tabellen. Von *Dr. M. Probst* (Hirnanatomisches Laboratorium der n.-ö. Landesirrenanstalt Wien.) M. 4.—. Preiskavanje možganov je zadnji čas močno napredovalo. Pričujoča knjižica poučuje natanko o preiskavanju možganov in njega uspeh ter o sedanjem stanju te panoge znanstva. Zanimala bode bolj strokovnjaka na tem polju nego pedagoga.

4. Der psychologische Zusammenhang in der Didaktik des neusprachlichen Reformunterrichts von *Dr. Bruno Eggert*, Oberlehrer (Frankfurt a./M.). M. 1.80. — Po kratkem uvodu razpravlja pisatelj o razvoju jezikovnih predstav s psihološkega in z didaktnega stališča ter o analizi jezikovnih predstav. Spis stoji popolnoma na stališču najnovejših rezultatov dušeslovja. „Pouk

mora začeti s stavkom“, „Kako se učencu podaje pomen jezika“, „Učinki čuvstva pri jezikovnem pouku“, „Pouk začni z govorjenjem“, „Fonetika v osnovnem pouku materinščine“ i. t. d. so nekatera poglavja te zanimive razprave, iz katere ne bode zajemal novih misli in pobud samo učitelj francoščine in angleščine, ampak tudi učitelj, ki poučuje nemščino v naših šolah. Tudi gospodom filologom, ki se bavijo s poukom starih jezikov, in sploh vsem, ki se bavijo s poukom kateregasibodi jezika, bi to brošurico toplo priporočal.

5. Über die Ausfüllung des Gemüts durch den erziehenden Unterricht. Zur Kritik der Herbartischen und Zillerischen Pädagogik von *Dr. E. v. Sallwürk*, Geh. Hofrat (Karlsruhe). M. 1.— Ta drobní spis je prispevek h kritiki Herbat-Zillerjeve pedagogike in je vreden vsega upoštevanja.

6. Über Auffassung. Eine Skizze aus dem Gebiete der experimentellen pädagog. Psychologie. Von *Dir. A. Netschajeff*. M. 0.60. — Pisatelj razločuje pri poučenju (Belehrung) tri stopnje: shvatanje (Auffassung), zapomnjenje (Behalten) in privajanje (Aneignen). Shvatanje mu je zaznavanje poučnega predmeta, zapomnjenje sposobnost, prijeto znanje ponoviti, in privajanje sposobnost, posluževati se pridobljenega znanja kot pravilo ali sredstvo. S tem razločevanjem se pojem nazorovanja močno razjasni in se pobijejo marsikateri krivi nauki in nazori. Zategadelj je razpravica, ki se opira na dejstva poizkuševalne pedagoške psihologije, važna za vsakega učitelja.

7. Das Kind und die Form der Sprache von *Prof. Dr. W. Nausester*. M. 1.20. — Wundt pravi: „Otroška govorica je proizvod otroškega okoliša, pri čemer otrok bistveno samo pasivno sodeluje. To sodelovanje obstoji osobito v tem, da določujejo glasniki, ki jih otrok najlaže posnema (ker dotične glasniške artikulacije najlaže vidi), glasniški pomen v otroškem jeziku. Za problem, kako je govorica najprej nastala, ne podaja analiza razvoja otroškega jezika nobenih neposredno porabnih podatkov i. t. d.“ Proti tej trditvi se postavlja pisatelj in utemeljuje svoje mnenje.

C. Razen omenjene zbirke hočem opozoriti še na drugo slično podjetje, v založništvu „Hermann Beyer & Söhne in Langensalza“ z naslovom:

„Pädagogisches Magazin“. Abhandlungen vom Gebiete der Paedagogik und ihrer Hilfswissenschaften. Herausgegeben von *Friedrich Mann*. Posamezni snopiči izhajajo v nedoločenih rokih. Vsak snopič obsega celo razpravo. Od poprej navedenih se razlikujejo v tem, da so razprave krajše in navadno preprostejše, bolj poljudno pisane. Izšlo je doslej 284 snopičev. Preobširno bi bilo, navajati naslove vseh teh razprav, ali pa še celo povedati kaj o njih vsebini; za primer hočem navesti le nekaj važnejših. Zapisnik doslej izšlih snopičev se dobi pri založniku.

O. Richter, Die nationale Bewegung und das Problem der nationalen Erziehung in der deutschen Gegenwart. M. 0.30. — *N. Dannmeier*, Die Aufgaben der Schule im Kampf gegen den Alkoholismus. M. 0.35. — *Saltwürk*, Das Gedicht als Kunstwerk, I. und II. à M. 0.25. — *Aug. Lomberg*. Sollen in der Volksschule auch klassische Dramen und Epen gelesen werden? M. 0.20. — *Horn*, Über zwei Grundgebrechen d. heutigen Volksschule. M. 0.60. — *Fr. Linde*, Über Phonetik und ihre Bedeutung f. d. Volksschule. M. 1.—. — *E. Scheller*, Naturgeschichtliche Lehrausflüge (Exkursionen). M. 0.75. — *C. Lehmann*, Moderner Zeichenunterricht. M. 0.30. — *Lobsien*, Kind und Kunst. M. 1.20. — *Saltwürk*, Ein Lesestück. M. 0.30. — *G. Pfannstiel*, Leitsätze für den biologischen Unterricht. M. 0.50. — *Koehler Joh.*, Das biologische Prinzip im Sachunterricht. M. 0.50. — *E. Zeißig*, Vorbereitung auf den Unterricht. M. 1.50.

Č. Nikakor ne smemo naposled prezreti znamenitega podjetja v nemški pedagoški književnosti, važnega za vse, ki niso tako srečni, da bi lahko v različnih evropskih jezikih čitali najvažnejše publikacije na pedagoškem polju. Naše razmere nam ne dopuščajo, da bi si kar predstavili vsako znamenito tuje delo v materinščino, vseh kulturnih jezikov pa se tudi ne moremo učiti. Zategadelj nam je dobrodošlo nemško podjetje: „**Internationale Bibliothek für Pädagogik und deren Hilfswissenschaften**“. In Verbindung mit *Prof. U. M. Butler* (New York), *Prof. G. Compayré* (Lyon), *Prof. K. Fornelli* (Neapel), *Prof. W. Rein* (Jena), *Prof. J. Mourly Vold* (Christiania) u. a. herausgegeben von *Chr. Ufer*, Altenburg. Druck und Verlag von Oskar Bonde.

Doslej je prišlo na dan v tej zbirki 6 zvezkov.

I. zvezek. *G. Compayré*, **Die Entwicklung der Kinderseele**, smo omenili in priporočali že v prvem zvezku Pedagoškega Letopisa (Ped. Letopis, 1901, 1. zvezek str. 11. sl.), in

poudarjali važnost otroške psihologije za pedagogiko. Ne moremo si kaj, da ne bi na tem mestu zopet navedli nekoliko izrekov znamenitih učenjakov o tem predmetu. *Stanley Hall* imenuje proučevanje otrok temelj eksaktne pedagogike. *Preyer* dokazuje, da je nemogoče vzgojo in umetnost poučevanja postaviti na trdna tla brez proučevanja duševnega razvoja otroškega. *Sully*¹⁾ pravi, da zahteva temeljni princip moderne vzgojne teorije, naj sistematska vzgoja opazuje samohotne kretuje otroškega duha in jim prilagoduje svoje postopanje. Zategadelj je otroška psihologija za vzgojitelja najvažnejši del cele psihologije. Amerikanec *Oskar Ehrisman* trdi: „Česar učiteljem često nedostaje, ni učenost in metodika, temveč poznanje otroka. Naša pedagogika se je baje sicer bavila z zgodovino vzgoje, z učnimi metodami, z učnim potom i. t. d., a otroka še doslej ni proučevala dovolj natanko.“ — „Resnica je, da se je dosedanja teorija vzgoje pečala kolikor toliko z neko abstrakcijo, ki se imenuje „otrok“. Čim bolj napreduje v zadnjih desetletjih ustanovljeno zasledovanje otroškega duševnega življenja, tem jasneje se kaže, da otrok čuti, misli in hoče celó po svoje in da torej ne smemo kar tako prenašati zakonov duševnega življenja dorašlih na otroka. Potemtakem pa mora v pedagoški psihologiji otroška psihologija tvoriti središče in dušeslovje dorašlih naj se samo upošteva v primerjanje.“

Vsled tega spoznanja se danes pri vseh narodih zelo intenzivno goji otroška psihologija. V Nemcih je voditelj na tem polju *W. Preyer*,²⁾ ki je bil izmed prvih preiskovalcev otroške duše. Sicer pa primerjaj gori navedeno literaturo. Na Francoskem prvakujeta na tem polju *Bernard Perez* in *Gabrijel Compayré*. V Angležih si je izbral *James Sully* mlado vedo za najljubši predmet. (Gl. gori navedeno knjigo!) Na Angležkem imajo tudi za proučevanje otrok društvo s petimi podružnicami (British

¹⁾ *Untersuchungen über die Kindheit. Psychologische Abhandlungen für Lehrer und gebildete Eltern von Dr. James Sully. Mit Erlaubnis des Verfassers aus dem Englischen übertragen und mit Anmerkungen versehen von Dr. J. Stimpfl. Leipzig, Verlag von Ernst Wunderlich 1897.*

²⁾ „Die Seele des Kindes“. Beobachtungen über die geistige Entwicklung des Menschen in den ersten Lebensjahren von *W. Preyer*. 4. Aufl. Leipzig. Griebens Verlag.

Association for Child-Study). Da bi od ene strani budili v učiteljih zanimanje za novo otroško vedo in od druge strani, da se jim olajša nje proučevanje, se vrše na vseučiliščih v Cambridgu in Edinbourghu otroško-psihološki ferijalni tečaj. V Severni Ameriki se goji proučevanje otrok tako sistematsko kakor nikjer drugod na svetu. Tam so ustanovili v to svrho več društev; na različnih vseučiliščih (Worcester, Chicago, Philadelphia, Lincoln i. t. d.) imajo otroško-psihološke ferijalne tečaje.

O gori omenjeni knjigi nam je treba samo še dostaviti, da so jo preložili tudi v italijanščino in angleščino ter hrvaščino. Slovenskim čitateljem priporočamo seveda, da čitajo poslednjo: Gabrijel Compayré, „Intelektualni i moralni razvitak djeteta.“ Prevela Jelica Belović-Bernardzikowska. U Zagrebu. Nakladom hrv. pedagog. književnoga zbora. 1903. 1904.“

II. zvezek. *Colozza G. A., Psychologie und Pädagogik des Kinderspiels.* Mit einer Einleitung von N. Fornelli, Professor der Paedagogik an der Universität in Neapel. Mit Erlaubnis des Verfassers aus dem Italienischen übersetzt, sowie durch Zusätze und Anmerkungen ergänzt von *Chr. Ufer.* Preis brosch. M. 5, geb. M. 5.50.“

Vsebina knjige je ta-le: I. del. Igra v psihološkem oziru. II. del. Igra v zgodovini pedagogike. III. del. Igra v pedagoškem oziru. Nemški prelagatelj piše v uvodu: „Naj bi (ta knjiga) v obitelji in v šoli veliko pripomogla k spoznanju pravega bistva in pedagoškega pomena igre, da bi se igranje naše mladeži naravneje in smotru primerneje razvijalo, nego je doslej žalibog večinoma še resnica.“ Tej želji se pridružimo od svoje strani s polnim srcem. Zategadelj priporočamo knjigo najtopleje vsem učiteljem in vzgojiteljem, osobito pa našim materam.

III. zvezek. *Demoor Jean, Dr. med.,* Professor an der medizinischen Fakultät und Oberarzt an der Hilfsschule in Brüssel. **Die anormalen Kinder** und ihre erziehliche Behandlung in Haus und Schule. Altenburg. 1091. Preis brosch. M. 6.—, Halbfranzband M. 7.50.

Prva knjiga se bavi z znanstveno podlago, s problemi posebne vzgoje. Druga knjiga primerja normalnega otroka z nenormalnim. (Znaki normalnega otroka. Preiskovanje nenormalnega otroka. Razvrstitev nenormalnih otrok.) Tretja knjiga:

Ravnanje z (zdravstveno in pedagoško) zaostalim. Četrta knjiga: Metodika. — Dušno boleslovje (psihopatologija) (gl. Pedagoški Letopis 1. zvezek, 1901 str. 11.!) je danes povsodi na dnevnem redu. Kdor se kakorsibodi bavi s tem predmetom, bo Demoorovo knjigo pozdravil z veseljem. V pedagoških krogih prihajajo bolj in bolj do prepričanja, da je z nenormalnostjo v vzgoji računati toliko, kolikor si klasični pedagogi niso niti sanjali.

IV. zvezek. *Hall*, Dr. G. Stanley, Präsident der Clark-Universität zu Worcester in Massachusetts und Professor der Psychologie daselbst: **Ausgewählte Beiträge zur Kinderpsychologie und Pädagogik.** Mit Erlaubnis des Verfassers aus dem Englischen übersetzt, mit einer Einleitung versehen, sowie durch Anmerkungen und Zusätze ergänzt von *Dr. Josef Stimpfl*. Altenburg. 1902.

Zvezek ima to-le vsebino: Uvod prelagateljev: 1. Proučevanje otrok in otroška vzgoja. 2. Prispevek k opazovanju malih otrok. 3. Duševna vsebina otrok pri vstopu v šolo. 4. Laganje otrok. 5. Zgodovina kupa peska in pedagoška idila. 6. Proučevanje otrok: temelj eksaktne pedagogike. 7. Ljubezen do narave in nje proučevanje: del vzgoje. 8. Zasedovanje — življenska moč poučevanja. 9. Nova psihologija glavni del obče izobrazbe. 10. Vzorna šola, utemeljena na proučevanje otrok. 11. Enajst vprašalnih pol za proučevanje otrok. 12. Nekaj strani prvega jaz-čuvstva. 13. Preiskovanje bojazni.

O pisatelju pričujoče knjige pravi Stimpfl: „Izmed voditeljev na polju proučevanja otrok so Preyer, Sully, Perez in Compayré poskušali delati za stvar z dvema sredstvoma: z raziskavanjem in s knjižnim delovanjem; Hall je dodal tema sredstvoma še tretje: izobraževanje znanstvenih preiskovalcev. Združujoč teh troje sredstev je Hall imel tako močen in dalekosežen vpliv na polju proučevanja otrok, kakor nihče drugi pred njim.“ „Po Hallu je postalo vseučilišče Clark znanstveno središče, od katerega izžarevajo psihološko-pedagoške ideje na vse strani. Njegov vpliv je prešinil vsako izmed Zedinjenih držav, vrnil se je praktično v vsako pedagoško uredbo dežele, od vseučilišča do otroškega vrtca in je na novo uživel duha pedagoških zborovanj. Nobeno podjetje in nobeno gibanje ni napravilo na pedagoško mišljenje Severne Amerike tako jasnega in določenega vtisa kot edino

Hallovu delovanje. Tako nam postane razumno, da je zamogel onkraj Atlantskega morja zbuditi v 20 letih za proučevanje otrok toliko zanimanja, kolikor ga ne najdemo doslej v nobeni drugi deželi. Pritrditi moramo W. Krohnu, ki pravi, da zavzema Stanley Hall kot učitelj učiteljev v Severni Ameriki sigurno prvo mesto in da je izkazal ameriški vzgoji necenljive usluge.“

V. zvezek: *Ribot Th., Psychologie der Gefühle.* Aus dem Französischen übersetzt von Chr. Ufer. 1903. M. 10. .

Ribot spada k najbolj znanim in najodličnejšim dušeslovcem sedanosti in psihologija čuvstovanja spada med najbolj temna in malo obdelana poglavja dušeslovja. Vkljub temu da se učenjaki naše dobe posebno radi bavijo z dušeslovnimi razmotrivanji, se mora priznati, da čuvstovanje ni imelo posebno privlačne sile do dušeslovcev, ki se največ in najrajši bavijo z umovanjem. Računa se, da izmed spisov psihološke vsebine ne znašajo več ko eno dvajsetino tisti, ki se nanašajo na čuvstovanje.

Naša knjiga ima dva dela. Prvi del razmotruje najprej najsplošnejše pojme, t. j. ugodje in neugodje (Lust und Unlust) kot značilna znaka za to obliko duševnega življenja, ki se povsodi nahajata in imata raznovrstno lice. Potem se govori o bistvu čuvstovanja kot sestavljenega duševnega stanja, ki zavzema na polju čuvstovanja isto mesto kakor na polju spoznavanja percepcije. Drugi del razpravlja o posameznih čuvstvih. Posamezna čuvstvanja se zasledujejo na potu svojega razvoja in zabeležujejo se zaporedoma nastopajoči momenti razvoja in pojemanja. Patologija čuvstovanja se podaja v dopolnjevanje in razjasnjevanje v obrisih. Pisatelj dokazuje, da je navzlic navidezni zmedenosti, pretrganosti in nerednosti med boleznim in normalnim, med enostavnim in sestavljenim neka vez, ki dovede vedno zopet k izhodišču.

Knjiga nudi obris sedanjega stanja psihologije čuvstovanja.

VI. zvezek. *Palmgren K. E., Erziehungsfragen.* Gesammelte Aufsätze. 1904. Brosch. M. 6.—, geb. M. 7.50.

Pisatelj je ustanovil l. 1876 v Stockholmu vzgojevališče z imenom „Samskola“, ki ga še danes sam vodi. Samskola obsega: 1. Oddelek, v katerem se goje samo telesna dela za učence in učenke od treh let naprej do vsake starosti. V tem oddelku se udeležujejo pouka vsi učenci in vse učenke. 2. Od-

delek za študije in delo, kjer se poleg telesnega dela ženskim in moškim gojencem podaja obča izobrazba in se postavlja temelj znanstvenim vedam, ki se na vseučiliških in v strokovnih šolah dalje izobrazujejo. Ta oddelek obsega: *a)* pripravljalnico (za vstop v gimnazijo in realko) s tremi razredi za začetnike od šestih do devetih let; *b)* gimnazijo; *c)* realni gimnazijo; *č)* latinsko višjo meščansko šolo. — Slednji trije oddelki imajo po devet enoletnih razredov. 3. Semenišče za izobrazbo Slöjdnih ¹⁾ učiteljev in učiteljic. Poleg obligatnega Slöjda velja v Samskoli kot vodilno načelo od njenega ustanovljenja sem: skupna vzgoja dečkov in deklic in prosta volitev učnih predmetov.

Palmgrenova knjiga je zbirka spisov, ki se izvečine nanašajo na pedagoška načela, ki se po njih vzgaja na omenjeni Samskoli. Pa tudi za naše razmere se moremo dokaj naučiti iz nje. Vsebina ji je ta-le: Predgovor. Uvod. 1. Spomini iz župnišča v Smalandu. 2. Važnost Slöjda in ročnih del pri vzgoji. 3. Še nekoliko besed o pomenu telesnega dela. 4. Garnizujoči polki in telesno delo. 5. Nekaj izkušenj o samskoli. 6. Prenapenjanje in volilna prostost. 7. O petju in pouku petja. 8. O pomenu lepote za vzgojo. 9. Šolske slavnosti. 10. O pouku živih jezikov. 11. Ferijalni tečaj o metodi novojezikovnega pouka v Palmgrenovi samskoli, od 12. rožnika do 1. malega srpana 1899. 12. Nekaj o angleških predavanjih v Palmgrenovi samskoli med pomladnim semestrom 1901. 13. O štivu za mladino. 14. Otrok v službi gledališča in podobnih zabavišč.

b) **Začetni pouk v čitanju in pisanju.** ²⁾

(Fr. Gabršek.)

č) **Normalnobesedna ali analitskosintetna metoda.**

1. Razvoj pri inorodcih.

a) Med bojem za izboljšanje pisalnobrajne metode se je pojavilo novo učno postopanje, ki je obetalo, da odstrani vse nedostatke prvega pouka v pisanju in čitanju in da prekosi vse

¹⁾ Slöjd = pouk v ročnih delih za dečke.

²⁾ Glej Pedagoški Letopis V. zv., 1905, stran 1–13.

dotedanje metode. To je normalnobesedna ali analitsko-sintetna metoda, združujoča nazorni in govorni, pisalni in bralni pouk; zadeva pa ponajveč priučenje malih in velikih pisanih in tiskanih črk in se sklada v ostalem s pisalnobralno metodo.

Sicer tudi ta metoda ni nič novega; zakaj že *V. Ickelsamer* in *P. Jordan* sta priporočala, naj se ustno analizujejo cele besede pred pravim čitanjem, t. j. pred sintezo črk in zlogov. — Pojavljala se je ta misel celo že v 17. in 18. stoletju. Na Poljskem n. pr. so učili po tej metodi že l. 1785. Za podlago so vzeli 12 normalnih besed: oče, mati, sestra itd. Te besede so se analizovale (črkovale), čitale in pisale. — Tudi na Nemškem so priporočali nekateri šolniki že koncem 18. stoletja, naj se začenja čitanje takoj s celimi besedami ali zlogi. Omenjati nam je zlasti *Campeja* in *Gedickeja*.

Filantrop Campe razlaga v spisu „*Neue Methode, Kinder auf eine leichte und angenehme Weise lesen zu lehren*“ (1778), da naj otroci, ko so se naučili samoglasnikov, takoj čitajo cele zloge (zlogovanje), ne da bi poznali imena posameznih soglasnikov.

Pruski šolski svetnik *Gedicke* pa pravi v predgovoru k svojemu abecedniku „*Kinderbuch zur ersten Übung im Lesen ohne ABC und Buchstabieren*“ (1791), da napreduje človeški duh od celote k delom, od besed k črkam, od posledic k vzrokom. Zato hoče učiti črke na podlagi besed in obenem z besedami, ne pa s črkovanjem, kakor se je to godilo doslej. Otroke hoče navaditi takoj izpočetka, da čitajo z razumom; v ta namen zbuja v njih zanimanje za čitanje. Dokler niso dovolj izvežbani v naziranju, mišljenju in govorjenju, nima čitanje pravega pomena. — Po teh načelih je bil osnovan njegov abecednik. Vsaki črki je odkazana posebna stran, vsaka stoji posamezno štirikrat, in sicer dvakrat rdeče tiskana in dvakrat črno. V prvi vrsti se nahajajo rdeče besede s črko, ki se ima naučiti; potem sledе vrste samo z rdečo in samo s črno črko. Najprej se nahaja črka v začetku besede, potem tudi v sredi. Zadnja vrsta vsake strani ima iste besede, ki so v prvi vrsti, pa črno tiskane in v drugačnem redu. Po tej metodi se je naučila njegova petletna hčerka čitati v dveh mesecih.

Na Avstrijskem je deloval v istem smislu major *Matija Hauser*, ki je izdal spis „Methode, das Lesen und Schreiben ohne Buchstaben zu lehren, zur Erleichterung des ersten Unterrichtes der Kinder“ (Dunaj, 1796) in v njem nasvetoval, naj se uče najprej samoglasniki, potem soglasniki, ki jih je takoj vezati s samoglasniki. Tako nastale zloge naj narekuje učitelj, učenci pa naj jih takoj napisujejo. — A njuni nasveti še niso našli posnemalcev.

b) Tedaj pa je nastopil l. 1818. francoski profesor *J. J. Jacotot* († 1840) z izvirnimi pedagoškimi idejami in je napeljal metodo v novo smer. Jacotot zahteva, naj se tudi pri prvem čitalnem pouku začenja z istinitimi predmeti; zato izhaja od konkretnega, resničnega (od besede, stavka, povesti) in se vrača k abstraktnemu (h glasu, zlogu), torej od bližnjega k oddaljenemu, od lagljega k težjemu. Kdor pri čitalnem pouku ne začenja z živimi dejstvi, s celimi stavki in besedami, ampak z ustnimi neumljivimi glasovi in zlogi, temu pravi Jacotot: „Nič ni v nič“. Kdor pa obratno začenja z živo besedo, ta ima „vse v vsem“, s čimer pribija dejstvo, da se nahaja v vsakem predmetu kal vseh drugih predmetov in da se naj uči na eni snovi kar največ možno. „Drugi zametavajo — piše Jacotot — tek prirode, jaz ga posnemam. Začenjam z dejstvi, s celoto; zakaj priroda ustvarja vedno celoto in človek sprejemlje s svojimi čuti vsikdar najprej celoto. Mari vadimo otroke najprej not, potem glasov in slednjič pesmi? Mari ne obratno? Ali je podajal Jezus svojim učencem najprej definicije in pravila, in ne najprej dejstva? Ako je torej prirodi primerno, da izhajamo od dejstev, od znanega, od celoto, zakaj ne izhajate tudi v jeziku od celote? Zakaj začenjate z neznanimi glasovi in mrtvimi črkami? Zakaj ne z živimi besedami, s stavki? Samo to je konkretno, otrokom znano; vse drugo je abstrakcija.“

Svoje nazore je izvedel tudi praktično. V ta namen je dal otrokom v roke celoto, namreč Fénelonov mladinski roman „Telemach“ in na njem učil čitanje in pisanje, uanašajoč obenem vse drugo na to knjigo. Najprej jim je prečital vso povest, potem prvi stavek: „Calypso ne pouvait se consoler du départ d'Ulysse“ (Kalipso se ni mogla potolažiti zaradi izgube Ulisa). Ta stavek je napisal na šolsko tablo in ga je vadil z večkratnim

ponavljanjem, kažoč pri tem na vsakočitano besedo, dokler si niso učenci trdno vtisnili v spomin vsake posamezne besedne slike. Potem je razstavljal besede v zloge in slednjič v črke, ki so jih večkrat ponavljali in si jih tako zapomnili. Besede so čitali po vrsti, iz vrste, naprej in nazaj.

O prvi lekciji piše: „Učenec ponavlja. — Ta stavek dajmo napisati po predlogi z navadno pisavo. Nato se prepričajmo, ali razločuje učenec vse besede, vse zloge, vse črke. Varuj se, da v začetku ne postopaš prehitro. Zadržuj učenca pri prvi lekciji, dokler se mu ni zatrdno vcepila v spomin. Jako mora paziti, ker mu podaja en sam stavek obilo novega učiva, zato je treba večkrat ponavljati. Ne zaupaj predsodku, ki izvira iz znanja; nam se dozdeva, da ne obremenjamo spomina s tem, kar znamo. Obratno se posmehujejo temu, česar navadni ljudje ne delajo; naj se posmehujejo naši besedni metodi; ne kvari si časa s tem, da bi pobijal njih ba-be-bi-bo-bu, ampak začni z drugo lekcijo. — Nasvetujem tudi, da naj se piše najprej z navadno pisavo. Ta smoter se je dosegel po stari metodi z velikim trudom. ‚Osnovni nauki‘, ti bodo klicali počasneži. Pusti jih, da kriče; ti pa začenjaj po svojem načinu.“

Drugo lekcijo je začenjal s ponovilo prvega stavka, ki mu je dodal drugega na prejšnji način itd. V peti lekciji so ponavljali otroci besede na pamet, da so jih mogli pravilno napisati. S šesto lekcijo so se končale čitalne vaje. Po njegovem mnenju so znali zdaj čitati skoro vsi učenci. Naučenje čitanja mu je bila torej le stvar spomina. Pri tem ni niti črkoval, niti glaskoval, ampak je učil čitanje samo s čitanjem. Vzporedno s čitanjem in z njim v zvezi je učil pisanje, in sicer izmenoma po predlogi in iz spomina, pa le toliko, da so znali učenci vsak stavek tudi napisati. Postopal je sintetski, pišoč najprej posamezne črke, potem zloge, besede in slednjič cele stavke. V deseti lekciji je moral učenec dokazati, da je razumel in si zapomnil, kar je čital; zato mu je stavljala učitelj primerna vprašanja. Povest se je prepisovala in napisovala, tako da so jo proizvajali naposled brez napak ustno in pismeno.

Bistvo tega postopanja je v tem, da si učenci zapamtujejo besedne (zlogovne in črkovne) slike. Zato je Jacotot izumitelj besedne ali nazornogovorne pisalnočitalne metode. Najprej po-

stopa analitsko, nato sledi sinteza; zato je Jacotot oče današnji analitskosintetni pisalnobračni metodi. Vendar nedostaja njegovi metodi pravega postopka od lažjega k težjemu, od enostavnega k sestavljenemu; zahteva namreč preveč naenkrat in preobloga učence z množino težko umljive snovi. A glavno načelo njegovo, da moramo pri čitalnem pouku izhajati od celote, je pravo; zato je še sčasoma prodrlo.

c) Z Jacototovo metodo so Nemce seznanili *Weingart*, *Wurm* in zlasti *Seltzam*.

Fr. Weingart je izdal l. 1830. navodilo „Vollständiger Kursus von Jacotots allgemeiner Unterrichtsmethode und deren Gebrauch und Anwendung beim Elementarunterricht auf die verschiedenen Gegenstände des menschlichen Wissens“.

Pouk je začel z naslednjim stavkom iz Krummacherjevih „Parabeln“: „Sokrates, der weise Sohn des Sophroniskus, redete eines Tages im Kreise seiner Schüler von der allwaltenden Vorsicht der Gottheit, wie sie alles sehe und höre und überall zugegen sei und für alles Sorge, und wie man dieses immer mehr empfinde und erkenne, je mehr man sie verehere.“ — Ta dolgi stavek nikakor ni bil primeren za prvo vajo v čitanju, še manj pa način, kako je postopal učitelj pri vaji. Weingart uči:

„Učitelj pokaže učencu prvo besedo in jo izgovori glasno: ‚Sokrates‘; učenec jo pogleda in ponovi: ‚Sokrates‘. — Učitelj ponovi in obenem loči vsak zlog; potem nadaljuje: ‚Sokrates, der‘; učenec pravi: „Sokrates, der.“ — Učitelj začne še enkrat in loči iznova vsak zlog: ‚So-kra-tes-der‘. Učenec ponovi in izgovori vsak zlog. — Nato pokaže in izgovori učitelj vsako posamezno črko, vežoč jo v zloge; ‚S-o—So—k-r-a—kra—t-e-s—tes—d-e-r—der‘. Učenec pokaže vsako črko in jo ponovi. — Zdaj se pokažejo učencu črke S, o, k itd.; učitelj mu zopet imenuje črke, ki jih je morda pozabil, a ne da bi se dalje mudil pri teh začetnih vajah. Nato imenuje različne črke, ki jih mora učenec pokazati: r, a, s itd.; te vaje se izpreminjajo na različni način.

Potem se nadaljuje čitanje z zaporednim dodavanjem naslednje besede, torej: „Sokrates der weise“; učenec ponovi. Nova beseda se takisto razdeli v zloge, ki jih učenec ponavlja.

Nato naj poišče katerokoli črko, ki jo je videl v kateri izmed prejšnjih besed itd. itd.

Vsakikrat se prepriča učitelj, pozna-li učenec črke v navedenih besedah; zato iznova povprašuje po sestavi, začenši vselej s prvo besedo v stavku in dodavajoč vsakikrat novo besedo, dokler ne dobi popolnega stavka: „Sokrates, der weise Sohn des Sophroniskus, redete eines Tages im Kreise seiner Schüler“. Ko je stavek končan in pojasnjen, ga učenci večkrat čitajo, vselej pa se dodaja različna beseda. Učenci čitajo na dogovorjeno znamenje prav počasi ali hitreje itd. Nato sestavljajo zloge, ki nastanejo po razstavi in premestitvi črk v besedah, n. pr. „So - kra - tes = os - ra - rak - set - se“ itd. Naposled se vadijo v razlikovanju in primerjanju posameznih besed in črk.

Očividno je, da tak nesmotren in težaven pouk v čitanju ni mogel pridobiti prijateljev Jacototovi metodi.

Bolje jo je pogodil *dr. Fr. Wurm*, ki je dal s svojimi razpravami o novi metodi povod, da so pozneje *Ahn* i. dr. uporabili Jacototovo metodo v svojih navodilih za priučenje francoskega in drugih tujih, pa živih jezikov.

Največ pa je pripomogel, da so se začeli zanimati za Jacototovo metodo, *K. Saltzsam*, v Vratislavi (1841). Dasi jo je znatno izboljšal, vendar je še vedno začenjal s celim, toda krajšim in lahko umljivim berilom „Die geschenkten Spielsachen“. Prvi stavek tega berila slove: „Franz! Franz! o komm doch bald zu mir!“ — Učitelj prečita prvi stavek počasi in razločno, kažoč obenem na posamezne besede. Otroci izgovarjajo stavek posamezno in skupno, potem besede po vrsti in izven vrste. Ko so te vaje končane, se preide k posameznim (enozložnim) besedam. Učitelj izgovori besedo „Franz“ počasi in zategnjeno, učenci poiščejo posamesne glase. Tej analizi sledi sinteza zlogov: „fr-fra-fran-franz-fa-na-za“. — Seltzsam je torej analitsko razstavljene besede zopet sestavljal v sintetske glasovne skupine in s tem postavil trdnejšo in preglednejšo podlago Jacototovi metodi. Zato je našel mnogo posnemalec.

č) Bolj nego Jacototovo in njegovih pristašev postopanje v celoti so ugajale njih glavne ideje: koncentracija in besedne slike, ki so dovedle do „združenega miselnogovor-

nega pisalnobrale nega pouka“ in do takozvane „normalnobesedne metode“.

Praksa je namreč pokazala, da je celo berilo vendarle pretežko za začetnike, zato so se možje trudili, da bi olajšali otrokom učenje.

A. *Graffonder* v Erfurtu je vzel za začetek popolnoma preprost stavek („normalni stavek“), češ, le malo naenkrat, ker imajo otroci majhne oči in kratke misli. — Pa tudi normalni stavki so bili še vedno pretežki, ker ni bilo moči izbrati takih, ki bi zadoščali govornim in pisalnim zahtevam. Taki stavki tudi ne podajajo zadosti nazorovalnih predmetov in torej ne ustrezajo didaktnemu načelu: Začenjaj vedno s konkretnim! Te nedostatke je odpravil *K. Vogel*, šolski svetnik v Lipskem, s knjigo „Des Kindes erstes Schulbuch“ (1843). Namesto stavka je vzel besedo in začenjal torej z imenom, t. j. s konkretnim samostalnikom. Njegova metoda je osnovana na kakih 100 „normalnih besedah“, ki jim je dodal primerne slike. Te besede s slikami so bile središče nazornega nauka, govorjenja, čitanja in pisanja (gl. Jckelsamer 1554 in Neimenovanec 1712). Podrobno pa je postopal tako: Učenec je imel pred seboj poleg naslikanega predmeta s tiskano in pisano besedo označeni predmet (normalno besedo). S to besedo se je torej podala učencu konkretna učna snov. Izbrale pa so se take besede (Hut itd.), na katere so se mogle naslanjati primerne govorne vaje in ki so obsegale vse glase in najvažnejše glasovne zveze. Ob pogledu na naslikani predmet je učenec takoj vedel, kako se čita ob njem stoječa beseda. Najprej se je o tem predmetu razgovarjalo (nazorni nauk na podlagi istinitega ali naslikanega predmeta). Potem je učitelj preprosto narisal predmet; otroci so risali za njim. Nato je izgovoril besedo počasi (ustna analiza), dostavivši: „Glejte, tukaj je tiskani (predmet)! Kako se torej imenuje prvi glas? Kako drugi, tretji . . .? Kako zadnji? Kako skupaj?“ — S tem je dobil posamezne zloge in glase in jih je imenoval, oziroma zlagal zopet v zloge in zloge v besede (ustna sinteza).

Obenem s čitanjem se je vadilo pisanje. Učitelj je zapisal normalno besedo na šolsko tablo, učenci so mu jo takorekoč narekovali. Potem so si jo pazno ogledali in imenovali posa-

mezne črke (z njih glasovi). Najbolj so se vadile nove črke. Zatem so sami večkrat napisali besedo in jo čitali. Slednjič so snovali iz znanih glasov nove glasove zveze (besede), jih čitali in pisali. Na ta način je Vogel pravilno postopal od stvari k znamenju, od slušanja k gledanju. Učenci so pišoče čitali in čitajoče pisali. Šele z združenjem analize in sinteze je postala ta metoda prirodi primerna.

Voglova metoda je nekak zaključek v zgodovini elementarnega čitalnega pouka, ker združuje glaskovanje, pisanje in čitanje, glavno misel Jocototove metode.

d) Po teh načelih so sestavljali abecednike: *Thomas* v Lipskem, *Böhme* v Berolinu, *Nießmann* v Desavi, *Franke* v Vojmiru, *Behrens* in *Heege*, *Plate*, *Böhm*, *Bretschneider*, *Mair*, *Geyer*, *Meier*, *Ramshorn*, *Runkowitz*, *Fellner*, *Widmer*, *Müller*, *Marschall* in mnogi drugi.

Böhme je postavil normalnobesedno metodo na trdna tla slušne analize in pišočega čitanja ter jo je priredil tako, da je uporabna za prakso. Njemu so sledili: *Kehr* v Halberstadtu, *Klauwall* v Lipskem, *Jütting* v Erfurtu, *Fechner* i. dr.; na Avstrijskem: *Fr. Mair* (Fibel), *A. Frühwirth* in *A. Fellner* (Fibel nach der analytisch-synthetischen Lesemethode), *J. Vogl* in *Fr. Branky* (Fibel nach der analytisch-synthetischen Schreiblese-Methode), *F. Wiesenberger* (Fibel zum Schreibleseunterrichte nach der zerlegenden und zusammenfassenden Grundwörtermethode) itd. K tej metodi se nagibajo več ali manj tudi pristaši sintetske pisalnobralne metode: *Dietlein*, *Hoffmann*, *Schindler*, *Ernst* itd.

Izmed velikega števila metodnih navodil omenjamo: *Böhme*, Methode des ersten Leseunterrichtes (Berlin); — *Fechner*, Der erste Leseunterricht (Berlin); — *Fellner* in *Ernst*, Praktischer Wegweiser (Wien, Pichler); *Kehr* in *Schlimbach*, Der deutsche Sprachunterricht im ersten Schuljahre (Gotha); — *Klauwell*, Das erste Schuljahr; — *Dr. Jütting*, Der Schreibleseunterricht nach der Realmethode; — *Ostermann* in *Wegener*, Lehrbuch der Pädagogik, II. Band (Oedenburg); — *K. Streng*, Das erste Schuljahr (Wien); *M. Schmidtbauer*, Reform des Leseunterrichtes. Eine Anleitung für Elementarlehrer, den Leseunterricht nach

der „vereinfachten Normalwörtermethode“ zu erteilen (Schwanenstadt, Oberösterreich, 1903). — Izmed teh sta zlasti Kehr in Schmidtbaur Jacototovo metodo mnogo prosteje razvila. Naposled še omenimo: *Dr. v. Rein, A. Pickel* in *C. Scheller*, Das erste Schuljahr (Leipzig), ki pa se naslanja po Herbartovih, oziroma Zillerjevih načelih na koncentracijsko načelo.

e) Po metodah teh šolnikov sloni nazorni bralni in pisalni pouk na več besedah, ki se imenujejo „normalne besede“, „instrukcijske besede“, „zastopniki“, „osnovne besede“. Okoli teh besed se osredotočuje ves pouk. Zato ima ta metoda več imen; po Lübenu se imenuje „normalno besedna metoda“, ker začenja z besedo in je vsaka pisalnobralna vaja osnovana na normalni besedi; „analitsko sintetna metoda“ se imenuje, ker začenja s celoto (s stavkom, besedo ali zlogom) in razstavlja to celoto v njene dele (analiza), potem pa te dele zopet sestavlja (sinteza), tako da postopata analiza in sinteza vzajemno; Jütting jo imenuje realno metodo, ker začenja z nazorovanjem in pogovarjanjem realnih predmetov in ima torej realno podlago.

Prednosti te metode so:

1. Ona postopa po glavnih metodnih načelih: „Poučuj prirodi primerno!“ „Poučuj nazorno!“ torej „od lažjega k težjemu“, „od stvari k imenu“, „od imena k znamenju“ (Komenský).

2. Ne uporablja preveč pravil.

3. Poudarja spretnosti in ročnosti.

4. Omogoča mnogovrstno vajo na eni in isti tvarini.

5. Utrjuje učivo z izpraševanjem, poizkuševanjem in primerjanjem.

6. Ozira se v zadostni meri na ponavljanje, izhajajoč pri podavanju novega učiva od že priučenega in napredujoč koncentrično v vedno širjih krogih.

7. Zbuja v otrocih zanimanje do stvari, podajajoč nekaj celotnega in dovolj gradiva za otroško samotvornost.

8. Vodi hitreje k smotru in omogoča tudi slabejšim učencem napredovanje.

Vendar so njeni pristaši glede izvršitve različnega mnenja, in to:

1. Glede kakovosti in števila normalnih besed, oziroma slik: *Vogel* jih ima 100, pozneje 74 (Hut itd.) *Plate* 100 (Angel, Buch, Dach, Elle, Feder itd.), *Widmer* 87 (Ei, Nest, Seil, Hut, Ball itd.), *Ramshorn* 64 (Dach, Ball, Bett, Zelt itd.), *Klusmann* in *Placköter* 50 (Ei, Stein, Buch, Dach itd.), *Klauwell* 48 (Hut, Uhu, Esel, Rose, Ofen itd.), *Frühwirth* in *Fellner* 47 (Ast, Nest, Fisch, Rad, Uhr itd.), *Mair* 47 (Hut, Dach, Tisch, Bett itd.), *Dr. Jütting* 44 (ei, eis, leine, los, dose, rose itd.), *Thomas* 43 (Fisch, Rad, Buch, Bett itd.), *Fellner* 40 (Hut, Fisch, Dach, Sichel itd.), *Schlimbach* 39 (Ast, Tisch, Uhu, Ofen, Sichel itd.), *Motschmann* 39 (Fisch, Rad, Bock, Bett itd.), *Hoffmann* 38 (Igel, Eichel, Uhr, Mond, Seil itd.), *Behrens* in *Heege* 38 (Hut, Schaf, Bär, Fisch, Sichel itd.), *W. Ludwig* 35 (igel, nest, maus, ohr, elefant, eichhorn itd.), *Franke* 33 (Fisch, Rad, Hut, Topf, Sichel itd.), *Bauer* in *Schreibmüller* 33 (Dach, Buch, Nest, Seil, Mond itd.), *Runkwitz* 31 (Hut, Rad, Tisch, Nest, Mond itd.), *Halsteus* in *Vogl* po 29, *M. Schmidtbauer* 28 (esel, hose, nest, hut, sichel, ofen itd.), *Poche* 24 (ei, eule, geige, auge, rose itd.), *Fritzsche* 22 (Hand, Helm, Schild, Kopf itd.), *Bohm* 21, *Fechner* 20 (ei, eis, seil itd.), *A. Böhme* 16 (Ei, Hut, Maus, Bär, Zweig itd.).

2. Glede velike ali male začetne črke pri normalnih besedah (nemških samostalnikih) glej zgoraj.

3. Glede pisave: Nekateri uče najprej pisane, potem tiskane črke in besede (čista analitskosintetna metoda), največ pa oboje obenem (mešana analitskosintetna metoda). Seltzsam, Weingart in Graffonder začenjajo s tiskanimi črkami, Pickel in Förster imata najprej tiskane normalne besede ter jih takoj tudi pišeta, Vogl in Branky ločita pisano od tiskanega, zato jima je moči učiti najprej pisane, potem tiskane črke. Schmidtbauer in drugi uče oboje obenem. — V obče pa ta razlika ni odločilnega pomena, ker se morajo besede v vsakem slučaju tudi čitati; vendar dajemo zadnjemu načinu prednost, ker se pri njem podpirata abecedi in omogočuje menjava v vajah.

4. Večja razlika je glede vprašanja, kakšno mesto zavzemaj pri tej metodi nazorni nauk. Nekateri združujejo govorne, pisalne in čitalne vaje z nazornim naukom, drugi ga obravnavajo zase. Proti združenju so *Dittes*, *K. Richter*, *Fr. Wiedemann* i. dr.

Dittes označuje v svoji metodiki normalnobesedno metodo za dobro, morda najboljšo pisalnobrašno metodo, a ji očita, da ne more izpolnjevati vseh svrh nazornega nauka. *K. Richter* priznava v spisu „Der Anschauungsunterricht in der Elementar-klasse“ (1869) sicer uspehe normalnobesedne metode, a ji odreka zadosti obsežno torišče za nazorni nauk. *Fr. Wiedemann* pa v knjigi „Der Lehrer der Kleinen“ celo trdi, da prevelika menjava v dejanjih po tej metodi učence le bega.

Vendar nasprotstva glede nazornega nauka niso tolika, da bi se ne mogla premostiti. Potrebo nazornega nauka v prvem šolskem letu poudarjata obe stranki; naj se li vodi v organski zvezi s pisalnim čitanjem ali sistematsko kot poseben predmet, to je postranska stvar. Glavno je, da se sploh vadi in to na pravi način.

f) Nekateri šolniki ugovarjajo tej metodi tudi zato, ker zahteva preveč od prvencev; zato jim je za začetek primernejša pisalnobrašna metoda. Ugaja pa jim normalnobesedna metoda za pozneje, ko poznajo učenci že dosti glasov, ko začno glaskovati in so spretnejši v pisanju (*Dietlein, Fechner*). Tem ugovarjajo zagovorniki nove metode, da ni treba začinjati takoj z normalno besedo, ampak prvo mesto gre ustnim in pismenim predvaja za uho in roko.

Ni pa malo šolnikov, ki priporočajo nekako posredujoče postopanje med pisalnobrašno in normalnobesedno metodo. Tako se n. pr. *J. Ambros* in *dr. Stejskal* bližata normalnobesedni metodi, *Kummer, Branky* in *Hofbauer* pa slone na *Wurstovi* metodi, ki se po njej izvajajo posamezni glasi po sluhu. Precej po svoje sta jo prikrojila *M. Schmidtbauer* (*Reform des Leseunterrichtes*), in *K. Streng* (*Schreiblese-Fibel auf Grund zusammenhängender Anschauungskreise und mit Benützung phonetischer Grundsätze*. Wien, 1906).

V obče se postopa dandanes po tej metodi tako-le:

1. Predvaje, trajajoče več tednov:

a) Ustne:

1. Vaje v pravilnem govorjenju na podlagi nazornega nauka (snovanje stavkov).

2. Razstavljanje stavkov v besede (predvsem normalne), besed v zloge in glase.

3. Sestavljanje glasov v zloge in besede, besed v stavke.

b) Pismene:

1. Držanje telesa, zvezka (tablice), peresnika (pisalnika).

2. Zavedanje na šolski tabli in zvezku (tablici).

3. Pisanje osnovnih črk.

4. Risanje.

II. Izvajanje glasov:

1. Pogovor o predmetu, ki ga znači normalna beseda (nazorni nauk). Predmet se poodčituje, kakor je na modelu ali na sliki.

2. Nariše se v preprosti obliki. Pogovarja se o risbi. Otroci rišejo predmet.

3. Normalna beseda se razstavlja v zloge in glase (analiza).

4. Iz dobljenih glasov se tvorijo nove besede (sinteza).

5. Normalna beseda se napiše, potem se razstavlja in čita.

6. Učenci pišejo besedo in črke. Poiščejo jo v abecedniku.

(Analiza in sinteza.)

7. Normalna beseda se pokaže v tisku. Razstavljanje tiskane besede, Utrjenje tiskanih črk, Poišče se v knjigi.

8. Vaja na čitalnem stroju: *a)* analiza in sinteza tiskane besede, *b)* snovanje novih besed iz znanih glasov (črk).

9. Čitanje odstavka iz knjige s stvarno razlago.

10. Prepisovanje iz knjige.

11. Napisovanje.

12. Dodajajo se povesti, uganke, pesmi. (Nekateri začenjajo z njimi pogovor.)

Pri izberi normalnih besed je paziti:

1. da obsegajo vse male in kar največ velikih črk;

2. da se ne nahaja v eni in isti besedi preveč novih črk;

3. da so eno- ali dvozložne;

4. da se črke izlahka vežejo med seboj; zato se je ogibati sestavljenih soglasnikov.

Iz povedanega je razvidno, da sta si obe metodi, sintetska pisalnobračna in analitskosintetna normalnobesedna, mnogo podobnejši nego mislijo pristaši te ali one. Obe izvajata glase iz besed,

a sintetska le enega, navadno prvega v besedi, analitska pa vse glase, ki so v besedi. To je edina stvarna razlika obeh metod; kdor zna poučevati po sintetski, bo zual tudi po analitski.

2. Pri Slovencih.

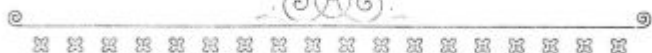
Po slovenskih ljudskih šolah se normalnobesedna metoda še ni prav udomačila; zato še nimamo abecednika, po tej metodi osnovanega; vsem dosedanjim je podlaga sintetsko pišoče branje.

Niti teoretski se pri nas še ni dosti razpravljalo o tem najnovejšem in doslej najboljšem učnem postopanju pri začetnem pisanju in čitanju. Najobširneje sta o tem razpravljala *Iv. Kelc* in *Sim. Šalomon* v III. in IV. tečaju „Popotnika“ l. 1882. in 1883. Prikrojila sta za slovenske razmere normalnobesedno metodo tako, da sta ji dala za podlago naslednjih 14 besed: nit, meč, lonec, ura, voz, hiša, riba, peč, jajce, želod, gos, kopa, nož, fižol, ki naj bi se obravnavale poleg „Začetnice“, osnovane po pisalnobralni metodi.

Nazorni nauk pa, najvažnejši del pouka, hodi pri nas dandanes izvečine svoja pota, toda tako, da je obenem vodnik pišočemu branju in ostalim učnim predmetom in da podaja osnovo za kasnejši pouk v realijah. (*Gabršek Fr.*, Nazorni pouk v ljudski šoli. I. del. V Ljubljani, 1894. Izdalo in založilo „Pedagoško društvo“ v Krškem. — *Majcen G.*, Nazorni nauk za prvo šolsko leto. I. snopič. V Ljubljani, 1905. Izdala in založila „Slovenska Šolska Matica“. — *Maier A.*, Učne slike iz nazornega nauka za I. in II. razred. Drugi, popravljeni in pomnoženi natisk. V Ljubljani, 1906. Založil L. Schwentner.)

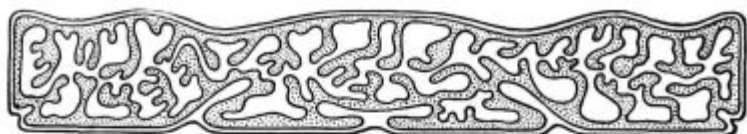
Želeti pa bi bilo, da stopimo tudi na metodiškem polju korak naprej, uvedši novo metodo v naše šole, kakor so to že storili Hrvatje (*V. Danilo*, Početnica za opče pučke šole. U Beču, 1903) in Srbi (*Stevan Javor*, Bukvar za opče pučke šole. U Beču, 1902). Mi pa še nimamo abecednika, sestavljenega po tej metodi.

II. Razprave.

a) O pouku latinskega jezika.

(Dr. Jos. Tominšek.)

A. Splošni del.

I. Stališče latinščine v gimnazijskem ustroju.

1. Obseg pouka.¹⁾

Občinstvo imenuje še dandanes gimnazijo navadno „latinske šole“ in v „latinske šole“ pošilja slovenski kmet najrajši svoje sinove. — Znak gimnazijskega pouka je še res latinščina, a njegovo središče je le prvi dve leti in višji razredi bi se po vsej pravici smeli imenovati realni. Nazivanje „latinske šole“ ne zadene več jedra, ampak le obliko. Drugače je bilo še pred l. 1848., ko pri nas ni bilo rednega pouka niti v nemščini, a še manj v slovenščini; v tistih in seveda še bolj v prejšnjih časih je bila „latinska“ šola tudi v prvi in skoraj edini vrsti latinska. Tedaj pa je bila latinščina tudi neobhodno potrebno sredstvo za vsako izobrazbo in za vsako priobčevanje lastnega znanja.

Ti časi so minili in ne bo jih nikoli več in prav je, da jih ne bo. Sedanje duševne in znanostne kretnje so tako mnogostranske in obsežne, da jim stara in kot mrtev jezik vendar kolikor toliko okorela latinščina ne more povsod in v vsem

¹⁾ Zgodovinsko-pregledno se bavi z latinskim poukom Dettweiler v Baumeisterjevem „Handbuch der Erziehungs- und Unterrichtskunde“ III./3. Tu je iskati podrobnega slovstva in posebnih informacij. — Mi merimo tu vedno na domače odnošaje.

služiti; a da bi ne služila nikjer in da bi bila za nas odveč, tega niti najhujši vihravci ne trdijo. V tem oziru je na boljsem nego grščina, ki bi ji mnogi radi odvzeli njeno mesto v višjem pouku, a ne da bi ji vedeli za pravo nadomestitev; trdno pa stoji, da je znanje latinščine za baš temeljne višje študije neobhodno potrebna. Zato ji ni treba zaščitnika: ako hočeš uspešno gojiti tiste znane višje študije, treba ti je znati latinsko.

Nismo pa tako na čistem, kaj naj obsega to znanje latinščine. V tem oziru so hude borbe. — Tisti profesorji latinščine, ki so še doživeli stare „latinske“ čase ali so vsaj njih neposredni ali posredni potomci, ti trdijo, da dijaki latinščine zdaj sploh nič ne znajo. Česa pa v istini ne znajo? Pri zrelostnem izpitu prevajajo — tega ne moremo tajiti — abiturijente dokaj dobro latinske avtorje brez priprave in ne mnogo slabše moderne tekste v latinščino; gotovo pa jim nedostaja spretnosti se izraziti samostalno v latinskem jeziku: prevajati znajo, a samolastno se ne znajo izraževati. To ni čuda! Saj vobče nimajo vaje; pri nas jim že izza l. 1849. ni treba pisati izvirnih latinskih sestavkov, v Nemčiji (na Pruskem) pa so jih odpravili (pri maturi) z veliko reformo srednjih šol v devetdesetih letih preteklega stoletja (1892) in l. 1903. Tam so nekateri pristaši starega sistema zaradi te reforme prorokovali malodane konec gimnazij in konec sveta. Ti so prezrli, da se glede na novodobne nazore in novodobni ustroj življenja zelo preobrača ideal izobrazbe; ta pretvorba se je izvršila — rekel bi — glede latinščine v temle zmislu: prej je bilo treba latinščino znati, zdaj jo je brezpogojno treba umeti, a umeti temeljito, tako da postane pasivno znanje; aktivno znanje pa ji ne more biti več namen, le metodik lahko deluje tudi ž njim, kakor bomo pozneje razpravljali, a si je pri tem vedno v svesti, da mu je le sredstvo.

Kdor jezik ume, ga tudi zna, samo da ž njim ne deluje produktivno, a p r e d m e t umevanju je isti kakor predmet znanju; zato je tudi metodika vobče ista, samo da je pri znanju marsikaj snov in svrha, kar je pri umevanju le sredstvo za svrhu. Ker je pri vsakem jeziku razlikovati troje sestavin: 1. besede, 2. njih slovniško obliko samo ob sebi ter v zvezi z drugimi besedami in 3. praktično, ustmeno ali pismeno, rabo jezika kot

človeško občilo, zato je i pri znanju i pri umevanju imeti te tri sestavine pred očmi, ki so kvalitativno v obeh slučajih enake, dočim obstoji gradualna razlika za prvi dve, ker je končna svrha — tretja sestavina — različna pri znanju in umevanju: pri prvem je treba oblačiti svoje misli s svojimi močmi v tujo, latinsko obliko, pri drugem pa le tuje misli spoznavati iz tuje, že dane oblike.

Drugi slučaj — umevanje — postaja bolj in bolj izrazito moderen slučaj. Nižji je njegov cilj kakor pri produktivnem ustvarjenju, a tudi do njega se ne pride preko prvih dveh postojank, preko besed in slovniških oblik. V določitvi pravega stališča baš napram tema točkama leži gorišče vseh ognjevityh modernih stremljenj za preureditvijo latinskega pouka. Toliko je pač jasno in nasproti optimistnim radikalcem dognano, da se je besed in slovniških oblik treba tudi učiti. Naj se še tako naglašja pri učenju raznih jezikov, da se besed in slovnice učimo kar nezavestno, potom proste rabe jezika: to samo vendar ne zadostuje. Rado se naglašja, da se na ta način uči jezika otrok, a pozablja se, da se otrok tako uči jezika in le jezika na dan vsaj osem ur, naš učenec pa se mora učiti tudi mnogih drugih predmetov, in latinščine, kadar je je največ, po osem ur na teden. Zato ne gre drugače, kakor da se dijak uči zavestno in da se mu vpogled v jezikovne resnice provocira, ne pa prepušča vplivnosti resnic samih. Naravnost učiti se je treba in le v posameznostih more služiti oni otroški način poučevanja kot priprava, ne kot uspešno konečno sredstvo za pribavljanja zakonov. Zakoni morajo priti učencu do zavesti, ako naj kdaj jezik ume; da bi se pri njem izdatno zanašali edino na vplivno notranjo moč analogije, o tem ni govora, dokler so torišče te analogije le maloštevilne urice latinskega pouka. Mogoče je to bilo v prejšnjih časih, ko je bila latinščina v velikem obsegu tudi učni jezik. Tedaj se je tudi lahko začel pouk kar s kakim avtorjem, ker se je ustroj jezika tekom let v mnogoštevilnih urah in vajah vendarle prispoznal. Dandanašnji bi brez zakonov, brez pravil prišli le do vihravega domnevanja brez sigurnosti in zato brez užitka.

Kjer elementov-prvin ni, tam ni sestavin. Zato se je treba temeljev učiti in naučiti, kakor se je treba pri raznih

modernih metodah — naj bo Berlitzova, Langenscheidtova, analitska ali katerakoli — nasposled, če hočeš doseči kak uspeh, prav korenito le učiti in učiti in sicer na pamet učiti, dasi je in bo kak metodik izveličar, ki hoče poučevati le neposredno, le s sestavki, resno zatrjeval, da se učenec nauči po njegovi metodi v s e g a potrebnega le iz beril, iz praktične rabe. Seveda! A zato je treba znati — berila in kako znati! To pa je nepri- merno težje kakor priučenje podrobnosti. S tem ne trdimo, da je taka metoda napačna; nikakor ne. Ali kdor jo načelno goji, naj nikar ne misli, da je ž njo mladini morda kdove kako olajšal učenje. Pripeljala ga bo do cilja kakor kaka druga metoda, ki ji je snov ista; da le korakata obe dosledno proti svojemu cilju in se ne izgubljata v zunanostih, na eni strani v ponos, da že začetnik zna tvoriti dokaj obširne stavke v tujem jeziku, na drugi strani v zadovoljstvo, da zna učenec vsako pravilce in tvorbo vseh oblik. V obeh slučajih se da, vselej od nasprotni strani, priti do cilja, a kar hitro od nobene in s težavami od obeh. Nekoliko si olajša pot, kdor ne sili enostransko kvišku le po eni stezi, ampak razume v olajšujočih serpentinah vezati obe stezi.

Temeljev je sploh treba, sicer bo ves pot nesiguren in vsak korak omahljiv; treba jih je zlasti pri latinščini, ki je tako bogata oblik in v svojem ustroju tako strogo zakonito umerjena. Kdor pri njej ni koračil preko elementov, ta bo tedaj, kadar bi jo bilo treba umeti, obtičal vsak trenutek. Pri današnjih razmerah, ki izključujejo učenje latinskega jezika iz praktične rabe, se ga je mogoče do tehtnega umevanje priučiti le, ako so nam jasni tisti zakoni, ki poveljujejo celemu jeziku; skladnjo je treba umeti, a oblike se morajo utrditi v spominu tako, da ne izginejo nikdar. V to svrho pa se pri začetnem pribavljanju omejimo na res temeljno snov in to vežbajmo neumorno, nikoli se zanašajoč, da je dovolj, dočim se poredkosti priuče prilično in ob potrebi.

Ako se postopa tako, potem se ne bodo pripetili slučajji, da bi osmošolec ne vedel, da je *audies* futurum in ne *conī. praes.*, da *solitus sum* ni *pasivum*, in da bi vezal besede *ingentem agmen, mors immaturus*, da bi zamenjaval *cado, caedo, cedo*,

ne razlikoval *iussus* in *iustus*. Teh napak nisem nabral lastnovoljno, ampak zabeležil jih je l. 1898. berolinski profesor *Weber* (*Zeitschr. f. d. Gymn.* 1898, 74). Dijak, ki ne pozna takih podrobnosti, se pri latinskem štivju, ki je poglavitni namen latinskega pouka, ne bo mogel ganiti nikamor. Ako običi pri navadnih oblikah, ki kot take tudi v slovarjih niso zabeležene, potem je jasno, da nima pravih temeljev. Kako se naj čitajo s takimi dijaki duhoviti latinski pisatelji, kakor Horacij in Tacit? Tu daje vsebina dovolj opraviti in bi bilo škoda pisatelja, ko bi mu moral šele pretehtovati povsem navadne oblike. Omenjeni *Weber* pripoveduje, da je često moral prekiniti čitanje in vriniti slovniške ekskurze, preverjen, da so imeli dijaki v takih okoliščinah od slovnice za pozneje več dobička, kakor če bi z njimi v potu obraza lovil pisateljeve ideje.

Do tega ne sme priti, a do tega se pride, ako nedostaja elementov. V najvišjih razredih mora biti čitanje užitek in mora se priti do tja, da zmisla ni treba šele mukotrпно izluščevati, ampak da je brzo pristopen zreli sad. Brez tega uspeha je škoda za latinski pouk; bil bi odveč in vsi tisti, ki niso prišli do užitka, bodo, zapustivši latinske šole, pomnožili število sovražnikov klasičnega pouka. Zato se mora pri začetniškem pouku gledati brezobzirno na popolno obvladanje osnovnih oblikovnih nauk; nepopolnost in popustljivost se tu bridko maščuje, a bolje je nalagati izprva nekaj truda, da se potem užitek prileže tem bolj. Le ako se doseže vzvišeni namen: gladko umevanje, je latinščina v resnici vredna, da se poučuje in da se po njej imenuje gimnazija.

2. Latinščina v naslombi na materinščino podlaga jezikovnemu znanju.

a) Latinščina pa ima v gimnazijskem organizmu poleg samonamena še drugi, za njo postranski, a za celotne študije prevažen poziv: latinščina namreč uvaža gimnazijca v jezikovno znanje sploh. Dandanes se zahteva velika jezikovna spretnost, prožnost in točnost od vsakega olikanca, osobito seveda od vseh, ki službujejo le z glavo. Ta prožnost in točnost pa je, izvzemši posebne redke talente, dosegljiva le tistemu, ki se kakega jezika uči do pičice, da dobi s tem merilo

za spoznanje ostalih jezikov. Tak jezik, ki postane odslej nekaka jezikovna šablona za druge jezike, bi bil v obče lahko ta ali ta; le materin jezik sam v to ne more prav služiti: ker ga učenec govori, se mu zde zakoni, ki bi se naj ilustrovali z njim, kaj malo važni; zdi se mu, da se razume samo ob sebi: „Tako je! Čemu me tega učiti?“ Jezikovna pravila, ki bi se ob njem izpeljevala sistemsko, počenši z najpriprostojšim, s pravimi elementi, bi se zdela otročja. — Drugače je pri tujem jeziku: tu je vse novo, zato važno in zanimivo, in tu je povsem naravno, da se začne od spodaj gori z malimi malenkostimi in da se polagoma prehaja od višjega do višjega. — Tako vstaja pred učenčevimi očmi ves sestav enega jezika in s tem v okostju sestav vseh jezikov; saj so si med seboj v jedru podobni. Zdaj dobijo tudi zakoni materinega jezika ceno, ker se zrcalijo v tujem jeziku. Eno tako jezikovno šolo mora prekoračiti vsak olikanec; kajti jezikov, tudi materinega, se temeljito naučimo le, ako jih primerjamo medsebojno, a vsaj v enem moramo imeti trdno oporo.

V ta namen pa nam služi latinščina pač izborneje nego katerikoli drugi jezik. Ne govorim o latinskem slovstvu in o rimski kulturi, ki nam jo odpira latinski jezik in ki smo ž njo vsi narodi, prebivajoči na nekdanjem rimskem ozemlju, v tako tesnem stisku, da pridemo do nje, kjerkoli posegamo globlje; ampak latinski jezik sam je ustvarjen kakor nalašč za vzorec, za merilo in normativ modernim, njemu sorodnim jezikom in med njimi še posebno slovenščini. Latinščina je po zunanostih, kakor po pisavi in po nedostajanju člena, potem po oblikovitosti deklinacije in po okrušenosti konjugacije prav blizu slovenščini. Mednarodna slovniška terminologija je malodane vsa latinska in prav bi bilo, da bi se je držali še bolj in ne vsiljevali novoskovank, ki jim daje veljavo in pomen itak šele latinščina. — S svojimi šesterimi skloni in s svojo ostro ločitvijo sklanje posameznih debel in na drugi strani s svojo konjugacijo, ki kljub vsej okrušenosti prikazuje četvero debel, in s svojo sila ednovito, strogo — lahko rečemo — organizovano skladnjo, ki stavke gradi po ostrem načrtu, kojemu se ima vse pokoriti (vzemimo le n. pr. ablativus absolutus in gerundium, ozir. gerundivum), nadalje s svojstvom, da se nahajajo

v latinščini poleg prastarih jezikovnih pojavov (ablativ, u- in e-deklinacija, atematski glagoli) tudi tvorbe, ki imajo dalen razvoj za seboj (n. pr. sigmatski perfekt kot naslednik sigmatskega aorista, optativ v konjunktivovi rabi) in naposled s svojim besednim zakladom, kojega precejšnji odstotki so prešli potom tujk, fraz in pregovorom se bližajočih citatov v moderne jezike, ter z dejstvom, da izvira vsa moderna slovniška veda posredno iz latinske slovnice — s takimi premisleki je latinščina usposobljena, da se ob njej praktično ilustrujejo jezikovni zakoni.

Za zakonitost je nadalje treba mirne utrjenosti, a ta je pri mrtvem jeziku še prav posebno mogoča. Pri živih jezikih veljajo vsa pravila pravzaprav le začasno, ker je mogoče, da se pod vplivom žive govorice v njih marsikaj pretvori in izpreobrne; mrtev jezik pa daje trden substrat. Važno je še tole: polnoglasne latinske besede in izrazite latinske oblike so kaj pripravne za pouk osobito mladine; ona zahteva in potrebuje izrazitosti, zakonitosti. Kakor izklesan kamen za kamnom pa se zlagajo latinske besede in oblike, trdno in zanesljivo, dvomnost izključujoče; celo naglas besed, v modernih jezikih dokaj samovoljen, v slovenščini n. pr. neizrečeno nestalen in še dandanašnji needinstven v merodajnem govoru, je v latinščini čudovito priprost in jako olajšuje začetno učenje. — Besede se nadalje izgovarjajo kakor so pisane in ne prizadevajo govorilom nikoli težkoč, ker ni nerodnih konsonantnih skupin, in glase se tem lepše, ker latinski jezik ne trpi neblagoglasnih večvokalnih zvez. — Zato tudi mladina res z nekakim ponosom in zanosom izgovarja latinske besede in ima očitno veselje z njegovo zvonkostjo in krepkostjo. Koliko truda pa prizadeva pri modernih jezikih edino že čitanje in izgovarjanje! Niti eden izmed teh jezikov, izmed katerih je slovenščina še na najboljem, nima pravil, ki bi za vse slučaje brezizjemno informovala vsaj v teh pravzaprav le zunanjih, a za didaktiko prevažnih ozirih; pa naj bo to francoščina ali nemščina, italijanščina ali ruščina ali celo angleščina. — Vrh tega naposled niti dognano ni, ali sem se, učeč se teh stvari, res naučil tako, da me bo razumel pristen Francoz itd. — V oblikoslovju pa hodijo ti jeziki tako različna

pota, da mi načelno in sistemno za učenje drugih skoraj nič ne pomaga to, česar sem se naučil pri enem.

Notranje opore, ki bi skupno zadoščala za učenje jezikov sploh, tu ni; tem trdnejša se zadobi pri latinskem jeziku. In res kaže očitna izkušnja, da se vsi tisti, ki so se jezikovno izobraževali ob latinskem jeziku, kaj lahko uče n. pr. kot samouki katerega koli jezika; pri njih deluje vsestranska apercipcija.

b) Ako pa latinski pouk in sicer zlasti začetni, ni temeljit, potem seveda tudi latinski jezik ne more pričarati jezikovnih temeljev, in ker so ti temelji v prvi vrsti slovniški, zato ne kaže nič drugega, nego da se učencu pribavijo do vsestranskega shvatanja vsi tisti jezikovni zakoni, ki se v svoji veljavi raztegajo čez obsežnejša jezikovna polja. To zahtevo je treba neprestano naglašati, a seveda je tudi treba iskati pota, kako ji je mogoče ugoditi. V tem oziru govori prvo besedo metodika in didaktika in govoriti jo mora izdatno, da se doseže, kar je treba.

Latinščini je doslej odmerjenih v gimnaziji največ ur in vendar jih je marsikomu premalo. Te ure se ne smejo meriti z onimi manj številnimi, ki so obično odmerjene materinem jeziku. Razmerje je v obeh slučajih povsem nasprotno: pri materinem jeziku — ki bodi tudi učni — se že obstoječemu praktičnemu znanju pridobiva umska podlaga, vpogled v ustroj jezika, ki ga obično že „znam“; gradivo se le razlaga ali izpopolnjuje. Latinščina pa začenja prvič povsem od kraja in drugič ona takisto izpopolnjuje znanje materinega jezika. Saj je jasno, da se latinščina ne poučuje z lastnimi svojimi sredstvi, ampak da ji je orodje učni jezik, in ker je to orodje še neolikano in nebrušeno, se ob delu oglaja in samo usposablja za finejše delo. — A učni jezik ni le orodje za latinščino, ampak ta je tudi učilo zanj; saj se jezika naravnost iz predmetov uči le majčkeno dete, pozneje pa se učimo jezika ob jeziku. Ta naloga materinega jezika pa pelje neposredno do globljega in osobito zaveznega poznanja tega jezika samega, do tako temeljitega, kakor bi se edino ob njem samem ali sploh nikdar ne porodilo ali pa le z veliko silo in le proti odločnemu upiranju.

Učna praksa pri nas res potrjuje, da se mali dijak ob latinščini nauči čudovito mnogo slovenščine; že po preteku enega leta stoji napram njej kaj samostalno, kakor bi si v začetku leta ne mislili za mogoče. — A ne le potrebno, kar naravno je, da se ne sme poskušati početkoma poučevati latinščino kot latinščino; poskus bi se ponesrečil, ker deček temeljito ne pozna nobenega jezika: latinski pouk mora biti pri naših dečkih latinsko-slovenski in slovensko-latinski, kakor pač potrebe naneso; to uro bolj nagnjen na latinsko, ono uro bolj na slovensko stran, tako da je deček koncem prvega leta prav domač v pravilnem slovenskem in latinskem oblikoslovju in že ima tudi vpogled v precej znamenitosti v skladnji. Zato se pokažejo koj ovire in slabši uspehi i tu i tam, ako ni pouk latinščine in slovenščine v tem elementarnem razredu v enih rokah. Tudi zanimivost pouka trpi pri tem, ker ni apercepcije, ni koncentracije. Zato zahteva naš učni načrt za slovenščino v prvem gimnazijskem razredu po pravici, da ona obdeluj predpisane odstavke z ozirom na latinščino in vzporedno ž njo; s tem je tudi povedano, da bodita oba predmeta v istih rokah, ali pa da stopajta njiju zastopnika med seboj v ozko dotiko.

Treba pa bi bilo zahtevati tudi od nasprotne strani, da se oziraj i latinski pouk na slovenskega, še več; ne le oziraj se nanj, ampak izhajaj iz slovenskega jezika, kjer koli je mogoče; išči sličnic v obeh jezikih ter naglašuj in stavi v ospredje posebno razlike in vežbaj te v stoterih zgledih, slovensko v slovenskih in latinsko v latinskih urah. S takim postopanjem se odrine iz latinščine ne le mnogo težkoč, ampak najpoglavitneje: s to vzporednostjo stopi pred učenca latinščina ne kot nekaj čudnega, tujega, ampak kot pravi jezik, takisto s svojimi posebnostimi, kakor se odkrivajo v naši slovenščini, in slovenščina zopet se učencu ne bo zdela predomača, ki je, kakor je, in ne more biti drugačna, ampak razkrila bo tudi ona svoje znamenitosti in prav ad oculos bode pokazala, da se je je treba tudi učiti, česar dijak skoraj ne pričakuje in kar zbuja pri nerazsodnih starših tako začudenje.

Potemtakem si mora učitelj, oziroma si morata učitelja učni načrt za celo leto urediti tako, da se vselej ne-

koliko prej predela v slovenskih urah snov, ki bo prišla v latinskih urah na vrsto. Velikih skokov itak ni treba, ker se vsaj doslej latinske čitanke, po kojih se naravnim potom umerja spored pouka, urejene izvečine sistemsko kakor slovenska slovnica. Pouk se da neprisiljeno urediti tako, da se n. pr. na slovensko *a*-sklanjo nasloni latinska *a*-sklanja itd. Prav tako jasno je, da se uči stopnjevanje pridevnikov prej v slovenščini nego v latinščini; ves nauk o latinskih števnikih in zaimkih pa bi bil učencu sploh neumljiv, ko bi se, v teh dveh slučajih najbolje *vz p o r e d n o*, ne proučevalo postopanje slovenskega jezika. — Včasih pa je treba že od daleč meriti na pripravo za latinščino. Preden se n. pr. prestopi k akuzativu z infinitivom, je neobhodno treba poznati konstrukcijo zahtevalnih stavkov, sicer bo dijak oboje zamenjaval; in preden se je prestopilo k konjunktivu v odvisnih vprašanjih, je treba vsaj na nekaj zgledih pojasniti pojem odvisnosti in si zabeležiti funkcijo konjunktiva pri poodvisnjenju. — O podrobnostih bomo govorili v specialnem delu.

3. *O splošnem načrtu za latinski pouk.*

Z dobro porabo časa in s krepko oporo ob slovenščino, ki more za poznejša leta dokaj razbremeniti latinščino, s kratkimi opazkami v latinskih urah („to je kakor v slovenščini“) — tako se da tudi pri današnjih urah doseči konečni uspeh latinskega pouka. V Avstriji itak izhajamo s povprečno dvema tedenskima urama manj nego v Nemčiji in vendar so naši uspehi, ker nam naloge ne jemljejo toliko ur, v splošnostih isti in le v podrobnostih nekaj manjši. — Da, mi smo popolnoma prepričani, da bi izhajali v prvem in drugem razredu tudi s samo šestimi urami namesto osmerih, ako bi nekoliko skrčili število sedanjih nalog v teh dveh razredih. Število ur v višjih razredih pa prav zadostuje le, ako jim priskoči privatno štivo, ki ga je priporočati in gojiti še intenzivneje nego doslej. Ozir na slovnico ne sme niti v višjih razredih čisto ponehati, a napak bi bilo, predavati zdaj sistematsko slovnico; za to ni več časa niti volje; ampak poleg rednega in pravilnega prevajanja iz latinščine v slovenščino po predpisani knjigi je ne-le umestno ampak potrebno si izbrati zdaj ta, zdaj oni oddelek

iz slovnice v ponovitev in, ako treba in je mogoče, v poglobitev. Tem potom se da tekom enega višjega razreda ponoviti vsa slovnica in tako izpolniti predpogoj za gladko prevajanje. Uspehe pa bodo želi pri takem ponavljanju le tisti dijaki, ki res ponavljajo, ne pa se morda šele — uče. — To se lahko zgodi vsako leto do mature in s tem se zabranijo elementarne napake, ki zbujejo pri zeleni mizi često dokaj smeha in ogorčenja.

Ako pa se v višjih razredih poseže po slovnici, se to naj ne godi s ponavljanjem pravil, ampak s čitanjem sestavkov, ki osvetlujejo pravila, samo da to osvetljevanje ne sme biti preveč vsiljivo, očitno kažoč le slovniške svrhe. Sedanje nemško-latinske vadnice, posebno priljubljene Süpflejeve, greše baš v tem pogledu in postanejo zato neužitne. Kdor hoče v naglici le nekaj rekapitulovati, temu služijo Mengejevi „Repertoriji“. Sicer sem preverjen, da bomo polagamo spoznali za odveč takozvane latinske vadbe za višje razrede. Zakaj? Dovolj imamo izvirne jezikovne snovi v latinskih avtorjih, da nam lahko služi tudi v podstavo izključno jezikovnih vaj, ki bi se harmonsko priklopile štivu. O tem bomo govorili na svojem mestu. Tu naglašujem opetovano: za gladko čitanje je eksaktno znanje slovnice in sigurna poraba neobhodno potrebna. Ta uspeh se mora doseči, kakor koli, bistveno tudi z izpuščavanjem redkih izjem in z naglašanjem poglobitvenosti. Po teh bi morali vedno vpraševati, a ne, kakor navadno delamo, po onih.

V tej točki je dandanes že mnogokaj drugače; še važneje, dasi izrečno maloda nikjer uvaževano je tole: nikar ne kujmo pravil tam, kjer jih ni treba, ker se konstrukcija razume sama ob sebi, to se pravi, ker so si jeziki enaki; seveda se to tiče skoraj le skladnje. Ako uklepamo tudi take prikazni v pravila in se sploh delamo, kakor bi bil vsak stavek po svoji konstrukciji kaj znamenitega, potem dosežemo posledico, ki se očitno kaže osobito pri vestnih in marljivih, a ne odlično nadarjenih dijakih — takih je obče največ: da si namreč ne upajo pogumno izreči ali prevesti niti enega latinskega stavka, naj je še tako priprost, ker slutijo povsod kako skrivnost ali celo skrivno zanjko, ki se bodo v njo ujeli.

Tudi naše naloge v višjih razredih bi morale biti sestavljene po tem načelu: izogibati bi se morale vseh sesukanosti in polagati pred dijake normalno snov, ki vendar tudi v latinščini ogromno presega kake specialitete. Preglejmo vendar kako poglavje v Ciceronu, Cezarju, Salustiju in poskusimo najti v njem toliko zavitih ablativov, raznih *quin, necne*, komparativnih stavkov v zvezi z acc. c. inf. itd., kakor jih kiti naše naloge: ne bomo jih našli! Kadar sestavljamo svojo nalogo, bi bilo pravzaprav pravilno, da jo pišemo v svojem konceptu najprej sami latinski, ne pa da sestavimo, oziroma prepíšemo tekst in ga šele potem prevajamo, pri čemer pridemo včasih sami v zadrego, kako bi se naj glasil prevod. — Drugačne so seveda razmere v nižjih razredih, ko se slovniska snov šele začetno priučuje; tedaj je treba stavkov in skladov, ki se bavijo prav s tem, kar se tedaj razlaga. Omejena snov zahteva v svoje utrjenje tudi omejenjih nalog; trajno pa se naj ponavljajo tudi v teh nalogah le pojavi, ki dajejo jeziku res temelj in ki mu res morajo postati neizogibno ogrodje, sicer je ves pouk v poznejših letih onemogočen.

Take osnovne jezikovne resnice imej učitelj ne le vedno pred očmi, ampak vedno v ustih in vprašuj po njih neprestano na različne načine. Najbolje je, da ima pred seboj zapisane in da si jih je zapisoval tekom pouka. Kajti takozvana „normalna slovnica“ se ni obnesla ali pravzaprav ni zadostna. Kdo bo po njej šele iskal vsega potrebnega? Knjiga je tudi zapeljiva, ker se nehote smatra v njej za prevažno marsikaj, kar morda ni; tudi je v njej snov razdeljena sistemsko in celotno, ne pa skupno po posameznih razredih. Zato je dobro, da ima učitelj za vsak razred omejeno zbirko, ki jo še lahko rektifikuje; tudi bistri učenci bodo kmalu pogodili, kam učitelj meri. Taka zbirka je seveda kolikor toliko subjektivna, a v poglavitnostih se bodo vendarle vsi učitelji skladali; doseči bi se pa dala tudi popolna enotnost, če se ta smatra za potrebno in se ne prepušča razsodnosti posameznika, da svoje zahteve z ozirom na okoliščine po malem ali zviša ali zniža; doseгла bi se s tem, da bi si medsebojno priobčili vsi strokovni zastopniki svoje seznamke in bi se iz njih povzelo vse, kar je skupno ali vsaj pri večini sprejeto, in bi se

ta skupno posneti seznamek vzeli za podstavo. Dobro bi služil proti koncu vsakega leta, da bi se ob njem pokazovalo, jeli dosežem cilj dotičnega razreda.¹⁾

Razume se, da so taki seznamki potrebni v prvi vrsti za nižje razrede, kjer se latinščina poučuje konstruktivno; v višji gimnaziji pa je treba vsako leto imeti v evidenci vse take seznamke in na kratko obnavljati zdaj to, zdaj ono snov, naj je bila odmerjena prvotno temu ali onemu nižjemu razredu. Sploh se bo višja gimnazija, kar se tega tiče, ravnala po tekočih potrebah, ne po sistematiki; znati pa mora višjegimnazijec tiste temeljne nauke vedno; sicer je oviran pouk, ker bi ga često bilo treba prekiniti na najneprikladnejših mestih. Vse drugače pa je, ako je na naveden način točno določena smer in začrtana naloga jezikovnega latinskega pouka. Godi se li to v posebnih slovniških urah ali pa le prilično, vendar ne površno, v naslombi na štivo, ali v odmorih, ki nastanejo, kadar se je prečital kak večji odstavek, ali kjerkoli — to je postransko vprašanje, čigar rešitev je odvisna od okolnosti; zgoditi pa se mora.

Take vaje, ki bi se vršile ob sodelovanju celega razreda, skoraj ali celo v obliki dialoga, doneso več dobička nego prevajanje obširnih sestavkov iz višjegimnazijskih vadb, ki prizadevajo često dokaj nepotrebne truda. S tem ne rečemo, da so ta prevajanja čisto odveč; a tako natezati jih ni treba, kakor to često store baš gorečni profesorji. Za najvišja dva razreda, ali vsaj za osmega, bi pa tako prevajanje na podlagi posebnih vadb res mogli opustiti, ako se solidno jezikovno znanje na prej navedeni način utrjuje. Kdor bi pa vsekako hotel tudi tu kaj konkretnega prevajati, njemu bi lahko in še bolje služilo takozvano retrovertiranje pri štivu; a noben učitelj, naj se že priznava k temu ali onemu načelu, bi ne smel pozabiti, vedno in vedno zahtevati od dijakov, da mu prečitano snov obnove v latinskem jeziku. Take reprodukcije so zanimive in vežbajo bolj nego redne pismene domače vaje z nalašč zato

¹⁾ V specielnem delu pričujoče razprave bom objavil za svojo osebo take seznamke, da more ob njih vsakdo preizkušati svoje postopanje in svojo sodbo.

izmišljenimi sestavki. — Take vaje se dajo raztegniti tudi na štivo, ki se ali prevaja „ex abrupto“ ali ki ga prečita le učitelj v latinskem jeziku, dočim dijaki, pazno poslušajoč, skušajo razbrati zmisel in ga povedo najprej na kratko v učnem, a potem, po še enkratnem prečitaniu, v latinskem jeziku. — Pisec teh vrst je to poskušal (v VII. razredu) celo z grško snovjo in uspeh je bil celo pri tem jeziku, kjer so okoliščine dokaj neugodnejše, zelo povoljen.

Treba pa je opozoriti, naj se takim in enakim vajam in preizkušnjam ne odmerja preveč niti mnogo časa; da imenujem kak časovni obseg: pol ure na teden je za sedmi razred dovolj, za osmi razred še manj. Ob ugodni priliki se jim more posvetiti enkrat tudi več časa, zato pa se potem prekinejo za daljšo dobo. — Izvzete so omenjene reprodukcije, ki se naj vrše mnogokrat pri obdelavi vsebine štiva.

Poglavitno pa je v višjih razredih vedno le čitanje in ako se pri njem gleda na to, da dijak res razume in spozna vsebino in obliko, potem je za samostojno motrenje oblik treba obično le malo direktnega posla; popustljivost pri štivu se maščuje z njega nesigurnostjo.

II. Metoda.

1. Metoda sploh.¹⁾

Utemeljitelj novejšje filologije, F. A. Wolf, je rekel, da je „cunjava“ metoda tista, ki izhaja vedno od pravila. Vprav ta vtepalna metoda, ki je bila sama sebi namen, je kriva, da se je gimnazijska izobrazba smatrala za nekaj mrtvega, življenju nasprotnega. Postopati se pač ne sme tako, kakor je to slikano v Lehrpr. u. Lehrg. 28, 98 (= *Sorof Zeitschr. f. d. Gymn.*, 1898, 500). Kadar se je razvijalo kako novo slovniško dejstvo, vselej se je postopalo po isti topi maniri brez duha: „Odprite slovnico na str. . .!“ „A., čitaj pravilo v § . . . Drugi čitajte ž njim!“ „B., čitaj še enkrat!“ „Ste li razumeli?“ „Dobro! čitajmo še zgled, ki je pristavljen pravilu.“ „Obojega se naučite za prihodnjič na pamet.“ — „Prihodnjič“ pa so zdrdrali nekateri

¹⁾ Zelo pametne, včasih tudi drastične nazore o metodiki latinskega slovníškega pouka razklada *Cauer* v celi svoji knjigi „*Grammatica militans*“. — Celotno razpravlja o predmetu *Sorof* na nižje navedenem mestu.

učenci pravilo in zgled, prevedlo se je nekaj stavkov iz vadb, ta in oni učitelj si je izmislil v vajo kak stavek tudi sam — to je bilo vse. — Prav tako se je pouk vršil in se vrši pač malokdaj, ali nekako tako prav pogosto, morda redno.

In vendar: neredki učitelji, ki so postopali tako brez metode, bi se mogli ponašati s prav lepimi končnimi uspehi; dijaki so znali svojo snov ne le mehansko, ampak so jo znali tudi rabiti. Kako to?

Metoda sama ne zajamči trajnih uspehov in kdor vedno naglaša le metodo, ta poučuje kaj rad — nehote in nevede — **metodo** ob snovi, ne pa snovi **ob** metodi. Pri srednji šoli, ki ima itak kmalu opraviti z razsodnejšimi učenci, učinkuje že snov sama ob sebi, često celo kljub ali proti metodi; zaradi obile snovi tudi mnogokrat ni mogoče, preizkušati kako metodo; snov sama potegne često dijaštvo za seboj. — Ali nečesa neobhodno potrebuje vsaka metoda ali nemetoda: najobsežnejšega uveljavljenja zadnje formalne stopnje t. j. uporabe ali v našem slučaju: **vaje**. Neutrudna in energična vaja, pod neumornim vodstvom učiteljevim, je začetek in vrhunec gimnazijske pedagogike, kar se tiče jezikovnega pouka. Tudi to, kar se je podajalo s slabo metodo, česar učenci izprva sploh niso razumeli, to postane s spretno vajo skoraj sigurno trajna dušna last učencev. Nasprotno pa se more kaka resnica razviti najlepšim metodnim potem in vendar je čez nekaj dni že pozabljena, ako ni uvežbana. — Baš s tem sredstvom, z vajo, so oni ožigosani stari metodiki dosegli neredko naposled le lepih uspehov: bili so često dobri vežbači. Dosegli so uspeh, a pot, ki so hodili po njej, je bila nepotrebno grintava. Zato se dandanašnji mora zahtevati oboje: metoda v ožjem pomenu, t. j. priprava poti, in vaja t. j. izdatna hoja po pripravljene poti. Učitelj, ki posluje bodisi brez enega, bodisi brez drugega, ni pravi učitelj in uspehi, ki se pojavljajo kljub njegovi nemetodnosti ali brez vaj, niso njegovi uspehi, ampak uspehi dijakov in snovi.

Gimnazijec pa se mora navaditi tudi samolastnega dela in truda. Ako vlada ali bi vsaj moral vladati v elementarnih šolah zakon, da se otrok nauči domalo vsega v šoli, je to v srednjih šolah v maloštevilnih urah nemogoče, in pri zbu-

jajoči se resnosti dijakov tudi, izvzemši prve mesece po vstopu, nepotrebno.

Vsak učitelj ima do neke meje svojo metodo, ki je tem bolj njegova, čim krepkejša osebnost je on; to je subjektivna stran metode. Tudi predmeti imajo in zahtevajo pravzaprav vsak svojo posebno metodo; kajti očitno je, da se ne bo prijemala vsaka snov na isti način; in to je objektivna stran metode. — V praksi se križa oboje vsako leto, vsako uro; enkrat stoji na prvem mestu osebnost, drugikrat predmet; natančnih, do pičice in vselej veljavnih pravil ni in kdor bi jih ustanavljal, bi si stavil le akademično metodo. Prav odločilen je namreč tretji faktor, ki pride najbolj v poštev: učenci: najbolj fiksna metoda in najprikladnejša snov te mora razočarati v tvojem postopanju, ako se ne zbudi dovzetnost učencev. Zato so vse takozvane „učne slike“ le problematne vrednosti: njih veljava je retrospektivna: kažejo nam, da so se enkrat obnesle, a mi se na njih učimo, da bomo sami znali kaj sličnega.

Mari potemtakem sploh ni mogoče dajati nikakih navodil za metodno postopanje? Da! Iz lupine se da izluščiti jedro, ki je okusno za vsakega: iz posameznih pravil se dado posneti za nas veljavni zakoni!

2. Induktivna in deduktivna metoda. — Vadbe.

a) Prava metoda bo vselej tista, ki zadostuje znanima dvema zahtevama: 1. pouk imej oporo na mnogostranskem zanimanju učenca; to pa se zgodi če se 2. učenec pripelje potom apersepcije in abstrakcije do jasnega naziranja in do tvorbe jasnih pojmov.

Tema zahtevama se načelno ugodi najbolj s takozvano induktivno, razvijajočo metodo. Ona daje netivo apersepciji, ker se opira na znane porabne predstave ali pa jih, če jih ni, neprisiljeno izvablja iz drugih; ona nadalje uči učenca, kako naj pride potom abstrakcije do novega pojma, do novega zakona, primerjajoč zbrane predstave, spoznavajoč skupne znake in zbirajoč si iz njih bistvene. Po učiteljevim navodilu najde učenec sam z dejanskim zaziranjem znane ali spoznane sorodne posamezne pojave in iz njih izvaja, abstrahujoč skupno in bistveno, zakon, ki je temelj posameznim prikaznim.

V tem leži bistvo induktivne metode. Ona izhaja od konkretnega slučaja do pojma in pravila; njej nasprotna deduktivna pa naopak: indukcija primerja, dedukcija razlaga. Pri podajajočem pouku je zadnja umestna in je bila v polpretekli dobi privilegovana pri pouku starih jezikov. Ta privilegij zdaj ne velja več; učenec sodeluj sam pri postavljanju jezikovnih zakonov in pri interpretaciji tekstov; nikjer pri pouku, razen pri matematiki, ni boljše prilike kakor tu, se navaditi izrekati splošno lastno sodbo na podlagi posameznih pojavov, ki jih je tudi bilo treba zbrati. Poglavitna pridobitev tega postopanja je, da učenec pravilo prej razume, preden ga „zna“, da si torej prihrani mnogo muke, ker mu je samostalno nekaj napeti le spomin, da potem pravilo popolnoma obvlada.

Postopali bomo torej pri latinskem pouku induktivno, kjer bomo mogli, a da bi postopali edino induktivno, kakor je to malodane izključno zahteval že pred 20 leti *Perthes* v svojih glasovitih člankih (*Zur Reform des lateinischen Unterrichts*, Berlin 1886) in kakor je to skušal v praksi uveljaviti *L. Gurlitt* v svojih čitankah, o tem že zato ni govora, ker bi dosledna induktivna metoda zahtevala ogromno časa, ki ga gimnazijec nima na razpolago. Zato se mora že iz praktičnih ozirov ta metoda včasih omejiti in dati prednost deduktivni, kadar pelje ta hitreje do cilja. Ne le umestna, ampak, rekli bi, edino pravilna pa je induktivna metoda povsod, kjer se gre za pribavo kakega novega temeljnega pravila (n. pr. vedno pri števniki, pri acc. c. inf., pri partic. skladih); ako pa ene vrste pojavi pridejo večkrat pri pouku na učni red, zadostuje seveda, da se izpeljejo induktivno le prvič; kadar se n. pr. na nižji stopinji pri a-deklinaciji induktivnim potom razkažejo latinski skloni, bi bila potrata časa, isti posel opravljati tudi pri nastopnih deklinacijah.

Opetovano razvijanje bi učenca prav tako dolgočasilo, kakor ga prvokratno zanimlje.¹⁾ Že površen pogled na učni načrt katere koli države nas sicer pouči, da bi z le induktivno

¹⁾ Pri grščini pa se seveda niti pri prvi deklinaciji skloni ne bodo razvijali.

metodo ne bilo mogoče ga spraviti do konca, tem manj, ker se pač dosledno povsod skrčuje število ur, snov pa kvantitativno skoraj nič, le nekaj po intenziteti, ki je dokaj relativna in bi vprav zahtevala induktivno metodo. Le v posebno znamenitih slučajih se bo torej iz štiva šele zbirala snov za izvajanje pravil, ne redno kakor to zahteva *Weise* („Nationale Erziehung, na str. 50 idd); temu dela ovire tudi potrebnost sistematne obdelave jezikovne snovi.

Malodane v vsakem slučaju pa je porabna nekaka skrajšana induktivna metoda, ki se je drže vsi novejši merodajni pedagogi; njena kratka formula se glasi: od zgledov do pravila. Dijaku zberemo in mu predložimo nekaj primernih zgledov, pojasnimo mu jih in ga napeljavamo, da sam dožene pravilo, ilustrovano po zgledih. To je priprosto, zanimivo, hitro in ima prednost, da se dijakom ne razprši pozornost in da imajo že zanaprej v spominu značilne zglede za pravilo; zakaj prav to, kar mu prvič zbudí apercipijo, se ga prime najbolj. — Ako šolska slovnica ni urejena po tem načelu, se dado navadno zglede iz vadb porabiti v to svrhu. Saj bi sploh, če ne vedno, pa redno bilo treba, novo slovniško snov dijakom priobčevati tako, da se vsaj nekaj primerov iz čitanke vzame **prej**, preden se uči teoretski zakon, **ne** pa naopak najprej točke iz slovnice in potem zglede iz vadb! — To velja seveda za jezikovni pouk sploh, dasi ne v vsakem posameznem slučaju.

Kadar pa se je pravilo induktivnim potem dognalo, naj se ne pusti v nemar, ampak zdaj naj se dijaki opozore, kje je imajo v slovnici, in zdaj naj se prečita in, če treba, še enkrat razloži deduktivnim potem.

Za prakso je sicer priporočati, da se najznačilnejši vzorni stavki, dasi morda stoje v vadbah, vendar napišejo na tablo, ker se sicer ob njih ne more demonstrirati in je izpodbudno za pozornost učencev, ako zro na tablo in na učitelja. Sicer bo za začetno upeljavo zadostoval često eden stavek; ponovno izvajanje pa se more vršiti ustmeno ob stavih iz vadb.

b) Pri tej priliki izpregovorim o načelnem vprašanju glede **vadb**, ker so prav one merilo za metodo. Omenjeni *Perthes*

je bil mnenja, da vadb sploh ni treba. Dalo bi se pač poučevati brez njih, a učitelju bi bilo naloženega premnogo dela in izginila bi potrebna edinstvenost pouka v posameznih zavodih in posameznih letih. Zato je dandanes koj občno sprejet nazor o potrebnosti vadb, dokler se učenci konstruktivno uvajajo v jezik, torej za nižje in srednje razrede. — O notranji uredbi vadb obstoji dvoje mnenje; eni zahtevajo posamezne stavke, drugi celotne sestavke in bila se je huda borba med njimi v zadnjem desetletju preteklega stoletja. Dandanes je večina ubrala srednjo pot in pri njej bo menda ostalo, dokler bomo sploh imeli vadbe. Posamezni stavki seveda točneje osvetlujejo vsak jezikovni pojav in morejo navesti mnogo vadbenega gradiva, ki ga je n. pr. pri oblikoslovju neobhodno treba; a očita se, da so taki stavki dolgočasni in po vsebini brez veljave. — Celotni sestavki res morejo kazati združitev in celotno učinkovanje večjega števila pojavov, oni morejo posnemati naravnost pisavo in govorico v tujem jeziku, a očita se jim po pravici, da so, dokler jim še ne more služiti dokaj jezikovnega gradiva, po vsebini zelo omejeni, puhli in često še manj zanimivi nego posamezni stavki, posebno ako se skušajo siloma napolniti — in to bi bilo za slovniške vaje potrebno — z zadostnim vežbalnim gradivom. Zato zdaj velja omenjeno kompromisno načelo; kako daleč se naj nagiblje na eno ali drugo stran, to se teoretsko ne da določiti; vendar je dajati prednost celotnim sestavkom, ako se posreči najti primernih. — Odločno pa se mora zahtevati od vadb, kakršnih koli, da naj ne sprejemljejo vase singularitet niti v besednem niti v slovniškem pogledu; ali pa če jih — iz tehtnih vzrokov — naj jih prevedo kar pod tekstom, s tem kažo, da ne spadajo v učno, spominsko snov. Takisto bi se naj tudi pojasnile oblike, ki se anticipativno rabijo in zlasti v celotnih sestavkih smejo rabiti, preden se je proučila dotična slovniška snov. — —

Kadar se gre za priobčitev posameznih oblik, seveda tudi pri induktivni metodi ni vselej jemati za podstavo celih stavkov, ampak zadostovale bodo posamezne besede n. pr. pri konjugaciji.

3. Induktivna metoda.

a) Pri sklanji.

Namignili smo že, da mora biti vsa latinska snov, kadar je le količkej mogoče, naslonjena na kaj znanega. To je iskati v materinem = učnem jeziku; iz nazorov, znanih v materinem jeziku, se šele izvajajo prav jasne predstave o splošnih jezikovnih pojmih. V oblikoslovju zveza ne bo vsikdar mogoča, a skladnja se mora poučevati naravnost vzporedno s slovensko; bodisi da se konstatuje sorodnost, bodisi da opozarjamo na kontrast. Vprav zato se da pri skladnji z velikim pridom postopati po induktivni metodi; nikjer ni boljše prilike nego tu, krepiti si umnost in tvarjati si lastno sodbo. Tem potem se spoznajo vzroki latinskih konstrukcij, ker se dobi vpogled v nazore, ki po njih postopa Latinec; opozarjam n. pr. na toli obsežno instrumentalno naziranje v latinščini napram lokalnemu v slovenščini, na subjektivno prisojanje (konjunktiv v vzročnih in časovnih stavkih), na latinsko reflektivnost. — Edino tem potem se dodobra razume, zakaj stavi latinščina v slučajih, ki so si v slovenščini po skladu dokaj enaki, enkrat acc. c. inf., enkrat konjunktiv z *ut*, in tem potem je treba pokazati na nam povsem tujo, napeto zvezo med časi v latinščini z ozirom na istodobnost, pred- in zadobnost. —

Ker se dandanes obično že povsod tako postopa, zato se ne drobi skladnja več v množico odtrganih koscev, ki jih je trebalo spoznavati zase, ampak stavijo se mnogoštevilni pojavi pod celoten ustroj in jezik izgubi tisto eksotično raznolikost, ki so jo naši prednjiki, ki smo jo še mi v mladosti obstrmevali kot nekaj čudnega, in tiste konstrukcije s čudnimi imeni dobe svoje priprosto mesto in svojo upravičenost. V tem oziru še nismo na koncu razvoja; dokaj nepotrebne dračja, osobito v sklonoslovju, bo še izginilo in prišli bodo časi, ko bodo dijaki dobro vspevali z maloštevilnimi temeljnimi pravili.

Sistematsko učiti pa se je in bo tudi skladnje treba. Kar iz štiva je ne gre izvajati; taka metoda bi motila štivo in v njem se dobi tudi v premalem obsegu pripravnih značilnih zgledov. V poglobljenje pa je seveda pripravno

edino štivo, ker je v to treba več izkušnje in razvitejega duha; ta posel pripada sam ob sebi višjim razredom, ker jim ga itak nalaga vsebinska interpretacija. — Tudi ne gre, da bi se sintaksa učila, kar se je že predlagalo (*Frick*, *Direktorenversammlungen* 1883, 141), na podlagi slovnice, ki sestoji edino iz zgledov, brez pravil. Ta način bi bil pretežak za večino dijakov; ti potrebujejo teoretske opore in morajo imeti v zavesti jezikovne zakone same, sicer bi se težko popeli do posplošenja. Pomisliti je tudi, da se baš najvažnejša sintaktna pravila priobčujejo dečkoma, ki še niso sposobni tvarjati stavke le po analogiji, ampak iščejo kakega zanesljivega držaja.

b) Pri oblikoslovju.

Pri elementarni latinščini, pri oblikoslovju, je poglavitno hitro pridobljenje in trdno zapamtenje pozitivnega znanja. Tu v obče deluje pretežno spomin, manj razum; zaradi tega se induktivna metoda pri oblikoslovju da rabiti samo v omejenem obsegu. Vendar se je tudi tu dandanes že marsikaj izpremenilo; težko je le odstraniti staro navlako; opozarjam na stara slavna, sila trdoživa in vendar popolnoma napačna pravila o „prirodnem spolu“; pri sklanji je debelska teorija v boljših slovnicaх že sprejeta. — Z odkritjem splošnih zakonov se razbremenjuje spomin, ker mu priskoči razum, a obenem se odkriva apercepcija s pojavi v materinem jeziku. — Pri konjugaciji pa se dospe sploh najbolje do cilja deduktivnim putem, da so le izvršene potrebne priprave s pomočjo materinega jezika; zamudno in neplodovito bi bilo, šele po raznih zgledih spoznavati končnice. Tu se hitro pove: „Tako se glase oblike!“ in potem se prične in — nikoli ne konča vežbanje! Tudi glagolovih debel ne bomo šele iskali iz oblik — k večjemu enkrat za poskušnjo ali v etimološke svrhe — ampak jih bomo kar napovedali. — Da pa se razume pomen glagolskih oblik, v to je treba porabiti nekaj ur slovenskega pouka za slovenski glagol. Pri učenju glagolskih debel pa je prva pomoč marljivost . . .

c) Pri besedotvorju.

Edino induktivna metoda je porabna pri tisti panogi jezikovnega pouka, ki šele v novejšem času stopa prav v ospredje: pri

besedotvorju, t. j. pri etimologiji v širšem, ne v preklincanem starem pomenu. Tvorba in razlaga besed ter iskanje sorodnic v istem jeziku in v drugih, zlasti v materinskem (tujke!), veseli dijaka kakor morda nobena druga stran v jezikovnem pouku. Seveda dijaki često silovito zabredejo pri svojih poskusih, a to jim bistri najdljivost in jih uči biti opreznim; vrhu tega se često odpirajo vratca v prezanimivo psihično tvornico, a razkriva se tudi sorodnost ne le jezika, ampak podobnost in različnost šeg in naziranj; odpirajo se tudi tajnosti poezije v jeziku.¹⁾ S takim preudarjanjem se dijak navadi, v besedah zreti nekaj več nego le mrtvo skupino toliko in toliko zlogov, in izpodbuja ga, da sam pretehtava osobito besede svojega jezika. — Varovati pa se je ondanjih fantastnih etimologij in smemo se lotiti le takih besed, ki smo jim kos in ki se jim izvor res da dognati. S takimi poskusi se naj začne že na najnižji stopinji, že v prvih urah.

Besedotvorje je tudi neprecenljiva pomoč pri tistem delu jezikovnega uka, ki se mu da s kako metodo najmanj pripomoči: pri učenju besed-vokabulov. — Ker se bomo s to točko bavili še pri posebnem delu svoje razprave, opozarjam tu le na važen metodni migljaj, ki ga je kot neomahljivo pravilo najodločneje pribil omenjeni *Perthes*, češ, besed se daj učiti dijakom ne „naprej“, ne, preden se je prevedel sestavek, ki se v njem nahajajo one besede, ampak vselej **po** prevodu, ker je dognano dejstvo, da si besede zapomni vsakdo laglje, ako jih je prvikrat slišal zvezane s kako konkretno snovjo in ne same zase. Besedo, ki jo čita dijak dvakrat, trikrat v stavku, bo imel po splošnem vtisu že v spominu in ob drugih znanih besedah v stavku dobi dotična neznanka svojo apercepcijsko oporo. — Tudi to postopanje smemo imenovati induktivno.

d) Pri štivu.

Induktivna metoda že od nekdanj dobro služi pri štivu v višjih razredih. Kar se dodevleje slovniških razmotrivanj, te so na potu proti induktivnosti že zaradi tega, ker se izvajajo iz štiva; materin jezik služi tu že zato v posebno pomoč, ker se

¹⁾ Zglede navaja *Weise* v *Zeitschr. f. d. Gymn.* 1893, 385 in *Hecht* ibidem 1892, 339.

pri prevajanju itak vse obrača v njegovo stran. Dobri prevodi sami se dobivajo induktivnim putem, ko izhajajoč od prvotnega pomena tuje besede ali konstrukcije, z etimologijo doženemo različnost v naziranju Latinca in Slovenca, in naposled kot sad poiščemo v svojem jeziku tistega izraza, ki odgovarja ne latinskemu izrazu, ampak latinskemu nazoru. Tako dobimo za redno se obnavljajoče stavke in konstrukcije tudi v slovenščini stalne, stereotipne prevode, ki nam odtlej zelo olajšujejo delo. — Istim potom se odkrivajo nekatera pravila o latinskem slogu, kolikor jih pač potrebujemo; toliko bo dijak pač spoznal, da piše drugače *Cicero*, drugače *Tacit* — in pri nas drugače *Jurčič*, drugače *Trdina*, dasi obdelujeta v obče isti milieu.

V stvarni razlagi nam je vedno iskati zveze z domačimi ali vsaj s sodobnimi odnošaji. S tem kažemo na celotnost človeške kulture in z odkrivanjem sličnih gonil i v starih časih i zdaj upravičujemo današnje čitanje teh starih avtorjev. Takih dotik dobimo povsod, v vojski in v miru, v domačem in javnem življenju, v svečeništvu, v umetnosti, pri pesnikih in v zakonodajstvu, pri otroških igrah, pri govorniku in stotniku, pri cesarju ali prostaku in pri celem narodu. — Ako se s takega vidika čitajo latinski klasiki, nedosegljivi v svojem slogu in duhu, potem se v našem sedmo- in osmošolcu vendarle zbuja zavest, da ima pred seboj nekaj drugega nego skupino latinskih stavkov s toliko in toliko konjunktivi; zasvita se v njem odsev starega in, ker je občečloveško, večno novega svetovnega naziranja, odgrne se mu košček večnosti.

e) Induktivna metoda in znanstvenost.

Induktivna metoda deluje v prvi vrsti na umevanje, ne pa na pribavljanje resnic s pomočjo spomina; ona razjasnjuje tudi pojave, ki se sicer navidezno upirajo vsem pravilom; tuji jezik postane za učenca znan, „domač“. Tako sili ta metoda, posebno v slovnici, tudi tja, kamor se sploh nagiblje slovniški pouk kljub prikrajševanju, ali morda prav zaradi tega: k znanstvenosti. Znanstvenost je in bodi oživljajoče načelo za vsako slovniško prikazovanje! Veda je razkrila marsikaj, kar si je upiralo razlagi in se je v šoli kar kot

dejstvo, dasi nerazjasnjeno, učilo spominskim putem. Veda odpira nove vidike; odstranijo se marsikatere oblike, omogoči se po nekod po dvoje in po več konstrukcij; izjem skoraj ni več, ali če so, se dajo razložiti. — Tak posel pa se opravlja edino induktivnim putem; tako si podajata znanstveno načelo, edino sigurno pri vsej pedagogiki, ter induktivna metoda, edina najditeljica izvirnih zakonov, druga drugi roke. Priprosto se da n. pr. razložiti konstrukcija *par atque*; izgnilo bo iz slovnice nepotrebno pravilo o edino zakonitem coni. perf. „pri“ *postquam*; izraževanje *meum est* poleg *patrius est* se razlaga iz priprostega uvaževanja, ki nam ga pomaga odkrivati posebno slovenščina, da namreč latinščina svojilnih pridevnikov nima ali pa, če jih slučajno ima, da jih rabi (kakor baš *patrius* in *paternus*) v drugačnem, svojilnosti se le dotikajočem pomenu i. dr. ¹⁾

Za koncentracijo pouka je skrbeti na vseh stopnjah. V prvih letih iščimo stika z drugimi jeziki, ki se jih dijak uči; primeri (stavki) za prevajanje pa se lahko jemljejo iz vseh predmetov, iz zemljepisja, verouka („Oče naš“!), iz matematike (števniki!), tudi iz prirodoslovja. V višjih razredih se odpira zveza zlasti z zgodovino, sicer sploh z vsem, kar je predmet človeškega opazovanja in znanja.

„Z indukcijo do dedukcije“, bi se za latinski pouk celotno glasilo naše geslo.

Trdno pa moramo pribiti: prava metoda se pridobi šele s prakso, a o njej velja pregovor: *practica est multiplex*.

¹⁾ Prim. o takih točkah mojo „Latinsko slovnico“, n. pr. §§ 361; 322, 2; 365; 221; 189, 2; 16—21; 45, 2. op.; 52 i. dr.

Javen telovadni nastop za ljudske šole (višje stopnje) ali meščanske šole.

(Sestavil in ilustroval *I. Kren*, poslovenil *I. Bajželj*.)

Spored.¹⁾

1. Rajalni nastop s petjem.
2. Proste vaje in vaje z ročki.
3. Vaje na orodju.
4. Rajalni nastop s palicami.

Predgovor.

Ker je namen javnega telovadnega nastopa, podati račun o telovadni izvežbanosti, zato je postopanje pri njem dokaj drugačnejše nego pri pouku telovadbe. Glavna zahteva do javnega telovadnega nastopa je, da se kar največ pokaže v čim krajšem času. Ta zahteva pa sili telovadce k hitremu, zavestnemu in smotrenemu kretanju, jih sili nadalje, da sprejmo vadno snov v svoj razum in da jo obvladajo s popolno spretnostjo, in jih privadi taki disciplini in tistemu redu, da ju voditelj prozivlja le z migljajem ali celo s pogledom, obvarujoč s tem gledalce tudi dolgočasnosti.

Kar se tiče vaj, sporeda in vežbanja posameznih skupin ter vodstva pri javnem nastopu, bodi omenjeno tole:

¹⁾ Prva in četrta točka sporeda se lahko zamenjata. Druga in tretja točka pa ne smeta biti ločeni in vaje na orodju morajo vedno slediti prostim vajam.

Vse vaje in skupine so vzete iz šolske telovadbe (4. — 7. šol. leta). Četudi so vse vaje jako enostavne, vendar niso vse enako lahke: ene potrebujejo mnogokratnega ponavljanja, druge ne; zato kaže snov razdeliti na več delov, te dele vežbati vsakega zase in jih šele končno združiti v enotno vajo. Pri tem se često pokaže, da se s pridnostjo in ročnostjo more storiti v pol ure to, za kar se je začetkoma rabilo mnogo več časa.

Tu bodi n. pr. označen način, kako se vadi 4. točka sporeda: rajalni nastop s palicami s 24 učenci 5. razreda. Marsikateri učitelj si bo pač mislil: „Seveda, s 24 učenci telovaditi je lahko, a v mojem razredu jih je 70. Kaj naj starim z ostalimi? Domov jih ne smem poslati; mari naj porabim za nje svoj prosti čas, če ga sploh kaj imam?“ Ugovor stoji! Telovadnica je navadno že za 32 učencev premajhna, kaj šele za 70. Da bodo pa imeli vsi učenci kaj koristi od javnega nastopa in da učitelju ne bo treba uporabljati preveč prostega časa, naj se postopa tako-le:

Rajalni nastop je zveza primernih redovnih in prostih vaj v celoto, po ritmu in simetriji razpredeljeno. Redovne vaje v rajalnem nastopu so: tvoritev čelnega kroga, tvoritev dveh koncentričnih čelnih krogov, tvoritev bočnega kroga, tvoritev dveh koncentričnih bočnih krogov, četrt obrati in pol obrati. Proste vaje so vaje s palicami in sicer: prenos palice z leve v desno in obratno, suvanje, dviganje in mahanje s palico. V vsem rajalnem nastopu je pet sestavljenih vaj in vsaka obsega dve vaji s palicami. Najprej vadijo te vaje vsi učenci vsega razreda, pa ne v krogu, ampak v katerisibodi razmaknjeni nastavi, dokler ne znajo vsi učenci vseh vaj popolnoma. Nato se vadijo vaje s četrt- in polobratom kakor v rajalnem nastopu. Ker naj pa čas za proste vaje ne presega 15 minut, zato je umestno, da se zadovoljimo, če smo v tem času uvežbali samo dve vaji, vsako zase. Ostali čas porabimo za telovadbo na orodju in za igre; za telovadbo na orodju zopet lahko izbiramo vaje, ki so namenjene za javni nastop. Vso stvarino porazdelimo na posamezne učne ure. Napačno bi bilo, vaditi v eni uri vse proste, oziroma vse vaje na orodju, naj se tudi rabi za te vaje pri javnem nastopu le 10 — 12 minut. V prihodnji uri pridejo k že znanim prostim, oziroma vajam na orodju, dve novi vaji itd., dokler niso vse proste vaje, vaje s palicami in vaje na orodju zaporedno,

z osmimi časi odmora, dobro znane vsem učencem, kakor zahteva podrobno izdelani javni nastop. Zdaj šele poišče učitelj 24 najboljših telovadcev in jim ukaže nastopiti v krogu. Ker so pa učencem, razen tvoritve dveh koncentričnih krogov (ti obstoje v tem, da naredo 1., 3., 5. itd. oziroma 2., 4., 6. itd. tri korake naprej) že znane vse vaje rajalnega nastopa, je torej lahko navaditi učence vsega rajalnega nastopa. Ker so se vsi učenci vadili vaj rajalnega nastopa, dobi učitelj takoj namestnika, ako bi bil kateri izmed 24 telovadcev zadržan nastopiti pri javni telovadbi. Na sličen način se vadijo vse vaje javne telovadbe. Učenci med tem niti ne slutijo, da se da iz vaj, ki so jih telovadili v posameznih urah, sestaviti javen telovadni nastop.

Da bo pa vsakomur mogoče popolnoma razumeti stvarino, ki je nakopičena v tem nastopu, so pridejane tudi skice. Učence je dovesti pri izvršitvi teh vaj do stroge natančnosti in strumnosti. Vse vaje, proste kakor na orodju, naj učitelj sam vzorno predtelovadi; zakaj učitelj bodi zmožen izvajati kretnje, ki jih napoveduje, tudi sam pravilno, če mogoče tudi lepo. Lepota vaje obstoji prvič v sigurni izvršitvi, ki se iz nje razvidi način in namen kretnje, in drugič v lahkoti, ki se ž njo vaja vrši. Kretnja, ki je prisiljena in okorna, ne more biti dovršena. Razume se, da lahkotnost ne sme preiti v malomarnost in ohlapnost; ona se doseže le z dolgotrajno vajo, ki jo mora oni že imeti, kdor vzame vodstvo v roke.

Pri urjenju se postopa praviloma tako, da se učitelj, nastavivši učence v potrebno nastavo, ustopi tako, da ga vidijo vsi, najbolje na vzvišen prostor. Nato kratko in razločno napove vajo, jo enkrat ali dvakrat vzorno predtelovadi, potem še morda kratko razloži in končno da povelje k izvajanju. Izprva se vaja razdeli na posamezne dele, ki se urijo na posamezna povelja, pozneje se deli zvežejo v celoto in se končno prilagode ritmu in izvajajo v taktu. Da ne bo dvoma glede hitrosti takta pri naslednjih vajah, je hitrost zaznamovana pri vsaki sporedni točki z Maelzeljevim metronomom.

Število ponavljanja vaj v taktu se ravna po dovršenosti, po lahkoti ali težkoči vaje. Priporočljivo je, da se vsaka vaja vadi vsaj štirikrat, ne pa v obče več nego osemkrat. Prično se vse vaje, ki so izvedljive na obe strani, najprej v levo, potem

v desno, nato v izmeni desno-levo in končno, kakor se zahteva pri javnem nastopu (na znotraj ali na zunaj t. j. eden v desno, drugi v levo). Učencem je velika pomoč, ako učitelj telovadi z njimi vaje v pravem taktu; to ga pa ne sme ovirati, da ne bi opazil in popravil napak pri posameznih učencih. Potrebne kretnje pa naj izvršuje, kažoč telovadcem zrcalno podobo; drugače bi jih zmedel. V teku časa odpade tudi ta olajšava. Po daljših in napornih vajah se dovoli učencem na povelje „Odmor“! nenapeta stoja in drža; to se pravi, da je dovoljeno prestaviti pač desno nogo, dočim se peta leve noge ne sme premakniti, da more telovadec hipoma zavzeti zopet prejšnji prostor. Molčati pa morajo učenci tudi med odmori. Pri javnem nastopu odmori seveda odpadejo; učenci ostanejo v navadnem ustupu tudi med presledki od ene vaje do druge.

Vse kotovode in poševne vode je izvesti posameznikom s pravilnimi in natančnimi obrati na obratnih točkah (Gl. str. 84. točke: a, b, c, d, e, f, h); zabranjeno bodi vsako korakanje v lokih.

Za popolen uspeh javnega nastopa je neobhodno potrebna godba. *M. Zettler* pravi: „Godba in mimično stopanje imata mnogo skupnih, dotikajočih se in dopolnjujočih se točk. Ne glede na njiju skupni duševni izvir, ju veže pred vsem ritem in takt. Vsaka godba, igrana v dobrem taktu, izziva nehoti k kretnjam, izvršenim v taktu; ona bodri celo utrujenega potnika. Sam ob sebi, neposredno in lahko pa se prenese značaj takta na pantomimično korakanje. Ne motimo se, trdeč, da si ga brez godbe skoraj misliti ne moremo. Zadoščajo že skromni glasovi najpriprostejšega godala, da vtisnejo kretnjam, držam in stopanju poseben, značilen znak. Ta notranja zveza med godbo in mimiko je vzrok, da sta se telovadbi in pred vsem rajalnemu nastopu pridružila godba in petje kar samaobsebi.“

Pri javnem nastopu upoštevajmo nadalje še to-le:

1. Voditelj javnega nastopa bodi vsaj dovolj zgodaj na licu mesta, da pravočasno ukrene vse potrebno.

2. Učenci, ki nastopijo, ne smejo biti v času, ko se občinstvo zbira, v telovadnici. Telovadnica je pred začetkom in med odmori popolnoma prazna.

3. Tudi voditelj naj se kolikor mogoče malo kaže in naj se zdržuje preglasnega poveljevanja in beganja semintja. S svojega

prostora imej pregled čez vse telovadce; enakomerno štetje, oster pogled, hiter migljaj so pomočki, s katerimi obdrži voditelj v redu vse telovadce in umerja godbo. Zdaj je odveč vsako govornje, odveč razlaga, napoved ali predtelovadba vaj; to sodi v pouk in k predvajam. Zakaj občinstvo ni prišlo, da bi poslušalo učitelja ali gledalo, kaj zna on, ampak ono naj vidi, kaj znajo učenci. Učitelj ne bo niti prikorakal na čelu svojih telovadcev v telovadnico.

4. Neposredno pred začetkom vsake sporedne točke naj stopi voditelj k učencem, da pregleda, če stoje v pravem redu v vrstah in so pripravljene za nastop, in jih, če treba, vzpodbudi. Učenci se postavijo tako, da prvi, stoječ v sredi vhoda, vidi voditelja, kdaj bo s svojega mesta dal znamenje za korakanje. Ko je voditelj zavzel svoj prostor, dá godbi znamenje za pričetek. Po introdukciji zakorakajo telovadci; med korakanjem igra godba zdržema, oziroma se poje pesem. Tempo naj ne bo prehiter, da morejo učenci dobro korakati. — Ko so učenci v nastavi, kakor jo zahteva dotična sporedna točka, da voditelj godbi znamenje, da preneha; menjajo se note, če je potreba, in telovadba se prične.

5. Odmori med posameznimi točkami naj bodo kratki, obsegajoč 2 ali 2½ minute. Tudi za nastavo orodja mora zadoščati ta čas. Ta preciznost pa je le mogoča, če so učenci-strežniki vajeni prinašanja in odnašanja orodja. Za vsako orodje se določijo 3 ali 4 strežniki; vsako orodje pa ima tudi določen prostor, kamor naj se postavi pri javnem nastopu. Učenci so se pri telovadnih urah navadili gotovih prijemov in vsak stopi takoj na pravo mesto. To se mora tolikokrat vaditi, da so učenci v prenašanju in pripravljanju orodja sigurni in točni kakor stroj. Učenci, ki imajo to opravilo, pritečejo na dano znamenje na telovadišče, postavijo orodje in odidejo takoj zopet na svoje prostore. Seveda mora to delo učitelj nadzorovati tudi pri javnem nastopu.

Učitelj stopi na svoj prostor, da znamenje, godba zaigra in učenci prikorakajo k telovadbi na orodju. Učenci, ki so določeni za prve telovadce, se vstopijo na dano znamenje k orodju. (Godba preneha.) Na povelje „Zdaj!“ ali „Vadi!“ se prične izvajanje vaj. Telovadca na drugo morata paziti, da pričneta

vajo v istem času in jo v istem času končata; zato morata paziti drug na drugega, da se ne prehitita. Skakač sme nastopiti šele, ko prednjik odide od orodja. Telovadci na bradlji pa, ki izvajajo vaje v taktu, čakajo vedno na povelje učiteljevo. Ni pa treba šteti, ampak zadošča, da se z nepreglasnimi udarci ob ključ ali kaj podobnega daje znamenje za posamezne kretnje. Odhod onih, ki so vajo že končali, in dohod prihodnjih se vrši istočasno; to naznani učitelj z dvema udarcema.

Ko so vaje končane in stojе vsi učenci v vrstah, se na povelje: „Desno in levo kreni!“ obrnejo proti izhodu in na „Stopaj!“ odkorakajo iz telovadišča. Ko so vsi odšli, priskočijo oni, ki so določeni za odnašanje orodja, in ga pospravijo na svoje prostore. Pri nastavi orodja naj se pazi na simetrijo.

Da imajo vsi učenci telovadne črevlje, naj se strogo zahteva; želeti bi bilo, da so kolikor mogoče enako opravljени, n. pr. vsi v belih srajcаh in brez telovnikov.

Rajalni nastop s petjem.

Rajalni nastop s petjem je sestavljen za koračnico „Mladi vojaki“, vglasbil V. Parma. Koračnica se igra pri nastopu v tempu *M. M.* $\frac{1}{2}$ = 94. Tempo ne sme biti hitrejši, ker morajo učenci med izvršitvijo mnogo mistiti: na napev, besedilo in na izvajanje vaj. Posluh, spomin in še vse telo morajo delovati hkrati.

Vežbanje tega nastopa naj se razdeli deloma na telovadni, deloma na pevski pouk. Pri telovadbi se privadijo učenci redovnim in prostim vajam, pri petju pa pesmi. Napev in besedilo morajo učenci poznati popolnoma, preide naj jim takorekoč v meso in kri, sicer ju ne morejo uporabljati pri telovadbi. Pri izvajanju rajalnega nastopa ne sme učenec mnogo misliti na napev in besedilo, paziti mora na vaje, predvsem pa mora misliti na red, ki se v njem vrste redovne vaje.

Vaje rajalnega nastopa morajo imeti zvezo z mislijo, izraženo v pesmi. Naš rajalni nastop, ki mu je podlaga koračnica, naj pokaže moč, odločnost in sigurnost. Zato se zahteva, da učenci to pokažejo z obvladanjem svojega telesa in s strunnim korakanjem. Konec posameznih delov rajalnega nastopa ali pri

težjih nastopih konec celega nastopa mora biti urejen tako, da pridejo učenci v prvotno nastavo. To razmerje odgovarja glasbenemu pravilu, da temelji začetek in konec vsakega godbenega komada na toniki.

Prava vaja rajalnega nastopa se prične šele tedaj, ko so s sistematičnim poukom priučeni posamezni motivi, tako da njih zveza, oziroma zaporedna izvajanja ne delajo nikakih težkoč. Rajalni nastop bodi uspeh, ki ga dosežemo pri pouku prostih in redovnih vaj.

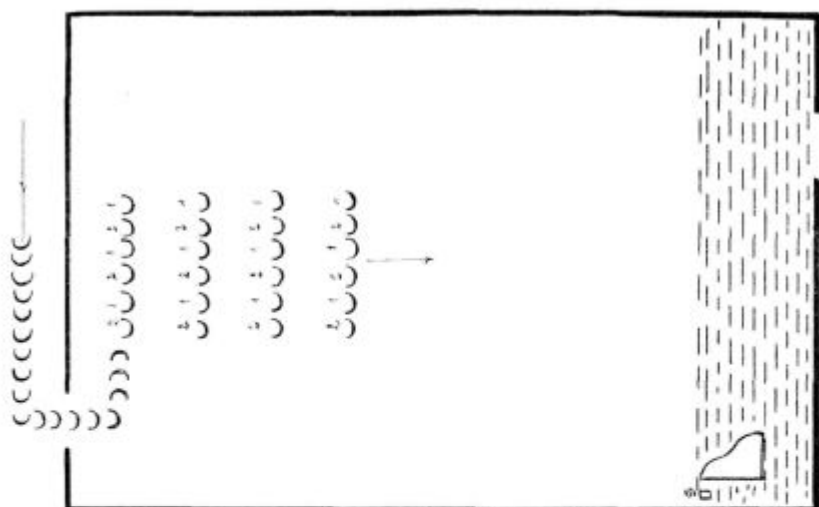
Da se učenci tem lažje privadijo istočasnemu petju in izvajanju vaj, se uri korakanje v obvodu s pesmijo „Mladi vojaki“, potem se šele prične vaditi pravi rajalni nastop. Nastava za ta nastop je steber, sestavljen iz treh čelnih parov, ki stojijo drug poleg drugega, torej vrste šestorice. (I. Pod. 1.) Te so razmaknjene ali oddaljene ena od druge za 2 *m*. Nastava se izvede tako, da prikorakajo posamezniki v bočni črti in se na mestu a, b, (II. Podoba 2.) po šest (3 pari) obrnejo za $\frac{1}{4}$ obrata v desno. Posamezne vrste vzamejo takoj po 2 *m* razdalje od prejšnjih vrst (glej Predgovor). Med korakanjem igra godba „Mlade vojake“. Ko je nastava končana (I. Pod. 2.), tedaj preneha godba in koračnica se prične „Da Capo“. Učenci pojejo introdukcijo „Kako je lep vojaški stan. Mi“ ||: z godbo in stojijo med tem mirno v navadnem nastopu; šele na ime „smo“ se prične rajalni nastop.

Uvaževanja vredno pri vajah rajalnega nastopa je še to-le:

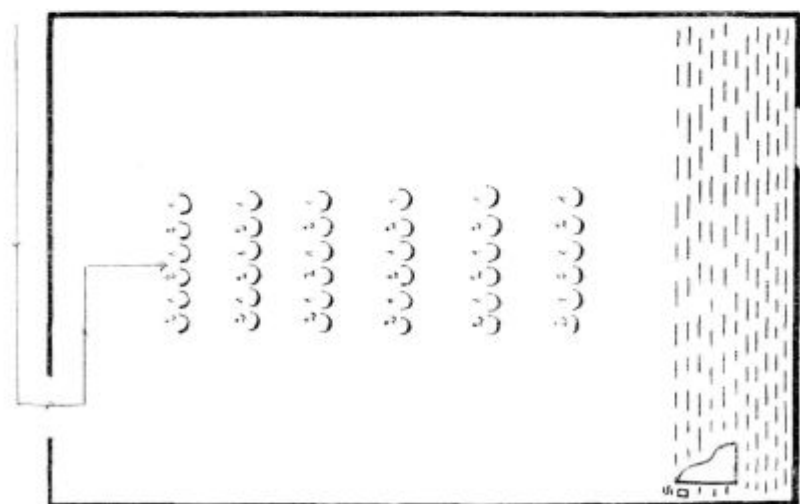
1. Pri vajah brez petja naj šteje učitelj. (Vedno 8 časov.)
2. Pri vajah s petjem daje učitelj takt s ploskanjem.
3. Pri javnem nastopu pa odpade oboje. Pač pa bodi pripravljen s taktirko, da z lahkim udarcem in migljajem učence spravi v pravi tir, če bi se bilo bati zmešnjave.

Med izvajanjem rajalnega nastopa igra godba. Zaradi takta bodi omenjeno, da je $\frac{2}{4} = \frac{1}{2}$ (♩ = ♪) pri godbi enaka enemu času pri rajalnem nastopu. Tako ima n. pr. I. del (1. in 2. izmena) vedno le 64 časov, koračnica pa 128 četrtnik, torej dve četrtniki (♩) na en čas, v katerem se izvrši ena kretnja (en korak).

Rajalni nastop ima 6 delov, ki se vrste neposredno drug za drugim. Peti del je enak prvemu, šesti pa drugemu delu.

1. Pod. 1.

1. Pod. 2.

I. del.

1. izmena.

- a) 4 kor. na mestu, 4 kor. naprej (= 3 kor. in dostop.) — 8
 b) 4 kor. na mestu, 4 kor. naprej, pa obenem s prvim korakom pol obrata v levo, torej obrat med hojo. — 8
 c) 4 kor. naprej, s pol obratom v levo 4 kor. na mestu. — 8
 č) 4 kor. naprej, 4 kor. na mestu. — 8

2. izmena.

- a) 1. krožijo okoli 2. v levo (zadaj za njimi). I. Pod. 3. — 8.
 b) 2. " " 1. " " (spredaj pred njimi). I. Pod. 4. — 8.
 c) 1. " " 2. " " (zadaj za njimi). I. Pod. 3. — 8.
 č) 2. " " 1. " " (spredaj pred njimi). I. Pod. 4. — 8.

Skupaj 64

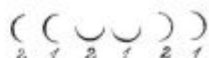
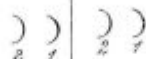
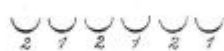
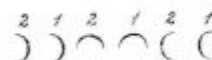
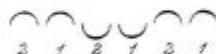
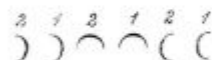
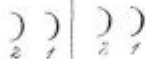
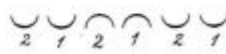
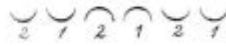
II. del.

1. izmena.

- a) Notranji pari 4 korake na mestu; zunanji pari med tem $\frac{1}{4}$ obrata v levo, oziroma v desno (na zunaj) s 4 koraki na mestu. — Pod. I. 5. — Vsi 4 kor. naprej. Pod. I. 6. — 8
 b) Vsi pol obrata v levo s 4 kor. na mestu. Pod. 7. — 4 kor. naprej. Pod. I. 8. — 8
 c) Notranji pari pol obrata v levo s 4. kor. na mestu; zunanji pari $\frac{1}{4}$ obrata v levo, oziroma v desno (t. j. naprej). Pod. I. 9. — Vsi: 4 kor. na mestu. — 8
 d) Zunanji pari pol obrata v levo, oziroma v desno s 4 kor. na mestu; notranji pari 4 kor. na mestu. Pod. I. 10. Vsi 4 kor. naprej. Pod. I. 11. — 8
 e) Vsi pol obrata v levo s 4 kor. na mestu. Pod. 12. — Vsi 4 kor. naprej. Pod. I. 13. — 8
 f) Notranji pari pol obrata v levo s 4 kor. na mestu, zunanji pari 4 kor. na mestu. Pod. I. 14. — Vsi 4 kor. na mestu. — 8

2. izmena.

- a) Prvi trije čelni pari $\frac{1}{4}$ obrata na levo, drugi pari $\frac{1}{4}$ obrata v desno, tretji trije pari $\frac{1}{4}$ obrata zopet v levo itd. s 4 kor. na mestu. Pod. I. 15. — Vsi 4 kor. naprej. Pod. I. 16. — 8
 b) Vsi pol obrata v levo s 4 kor. na mestu (pod. I. 17.), nato 4 kor. naprej. Pod. I. 18. — 8

*Pod. 3.**Pod. 4.**Pod. 5.**Pod. 6.**Pod. 7.**Pod. 8.**Pod. 9.**Pod. 10.**Pod. 11.**Pod. 12.**Pod. 13.*

- c) Vsi $\frac{1}{4}$ obrata v levo, oziroma v desno v prvotno nastavo s 4 kor. na mestu. Pod. I. 19. — Vsi 4 kor. na mestu. — 8
- č) Vsi 4 kor. naprej in 4 kor. na mestu. — 8
- d) Vsi pol obrata v levo s 4 kor. na mestu in 4 kor. naprej. (= 3 kor. + 1 dostop). — 8
- e) Vsi pol obrata v levo s 4 kor. na mestu in 4 kor. na mestu. — 8
- Skupaj 96.
- Takoj zaplesti lakti vzlic, za III. del. Pod. 21.

III. del.

1. izmena.

- a) Prvi 3 čelni pari $\frac{1}{4}$ zavoja v levo, drugi 3 pari $\frac{1}{4}$ zavoja v desno itd. z zapletenimi laktmi. Pod. I. 20. — 8
- b) 4 kor. naprej in 4 kor. na mestu. (Lakti dol!) — 8
- c) Pol obrata v levo s 4 kor. na mestu (lakti zapletene vznak (pod. I. 22.) in 4 kor. na mestu. — 8
- č) Vsi 4 kor. naprej in potem 4 kor. na mestu. — 8
- d) Prvi 3 čelni pari $\frac{1}{4}$ zavoja v desno; drugi 3 pari $\frac{1}{4}$ zavoja v levo itd. Pod. I. 23. (Lakti dol!) — 8
- e) Pol obrata v levo s 4 kor. na mestu in 4 kor. na mestu. Pod. I. 24. — 8

2. izmena.

- a) Prvi: 4 kor. naprej (pod. I. 25.), nato 4 kor. na mestu in pol obrata v levo. Pod. I. 26. — 8
- b) Prvi: zopet 4 kor. naprej (pod. I. 27.), nato pol obrata v levo s 4 kor. na mestu. Pod. I. 28. (Prvci so zopet na svojih prostorih.) — 8

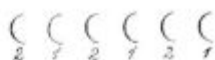
Med prvimi 8 časi te izmene naredi drugci 2 kor. v levo (4 časi), nato 4 kor. na mestu; med ostalimi 8 časi pa 2 kor. v desno stran, potem 4 kor. na mestu.

Skupaj 64.

IV. del.

1. izmena.

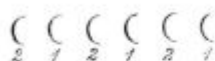
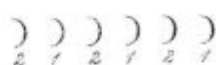
IV. del je podoben III. delu z razločkom, da v prvi izmeni zavijejo (za $\frac{1}{4}$) prvi 3 pari v desno, drugi 3 pari v levo itd.; v drugi izmeni korakajo drugi naprej, prvi pa v stran.

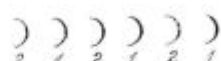
Pod. 15.

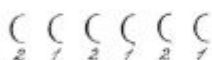
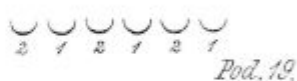
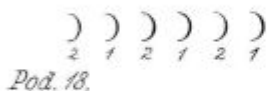
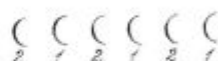
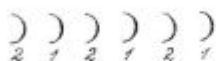
Pod. 14.

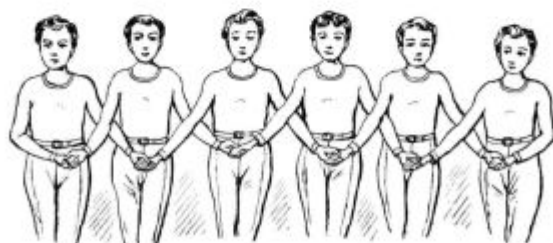
Pod. 16.

Pod. 17.

I. Pod. 14—19.

Pod. 21

- a) Prvi 3 čelni pari $\frac{1}{4}$ zavoja v desno, drugi 3 pari v levo itd. z zapletenimi laktmi vzlic. Pod. 21. (str. 79.) — 8
- b) 4 kor. naprej in 4 kor. na mestu — 8
- c) Pol obrata v levo s 4 kor. na mestu (lakti se zapletejo vznak) in 4 kor. na mestu. — 8
- č) Vsi: 4 kor. naprej in 4 kor. na mestu. — 8
- d) Prvi 3 čelni pari $\frac{1}{4}$ zavoja v levo, drugi 3 pari v desno itd. (Lakti dol!) — 8
- e) Pol obrata v levo s 4 kor. na mestu in 4 kor. na mestu. Pod. I. 24. — 8

2. izmena.

- a) Drugci 4 kor. naprej, potem pol obrata v levo s 4 kor. na mestu. — 8
- b) Drugci zopet 4 kor. naprej, potem pol obrata v levo s 4 kor. na mestu. (Ti so na svojem prvotnem mestu.) — 8

Med prvimi 8 časi druge izmene gredo prvci 2 kor. v desno stran, potem 4 kor. na mestu. Med ostalimi 8 časi druge izmene naredi prvci 2 kor. v levo (so zopet na prvotnih mestih) in 4 kor. na mestu. Skupaj 64.

V. del je enak I. delu. — 64

VI. del je enak II. delu. — 96

Vsi deli skupaj 448 časov.

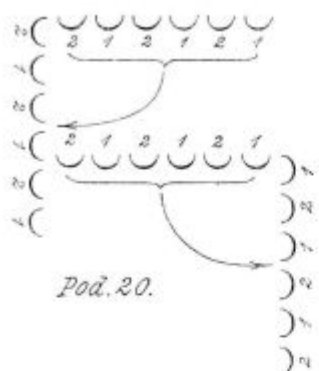
Pregled rajalnega nastopa.

I. del.

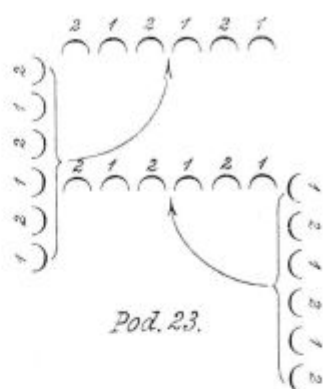
1. izmena se prične s in konča z

Pri ponavljanju besedila se izvaja druga izmena.

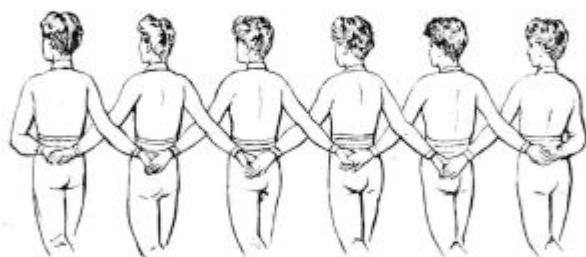
2. izmena se prične zopet s in konča s

Pod. 20.

Pod. 23.

Pod. 22.

Pod. 24.

Pod. 25.

Pod. 26.

I. Pod. 24 – 26.

Pod. 27.

Pod. 28.

I. Pod. 27., 28.

II. del.

1. izmena se prične z in konča s
mi Ko

2. izmena se prične z in konča s
mi Fine

III. del.

1. izmena se prične z in konča s
de ke

2. izmena se prične z in konča s
de Ko

IV. del.

1. izmena se prične z in konča s
bo Ko

2. izmena (ponovitev) se prične z in konča z
bo Da Capo al fine.

V. del je enak I. delu.

VI. del je enak II. delu.

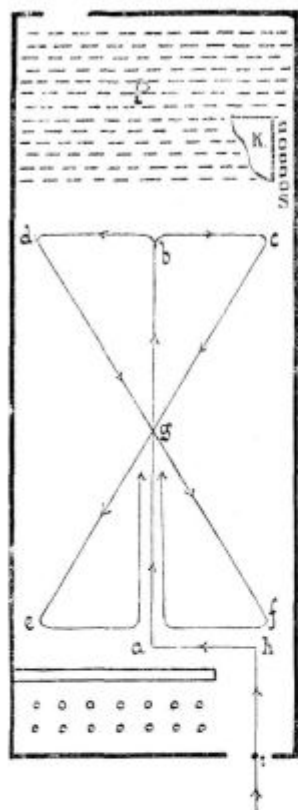
Pri ponavljanju besedila se v vsakem delu izvaja druga izmena.

Po izvedbi vseh delov se sklene steber (prvi 3 pari ostanejo na svojem prostoru). Na povelje „Stopaj!“ se obrne prva vrsta za $\frac{1}{4}$ obrata v levo in koraka v obvodu naprej; ko pridejo prihodnje vrste na ta prostor, store isto. Vsi odkorakajo v bočni črti iz telovadnice.

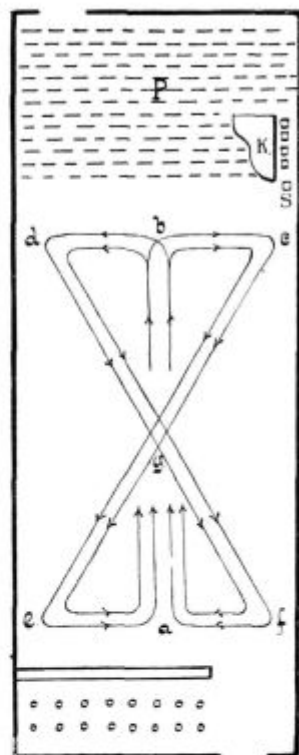
Proste vaje.

Bočna vrsta (zastop) prikoraka pri točki *a* (Il. Pod. 1.) v telovadnico in gre po njeni sredi na nasprotni konec (točka *b*), odkoder zavije v razdeljenem obvodu prvi v desno do *c*, drugi do *d* itd. Iz kotov zavijejo poševno proti središču *g* in dalje v kota *e* in *f*; od tu na znotraj in se pri *a* združijo v pare (dvostop) in korakajo po sredini v nasprotni konec. Steber parov (dvojic, dvostop) koraka isto pot kakor prej bočna vrsta, namreč v razdeljenem obvodu, v poševnem vodu s križanjem v središču, da se združijo v steber četvoric (štiristop). Il. Pod. 2. Vrste četvoric se že med korakanjem razmaknejo za 120 *cm*. To se jim olajša, če se posameznim vrstam določijo stojišča s kreda na tleh. Il. Pod. 3. Razmak vrst se izvrši za naslednje proste vaje za dva koraka razdalje v treh časih. To se zgodi tako-le: Na „ena!“ stopita vnanji tropi I. in IV. en korak v stran (I. v desno, IV. v levo); na „dve!“ še en korak; na „tri!“ zopet en korak v isto smer, obenem pa stopita tudi II. in III. tropa en korak v stran (II. v desno, III. v levo). Il. Pod. 4.

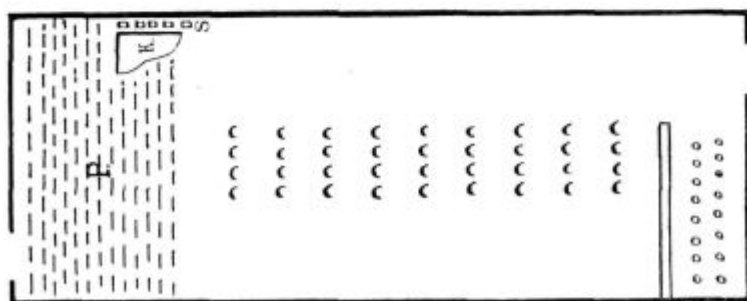
Proste vaje izvaja 36 učencev, med temi ima 14 učencev ročke (roček tehta 1 *kg*, ne več!). Učenci z ročki — vsak ima dva — so nastavljeni v sredini stebra, oni brez njih pa na vseh štirih straneh stebra. Il. Pod. 5. Da se dobi ta nastava z zgoraj opisano vajo, morajo biti učenci z ročki uvrščeni v gotovem redu med onimi brez ročkov. Ta red pa je treba urediti že zunaj, preden prikorakajo učenci v telovadnico. Uvrstijo se tako-le: Prvih pet učencev je brez ročkov, potem pa menjaje dva z ročki, dva brez njih, in na koncu vrste jih je zopet pet brez ročkov. Il. Pod. 6.

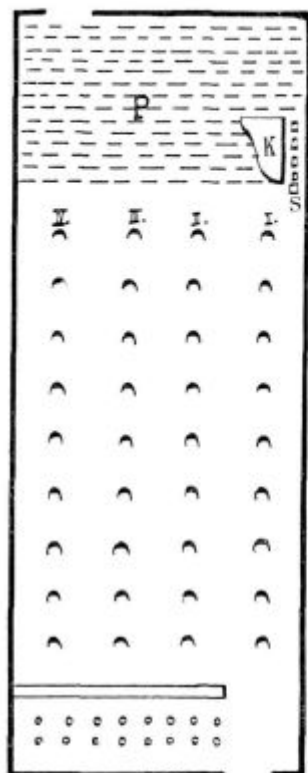
II. Pod. 1.

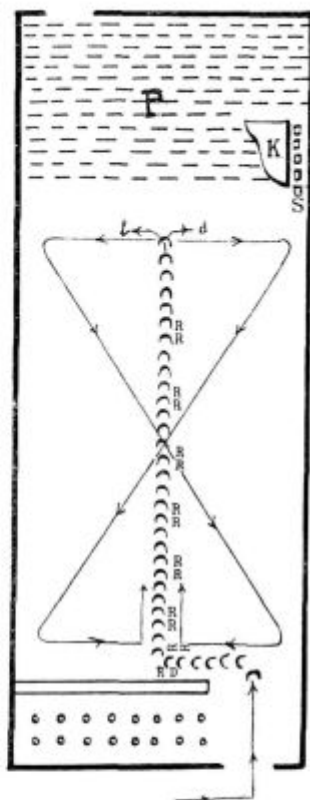
II. Pod. 2.

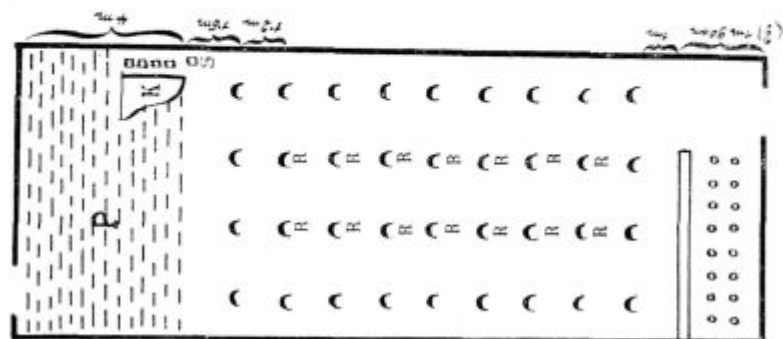
II. Pod. 3.

II. Pod. 4.

II. Pod. 6.

II. Pod. 5.

Dobro je, če se glavne črte, po katerih učenci korakajo, zaznamujejo s kredo, posebno pa središče, točka *g*. Pri korakanju je paziti na to, da učenci pravilno zavijajo, bodisi v zastopu ali dvostopu, eden v levo, drugi v desno itd.; zakaj če se tukaj pojavi napaka, je potem napačen ves nastop. V središču je paziti na pravilno razdaljo, da ne nastane gneča; prekrižanje je izvesti v pravem redu in v pravi razdalji. — Med korakanjem igra godba, ki preneha, ko se učenci pravilno nastavijo. Učitelj da znamenje za razmak in šteje 1! 2! 3! — Proste vaje se izvajajo med godbo v $\frac{2}{4}$ ali $\frac{4}{4}$ taktu (*M. M.* = 76). Najbolje je, če se prvih osem časov igra introdukcija in se šele nato prično proste vaje. Učitelj šteje vedno 8 časov in poudarja 1., 3., 5., in 7. čas, ker se pri teh izvajajo kretnje, v časih 2, 4, 6, 8 pa se vztraja v dotičnih položajih. Na 7! je vedno navadni ustop. — Proste vaje in vaje z ročki se izvajajo v istem času. Vsaka vaja se ponavlja štirikrat. Odmor med posameznimi vajami traja 8 časov, učitelj jih šteje, godba pa igra nepretrgoma.

Proste vaje:

Vaje z ročki:

I.

Introdukcija. — 8

Introdukcija. — 8

1. Veliki počep in predročiti (palčni položaj) (II. a Pod. 1.) — 1! 2!

1. Skok v razkrečo in skrčeno predročiti. II. Pod. 3. — 1! 2!

2. Izpad v levo naprej in vzročiti (II. a Pod. 2.) — 3! 4!

2. Vpogibanje trupa in sunek navzdol (II. a Pod. 4.) — 3! 4!

3. Kakor 1. — 5! 6!

3. Vzklon in skrčeno predročiti (II. a Pod. 3.) — 5! 6!

4. Navadni ustop. — 7! 8! — 8

4. Skok v navadni ustop 7! 8! — 8

Vaja se ponavlja trikrat, izpad vselej z drugim bedrom. — 24

Vaja še trikrat. — 24

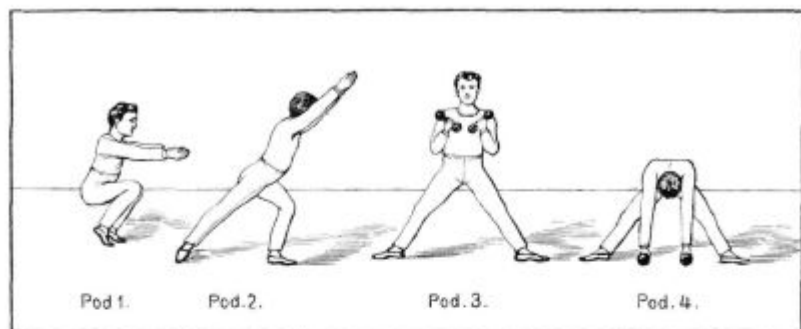
Odmor. — 8

Odmor. — 8

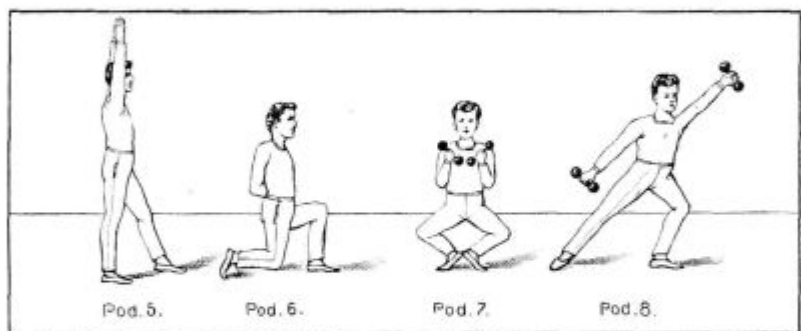
II.

1. Predkoračni ustop z levo in vzročiti (palčni položaj); (II. a Pod. 5.) — 1! 2!

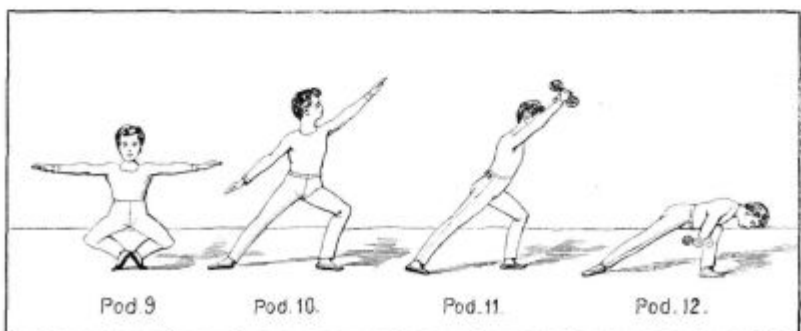
1. Veliki počep in skrčeno predročiti. Pod. 7. — 1! 2!

II. a Pod. 1—4.

II. a Pod. 5—8.

II. a Pod. 9—12.

2. Poklek z desno, lakti prekrižane vznak (II. a Pod. 6.) — 3! 4!

3. Kakor 1. — 5! 6!

4. Navadni ustop. — 7! 8!
— 8

Vaje se ponaljšajo trikrat, vselej predkoračni ustop in poklek z drugim bedrom. — 24

Odmor. — 8

2. Izpad v stran na zunaj (I. v desno, IV. v levo) in sunek poševno navzgor in navzdol. II. a Pod. 8. — 3! 4!

3. Kakor 1. — 5! 6!

4. Navadni ustop. — 7! 8!
— 8

Še trikrat. Izpad se menja na znotraj, potem na zunaj itd. — 24

Odmor. — 8

III.

1. Veliki počep in odročiti (nartni položaj); II. a Pod. 9. — 1! 2!

2. Izpad v stran na zunaj in odročiti poševno navzgor in navzdol. II. a Pod. 10. — 3! 4!

3. Kakor 1. — 5! 6!

4. Navadni ustop. — 7! 8!
— 8

Isto še trikrat. Izpad menja na znotraj in zunaj. — 24

Odmor. — 8

1. Izpad z levo naprej in vzročiti. II. a Pod. 11. — 1! 2!

2. Vpogibanje trupa, lakti objamejo levo bedro (pod. 12.) — 3! 4!

3. Vzklon in vzročiti. II. a Pod. 11. — 5! 6!

4. Navadni ustop. — 7! 8!
— 8.

Vaje se izvedo še trikrat z raznostranskim izpadom. — 24

Odmor. — 8

IV.

1. Odnožiti z levo in vzročiti spredaj navzgor. II. a Pod. 13. — 1! 2!

2. Izpad na znotraj (v levo in v desno) in odročiti. II. a Pod. 14. — 3! 4!

3. Kakor 1. — 5! 6!

4. Navadni ustop. — 7! 8! — 8

Isto še trikrat z raznostranskim odnoženjem in izpadom. — 24

Odmor. — 8

1. Veliki počep in odročiti. II. a Pod. 15. — 1! 2!

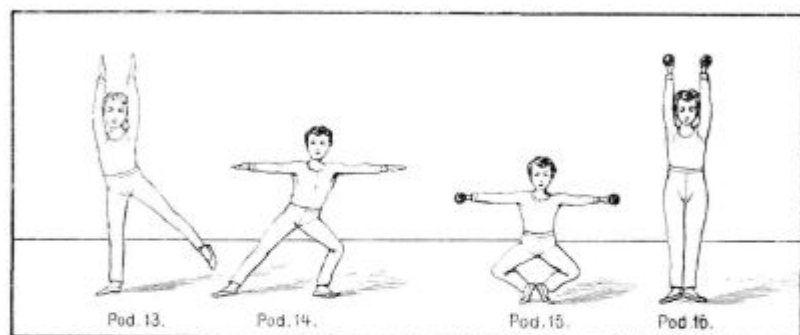
2. Navadni ustop in vzročiti. II. a Pod. 16. — 3! 4!

3. Kakor 1. — 5! 6!

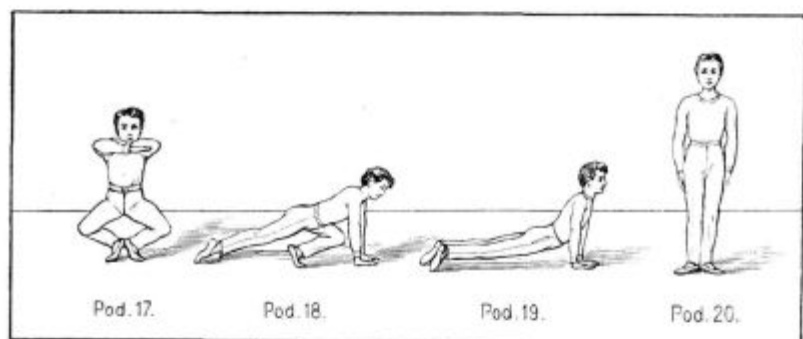
4. Navadni ustop. — 7! 8!
— 8

Isto še trikrat. — 24

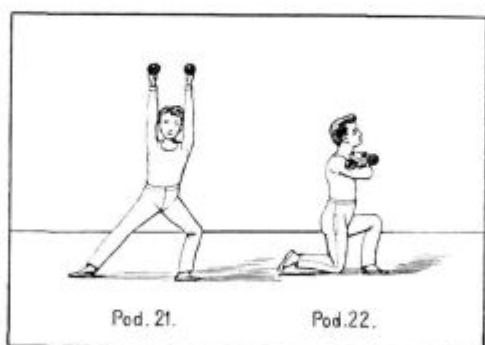
Odmor. — 8

II. a Pod. 13—16.

II. a Pod. 17—20.

II. a Pod. 21—22.

V.

1. Veliki počep, lakti prekrizane vzlic (Il. a Pod. 17.) — 1! 2!

2. Ležna opora vzlic s stegnjenim desnim bedrom (levo ostane skrčeno); Il. a Pod. 18. — 3! 4!

3. Levo bedro se stegne v popolno ležno oporo Il. a Pod. 19. — 5! 6!

4. Vzklon v navadni ustop (Il. a Pod. 20.) — 7! 8! — 8

Isto še trikrat z raznostranskim stegnjenim bedrom v ležni opori. — 24

1. Izpad na znotraj in vzročiti ob strani navzgor (Il. a Pod. 21.) — 1! 2!

2. $\frac{1}{4}$ obrata v levo, ozir, v desno, poklek z desno, ozir, z levo in lakte prekrizane vzlic (Il. a Pod. 22.) — 3! 4!

3. $\frac{1}{4}$ obrata nazaj v izpad in vzročiti kakor 1. — 5! 6!

4. Navadni ustop. — 7! 8! — 8

Isto še trikrat z raznostranskim izpadom in poklekom. — 24

Godba preneha. Učenci sklenejo vrste na povelje 1! 2! 3! Godba zaigra koračnico; na povelje: „Stopaj!“ odkorakajo učenci v istem redu, kakor so prikorakali.

Vaje na orodju.

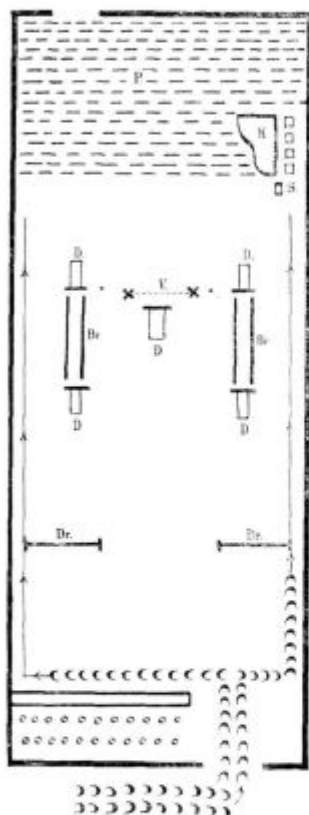
Nastop telovadcev in nastava orodja sta razvidna iz III. Pod. a in b. Če je na razpolago koza, tedaj se izvajajo spodaj navedene vaje na kozi, ker so te mnogo hvaležnejše in učencem bolj priljubljene nego prosti skok. Vaje na bradli izvajajo učenci 5. razreda (6. šol. leto), in sicer 40 najboljših telovadcev. Pri javnem nastopu jih stoji na vsaki strani po 20. Pod. b. Kakor razvidno iz pod. 2, telovadijo na bradli 4 učenci obenem.

Vaje na drogu telovadijo učenci 6. razreda (7. šol. l.), po dva obenem. Pri vsakem drogu stoji 10 učencev.

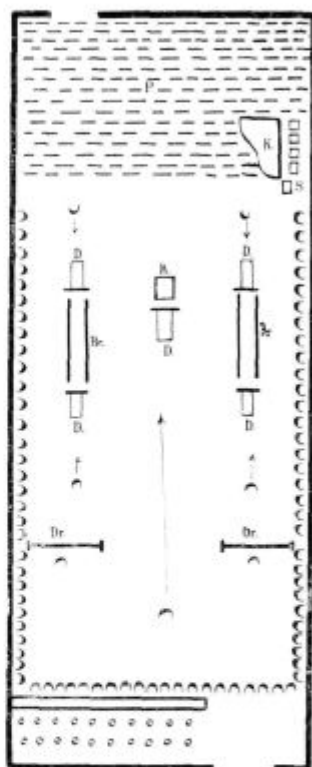
Vaje na kozi, oziroma prosti skok izvajajo učenci 6. razreda (7. šol. l.). Pri javnem nastopu stoje poleg plezalnih drogov.

Na ta način bi telovadilo na orodju pri javnem nastopu 80 učencev, in sicer iz vsakega razreda po 40. Pri teh vajah je

predvsem paziti na strumno držanje telesa in na točno izvajanje vaj, zlasti ker so vaje, razen na drogu, jako lahke. Vaje na drogu pa so za močne učence. — Vse drugo glede vaj na orodju je omenjeno v Predgovoru.

III. Pod. a.

III. Pod. b.

I. Vaje na drogu.

(Drog je tako visok, da se doseže z iztegnjenimi laktmi.)

1. Iz vesne stoje (III. Pod. 1.) kolobarni vzkočeb (III. Pod. 2.) v iztegnjeno oporo vzlic (III. Pod. 3.), nato zopet v vesno stojo.

2. Kakor 1., iz opore odnožni sed in odnožni odsed z levim in desnim bedrom v izmeni (III. Pod. 4.), končno iztegnjena opora in vesna stoja.

3. Kakor 2., iz odnožnega seda (III. Pod. 4.) v koleno ležno veso na desnem bedru (III. Pod. 5.), koleno vzkoleb v odnožni sed odnožni odsed v oporo vzlic in vesna stoja. Dva učenca delata vajo v desno, dva v levo itd.

4. Kakor 2., iz odnožnega seda prijem zunaj bedra, koleno kolo navzad (III. Pod. 6.) v sed, nato odnožni odsed v oporo in vesna stoja. Prihodnja dva v desno. —

Vaje izvaja vseh 20 učencev tako, da paroma pretelovadijo prvo, potem drugo, tretjo in četrto vajo.

Učenci se vadijo najprej na doprsem drogu in potem na vedno višjem.

II. Vaje na bradli.

Vsaka vaja se prične z zaletom.

1. Vnanji prečni sed v desno (III. a. Pod. 2.), prijem spredaj in odskok v stojo pod. 8.

2. Vnanji prečni sed v levo $\frac{1}{4}$ obrata v levo (III. a. Pod. 4.) v stransko ležno oporo vzlic (pod. 3.), odskok navzad v stransko stojo vzlic (pod. 9.), prijem z obema rokama.

3. Razkrečni sed pred roko (pod. 5.), zakoleb, pri predkolebu prednožka (pod. 7.) v stojo (pod. 8.)

4. Razkrečni sed pred roko $\frac{1}{4}$ obrata v desno v stranski sed na obeh bradlenicah (pod. 6.), izmena prijema z desno (palec spredaj), odnožni odsed z levo in s $\frac{1}{4}$ obrata v stojo (pod. 8.) Levo bedro odnož čez obe bradlenici, telovadec skoči na točko *a* (pod. 6.)

5. Prednožka v stojo III. b. Pod. 1. (Str. 94).

Prvi štirji izvajajo vaje v desno, prihodnji v levo, in tako menjajo eni v levo drugi v desno. — Vse drugo v Predgovoru.

III. Vaje na kozi.

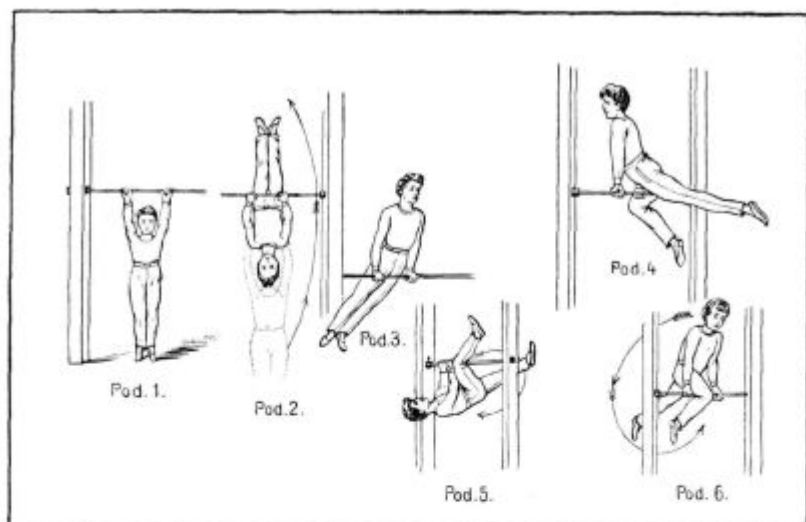
(Višina koze 90 do 105 cm.)

Vsaka vaja z zaletom in odskokom.

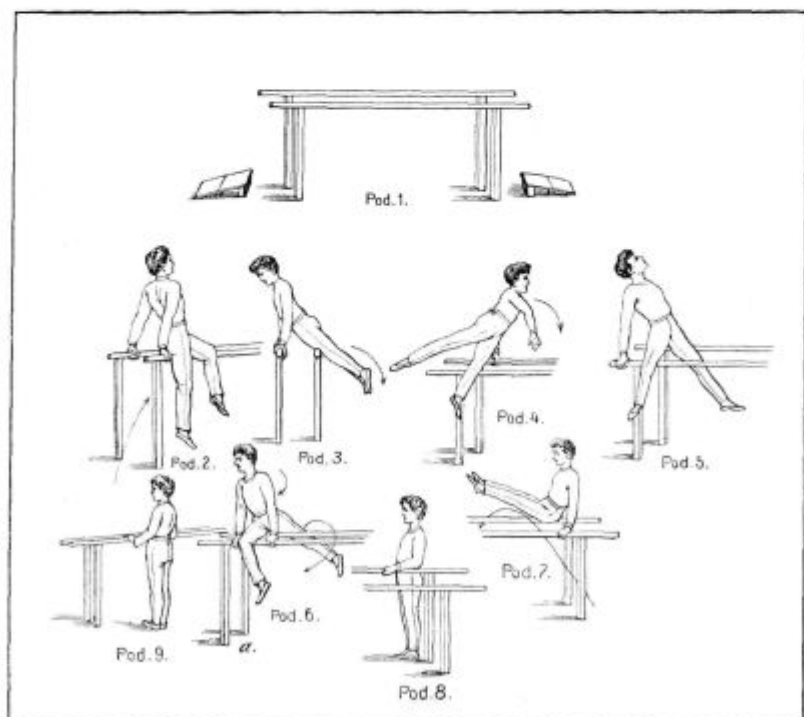
1. Skok v stransko oporo vzlic. III. b. Pod. 1. Str. 94.

2. Ježa (pod. 2.), odskok naprej v stojo.

3. Ježa, odnoženje z desno v prečni sed na levo (pod. 3.), odskok v stran.

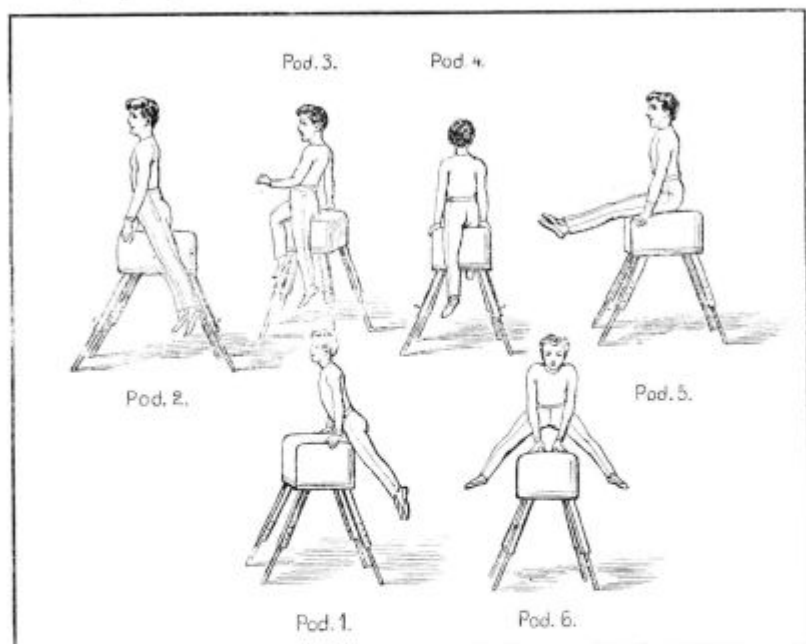
III. Pod. 1—6.

III. a Pod. 1—9.

4. Kakor 3., iz prečnega seda (pod. 3.) s $\frac{1}{4}$ obratom v desno v stransko oporo, odskok.

5. Ježa s $\frac{1}{4}$ obratom v desno v stranski sed na desuem bedru (pod. 4.), odnožni obsed v levo in s $\frac{1}{4}$ obratom odskok v stojo poleg kože.

III. b Pod. 1—6.

6. Ježa (pod. 2.), sed z iztegnjenimi bedri (pod. 5.), odskok naprej.

7. Kreča črez kozo (pod. 6.)

Če ni kože na razpolago, se vadi prosti skok.

IV. Prosti skok v višino.

Skok z zaletom. Odpah z eno nogo, doskok na obe nogi, tudi s $\frac{1}{4}$ obratom v levo ali desno. Vrvica 100 *cm* visoko; prične se s 70 *cm* in zvišuje po 5 *cm*. Paziti je pri skoku, da vsak doseže višino, dalje na pravilno držanje telesa med skokom in pri doskoku (počep in predročenje).

Rajalni nastop s palicami.

(Za 24 učencev.)

Nastop pod 1. se vrši med koračnico. Pripravna koračnica je Leharjeva „Jetzt geht's los!“ Med korakanjem se igra v navadnem koračnem tempu, med rajalnim nastopom pa nekoliko počasneje n. pr. *M. M.* $\frac{1}{2}$ = 86. Učenci prineso palice s seboj ob desni rami. Ko prikorakajo v bočni krog (IV. Pod. 1.), preneha godba in na povelje „Desno kreni!“ pretvorijo telovadci bočni krog v čelnega (IV. Pod. 2.). Šteje se vedno 8 časov. Na 1, 3, 5 in 7 se izvrše kretnje, na 2, 4, 6 in 8 se vztraja v dotičnih položajih.

Ko stoje učenci v čelnem krogu, zaigra godba in učitelj šteje med introdukcijo glasno dvakrat 8 časov. Učenci stoje mirno in čakajo na 17. čas, to je na 1! ko se rajalni nastop šele prične.

Rajalni nastop ima 4 dele, vsak del 10 izmen in vsaka izmena 8 časov. Vsak del ima 80, vsi skupaj pa 320 časov; ako prištejemo še introdukcijo s 16 časi in 3 odmore po 8 časov, dobimo skupno 360 časov. Če bi bila koračnica prej doigrana, se ponavlja, izvzemši introdukcijo. Godba igra nepretrgoma dalje, tudi med odmori.

Kretnje pri rajalnem nastopu so: Prenos palice iz leve v desno in nasprotno, dviganje palice, tvoritev enega in dveh čelnih krogov, enega in dveh bočnih krogov, počep, razkreča, umak, izpad s suvanjem in mahanjem palice.

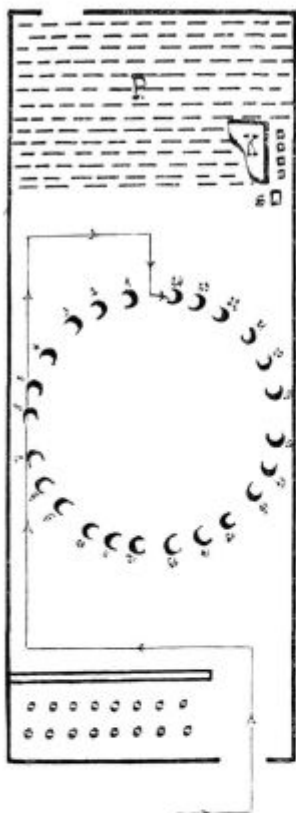
Introdukcija 2×8 časov. — 16

1. del.

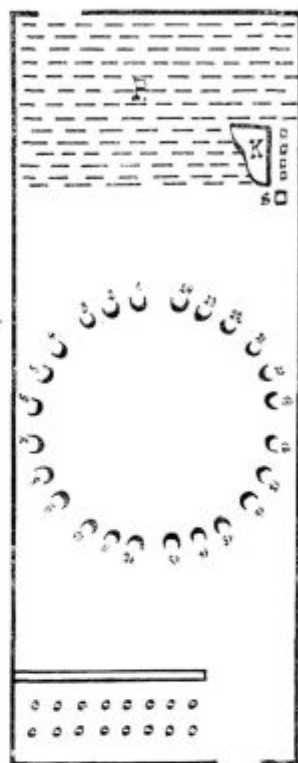
1. izmena. — Na 1! primejo telovadci palice z levo roko zgoraj; na 2! vztrajajo v tem položaju; na 3! predročijo (V. Pod. 3. Str. 99.). 1., 3., 5., 7. itd., a 2., 4., 6., 8. vzročijo (pod. 4.); na 4! vztrajajo v tem položaju; na 5! dvignejo palico ob levo ramo; na 6! vztrajajo v tem položaju; na 7! desni laketi dol! na 8! stoje v navadnem ustupu. — 8

2. izmena. — Palice se prenesejo na isti način iz leve v desno, tako da imajo v 7. in 8. času palice vsi ob desni rami pod. 1. — 8

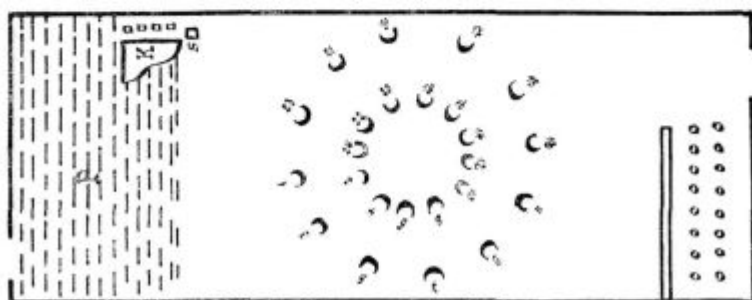
3. izmena. — Kakor prva izmena z razločkom, da učenci z lihimi števili vzročijo (pod. 4.), oni s sodimi števili pa predročijo (pod. 3.) — 8

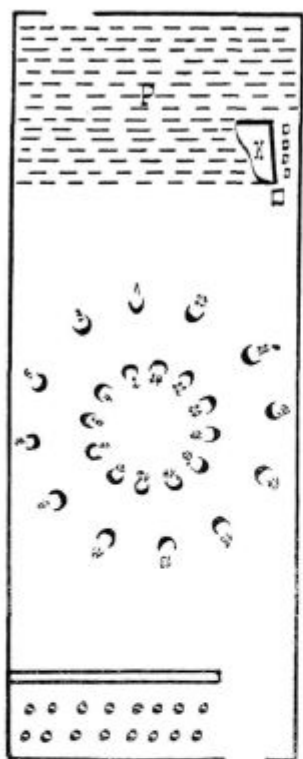
IV. Pod. 1.

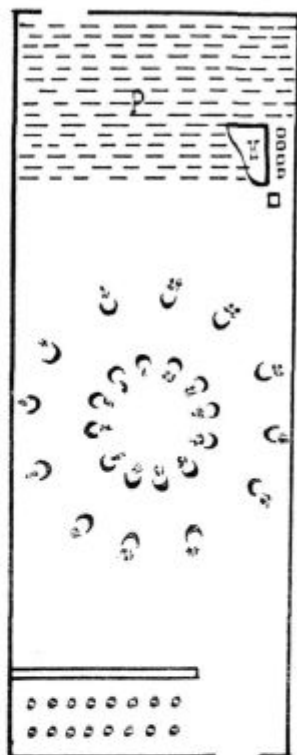
IV. Pod. 2.

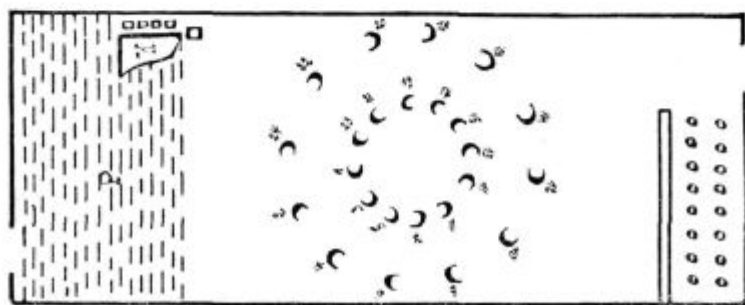
IV. Pod. 3.

IV. Pod. 4.

IV. Pod. 5.

IV. Pod. 6.

4. izmena. — Kakor 2. izmena, le predročjenje in vzročjenje se izvede v istem redu kakor v 3. izmeni. — 8

5. izmena. — Sodi 2., 4., 6. itd.: 3 majhne korake naprej in dostop (4 časi). IV. Pod. 3. Str. 96. Pol obrata v levo s 4 koraki na mestu. IV. Pod. 4. Med obratom primejo na 5! z levo za palico in povesijo na 7! lakti v navadno držo. V. Pod. 10. Str. 102. — Medtem narede lihi (1., 3., 5. itd.) 8 kor. na mestu in primejo na 5 za palice, na 7! povesijo lakti v navadno držo.

6. izmena. — Lihi (1., 3., 5. itd.) vnanji: čelni krog (IV. Pod. 3.), počep in predročiti (V. Pod. 11.) 1! 2! Izpad z levo naprej in vzročiti (V. Pod. 12.) 3! 4! Počep in predročiti 5! 6! Navadni ustop in

IV. Pod. 7.

IV. Pod. 8.

navadna drža 7! 8! — Sodi (2., 4., 6. itd.) notranji: čelni krog, poskok v razkrečo in vzročiti. (IV. Pod. 5.) 1! 2! Vpogib trupa naprej 3! 4! Vzklon in vzročiti 5! 6! Navadni ustop in navadna drža. (V. Pod. 10.) 7! 8! — 8

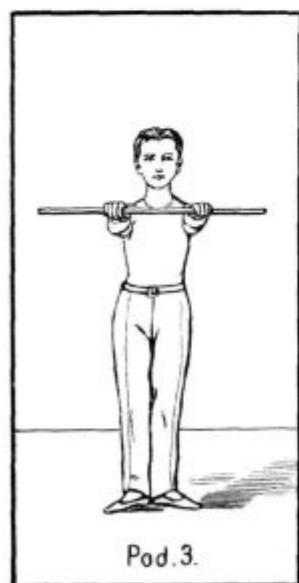
7. izmena. — Kakor 6. izmena z razločkom, da 1., 3., 5. itd. po počepu s predročanjem izvrše izpad z desno naprej in vzročijo. — 2., 4., 6. itd. pa delajo iste vaje kakor v 6. izmeni. — 8

8. in 9. izmena. — Kakor 6. in 7. izmena z razločkom, da izvajajo 1., 3., 5. itd., isto vajo kakor prej 2., 4., 6. itd., ti pa ono vajo kakor 1., 3., 5. itd. (Vaje zamenjajo.) 2×8 časov. — 16

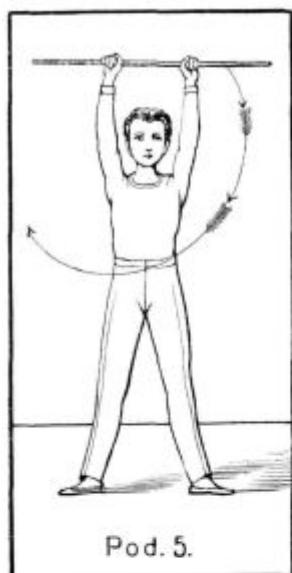
10. izmena. — Vsi palice ob desno ramo. 2., 4., 6. itd. 3 kor. naprej s dostopom, potem s 4 kor. na mestu pol obrata v levo; tako nastane zopet čelni krog. (IV. Pod. 3.) — 1., 3., 5. itd. pa narede 8 kor. na mestu. — 8

Odmor. — 8

Skupaj 80

V. Pod. 1 — 4.

II. del.

1. izmena. — Vsi 8 korakov na mestu. Na 1! primejo za palice; na 5! navadna drža. — 8

2. izmena. — Umak z levo naprej (leva noga se postavi v predkoračni ustop, desno koleno pa upogne, teža trupla je na desnem bedru), desno zaročiti (leva roka pride do desne rame). 1! 2! (V. Pod. 7.) Izpad z levo naprej in levo vzročiti poševno naprej (desna roka pride do leve rame). (V. Pod. 8.) — 3! 4! (Levo koleno je upognjeno, teža telesa je na upognjenem bedru.) — 5! 6! Kakor 1! 2! V. Pod. 7. — 7! 8! navadni ustop in navadna drža. (Leva noga se potegne nazaj k desni.) — 8

3. izmena. — Kakor 2. izmena. Vse kretnje se pa izvajajo z desnim bedrom in desno laktjo. 3. izmena je protismerna 2. izmeni. — 8

4. izmena. — 1., 3., 5. itd.: 3 majhne korake naprej in dostop, obenem palico ob desno ramo, 4 kor. na mestu in pol obrata v levo; na 5! prijem za palico, na 7! navadna drža. (V. Pod. 10.) — 2., 4., 6. itd.: 8 kor. na mestu. (Palice mirno!) — 8

5. in 6. izmena. — V tej nastavi se izvajajo vaje 2. in 3. izmena II. dela. 2×8 časov. — 16

7. izmena. — Notranji 1., 3., 5. itd.: 3 korake naprej z dostopom in na 1! palice ob desno ramo, nato 4 korake na mestu in na 5! zopet navadna drža. — Vnanji 2., 4., 6. itd.: s 4 koraki na mestu pol obrata v levo in na 1! palice ob desno ramo, nato 4 korake na mestu in navadna drža. (Vsi so obrnjeni na zunaj.) — 8

8. in 9. izmena. — V tej nastavi se zopet izvajajo vaje 2. in 3. izmene II. dela. 2×8 časov. — 16

10. izmena. — Vsi: 4 korake na mestu in pol obrata v levo ter palice ob desno ramo v nastavo IV. Pod. 2. Vsi: 4 korake na mestu. — 8

Odmor. — 8

Skupaj 80.

III. del.

1. izmena. — Kakor 1. izmena II. dela. — 8

2. izmena. — Vsi kakor v 2. izmeni II. dela; umak z levo naprej in desno zaročiti. (V. Pod. 7.) 1! 2! — Izpad z levo naprej in vzročiti v polkrogu, levo poševno naprej, desna ostane zaro-

čena (Pod. 9.) 3! 4! — Umak z levo naprej in desno zaročiti (Pod. 7.) 5! 6! — Navadni ustop in navadna drža (Pod. 10.) 7! 8! — 8

3. izmena. — Ista vaja protismerna. — 8

4. izmena. — Kakor 4. izmena II. dela z razločkom, da korakajo 2., 4., 6. itd. naprej. (IV. Pod. 4.) — 8

5. in 6. izmena. — V tej nastavi se zopet ponavljajo vaje 2. in 3. izmene III. dela. 2×8 časov. — 16

7. izmena. — Kakor 7. izmena II. dela, namreč v čelni krog na zunaj. (IV. Pod. 7.) — 8

8. in 9. izmena. — V tej nastavi se ponavljajo vaje 2. in 3. izm. III. dela. — 16

10. izmena. — Kakor 10. izmena II. dela. — 8

Odmor. — 8 Skupaj 80.

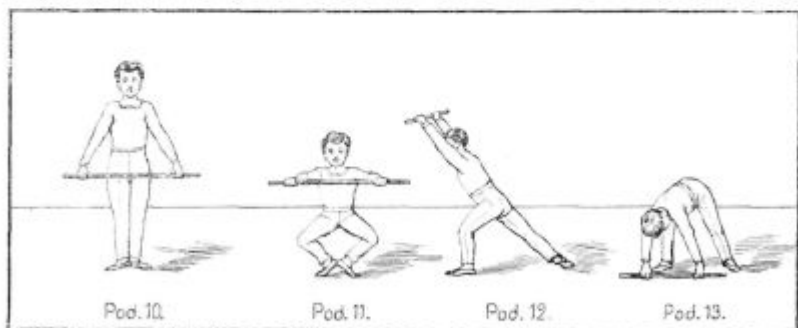
IV. del.

1. izmena. — Vsi: s 4 koraki na mestu $\frac{1}{4}$ obrata v desno (IV. Pod. 8.), obenem na 3! palico v navadno držo. 4 korake na mestu. — 8

2. izmena. — Vsi: poskok v razkrečo in vzročiti (V. Pod. 5.) 1! 2! Izpad

Pod. 9.

Pod. 10.

Pod. 11.

Pod. 12.

Pod. 13.

V. Pod. 10—13.

z desno vstran in zamah v vzročenje desne lakti poševno vstran. V. Pod. 6. (Palica popiše pri zamahu $\frac{3}{4}$ kroga.) Zamah nazaj v vzročenje obeh lakti in razkreča 5! 6! — Navadni ustop in navadna drža 7! 8! — 8

3. izmena. — Kakor druga izmena, le izpad in zamah protismerno. — 8

4. izmena. — Vsi: s 4 kor. na mestu $\frac{1}{4}$ obrata v levo in obenem palice ob desno ramo; 4 korake na mestu. — 8

5. izmena. — 1., 3., 5. itd.: 3 korake naprej in dostop. 4 korake na mestu in $\frac{1}{4}$ obrata v desno, obenem palico v navadno držo. — 2., 4., 6. itd.: s 4 koraki na mestu $\frac{1}{4}$ obrata v levo; 4 kor. na mestu in palico v navadno držo. (Nastava je zdaj kakor IV. Pod. 6.) — 8

6. in 7. izmena. — Vaje 2. in 3. izmene III. dela. Najprej vsi v desno na znotraj, potem v levo na zunaj. 2×8 časov. — 16

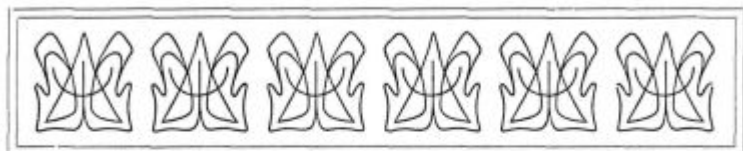
8. izmena. — 2., 4., 6. itd.: 8 korakov na mestu (palice mirno!) — 1., 3., 5. itd.: z 2 kor. na mestu $\frac{1}{4}$ obrata v desno in palico ob ramo. 1! 2! — 3 kor. naprej in dostop 3! 4! 5! 6! — $\frac{1}{4}$ obrata v desno in palico v navadno držo 7! 8! — (Nastava je zdaj kakor IV. Pod. 1.) — 8

9. in 10. izmena. — Kakor 2. in 3. izmena IV. dela. Iz vzročnja se preneso palice takoj ob desno ramo — ne v navadno držo — da so učenci nato pripravljene na odhod. 2×8 časov. — 16

Skupaj 80

Godba ne preneha. Na povelje: „Stopaj!“ odkorakajo učenci po isti poti, koder so prikorakali.

III. Teme in teze

pedagoških in drugih poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah leta 1906.

(Sestavil *Jakob Dimnik.*)

A. Društvene skupščine.

a) Na Kranjskem.

I. Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Predsednik *g. Luka Jelenc*, učitelj v Ljubljani. — Dan in kraj zborovanja: dne 2., 3. in 4. junija v Šoštanju.

Tema: Slovanska učiteljska zveza. Poročevalec *g. Ivan Šega*, učitelj v Radovljici.

1. predlog: Delegacija „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, zbrana v Šoštanju, izberi odsek treh članov, ki naj vse potrebno ukrene, da se čim prej ustanovi „Avstrijska slovanska učiteljska zveza“. (Odsek tvorijo vodstvo in poročevalec.) Sprejeto.
2. predlog: Delegacija „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, zbrana v Šoštanju, izvoli štiri člane, ki naj se udeležijo srbskega učiteljskega kongresa v Belemgradu, dne 4.—9. avgusta 1906, da se dogovore o vsem potrebnem s srbskim učiteljstvom zaradi ustanovitve „Jugoslovanske učiteljske zveze“. Sprejeto.

Tema: Novi šolski in učni red. Poročevalec *g. Janko Likar*, učitelj v Ljubljani.

1. predlog: Delegacija „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ naj določi odsek treh članov za vsako deželo, ki naj natančno pretrese novi šolski in učni red ter naj potrebne opazke pismeno odda c. kr. deželnemu šolskemu svetu dotične dežele. (Predlagatelj gospod *Ivan Šega.*) Sprejeto.

2. predlog: Delegacija „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ pooblašča vodstvo „Zaveze“, da poda posameznim c. kr. deželnim šolskim svetom predlog, da naj se velike počitnice po dotičnih slovenskih deželah uredi tako, da trajajo povsod v dobi kakor na srednjih šolah. (Predlagatelj g. *Ivan Šega*.) Sprejeto.
3. predlog: Pred osmimi leti smo z navdušenjem ustanovili „Slovenski šolski muzej“. Zaradi nedostatnih prostorov nima sedaj prave veljave. Prostor bi se dobili na ljubljanskem Gradu. Novopreosnovani šolski muzej naj bi imel štiri oddelke: 1. šolsko-higijenski muzej; 2. oddelek z uzornimi učili, 3. oddelek z zastarelimi učili le zgodovinskega pomena; 4. strokovno knjižnico. V ta namen prosi „Zaveza“ gospoda župana Ivana Hribarja, oziroma mestni zastop ljubljanski, da brezplačno prepusti dovoljno število prostorov na Gradu v nastanitev šolskega muzeja s štirimi oddelki. (Predlagatelj g. *Fran Kocbek*.) Sprejeto.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. Poročevalec g. *Vekoslav Strmšek*, nadučitelj pri Sv. Petru na Medvedovem selu.

Teze: 1. Delo za gmotne koristi naj prevzame učitelj v sili in le takrat, če z njim ne oškoduje svojega osebnega in stanovskega ugleda.

2. Našo stanovsko organizacijo mora vsak učitelj pospeševati, kolikor največ mogoče.
 3. Učitelj bodi vsakomur dobrohoten in postrežljiv prijatelj, a nikomur hlapec.
 4. V svojem občevanju z drugimi stanovi naj učitelj vedno kaže, da jih spoštuje, ker so vsi enako potrebni in enakovredni.
 5. Učitelj bodi delaven tudi izven šole ter pospešuj povsod izobrazbo in napredek naroda, posebno pa neguj možatost in samostalno mišljenje med njim.
 6. Pri vsem tem naj se pa učitelj loti le tistega dela, ki ga popolnoma razume, da se pred nikomur ne osmeši. Sprejeto.
1. predlog: Vsak član učiteljstva bodi član svojega okrajnega učiteljskega društva. Samo ako dotični okraj nima svojega učiteljskega društva ali zaradi posebnih krajevnih razmer, bodi član kateregakoli drugega, zastopanega v „Zavezi“. Če kdorkoli preneha biti član svojega okrajnega učiteljskega društva, ga ne sprejmi nobeno drugo društvo. (Predlagatelj g. *Fran Kocbek*.) Sprejeto.
 2. predlog: Vsak član okrajnega učiteljskega društva deluj z vsem svojim vplivom na to, da se osnuje, vzdržuje in veča društvena matična glavnic. (Predlagatelj g. *Ivan Bernot*.) Sprejeto.
 3. predlog: Vsak učitelj in vsaka učiteljica bodi član „Slovenske Šolske Matice“. Sprejeto.
 4. predlog: Vsako učiteljsko društvo postani član (pokrovitelj, ustanovnik) „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“, „Hranilnice in posojilnice učiteljskega konvikta“ in „Učiteljskega tiskovnega društva“. Sprejeto.

Tema: Nerazdeljen čas pouka. Poročevalec g. *Ignacij Šijanec*, učitelj v Gornjem Gradu.

Teza: XVIII. glavna skupščina „Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, vršeča se dne 3. junija 1906 v Šoštanju, priznava v principu velike koristi nerazdeljenega časa pouka. Sprejeto.

II. Slovensko deželno učiteljsko društvo v Ljubljani. Predsednik g. *Juraj Režek*, učitelj v Ljubljani.

Tema: Regulacija učiteljskih plač na Kranjskem. Poročevalec g. *Engelbert Gangl*, realčni učitelj v Idriji.

III. Belokranjsko učiteljsko društvo. Predsednik g. *Fran Lovšin*, nadučitelj na Vinici.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

IV. Litijsko učiteljsko društvo. Predsednik g. *Josip Zajec*, nadučitelj v Vel. Gabru.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. (Razgovor.)

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. (Razgovor.)

V. Ljubljansko učiteljsko društvo. Predsednik g. *Jakob Dimnik*, nadučitelj na I. mestni deški petrazrednici v Ljubljani.

Tema: Četrta deželna učiteljska konferenca. Poročevalca gospod *Fran Črnagoj*, nadučitelj na Barju, in g. *Luka Jelenc*, učitelj na I. mestni deški šoli.

Tema: Deželni zbor in učiteljske plače. Poročevalec g. *Karel Wider*, učitelj na I. mestni deški šoli.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec gospod *Fran Črnagoj*, nadučitelj na Barju pri Ljubljani.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. Poročevalec g. *Karel Wider*, učitelj na I. mestni deški šoli.

Tema: Novi šolski in učni red. Poročevalec g. *Janko Likar*, učitelj na II. mestni deški šoli.

VI. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja „Ljubljanska okolica“. Predsednik g. *Josip Gregorin*, učitelj na Viču.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. Poročevalec g. *Janko Žirovnik*, nadučitelj v Št. Vidu.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. (Razgovor.)

VII. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev logaškega okraja. Predsednik g. *Andrej Šest*, nadučitelj v Cirknici.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.

VIII. Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja. Predsednik g. *Fran Gregorač*, nadučitelj v Dolenji vasi.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec g. *Štefan Primožič*, nadučitelj v Dobrem polju.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

- IX. Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj.** Predsednik g. *Fran Luznar*, nadučitelj na Primskovem pri Kranju.
Tema: IV. deželna učiteljska konferenca. Poročevalec g. *Fran Luznar*, nadučitelj na Primskovem.
Tema: Gos. Po biološki metodi obravnaval g. *Andrej Rapč*, nadučitelj v Smledniku.
Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.
- X. Pedagoško društvo v Krškem.** Predsednik g. *Josip Brinar*.
Tema: Nova pota pri jezikovnem pouku. Poročevalec g. *Josip Brinar*.
Tema: O umetniški vzgoji. Poročevalec g. *Karel Humek*.
Tema: Plače meščanskih učiteljev na Kranjskem. Poročevalec c. kr. okrajni šolski nadzornik g. *Ljudevit Stiasny*.
Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. Poročevalec g. *J. Malnarič*.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalci gg. *Ljudevit Stiasny*, *A. Lunaček* in *K. Trost*.
Tema: Najnovejši pojavi na pedagoškem polju. Poročevalca gg. *J. Brinar* in *K. Humek*.
- XI. Okrajno učiteljsko društvo za radovljški okraj.** Predsednik g. *Andrej Grčar*, nadučitelj v Radovljici.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.
Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.
Tema: Novi šolski in učni red. Poročevalec g. *Ivan Šega*, učitelj v Radovljici.
- XII. Učiteljsko društvo za postojinski šolski okraj.** Predsednik g. *Dragotin Češnik*, nadučitelj v Knežaku.
Tema: Risanje v ljudski šoli. Poročevalec g. *Albin Stritar*, učitelj v Postojini.
Tema: O modernem risanju. Poročevalec g. *Fran Suher*; c. kr. učiteljski profesor v Ljubljani.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec g. *Rudolf Hrovat*, nadučitelj v Zagorji na Pivki.
Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. Poročevalec g. *Fran Zamán*, nadučitelj v Hrenovicah.
- XIII. Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo.** O šolski higijeni. Predavatelj g. *dr. I. Hubad*, zdravnik v Rudolfovem.
Tema: Prirodoslovni poizkusi v ljudski šoli. Predavatelj g. *I. Rejsner*, c. kr. gimn. profesor v Rudolfovem.
Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.
- XIV. Kamniško učiteljsko društvo.** Predsednik g. *Lovro Letnar*, nadučitelj v Mengšu.
Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.

XV. Podružnica Slomškove zveze v Idriji. Predsednik g. *Ivan Vogelnik*, voditelj c. kr. čipkarske šole v Idriji.

Tema: Novi šolski in učni red. Poročevalec g. *Rafael Gostiša*, c. kr. učitelj v Idriji.

Tema: Občina in okraj. Praktični nastop, izvajal g. *Janko Bajec*, nadučitelj v Spodnji Idriji.

b) Na Štajerskem.

I. Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj. Predsednik g. *Armin Gradišnik*, nadučitelj v Celju.

Tema: O kartografski in stožčevi projekciji. (Štiri predavanja g. prof. *Josipa Kožuha* iz Celja.)

Tema: Paralela med VI. in VII. uradno deželno konferencijo. Predavatelj g. *Ijudevit Černej*, nadučitelj v Grižah.

Tema: Novi šolski in učni red. Predavatelj g. *Lovro Šah*, nadučitelj v Teharjih.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Predavatelja gospod *Fran Brinar*, nadučitelj v Gotovljah, in gosp. *Fran Krajnc*, učitelj v Celju.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. Predavatelja g. *Ijudevit Černej*, nadučitelj v Grižah, in g. *Anton Petriček*, nadučitelj v Zalcu.

Teze: „Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“ izjavlja pri svojem glavnem zborovanju v Celju dne 6. januarja 1906, da v novem šolskem in učnem redu ne vidi onih določb, katere bi vsemu šolstvu podale tisti napredek, ki se sme dandanes s pravico pričakovati, pač pa je mnenja, da te določbe nudijo tako šolstvu kakor učiteljstvu mnogo nedostatkov in neprilik.

Društvo se je tudi izjavilo v zadevi uvedbe obligatoričnih kmetijskih nadaljevalnih šol z istočasnim skrajšanjem šolske obveznosti na šest ali sedem let, za kar se je izrekla c. kr. štaj. kmetijska družba v svojem glavnem zborovanju leta 1904. Izjava, ki se je vposlala takoj c. kr. štaj. kmetijski družbi in štaj. dež. šolskemu svetu, se glasi:

Navzoči pri zborovanju „Učiteljskega društva za celjski in laški okraj“ dne 19. marca 1906 v Celju soglašajo z željo c. kr. kmetijske družbe štajerske, da naj šola uspešneje deluje v procvit kmetijstva, toda učiteljstvu se mora zagotoviti možnost za takšno sodelovanje na ta način: 1. Potom zakona naj se odredi ustanovitev šolskih vrtov, oziroma malih „vzornih“ kmetij za vse šole na deželi. 2. Glede na dejstvo, da je deca šele v 13. in 14. letu sprejemljiva za kmetijski pouk in se v tem šele tedaj dosežejo uspehi, naj se odpravijo na vsak način vsakršne olajšave šolskega obiskovanja. 3. Jako koristne bi bile obligatorične kmetijske nadaljevalne šole, a le na podlagi popolnega ljudskošolskega pouka, ne kaže torej nikakor oškodovati ljudskošolskega pouka za zadnji dve leti, v katerih je mogoče šele doseči smoter ljudskošolske izobrazbe. 4. Kmetijsko nadaljevalno šolo

naj vodijo sposobni ljudskošolski učitelji, ki naj dobivajo za to primerno odškodnino.

II. Gornjegrajsko učiteljsko društvo. Predsednik g. *Ivan Kelc*, nadučitelj pri Novi Štifti.

Tema: Novi disciplinarni red štajerskega učiteljstva. Poročevalec g. *Ivan Kelc*, nadučitelj pri Novi Štifti.

Tema: VII. deželna učiteljska konferenca. Poročevalec g. *Fran Kocbek*, nadučitelj v Gornjem gradu.

Tema: Zavezina skupščina v Pulju. Poročevalec g. *Ignacij Šijanec*, učitelj v Gornjem gradu.

Tema: Lepopisje po J. Levčevi metodi. Poročevalec g. *Ivan Kelc*, nadučitelj pri Novi Štifti.

Tema: O pritlikovcih. Poročevalec g. *Fran Praprotnik*, nadučitelj v Mozirju.

Tema: O šolski kuhinji. Poročevalec g. *Ivan Kelc*, nadučitelj pri Novi Štifti.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalca g. *Fran Kocbek*, nadučitelj, in g. *Ignacij Šijanec*, učitelj v Gornjem gradu.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. Poročevalec gospod *J. Klemenčič*, nadučitelj na Rečici.

III. Učiteljsko društvo za konjiški okraj. Predsednik g. *Mirko Kožuh*, učitelj v Konjicah.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.

IV. Kozjansko učiteljsko društvo. Predsednik g. *Miloš Germovšek*, nadučitelj v Pištajnu.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.

V. Ljutomersko učiteljsko društvo. Predsednik g. *Janko Tomažič*, nadučitelj na Stari cesti pri Ljutomeru.

Tema: O značajih in tipih učencev. Poročevalec g. ravnatelj *Robič*.

Teze: a) Razredni genie.

b) Prostovoljni šolsko-uradni sluga.

c) Šolski nesrečnež.

d) Trgovski genie.

e) Črčkavec.

f) Materni ljubljencek.

g) Sedežni ogrevalec.

Tema: Basni in zmote v prirodopisju živalstva. Poročevalec g. *Toma Pušenjak*, nadučitelj na Cvenu.

Tema: O delovanju v okrajnem šolskem svetu. Poročevalec zastopnik g. ravnatelj *Robič*.

a) Ustanovitev nove šole v Volčji vasi.

b) Razširjenje nemske šole v Ljutomeru.

c) Revizija krajevnih plačilnih razredov.

- d) Predlogi za starostne doklade.
- e) Nameščenje učiteljev, oziroma učiteljic.
- f) Disciplinarne zadeve.
- g) Obravnava šolskih zamud.

Tema: Najvažnejše iz didaktičnih in šolskih političnih listov. Poročevalec g. ravnatelj *Robič* — pri vsakem zborovanju.

Tema: O zborovanju „Zaveze“ v Pulju. Poročevalec g. *Rudolf Dostal*, učitelj v Ljutomeru.

Tema: O deželni učiteljski konferenci v Gradcu. Poročevalec g. ravnatelj *Robič*.

Tema: Paberki. Poročevalec g. nadučitelj *Vanda* v Vržeji. Do sedaj samo dva paberka in sicer:

- a) o organizaciji;
- b) o medsebojnem ščitovanju.

Tema: Društveno delovanje v letu 1906. Poročevalec v imenu odbora predsednik g. *Janko Tomažič*.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec gospod *Vinko Vanda*, nadučitelj v Vržeju.

Teze: a) Nerazdeljen predpoldanski pouk se priporoča osobito iz zdravstvenega in vzgojnega stališča.

b) V poučnem oziru bi pri tem morebiti (saj še izkušeni nimamo) ta ali ona šola kaj malega izgubila, a ta izguba se na drugi strani poplača s tem, da bo obiskovanje šole gotovo postajalo čim boljše, in naj odpadejo sitne, škodljive in nepotrebne poletne oprostitev in ostali prosti čas bo ponujal prilike za razne nadaljevalne tečaje, n. pr. kmetijske, obrtniške itd.

c) Glede uredbe se priporoča v celem okraju popolna enoličnost.

d) Na razdeljenih enorazrednicah in v vsakem slučaju poldnevnega pouka je nerazdeljen predpoldanski pouk v obče nemogoč. Dotičnim učiteljskim osebam bi se morala za povišano delo odmeriti posebna nagrada.

e) Ker bo za ta pouk potreba novih odmer in razdelb učnih ur, učne snovi itd., naj se za to od dež. šol. sveta izdajo provizorična določila; za zbiranje izkušeni pa se naj za vsak šolski okraj odločijo nekatere šole, ki bodo v določeni dobi predložile svoj skupni referat s predlogi dež. šol. svetu, ki izda potem na podlagi teh navodila in določila za celo deželo.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. Podaval pri skupnem izletu v Ormož g. nadučitelj *Rajšp* iz Ormoža.

Teze: a) Delovanje na gospodarstvenem polju:

- α) Šolski vrt.
- β) Učitelj se naj zanima za vse gospodarstvene stroke, za razna društva (bralna, gasilna, posojilnice itd.).
- γ) Učitelj naj gre vedno posameznemu občanu na roko, da ne bodo imeli ljudje nepotrebnih poslov s sodnijo, davkarijo itd.

- b) Delovanje na narodnem polju.
- z) Učitelj naj razširjuje dobre časopise in knjige.
- ž) Slovenski učitelj ne sme žaliti verskega prepričanja, to je spojeno z narodom — pač pa boj klerikalizmu na vsej črti.
- γ) Učitelj naj sodeluje pri pevskih, bralnih, gasilnih, telovadnih in drugih narodnih društvih.
- đ) Učitelj stopi naj sam na čelo društev in raznih prireditev.
- c) Delovanje učiteljevo za izpopolnjevanje stanovske organizacije

Teze: Vsaki učiteljski osebi je treba delovati na to, da postanejo vsi udje naše organizacije. Kdor ni ud društva, je mrtva veja naše organizacije. Vsak mora stopiti v naše kolo, vsak z nami živeti in trpeti itd.

Tema: Kernova teorija o stavku ter njen pomen za stavkovno analizo. Predaval šolski svetnik g. *dr. Janko Bezjak*.

VI. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico. Predsednik g. *Avguštin Požegar*, nadučitelj v Žitečki vasi.

Tema: O šolskih vrtilih. Poročevalec g. *A. Požegar*.

Tema: Novi šolski in učni red. Poročevalec g. *A. Požegar*.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.

VII. Okrajno učiteljsko društvo za ormoški okraj. Predsednik gospod *Josip Rajšp*, nadučitelj v Ormožu.

Tema: Iz svetinjske šolske kronike. Poročevalec g. *Ludovik Šijanec*, nadučitelj v Svetinjah.

Tema: Deželna učiteljska konferenca. Poročevalec g. *Ernest Slanc*, nadučitelj pri Sv. Bolfenku.

Tema: Lehrerbundovo zborovanje, oziroma združitev vsega štajerskega učiteljstva v eno zvezo. Poročevalec g. *Robert Košar*, učitelj v Runeču.

Tema: Gimnastika v ljudski šoli. Poročevalec g. *Ivan Trstenjak*, profesor gimnastike v Zagrebu.

Tema: Zgodovinske črtice o humski šoli. Poročevalec g. *Anton Porekar*, nadučitelj na Humu.

Tema: Novi šolski in učni red. Poročevalec gosp. *Adolf Rozina*, učitelj v Ormožu.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec g. *Vinko Vanda*, nadučitelj v Veržeju.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. Poročevalec g. *Josip Rajšp*, nadučitelj v Ormožu.

Tema: Kernova teorija in njen pomen za stavkovno analizo. Poročevalec g. šolski svetnik *dr. Janko Bezjak*, c. kr. profesor v Mariboru.

- VIII. Učiteljsko društvo za ptujski okraj.** Predsednik g. *Jakob Kopič*, učitelj v Ptujju.
- Tema:* Računanje na srednji stopinji. Poročevalec g. *Luka Lavtar*, c. kr. profesor v Mariboru.
- Tema:* Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec gospod *Jakob Kopič*.
- Tema:* Učiteljevo delovanje izven šole.
- Tema:* O lepem deklamovanju. Poročevalec gospod šolski svetnik *dr. Janko Bezjak*, c. kr. profesor v Mariboru.
- Tema:* Individualnost pri vzgoji in pouku. Poročevalec gospod *Fran Šorn*.
- IX. Savinjsko učiteljsko društvo.** Predsednik g. *Anton Farčnik*, nadučitelj v Polzeli.
- Tema:* O enotnem obravnavanju šolskih zamud. Poročevalec g. *Zotter*.
- Tema:* Kako naj se vzgajajo otroci k spoštovanju zakonite oblasti. Poročevalec g. *Jakše*.
- Tema:* Risanje po novi metodi. Poročevalec g. *Marschitz*.
- Tema:* Učiteljevo delovanje izven šole. Poročevalec g. *Meglič*.
- Tema:* Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec g. *Zotter*.
- X. Sevniško-brežiško učiteljsko društvo.** Predsednik g. *Janko Knapič*, nadučitelj na Vidmu.
- Tema:* Novi šolski in učni red. Poročevalec g. *Janko Knapič*.
- Tema:* Učiteljevo delovanje izven šole. Poročevalec g. *J. Pečnik*.
- Tema:* Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec gospod *Simon Gajšek*.
- Tema:* Podrobni učni načrt za zgodovinski pouk. Poročevalec g. *Janko Knapič*.
- Tema:* Zakaj ne doseže sedanja ljudska šola z ozirom na socialne razmere pri vzgoji popolnih uspehov? Poročevalka gđe. *Marica Črček*.
- XI. Slovenjebistriško učiteljsko društvo.** Predsednik g. *Gregor Polanec*, nadučitelj v Črešnjevju.
- Tema:* „Netopir.“ Metodična obravnava po biološki metodi. G. *Krotki*.
- Tema:* Dolžnosti učiteljskega zastopnika v okrajnem šolskem svetu. Poročevalec g. *Špan*.
- Tema:* O varstvu živali. Poročevalec g. *Vabič*.
- Tema:* Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec gospod *Gregor Polanec*.
- Tema:* Učiteljevo delovanje izven šole.
- Tema:* Dolžnosti in pravice krajnih šolskih ogledov. Poročevalec g. *Gregor Polanec*.
- Tema:* O modernem risanju. Poročevalec c. kr. okrajni šolski nadzornik g. *Schmoranzler*.

- XII. Učiteljsko društvo za okraj Slovenji Gradec.** Predsednik gospod *Fran Vrečko*, nadučitelj v Slovenjem Gradcu.
Tema: Novi šolski in učni red. (Razgovor.)
Tema: Pomen in važnost učiteljskih sestankov v društvih.
 Poročevalec g. *Fran Vrečko*.
Tema: Razgovor o kmetijski bedi in preosnovi ljudske šole v prid kmetijstva.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec gospod *A. Arnečič*.
Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.
Tema: Kako naj se uči računstvo, da bo ustreglo praktičnim zahtevam življenja? Poročevalec g. *S. Šalamun*.
Tema: VII. deželna učiteljska konferenca. Poročevalec g. *I. Trobej*.
Tema: Pojavi na polju slovenske književnosti. Poročevalec g. *Fran Vrečko*.
- XIII. Učiteljsko društvo za svetolenartski okraj.** Predsednik gospod *Josip Mavrič*, nadučitelj pri Sv. Trojici v Slov. Goricah.
Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.
- XIV. Šaleško učiteljsko društvo.** Predsednik g. *Ivan Koropec*, učitelj v Šoštanju.
Tema: Novodobno risanje. Poročevalec g. *Josip Armič*, učitelj v Velenji.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec gospod *Ivan Koropec*.
Tema: Učiteljevo delovanje izven šole. Poročevalec g. *J. Hočevar*, učitelj v Šoštanju.
- XV. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo.** Predsednik g. *Vekoslav Strušek*, nadučitelj pri Sv. Petru na Medvedovem selu.
Tema: § 24. v ljudski šoli.
Tema: Zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu.
Tema: Proste spisne naloge na višji stopinji.
Tema: Novi šolski in učni red.
Tema: Šolske zamude.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.
Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.
Tema: Kmetijska nadaljevalna šola.

c) Na Primorskem.

- I. Goriško učiteljsko društvo.** Predsednik g. *Tomo Jug*, nadučitelj v Solkanu.
Tema: O brezžičnem brzozjavu. Poročevalec g. prof. *Fran Finžgar*, c. kr. okr. šolski nadzornik v Gorici.
Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalec g. *Josip Urbančič*, nadučitelj v Biljah.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

Tema: Novi šolski in učni red. Poročevalec g. *Ignacij Križman*, nadučitelj v Dornbergu.

II. Sežansko učiteljsko društvo. Predsednik g. *Anton Berginec*, nadučitelj v Sežani.

Tema: Aforizmi iz leta 1904—5. Poročevalec g. *Anton Mervič*.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka. Poročevalka gđc. *Cilka Katnikova*.

III. Tolminsko učiteljsko društvo. Predsednik g. *Motija Kenda*, nadučitelj v Volčah.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

IV. Kopersko učiteljsko društvo. Predsednik g. *Miroslav Anžlovar*, učitelj-voditelj v Boljuncu.

Tema: Regulacija plač istrskega učiteljstva. Poročevalec gospod *Anton Urbančič*.

Tema: Znamenit boj in zmaga za dve učiteljski ustanovi. Poročevalec g. *Fran Waišel*, nadučitelj v Hrušici.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

V. Učiteljsko društvo za Trst in okolico. Predsednik g. *Štefan Fertuga*, nadučitelj na Opčinah.

Tema: Učiteljevo delovanje izven šole.

Tema: Razdeljen in nerazdeljen čas pouka.

B. Uradne učiteljske skupščine.

a) Na Kranjskem.

I. Ljubljana. Četrta deželna učiteljska konferenca, določena na dan 4., 5., 6., oziroma tudi 7. septembra 1905. I. Predsednik c. kr. deželni šolski nadzornik g. *Frančišek Levec*.

Tema: Katera učila mora imeti vsaka ljudska šola na Kranjskem?

Tema: Risanje na naših ljudskih šolah v zmislu današnjih zahtev.

Tema: Pouk po oddelkih s posebnim ozirom na poldnevni pouk na ljudskih šolah na Kranjskem.

Tema: Smeri, ki naj bi se po njih premenil učni načrt na kranjskih ljudskih šolah.

Teze: I. Splošna vodila.⁵⁾

1. Prememba sedanjih učnih načrtov na kranjskih ljudskih šolah je nujno potrebna.

2. Določijo naj se danes le vodila za to premembo.

3. Po teh vodilih naj sestavi učne načrte anketa, ki naj jo skliče c. kr. dež. šolski svet.

⁵⁾ Ta vodila so posneta iz poročila c. kr. okr. š. nadz. g. *Lj. Stiasnega*.

4. Pri sestavi učnih načrtov se je ozirati tudi na to, da je na kranjskih ljudskih šolah večinoma šestletni šolski obisk, da se torej ne more toliko doseči kakor pri osemletnem.
5. Izdajo naj se minimalni, ne pa maksimalni učni načrti. V učnih načrtih naj bo samo to, kar mora, ne pa kar more učitelj doseči pri zelo ugodnih šolskih razmerah.
6. Z minimalnimi učnimi načrti ohranimo tudi učitelju pri pouku večjo prostost, ki je potrebna, da ne zagazi v šablonsko delovanje, temveč da vedno skrbno pazi, da se strinja njegov pouk z dušeslovnimi zakoni ter da ne pazi samo na to, „kaj“ mora doseči, temveč tudi vedno, „kako“ se to doseže.
7. Minimalni učni načrti so tudi radi tega potrebni, da ostane učitelju dovolj časa seznaniti svoje učence natančneje z aktualnimi potrebami dotičnega okraja, oziroma večine učencev.
8. Pri sestavljanju učnih načrtov ni pozabiti, da je skoraj polovica naših šol enorazredna ter da je vpeljan v pretežni večini naših šol poludnevni pouk.
9. V učnih načrtih se je ozirati tudi na potrebe vsakdanjega življenja. Ker so pa te potrebe v raznih krajih različne, se omenjajo v učnem načrtu le v splošnem oziru. Učiteljski zbori, oziroma šolska vodstva pa imajo nalogo, prilagoditi načrte krajevnim potrebam.
10. Za osemrazredne šole naj tvorijo podlago tem učnim načrtom od učiteljskih konferenc ljubljanskega mesta potrjeni minimalni učni načrti.
11. Šole na deželi, v mestih in trgih, ki jih obiskujejo učenci deloma osem let, naj dopolnijo svoje učne načrte same.
12. Pri sestavljanju učnih načrtov se je ozirati na podrobne učne načrte, ki so jih sestavile ljubljanska, litijska in krška okrajna učiteljska konferenca.

II. Jezikovni pouk.

1. Smoter: Učenci naj prav razumevajo, kar slišijo od drugih v materinem jeziku, kolikor namreč otrok domneva na tej stopnji. Gladko in živoizrazno naj čitajo, kar je natisnjenega in pisanega, pisмено naj se izražajo v prijetni obliki, sestavljati pa naj se tudi naučijo potrebne poslovne spise z ozirom na prakso, na krajne in svoje individualne razmere.
2. Jezikovni pouk na nižji stopnji je nazorni nauk, branje, pisanje, prepisovanje in posebno napisovanje, na višji stopnji pa branje, slovnica s pravopisjem in spisjem.
3. Jezikovni pouk bodi v najtesnejši zvezi z vsem poukom.
4. Podlaga vsemu jezikovnemu pouku je opisovalni in pripovedovalni nazorni nauk združen z memoriranjem; zato naj se nazornemu nauku kot najvažnejšemu delu pouka na nižji stopnji posveti odslej večja pozornost. Obsega naj nazorne, miselne in govorne vaje, ki

tvorijo nerazdruženo celoto ter se ne naslanjajo na berila v Abecedniku, temveč imajo svojo pot.

5. Svet v poeziji in poezija sveta bodi poleg morale vodilno načelo novih čitank. Vsako v jezikovni uri razpravljano berilo vplivaj v vzgojnem oziru na etično in estetično čuvstvovanje učencev, zato naj se realno čtivo uporablja samo v realnih urah.
6. V ljudski šoli ni posebnega pouka o knjižni zgodovini, pač pa se morajo naslanjati knjižna podavanja na spise dotičnih pisateljev. Tudi se je izogibati letnic in naslovov.
7. Po enorazrednih in dvorazrednih ljudskih šolah in po nižjih razredih više organizovanih šol slovnica ni samostojen učni predmet; kar je je treba, se poučuj v zvezi z drugim jezikovnim poukom, zlasti z govornimi vajami in spisjem.
8. V višjih razredih trirazrednic in večrazrednic je slovnica samostojen predmet. Poučuje naj se pa v tesni zvezi z drugim jezikovnim poukom, zlasti z govornimi vajami in s pravopisjem in spisjem.
9. „Slovniški pouk razkrivaj poleg oblike zlasti vsebino jezika, njega prvotno nazornost in poezijo, s tem bi se gojila sila jezikovne životvornosti in zgovornosti, ideal Komenskega. Tak pouk bi vezal rabljivost s poezijo, fantazijo in čuvstvom v nasprotju z dosedanjo oblikoljubnostjo in bi bil v istini slovanski* (dr. Fr. Ilešič). Na to naj se ozira zlasti na večrazrednih slovenskih šolah.
10. Pravopisje naj tvori s slovnico en predmet.
11. Spisovni pouk naj uči učence pravilno govoriti in pisati v raznovrstnih predmetih. Dovršen slog bodi ideal temu pouku.
12. Najboljše vaje v dosegu tega smotra so:
 - a) Govorne vaje v vseh predmetih ljudske šole; plod vsake takšne vaje naj bo kratek, jedrnato posnet govorček, ki ga učenci predavajo, pozneje napišejo.
 - b) Glasno izrazito branje vzglednih berilnih sestavkov, memoriranje in podavanje istih ustno in pismeno.
13. V spisovni pouk vpletajmo pogostokrat pojave in dogodke iz lastnega življenja učenčevega, ker so to spisne vaje v pravem pomenu besede.
14. Šola vzgajaj ljudi za življenje. Pisma, razni listi in opravljeni sestavki naj se torej pridno vadijo vso spisno dobo. Poslovni dogodki naj se večkrat koncentrirajo.

III. Računstvo.

1. Smoter početnemu računstvu je:
 - a) da se učenci navadijo predstavljati si števila (1—20) razločno in določno;
 - b) da se prične razumnemu računanju s temi števili in
 - c) da si zapomnijo v prvi vrsti osnovne vsote, dopolnike in razlike.
2. Računanje naj vadi učence na vseh stopnjah jasnega mišljenja in umnega gospodarjenja, v prvi vrsti pa naj jih usposobi, da znajo samostojno, urno in zanesljivo izdelovati račune iz vsakdanjega življenja.

3. Ustno računanje naj se pridno goji, ker je vitalnega pomena in ker je podlaga pismenemu računstvu. Zato naj se obrača na ustno računanje ne samo na nižji stopnji potrebna pozornost, temveč tudi v višjih šolskih letih naj se prične vedno z ustnim računanjem.
4. Pri praktičnih navodilih se je ozirati vedno na praktično življenje; zato se je izogibati zgledov z velikimi in mnogoimenskimi števili in uporabne naloge prilagoditi dejanskim razmeram.

Ves računski pouk naj stremi pred vsem v praktično smer, zato naj bodo uporabne naloge prikladne življenjskim potrebam učenčevim. V uporabnih nalogah je uporabljati tudi primerno razne mere (dolgotne, ploskovne, prostorne, uteži, votle, časovne in vrednostne mere), s katerimi se morajo učenci ob raznih prilikah nazorno in temeljito seznaniti.

5. V prvem šolskem letu naj se računstvo omeji na prištevanje, dopolnjevanje, odštevanje in množenje, kar je zlasti za enorazrednice neprecenljive vrednosti.
6. Početno računstvo je podlaga vsemu poznejšemu računstvu, torej ga je najskrbnejše gojiti.
7. Tendenca v višjih šolskih letih, posebno na niže organizovanih šolah, bodi bolj utrjevati in umno uporabljati nego razširjati priučeno snov. Izključujejo naj se torej vsi računi, ki nimajo nobene praktične vrednosti, da se s tem pridobi čas za boljše izurjenje v računih, ki jih potrebuje učenec v vsakdanjem življenju. Od mnogoimenskih števil naj se vadijo samo najobičajnejši računi s časovnimi merami; zato pa naj odpadejo duhomorni in nepraktični računi mnogoimenskih števil v zmislu množitve in deljenja, dalje zmesni in terminski računi, a tudi gospodarski računi naj se ne razpravljajo kot samostojni računi, temveč naj se vadijo kot sklepovni računi na podlagi peterih osnovnih računskih operacij.
8. V merstvenem oblikoslovju naj se pred vsem razpravljajo naloge, ki se dobivajo v Črničevi računici, III. zvezek, pod naslovom „Ploskovne mere“, ki jih rabimo največ.

IV. Zemljepisje.

1. Ves zemljepisni pouk se poučuj kolikor je možno nazorno.
2. Pri popisu posameznih krajev oziroma dežel se povdarjaj bolj kulturni pomen dotičnih krajev, z nepotrebnim balastom, z raznimi imeni in števili itd. naj se ne obtežuje učencu razum in spomin.
3. Najnavadnejši pojavi matematičnega zemljepisja naj se učencem večkrat pojasnujejo s pravega znanstvenega stališča.
4. Slovensko ozemlje naj se poučuje natančneje; tu naj se posebno poudarja krasota slovenskih pokrajin, njih prirodna bogatija, kulturni in zgodovinski pomen.

Po vseh ljudskih šolah se morajo učenci seznaniti s konvencionalnimi zemljepisnimi znamenji ter naučiti pravilno čitati stenske zemljevide in priročne atlante.

Na više organizovanih šolah naj se uči tudi risanje zemljevidnih škie.

5. Izmed ostalih evropskih, oziroma svetovnih držav naj se izbero vselej le one države, kjer se rešuje ravno tisti čas kako aktualno dnevno vprašanje.
6. Vsaka šola imej narisane svoj šolski okoliš, bodi preskrbljena s potrebnimi zemljevidi, pokrajinskimi slikami in drugimi učnimi pripomočki osobito za čitanje zemljevida. Najbolje učilo je vendar priroda sama, zato napravljajmo kar največ izletov, na višji stopnji tudi popotovanja.
7. O tujih deželah ne podajajmo visokih števil, ampak primerjajmo jih z domačo deželo, oziroma z domačo okolico ter to nazorujmo tudi grafično.
8. Pri spisu tujih krajev se odpravimo z učenci — kadar je to možno — v mislih na podlagi stenskega zemljevida na potovanje in potem v duhu ostanemo vedno tam, kjer je kaj zanimivega ali važnega. S tem tudi seznanimo učence najboljše z voznim redom, ki ga pozneje uporabljujejo.
9. Pri obravnavi raznih dežel ali domače dežele naj se začetkoma ne ozira preveč na politične meje, temveč na naravne pokrajine ali krajevne skupine.

V. Zgodovina.

1. Ves zgodovinski pouk imej svoj izvir in konec v zgodovini vladajočega vladarja.
2. Pri opisovanju zgodovinskih momentov naj se raje bolj poudarja kulturno historična stran kakor pa razni boji in vojske.
3. Pri popisovanju in povelečevanju zgodovinskih junakov naj se v prvi vrsti vpoštevajo junaki ožje in širje domovine, a v drugi vrsti še le iz drugih narodov in držav.
4. Pri izboru karakterističnih oseb naj se jemlje tudi ozir na deklince in naj se poudarja važnost zgodovinsko važnih žena.
5. Zgodovinski pouk se naslanjaj kolikor mogoče tudi na zgodovinske učne pripomočke, zlasti na slike zgodovinskih oseb in dogodkov.
6. Vsak šolski okraj zberi malo zbirko zgodovinsko važnih dogodkov dotičnega okraja.
7. Ves zgodovinski pouk se tesno naslanjaj na zemljepisni pouk.

VI. Prirodopisje.

1. Prirodopisni pouk zbučaj v ljudski šoli ljubezen in zanimanje do prirode, usposoblj učence prav opazovati, opisovati in primerjati prirodnine, umno razmišljati o pogojih njih razvoja, o njih vzajemnem razmerju in pomenu v prirodnem gospodarstvu. Seznanj naj jih zlasti z onimi prirodninami, ki po svoji koristi ali škodi odločilno vplivajo na razvoj kmetijstva ali obrtnosti.
2. Posamezna prirodna telesa naj se obravnavajo takrat, kadar je najboljše prilika za opazovanje.

3. Na višnji stopnji se je baviti tudi s človeškim truplom, osobito z ozirom na zdravstvo.
4. Vsaka šola imej potrebna prirodopisna učila. Najboljše učilo je priroda sama, zato rabimo v nazor — ako je le možno — nazorne objekte in peljimo učence večkrat vsaj v šolski vrt ter preskrbimo šoli dobro zbirko prirodnin.
5. Ozira naj se primerno na varstvo živali in rastlin.

VII. Prirodoslovje.

1. Učenci se usposobijo bistro opazovati in spoznavati najvažnejše in najlaže umevne fizikalne in kemijske pojave z vednim ozirom na potrebščine v življenju in na prirodne prikaze.
2. Ker smo sedaj v dobi elektrike, moramo vsaj v večrazrednicah malo natančneje seznaniti učence z njo.
3. Na večrazrednicah, ki so v krajih, kjer so brzozjavne postaje, se morajo učenci v zmislu in važnosti nove vpeljave z brzozjavnimi poročili o prognozi vremena poučiti ter izkušati doseči, da se učenci za ta poročila zanimajo.

VIII. Pisanje.

Glavno vodilo bodi podrobni učni načrt za lepomisje za osemrazredne šole, ki je podoben od c. kr. deželnega šolskega sveta z razpisom z dne 27. decembra 1903, št. 2791 potrjenemu (glej J. Levec: Navodilo za pisanje brez lineature).

IX. Risanje.

Glavno vodilo naj bodo v tej deželni učiteljski konferenci pri samostojnem referatu sprejete teze.

X. Petje.

1. Na niže organizovanih ljudskih šolah naj se poučuje petje po sluhu.
Petje po notah naj se uči le na više organizovanih ljudskih šolah.
2. Izda se naj nujno potrebna pesmarica.
3. Sedanja najbolj razširjena pesmarica „Slavček“ je zastarela in ne ugaja.

XI. Telovadba.

1. Telovadba je v ljudski šoli prevažen predmet vzgojnega pouka. Smatra naj se torej enakoveljavna drugim predmetom.
2. Prvi pouk o telovadbi naj napravi dober temelj za telesne vaje. Vsled tega naj se posebno goje proste vaje, ki se lahko vrše brez drugih telovadnih orodij.
3. Telovadba naj se goji po vseh šolah; kjer ni telovadnic, naj se goji na primernem prostoru ob ugodnem vremenu.
4. V šolski sobi naj se izvršujejo samo take vaje, ki ne povzročajo prahu.
5. Goje naj se povsod otroške igre.
6. V večjih krajih naj se prirede primerna igrišča, da se bodo igrali na njih šolski otroci ob prostih šolskih dnevih in sicer pod vodstvom in nadzorstvom za to posebej plačanega učiteljstva.

7. Kjer je le možno, olajša naj se učencem, da se navadijo plavati.
XII. Ženska ročna dela.
1. Pouk v ženskih ročnih delih naj se prične po vseh kategorijah ljudskih šol s tretjim šolskim letom.
 2. Ker ima vsak razred navadno preveč učenk, ni mogoče doseči predpisanega učnega smotra, zato naj se razdeli vsak razred v skupine tako, da tvorijo marljivejše učenke prvo, a manj sposobne učenke drugo skupino.
 3. V tednik naj se vpiše učna tvarina, kadar so se je učenke priučile.
 4. Pri poučevanju v ženskih ročnih delih se je ozirati na praktične potrebe ljudstva: na kvačkanje in šivanje (dalje tudi krpanje).
 5. Ženska ročna dela naj povsod poučujejo posebne za pouk v ženskih ročnih delih izprašane učiteljice, kjer pa ta pouk oskrbujejo učiteljice drugih predmetov, naj prejmo za to posebno nagrado.
 6. Za potrebsčine pri pouku v ženskih ročnih delih naj skrbijo krajni šolski sveti.

(Objavil sem te teze, ker bodo teze metodiško-pedagoške vsebine marsikomu tudi pri pouku dobro došle. Omenim tudi, da sem mnogo tez posnel po sklepih pripravljalnega odbora za deželno učiteljsko konferenco — druge sem pa sestavil sam.)

II. Ljubljana. Okrajna učiteljska konferenca slov. ljudskih šol. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik g. *Anton Maier*.

Tema: Podrobni učni načrt za nemški jezik. Skupno poročilo razrednikov 3., 4. in 5. razreda vseh mestnih javnih in zasebnih ljudskih šol. Poročevalec g. *Jakob Dimnik*.

Tema: Podrobni učni načrt za prostoročno risanje v 2. do 8. razreda. Sestavila posebna enketa: Bezljaj Josip, Borovsky Julija, Gorjup Pavel, S. Hanzelič Terezija, Kilar Ana, Levec Janez, S. Eleonora Mantuani, Marolt Franc, Poljanec Ana, Poka pl. Pokafalva Franciška, Sadar Vendelin, Simon Karol, Svetek Albina, Triller Marija, Windischer Marija in prof. Sucher (kot ekspert). Poročevalec g. *Karel Simon*.

Tema: Podrobni učni načrt za ženska ročna dela. Sestavilo učiteljsko osebje javnih in zasebnih dekliških ljudskih šol. Poročevalka gdč. *Albina Sark*.

Tema: Enotna samoučila na vseh javnih in zasebnih ljudskih šolah v smislu § 19. novega šolskega in učnega reda za obče ljudske in za meščanske šole (min. u. z dne 29. septembra 1905, št. 3200). Sestavili na podstavi sklepov domačih učiteljski konferenc šolski voditelji in voditeljice. Poročevalec g. *Franc Gabršek*.

III. Ljubljana. Okrajna učiteljska konferenca nemških ljudskih šol. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik g. *prof. Albin Belar*.

Tema: Schulhygiene. Poročevalec g. primarij *dr. Emil Bock*.

Tema: Die Naturdenkmäler von Krain. Poročevalec g. profesor *Albin Belar*.

IV. Ljubljanska okolica. Predsednik c. kr. okrajni űolski nadzornik gospod profesor *Vilibald Zupančič*.

Tema: Kuhinjska sol. Praktičen nastop gdč. *Marte Andolšek* v III. deűkem razredu v űiški.

Tema: Spisje v ljudski űoli. Poročevalec g. *Ivan űtrekelj*.

Tema: Najvaűnejűe izpremembe starega űolskega in ućnega reda v stalnem novem űolskem in ućnem redu z dne 29. septembra 1905. (Obćni referat.) Poročala gdč. *Lea Levčeva*.

V. Kamniűki okraj. Predsednik c. kr. okrajni űolski nadzornik g. profesor *Vilibald Zupančič*.

Tema: O pouku risanja na ljudskih űolah po novi metodi, s praktičnimi poskusi. Poročevalec g. prof. *Fran Suher*.

Tema: Izlet v Ljubljano in popis Ljubljane. (Obća razprava.) Metodična obravnava v 4. űolskem letu. Podaval g. *Urh Konjar*.

Tema: Novi űolski in ućni red. Poročevalec c. kr. okrajni űolski nadzornik g. prof. *Vilibald Zupančič*.

VI. Kočevski okraj. Okrajna ućiteljska konferenca slovenskih ljudskih űol. Predsednik c. kr. okrajni űolski nadzornik g. *Josip Turk*.

Tema: Novi űolski in ućni red. Poročevalec gosp. nadućitelj *űtefan Primoűič*.

Tema: Podrobni ućni naćrt za 1. in 2. űolsko leto. Poročevalec c. kr. okr. űolski nadzornik g. *űos. Turk*.

Tema: Kaj naj se obravnava pri lokalnih ućiteljskih konferencah s posebnim ozirom na tozadevno poroćilo v novem űolskem in ućnem redu. Poročevalec g. nadućitelj *Fran űtefančič*.

Tema: Kako naj vpliva űola v varstvo koristnih űivali in rastlin. Poročevalec g. *űosip Bergant*.

VII. Kočevski okraj. Okrajna ućiteljska konferenca neműkih ljudskih űol. Predsednik c. kr. okrajni űolski nadzornik g. profesor *Rudolf E. Peerz*.

Tema: Entwurf zu einer für alle Schulen Geltung habenden Schulordnung. Poročevalka gdč. *E. Novakova*.

Tema: Die Einführung des ungeteilten Vormittagsunterrichtes. Poročevatec g. *ű. Petschauer*.

Tema: Änderungen der Schuldrucksorten. Poročevalec gospod *I. Jaklitsch*.

VIII. Novomeűki okraj. Predsednik c. kr. okrajni űolski nadzornik gospod *űosip Turk*.

Tema: O pospeűitvi domoznanskega pouka v ljudski űoli. Poročevalec g. *Franč Oroűen*, c. kr. ućiteljiűčni profesor v Ljubljani.

Tema: Stari in novi űolski in ućni red. Poročevalec gosp. űolski voditelj *M. Matko*.

Tema: Podrobni ućni naćrt za 1. in 2. űolsko leto. Poročevalec g. okr. űolski nadzornik *űosip Turk*.

Tema: Kako vplivaj šola na varstvo koristnih živali in rastlin?
Poročevalec g. *A. Vodé*.

IX. Črnomaljski okraj. O biološki metodi prirodopisnega pouka.
Poročevalec g. *Ivan Macher*, c. kr. profesor v Ljubljani.

Tema: Stari in novi šolski in učni red. Poročevalec gosp. nadučitelj
Fran Lovšin.

Tema: Podrobni učni načrt za 1. in 2. šolsko leto. Poročevalec
g. okrajni šolski nadzornik *Josip Turk*.

Tema: Kako deluj šola v varstvo koristnih živali in rastlin?
Poročevalec g. *Fr. Štular*.

X. Logaški okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik g. *Ivan Thuma*.

Tema: Sestava enotnega učnega načrta za ponavljavne šole
na podlagi z odlokom c. kr. deželnega šolskega sveta z
dně 24. septembra 1902 št. 3061 priobčenih načel. Poročevalec
g. nadučitelj *M. Kabaj*.

Tema: Brzobjavna vremenska prognoza in sodelovanje šole
pri tej koristni napravi. (Na podlagi odloka c. kr. dež. šolskega
sveta z dne 8. marca 1905 št. 750.) Poročevalec g. učitelj *A. Šabec*.

Tema: Kako naj deluje šola v varstvo koristnih živali in proti
trpinčenju živali zlasti domačih? (Na podlagi odloka c. kr.
dež. šolskega sveta z dne 23. februarja 1904 št. 532.)

Teze: a) Pri šolski mladini je zbudati veselje in ljubezen do narave.

b) Znanje pokončevanja naših setev in vrtov po žuželkah.

c) Poznanje živali, ki žive od takih žuželk.

é) Stud pred pokončevanjem ptic in razdiranjem ptičjih gnezdec.

d) Stud pred mučenjem domačih živali.

e) Šolski predmeti, pri katerih se najlažje opozarja na varstvo živali.

f) Table o varstvu živali.

g) Krmišča za ptice.

h) Šolska knjižnica.

i) izleti.

To nalogo so morale izdelati vse učne osebe razen pri prejšnjih
točkah navedenih poročevalcev. Poročevalec se je določil pri kon-
ferenci.

XI. Postojnski okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik g. *Ivan Thuma*.

Tema: Sestava enotnega učnega načrta za ponavljavne šole,
na podlagi z odlokom c. kr. deželnega šolskega sveta, z
dne 24. septembra 1902, št. 3061 priobčenih načel. Poročevalec
g. nadučitelj *R. Horvat*.

Tema: Brzobjavna vremenska prognoza in sodelovanje šole
pri tej koristni napravi. Na podlagi odloka c. kr. deželnega
šolskega sveta z dne 8. marca 1905, šte. 750. Poročevalec gospod
učitelj *Anton Gorjup*.

Tema: Kako naj deluje šola v varstvo koristnih živali in proti trpinčenju istih, zlasti domačih. Na podlagi odloka c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 23. februarja 1904 št. 532.

- Teze:* a) Pri šolski mladini je zbudati veselje in ljubezen do narave.
 b) Znanje pokončevanja naših setev in vrtov po žuželkah.
 c) Poznanje živali, ki žive od takih žuželk.
 d) Stud pred končevanjem ptic in razdiranjem ptičjih gnezdec.
 e) Stud pred mučenjem domačih živali.
 f) Šolski predmeti, pri katerih se najložje opozarja na varstvo živali.
 g) Table o varstvu živali.
 h) Krmišča za ptice.
 i) Šolska knjižnica.
 j) Izleti.

To nalogo so morale izdelati vse učne osebe razen pri prejšnjih točkah navedenih poročevalcev. Poročevalec se je določil pri konferenci.

XII. Kranjski okraj. Predsednik c. kr. okr. šolski nadzornik g. *Ferdinand Kalinger*.

Tema: „Gos“ (Josin-Gangl: Tretje berilo) za četrti razred, po biološki metodi. Ta referat je izdelalo vse učiteljstvo. Poročevalec g. učitelj *Josip Svetlič* iz Škofje Loke.

Tema: Risanje po naravi s praktičnim načrtom za ljudske šole. O tem je predaval g. *Franc Suher*, c. kr. učiteljski profesor v Ljubljani.

XII. Radovljški okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik gospod *Ferdinand Kalinger*.

Tema: Pridelki Gorenjske. Metodična obravnava na podlagi zemljevida za -srednjo stopnjo. Sestavili vsi udje konference. Praktično nastopil z otroci II. razreda višje skupine g. *Žanko Baraga*, nadučitelj na Koroški Beli.

Tema: Biološka metoda in nje uporaba. Poročevalec gosp. profesor *Ivan Macher* iz Ljubljane.

XIV. Krški okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik g. *Ljudevit Stiasny*.

Tema: Dokončni šolski in učni red za ljudske in meščanske šole v občē.

a) Poročevalec nadučitelj g. *Frančišek Rant* iz Radeč:

- Teze:* 1. V c. kr. dež. šolski svet naj izvoli povodom izdaje izvršitvenega predpisa dokončnega šolskega in učnega reda privzeti k posvetovanju enketo skušenih učiteljev in naj blagohotno uvažuje njihove nasvete;
 2. omeji število neizprašanih suplentov in le v izrednih slučajih pripušča suplente brez mature k izpitu učne usposobljenosti;
 3. kmalu izvede revizijo podrobnih učnih načrtov;
 4. ne dovoli, da se velike počitnice raztrgajo na več delov;

5. ne nalaga pri nadzorstvu verskih vaj takih dolžnosti, ki bi se ne strinjali s pravicami učiteljev državljanov;
6. določi, da je pridelek s šolskega vrta last učiteljeva;
7. dovoli primerno nagrado učiteljem, ki bodo poučevali prostovoljne predmete;
8. zastavi s svojim predsednikom na čelu svoj uplív v prilog učiteljstva, da vendar enkrat dobi take službene prijemke, da bode moglo zadovoljno in brez skrbi za obstanek vršiti svoje odgovorno in težko zvanje.

b) Poročevalec g. učitelj *Ivan Magerl* iz Svibnega:

Teze: 1. Današnja ljudska šola se premalo zaveda svoje vzgojne naloge: prizadevajoč si doseči kar najboljše učne uspehe, navadno zanemarija vzgojo srca. Zato naj bi se razne učiteljske skupščine ne bavile le z ukoslovnimi, temveč zlasti še z vzgojeslovnimi vprašanji.

2. Učenci ljudske šole naj se dobro seznanijo z ustrojem človeškega telesa in z najvažnejšimi zdravstvenimi pravili.
3. Tudi šola je poklicana, da gre v boj proti nezmernemu uživanju alkoholnih pijač.
4. Učiteljstvo odobrava prepoved telesne kazni v ljudski šoli, smatra pa za nujno potrebno, da se da šoli primerno ustrahovalno sredstvo za nravno pokvarjene učence.

Tema: Katera samoučila je rabiti v posameznih razredih, oddelkih in skupinah. Poročevalka učiteljica ga. *Ana Romih-Schmidinger* iz Krškega.

Teze: 1. Vsak učenec mora imeti predpisana učila.

2. Samoučila naj bodo enotna.
3. Samoučila naj dobivajo vsi učenci v šoli brezplačno.
4. Otroke navajajmo, da varčujejo s samoučili in jih ohranijo snažne.
5. Pri nakupu zvezkov se je v prvi vrsti ozirati na tuzemske izdelke, če ti ustrezajo predpisom.
6. Na vsaki večrazredni šoli naj bo zbirka samoučil v pogled staršem in trgovcem.

Tema: Šola in dom. a) Poročevalec nadučitelj g. *Aleksander Lunaček* iz Št. Ruperta.

Teze: Neobhodno je potrebno, da delujeta šola in dom v soglasju.

To dosežemo:

- I. ako odstranimo zapreke, ki ovirajo složno delovanje staršev in učiteljstva,
- II. pridobimo starše za šolo in
- III. jih poučimo o važnosti, pomenu in namenu domače in šolske vzgoje ter pouka,
- IV. da ima učitelj potrebne zmožnosti in lastnosti.

Ad I. Zapreke složnemu delovanju so:

1. Nevednost in iz te izvirajoča revščina, zanikernost in brezbriznost kmetskih roditeljev.

Te se bodo odstranile le polagoma z razširjajočo se izobrazbo, kar je mogoče doseči le z razširjenjem šol, z intenzivnim poukom v šoli in zunaj nje.

2. Današnje politične razmere in hujskanje ljudstva proti šoli in učiteljstvu, katerega plodonosno delovanje se zakriva ali zmanjšuje, slika kot kvarljivo in kmetu škodljivo.

Učiteljstvu to zlo zmanjšuje in je stori neškodljivo z marljivim in vestnim izpolnjevanjem svojih dolžnosti, s praktičnim poukom v šoli in zunaj nje ter z zglednim življenjem, da ne da povoda k napadom.

Je pa tudi dolžnost države in dežele, zastopnikov ljudstva in cerkve, da se te razmere izboljšajo in preneha sovražno delovanje proti šoli.

3. Nekateri učitelji in učiteljice, ki le poučujejo v šoli, a premalo vzgajajo in se ne potrudijo, da bi prišli v dotiko s starši in te pridobili in poučili.
4. Neugodno materialno stanje učiteljstva, da ne more vseh svojih moči posvetiti ljudski izobrazbi.

Dolžnost države in dežele ter zastopnikov ljudstva in v njih moči je, da se odstrani ta ovira.

Ad II. Starše pridobimo za šolo:

1. Z zanimivim in praktičnim poukom v šoli. S srci otrok pridobimo ljubezen staršev, z uspešnim poukom njihovo priznanje, zaupanje, hvaležnost in spoštovanje.
2. S poukom šoli odrasle mladine v nadaljevalnih tečajih, v izobraževalnih, pevskih in enakih društvih, da jo odvrnemo od slabe družbe in jo vodimo po poti napredka in čednostnega življenja.
3. S praktičnim poukom kmetijskih gospodarjev v sadjarstvu, vinogradništvu, živinoreji in drugih strokah kmetijstva, da jim postanemo tudi na tem polju koristni in potrebni.
4. Z zglednim našim življenjem.

Ad III. Da roditelje poučimo o njih dolžnostih, kako ravnati z njihovim največjim zakladom, z otroci, moramo stopiti s starši v stik in biti z njimi v zvezi.

To dosežemo ob raznih prilikah:

1. Pri izvrševanju svojih stanovskih dolžnostij; v začetku šolskega leta pri vpisovanju šolodolžnih otrok, ob sklepu šolskega leta, ob šolskih slavnostih, ko pridejo stariši opravičevat šolske zamude, povpraševat po napredku, se pritoževat, prosit za usluge.
2. slučajno: na izprehodih, na prostem, na šolskem vrtu, na njihovem domu, v družbi, pri raznih slavnostih, pri nezgodah, v veselju in brtčnostih,
3. pri obiteljskih sestankih, kjer se po načrtu s poljudnim predavanjem in v prijaznem razgovoru deluje za složno postopanje na polju vzgoje in pouka.

4. z izdavanjem brošuric ali letočnih spisov, namenjenih za vzgojo mladine starišem.

Ad IV. Lastnosti, brez katerih ne sme biti noben učitelj, ako si hoče pridobiti veljavo in ugled ter ljudstvo so:

1. Vsestranska izobrazba. Na deželi tudi temeljito znanje v kmetijstvu. Poznati mora ljudstvo, razmere, šege in navade, vrline in slabosti, vso njegovo dušo, da more z njim uspešno občevati in ga poučevati. Vedno mora nadaljevati svojo izobrazbo in popolnjevati svoje znanje, napredovati z duhom časa.
2. Biti mora veren, sicer ne more vzgajati nravno-versko.
3. Biti mora marljiv in večten v izpolnjevanju svojih dolžnostij. (S tem doseže uspehe v šoli, si pridobi priznanje in naklonjenost šolskih oblasti, spoštovanje in ugled pri ljudstvu.)
4. Mora biti goreč in vnet za svoj poklic, potem bo tudi vztrajen. Le z vztrajnostjo in doslednostjo se dosežejo uspehi.
5. Mora biti odkrit, čist in neomadeževan značaj. (Le značaj vzgajajo značaje.) Njegovo življenje in delovanje bodi odsvit tega, kar uči in priporoča.

Na svojo čast mora paziti, ko na oko v glavi. (Z brezčastnim in neznačajnim človekom se nihče rad ne druží.)

6. Bode naj prijazen, vljuden in postrežljiv, a nikdar naj ne blapčuje in klečeplazi.
7. Bodi skromen, zmeren in takten. Ne sili povsod v ospredje in ne odrekaj drugim potrebnega spoštovanja.

Bodi strog sodnik sebi in prizanesljiv drugim.

8. S svojimi stanovskimi tovariši in tovarišicami živi in deluj složno.

b) Poročevalka učiteljica gdč. *Amalija Kobau* v Kostanjevici.

Teze: 1. Duševna izobrazba je vsakemu človeku brez razlike stanu in poklica koristna in potrebna.

2. Posledek nevednosti in nedostatne izobraženosti je vedno le surovost, nenravnost in škodljivost na občnem blagru:
3. „Mladina je prihodnost, mladina pa je v naših izobraževalnih rokah.“ Slomšek.
4. „Pod nebom druge poti k poboljšanju ni, nego le dobra vzgoja!“ Kant.
5. Ljudska šola ima predvsem namen, da posreduje splošno omiko.
6. „Otroci naj se ne vzgajajo sedanjemu, temveč bodočemu, mogoče boljšemu stanju človeškega rodu, to je ideji človeštva in vsemu njegovemu namenu primerno.“ Kant.
7. „Dobra šola glavo razjasni in srce za dobro ogreje in to je šole prvi sveti namen.“ Slomšek.
8. Za trdno se vzgojni smoter le doseže, ako oba vzgojna činitelja, šola in dom, združita svoje delovanje in posebno, ako harmonično sodelujeta.
9. Zaželjeni uspeh doseže vzgoja le tedaj, ako raztegne šola svoje naredbe tudi na življenje otrok zunaj šole, in ako jo pri tem podpira dom.

10. Šola dopolnjuje najizdatneje domačo vzgojo s pomočjo pouka kot najvažnejšega in najtežjega dela vzgoje.
11. „Doma se nauku le dobro dno naredi, v šoli se nauku čeden stan postavi.“ Slomšek.
12. Posebno velik vpliv na vzgojo ima mati.
„Materin nauk je mladeniču jutranja zarja, njen bogoljubni vzgled mu je žive dni bela luč.“ Slomšek.
13. Družba, v kateri živi otrok, vpliva odločilno na njegov razvitek in večkrat zelo škoduje učiteljevemu delovanju.
14. Pravi namen vzgojnega smotra se le doseže, če šola in dom skupno odvrta škodljive vplive in uporabljata ugodne razmere vzgoji na korist.
15. Za moralično vzgojo je velike važnosti tudi uljudnost.
„Uljudnost je odsev pravnosti.“ Jean Paul.
„Vedenje je zrcalo, v katerem kaže vsak svojo podobo.“ Goethe.
16. Šola mora dati otrokom, kar jim domača hiša odreka, nadomestiti mora, kar je zamujenega, izpolniti nepopolno.
16. Uspehi ne bodo odgovarjali trudu, če dom večkrat razruši, kar šola zgradi.
18. Nereden šolski obisk tudi jako ovira uspešno vzgojno delovanje.
19. Nevednost, prevzetnost in ošabnost nekaterih staršev je še vedno vzrok, da ne pošiljajo radi in redno svojih otrok v šolo, ker še vedno nimajo pravega pojma o šoli in se ne zanimajo zanjo.
20. Učitelj si pridobi z zglednim življenjem spoštovanje in z vestnim izpolnjevanjem svojih dolžnostij splošno zaupanje, ki je neobhodno potrebno za uspešno vzgojno delovanje.
21. Mržnja do šole in učiteljstva izvira mnogokrat iz same nevednosti in omejenosti.
22. Dolžnost učiteljeva je, ljudstvo primerno poučiti o potrebi in koristi šole.
Prirejajo naj se v ta namen obiteljski večeri.
23. Najboljše sredstvo dom za šolo pridobiti je prijazno občevanje s starši.
24. Učitelj se pogovarjaj s starši o vzgoji, nasvetuj jim dobre knjige o vzgoji in tvoji nazori bodo kmalu nazori staršev.
25. Tudi razna bralna društva zblížujejo šolo in dom, oziroma učiteljstvo in ljudstvo.
26. Kjer ni vzajemnega delovanja doma s šolo, ne uspeva pouk.
„Družina in šola sestrici sta dve,
nobena brez druge hoditi ne sme.“ Slomšek.

XV. Litijski okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik g. *Ljudevit Stiasny*.

Tema: Dokončni šolski in učni red v obče. Poročevalec učitelj g. *Fortunat Lužar* v Izlakah.

Teze: 1. Dokončni šolski in učni red z dne 29. septembra 1905, je znak velikega napredka avstrijskega šolstva. Z njim je dobila šola prostejši

- delokrog in večji pomen za ljudstvo. Zagotovljena je učiteljstvu večja podpora šolskih in drugih gospodk, z njim pa sta dobila potreben vpliv tudi šolski voditelj in lokalna učiteljska konferenca. Učitelj je postal uradnik, ki vživa popolno varstvo gospodk.
2. Predno izda deželni šolski svet izvršitveni predpis k novemu učnemu redu, naj skliče anketo skušenih šolnikov, da zasliši njihovo mnenje.
 3. Učni red razumevajmo z višjega znanstvenega stališča z etičnimi načeli. Ne prisojajmo prevelike važnosti malenkostnim oblikam, da ne pokvarimo dobrega končnega smotra vzgoje in pouka.
 4. Medsebojno stališče učiteljskega zbora in sploh med učiteljstvom naj se kaže in blaži v delu za solidarnost. Pedantičnost, bolestna nestrpnost, pikolovstvo in enaki izrodki kake družbe naj izginejo, da se ne ruši kolegijalnost. Povsod vladaj odkrito medsebojno spoštovanje in zaupanje.
 5. Kjer le razmere dopuščajo, se mora pri vsaki šoli ustanoviti primeren šolski vrt. Deželni šolski svet, oziroma okr. šol. svet naj vendar tudi skrbita, da noben krajni šolski svet ne proda ali zamenja brez dovoljenja šolskih oblastev kakega dela šolskih posestev. Da imata deželni in okrajni šolski svet v šolskem katastru tudi zaznamek vseh šolskih posestev, mora biti krajnim šolskim svetom dobro znano.
 6. Pri mladinskih igrah naj se dobro s koristnim združuje in največ misli na primerne izlete.
 7. Za vzdrževanje in pomnožitev učil in knjižnice priporočajmo deželnemu šolskemu svetu, da določi v ta namen minimalni znesek. Določeno povprečnino za vzdrževanje in pomnoževanje zbirke učil in knjižnice pa naj dobi potem voditelj meseca decembra od krajnega šolskega sveta.
 8. Pri predloženih izkazih o razdelitvi otrok v posamezne razrede je dolžan okrajni šolski svet razmere in nasvete natanko preiskati ter skrbeti, da se razbremenijo šole oziroma razredl, kjer je potrebno, in to tembolj, ker mora sedaj učitelj na Kranjskem povprečno mnogo več otrok poučevati kakor pa učitelji v drugih kronovinah.
 9. Z ozirom na skrb za zdravje mladine sme učitelj osobito v zimskih mesecih v slabem vremenu oddaljene učence izpustiti pred sklepom pouka. Pri tem je posebno paziti na šibko zdravje mlajših otrok.
 10. Glede šolskih hranilnic ostanimo samo pri pogostem vplivanju k varčnosti, hranilnice pa prepustimo zavednemu narodnemu gospodarstvu in to tembolj, ker pri nas tudi na deželi ne manjka hranilnic in posojilnic.
 11. Otroci naj se pravočasno navajajo k pazljivosti, pokornosti, marljivosti, vztrajnosti, točnosti in spravljalnosti ter naj se izpodbujajo k snažnosti in redu. Otrokom naj se takoj vroči določen red, ki naj dobi stanovitno navado. Otrok mora znati, da je šola resna zadeva. Vendar naj se pri tem razumno pazi na individualnost otrok. Zato naj se učitelj pri vpisovanju in pri drugih prilikah potruži za pojasnila pri starših, sploh naj skrbno goji potreben stik z domačo hišo.

12. Pri opozarjanju na neprimerne družbe, alkoholične pijače itd. uvažujmo pregovor: „Besede mičejo, zgledi vlečejo“ in Goethejev izrek „Man lernt nur von dem, den man liebt“.
13. Pri točkah o dovoljenih šolskih kaznih naj se redko uporabljuje kazen izključenja iz zabav in šolskih izletov. Prav vsi otroci se morajo vaditi tovarištva in celokupnosti.
Isto naj se upošteva pri darilih.
14. Zupanstvom naj se naroči, da pomagajo učitelju pri ustrahovanju učencev.
15. Pri izpustu učencev iz ljudske šole naj se uporabljajo „Spominski listi“.
16. Dokler se ne izboljšajo učiteljem na Kranjskem plače, dovoljeno naj bude poučevanje v posebnih urah.

Ker je učiteljevo delo iz naroda za narod, ker potrebuje mnogo stika s svetom, ker je delo sploh vsakemu v napredek, izobrazbo in čast, zato učitelj ne greši, ako v pametnih razmerah stori še kako drugo delo, ki ni proti stanovskemu ugledu, osobito ako s tem delom koristi narodu.

17. Varstvena in skrbstvena sodišča naj delujejo vzajemno s krajnimi šolskimi sveti.
18. Kjer razmere zahtevajo, naj se vpelje nerazdeljen dopoldanski pouk in sicer, ako ne že vse leto, pa vsaj v vročih mesecih namesto vročinskih počitkov, katerih na deželi navadno nismo deležni.

Tema: Pravice in dolžnosti nadučiteljev s posebnim ozirom na lokalne učiteljske konference v zmislu dokončnega šolskega in učnega reda. Poročevalec nadučitelj gospod *Ivan Škerbinec* v Višnji gori.

- Teze:**
1. Vsak nadučitelj smatraj za svojo sveto dolžnost, da skliče z ozirom na § 140 dokončnega šolskega in učnega reda vsak mesec lokalno učiteljsko konferenco.
 2. Povabilo h krajni učiteljski konferenci, v katerem naj bude označeno natančno dnevni red, pošiljaj voditelj šole članom konference vselej nekaj dni pred zborovanjem.
Povabljeni člani naj se podpišejo na povabilo.
 3. Došle važnejše ukaze in odloke da nadučitelj takoj krožiti med učiteljstvom, da se potem v prihodnji lokalni konferenci pretresuje izvršitev teh oblastvenih predpisov.
 4. Za vsako lokalno konferenco se določi že naprej referent, ki ima govoriti o pedagoških ali upravnih rečeh. Dnevni red naj se torej določi že naprej.
 5. V lokalnih učiteljskih konferencah naj se razgovarjajo učitelji tudi o stvareh občnega značaja, ki jih je opazil nadučitelj na hospitacijah v šolskih razredih. Nadučiteljeva dolžnost je torej, da pridno hospitira v drugih razredih.
 6. V lokalnih učiteljskih konferencah naj deluje nadučitelj na to, da se odstranijo v vseh razredih nedostatki, ki jih je opazil c. kr. okrajni

šolski nadzornik in da se učiteljstvo v obče ozira na njegove nasvete, ki jih je podal pri učiteljskih konferencah.

Tema: Pravice in dolžnosti učiteljev s posebnim ozirom na lokalne učiteljske konference v zmislu dokončnega šolskega in učnega reda. Poročevalka učiteljica gđc. *Pavlina Tomšič* v Višnji gori.

Teze: 1. Predpisane mesečne lokalne učiteljske konference so važne in potrebne. Vršijo naj se vendar ne le radi upravnih zadev temveč da se v njih razgovarjajo učitelji o metodično — didaktičkih vprašanjih ter se izobrazujejo dalje.

2. Predsednik domačih konferenc je šolski voditelj. On ima prvo besedo v zboru. Vendar naj — ako nista njegov ugled in korist šole v nevarnosti — ne postopa absolutno. „Ist der Schulleiter einsichtsvoll, so macht er die Lehrerkonferenz zu einem Parlament und regiert konstitutionell“ (Pädag. Rundschau).
3. Da se bode učiteljstvo rado in s pravim haskom udeleževalo domačih zborovanj, skrbi naj predsednik, da so ona zanimiva, izpodbudna, poučna in dostojna.
4. Po obstoječih predpisih po dokončnem šolskem in učnem redu ima posamezni učitelj te-le pravice:
 - a) Zahtevati sme, da se pravočasno pismeno obvešča o sporedu zborovanja ter tako omogoči, da se na zborovanje dovolj pripravi.
 - b) V zboru ima glas in besedo. Uvaževati se imajo njegovi nasveti, predlogi in želje v didaktičnem in drugem oziru, ako gre za korist šole.
 - c) Pritožiti se sme čez konferenčne sklepe, ki jih ne odobrava, in staviti svoje nasprotno naziranje v zapisnik, ki se predloži v razsodbo c. kr. okr. šol. svetu.
 - d) Zahtevati sme v zvezi še drugega uda izvanredno lokalno učiteljsko konferenco, a navesti zato vzrok ter sestaviti poseben dnevni red.
 - e) Ako se mu dela krivica vsled kake pritožbe ali nesporazumljenja, ima pravico pri lokalni konferenci zadevo zagovarjati in tolmačiti ter od nje kot prve instance pričakovati posredovanja in poravnanja.
 - f) Pravico ima zahtevati, da se lokalna zborovanja ne vršijo v prostih dneh, ker je to nezakonito. Tudi se imajo dalje kakor tri ure trajajoča zborovanja prekiniti in nadaljevati prihodnji dan.
5. Glede dolžnosti učiteljev zahteva se pa:
 - a) Vsak učitelj se ima redno v določenem času udeleževati učiteljske lokalne konference. V slučaju kakega zadržka ima obvestiti o tem z navedbo vzroka voditelja ali njega namestnika.
 - b) Ko pride vrsta na njega, ima sestaviti o razpravah pri konferenci zapisnik, o katerem je kratko in pregledno zabeležiti

- razvijanje razprave, predloge, glasovanja in sklepe; navesti mora tudi nenavzoče člane ter vzrok njihove odsotnosti. Zapisnik ima predložiti najzadnje v treh dneh po konferenci v podpis.
- c) Dolžnost učitelja je razpravljati o različnih in perečih vprašanjih glede vzgoje in pouka v prid učiteljstva in mladine.
- d) Zahteva se natanko izpolnjevanje sklepov učiteljskega zborovanja ter stremljenje, doseči ono edinost in skupnost šolskega poslovanja, ki jih ne more pogrešati nobena šola.
- e) Ogibati se mu je vsakemu razporu, občevati vljudno z vsemi člani zbora, skušati olajšati stanovske dolžnosti drug drugemu, skrbeti za najlepšo vzajemnost, saj „Die Schule, in der alle Lehrer harmonisch walten, ist eine wohlbewehrte und scharf bewachte Festung. In sie dringt kein Feind ein, um das Werk des Friedens innerhalb ihrer Mauern zu stören.“ (Päd. Rund.)
- f) Varovati ima strogo uradno tajnost glede vseh v konferenci obravnavanih in od predsednika kot zaupne proglašanih zadev.

Tema: Šola in dom. Poročevalka učiteljica gđc. *Ivana Dolinar* iz Višnje gore.

Teze: 1. Vzgoja je umetnost vseh umetnosti. Razviti ima um, oplemeniniti voljo, pripomoči do bogastva duha in srca.

2. Temelj vzgoje polaga domača hiša. Ona je prva učilnica, otrokova voditeljica, najprva in najiminentnejša odgojiteljica. Prvo seme poučevanja staršev najgloblje pade, najdalje ostane in najlepši sad obrodi (Slomšek). Doma sprejema duša otrokova prve vtise, ki so tudi odločilni za nadaljni duševni razvitek. Največji vzgojni vpliv prisajo se materi in prav trdi pesnik Mirko Bogovič:

Mnogo je, majke, odvisno od vas,

Ali najbolje tu bode za nas,

Nauke sprejema od majke otrok

Pušča koren nje besede globok.

3. Vzgojno delovanje posameznih staršev je dokaj različno.

- a) Dobe se starši, ki povsem dobro vzgojujejo svoje otroke, a škoda, da jih je le malo.
- b) Mnogo jih je, ki se ne morejo posvetiti vzgoji otrok radi intelektualne nezmožnosti, mnogokrat pa tudi radi boja za obstanek.
- c) Pretirana ljubezen in ozkosrčni presodki ne prepuščajo staršem spoznati resnice in pravilnega ravnanja.
- d) Brezbrižni in malomarni starši se sploh ne brigajo za vzgojo svojih otrok.

4. Dolžnost šole je nadomestiti, kar zamude roditelji, zavirati in odpraviti, ker se otroci slabega nauče v rodni hiši. Radi tega naj se posredno s poukom razvijajo duševne zmožnosti učencev tako, da ne napredujejo samo v znanostih ampak tudi v zanimanju za vse dobro.

5. V desego vzgojne svrhe treba je, da oba činitelja, šola in dom, harmonično združita svoje delovanje in vplivata drug na drugega. O

važnosti soglasnega delovanja piše Fröbel: Einigung der Schule und des Lebens, Einigung des häuslichen, des Familien- und Unterrichtslebens, dies ist die erste und unzertrennliche Forderung der vollendeten und zur Vollendung führensoffenden Menschenentwicklung und Menschenbildung des Zeitalters.

6. Da si pridobi šola veljavo in zanimanje ter da vlada soglasje med solo in domačo hišo, je mnogo odvisno od osebe učiteljeve; radi tega naj si:
 - a) skuša pridobiti naklonjenost in ljubezen otrok in s tem tudi ljubezen staršev, saj pravi Dintar o tem: „Der Weg zum Herzen der Eltern geht durch die Herzen der Kinder“.
 - b) V svojem delovanju naj bode vedno zvest, vesten, marljiv in vztrajen. S tem si bode pridobil spoštovanje in pravi ugled.
 - c) Z dobrimi uspehi in napredku pri vzgoji in pouku dokaže naj, da je ljudska šola institucija eminentne važnosti, katere delo se koncentruje edino v tem, da se narod vsestransko razvija ter napreduje.
 - d) Skrbi naj se pridobiti splošno omiko in izobrazbo, da bode v vsakem slučaju znal dati potrebne, dobre nasvete in pouke; zaupanje prebivalstva mu potem ne izostane.
 - e) Vsikdar naj prijazno in ljubeznivo postopa z roditelji šolske mladine. Prijazno občevanje s starši bode najboljšo sredstvo dom za šolo pridobiti.
7. Zanimanje staršev za razvoj šolstva je prepotrebno. Le ako se bodo starši vneli za nazore, želje in namen šole, pričakovati je plodnosnega šolskega delovanja.
8. Postavno vez med šolo in domom tvorijo:
 - a) Štirikratna pismena — poročila (šolska — naznanila) o učenju in nravnosti učencev. Cena teh poročil je vendar večinoma prezirljiva, vplivanje na boljše rede oziroma napredovanje skrajno pomanjkljivo.
 - b) Domače naloge, iz katerih je razvidno učno postopanje in napredovanje.
 - c) Šolski red, ki je vročiti vsakemu posameznemu otroku, da ga priobči roditeljem ali njih namestnikom, da se ti po njem ravnajo.
9. Pomanjkanje tesnejše organiške zveze med šolo in domom občutile so tudi šolske oblasti. Po preosnovi šolskega in učnega reda naj se odslej prirejajo takozvani obiteljski večeri. Namen teh naj bode:
 - a) Poučno občevati s starši, da vplivajo na boljšo domačo vzgojo.
 - b) Pridobitev staršev za šolo s poljudno poučnim predavanjem o šolskih stvareh, o pouku in postavah.
 - c) Spoznavanje nazorov staršev, po predavanju sledi naj razgovor s starši o podani snovi.

10. Velikega pomena za šolo in dom bi bile knjige o vzgoji, spisane za priprosto ljudstvo.
11. Nravno zanemarjeni otroci naj se vzamejo odgoji zanikernih staršev in oddajo v posebne javne zavode.

b) Na Štajerskem.

- I. Gradec.** VII. deželna učiteljska konferenca dne 9., 10. in 11. avgusta 1905. Predsednik c. kr. deželni šolski nadzornik gospod *Peter Končnik*.

Tema: Vzgoja mladine k spoštovanju avtoritete.

Tema: Metoda čitanja na fonetiški podlagi.

Tema: Biološka metoda prirodopisnega pouka.

Tema: O možnosti uvedbe modernega risarskega pouka v sedanjih odnošajih (možnost, učna pot, sredstva).

- II. Mariborska okolica.** Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik gospod *Josip Schmoranzer*.

Tema: Biološke nastenske table v uporabi. Praktiška demonstracija.

Tema: Uvedba Krausovih in Habernalovih, odnosno Črnivčevih računic v slovenske in utrakvistiške šole.

- III. Ptujski okraj.** Predsednik c. kr. šolski nadzornik g. *Ivan Dreftak*.

Tema: Die Pflege des Ehrgefühls in der Volksschule; ihre Bedeutung für die Erziehung und den Unterricht. — Kako neguj čuvstvo poštenja v ljudski šoli; kakšen pomen ima za vzgojo in pouk. Poročal nadučitelj g. *Jožef Lovrec* v Majšpergu.

I. Teil: Einleitung und das Wesentliche des Ehrgefühls.

Teza: Das Ehrgefühl ist das Gefühl für die Anerkennung, die unsere Mitmenschen uns zu teil werden lassen. Es treibt uns an, das Bild, welches andere von uns haben, fleckenlos zu erhalten, oder wenn nötig, dasselbe wieder rein herzustellen.

Teza: Die Ehre kommt nur in der Gesellschaft vor, wo sich einer durch den anderen beobachtet sieht; die Art und Weise, wie die Gesellschaft die Ehre spendet, d. h. welchen persönlichen Eigenschaften sie die höchste Anerkennung zollt, ist nicht nur für die Verteilung der Ehre, sondern auch für den sittlichen Zustand der Gesellschaft vom grössten Belange.

Teza: Wo nicht Tugend und Charakter, sondern Geld, Stellung und Konnexionen Ehre verleihen, entsteht der falsche Ehrbegriff, welcher im Stande ist, die Gesellschaft zu untergraben.

Teza: Der Mensch, als geselliges Wesen, findet nur in der Gesellschaft sein wahres und höchstes Bewusstsein; darum will jeder einzelne, dass man ihm in dem sozialen Bewusstsein eine Stelle einräume.

Teza: Die edelste Art der Auszeichnung vor anderen, die ein Mensch, dem Ehrtriebe folgend, anstreben kann, ist die Auszeichnung durch

Taten, welche nicht von einem unmittelbaren Knalleffekt, sondern von einer nachhaltigen Wirkung begleitet sind. Die gemeinste Art, Ehre zu erwerben, bleibt dagegen, sich denjenigen anzuschliessen, welche Ehre schon haben.

Teza: Ist die Ehre die Erhebung des Vorstellungsbildes irgend einer Persönlichkeit über die Schwelle des sozialen Bewusstseins, so ist Schande das Herabgedrücktwerden dieses Bildes gegen oder unter die Schwelle.

II. Teil: Wie ist das Ehrgefühl in der Schule zu pflegen?

Teza: Man läutere bei den Kindern den Ehrbegriff und zeige ihnen, dass nicht empfangene Vorzüge, wie Reichtum, Schönheit und Kraft, wohl aber durch Fleiss und Arbeit erworbene Güter oder mit Anstrengung vollbrachte Handlungen den Anspruch auf Ehre und Verdienst begründen.

Teza: Wahre Ehre beruht nicht in dem Beifalle schlechter Leute, sondern in der Anerkennung, welche edle Menschen und das eigene Gewissen uns zollen.

Teza: Man halte das Ehrgefühl wach und lebendig, indem man einen heilsamen Wettstreit unter den Schülern erweckt und pflichttreuen Kindern sein Vertrauen schenkt, alles Unehrenhafte dagegen rügt, bzw. bestraft.

Teza: Man stumpfe das Ehrgefühl der Kinder nicht ab und verletze oder ertöte es gar durch unwürdige Behandlung, wie Schimpfreden und beschimpfende Strafen, oder durch Ungerechtigkeit, wie: durch Versagung verdienter Anerkennung und unverdiente Beschämung.

Teza: Man verhindere und bekämpfe alle Ausschreitungen des Ehrgefühles, namentlich übermässig gesteigerte Empfindlichkeit und den Ehrgeiz. „Die Hauptsache ist, dass man keinen Ehrgeiz künstlich ernähre, aber auch kein natürliches und richtiges Ehrgefühl unterdrücke“ (Herbart).

III. Teil: Die Bedeutung der Pflege des Ehrgefühls für die Erziehung und den Unterricht.

Teza: Das Ehrgefühl spornt das Kind zu löblichen Taten und verhütet das Begehen gemeiner Handlungen.

Teza: Ehre und Ehrgefühl sind im stande einen Menschen vor dem völligen Versinken zu bewahren, wenn seine sittlichen Grundsätze grösstentheils den Leidenschaften zum Opfer gefallen sind.

Teza: Die Ehre bildet die wichtigste Stütze für die Sittlichkeitsbestrebungen des einzelnen, indem sie ihn vor jeder sittlichen Erwiderung zurück hält.

Tema: Zemljepisni pouk v ljudski šoli s posebnim ozirom na to, kako je obravnavati kulturne skupine in učence uvajati v čitanje zemljevidov. Poročala učitelj g. Jožef Gorup na Polenšaku in nadučitelj g. Franc Meško v Selih.

Teza: Otrok se uči zemljevid čitati, predno se poučuje dalje v zemljepisju.

Teza: Izhajati je od šole, šolskega kraja, njegove okolice in priti sintetičnem potom do kulturne skupine: Ptujsko polje, Slov. gorice, Haloze Pohorje itd.

Teza: Zastarela je metoda, da se zemljepisje domoznanstva naj uči po političnih skupinah.

Teza: Učitelj naj ne pove ničesar, kar mora učenec, čitati z zemljevida, a otrok lahko mnogo čita!

Teza: Potovanje v zemljevidu nadomeščuje nemožna, resnična potovanja.

Teza: Zastarela je metoda kako deželo obravnavati po stari šabloni: meje, lega, vera, jezik, orografija, hidrografija in naposled topografija.

Teza: Išče se naj vselej notranji vzrok med prebivalstvom in njegovim življenjem in delovanjem ter med pogoji, ki jih zato daje dotična zemlja (pokrajina, dežela). Zakaj ljudje tu žive, zakaj se s tem pečajo, oziroma ker je to, kaj sledi od tega za prebivalstvo; zakaj prevladuje tukaj poljedelstvo, tam živinoreja, tukaj sadjarstvo, tu obrtnija, lesotrstvo itd.

Teza: Kulturne skupine je treba med seboj primerjati in sicer manjše in večje (n. pr. Pohorje in Slov. gorice, Slov. gorice in Haloze, Haloze in Ptujsko polje — Alpe s Karpati, Karpate s Sudeti; Spodnje Štajersko z Zgornjim Štajerskim glede na pridelke, prebivalstvo, obnebeje, gorovje itd.

Teza: Uspehi so možni samo takrat, če poučujemo v materinščini.

Teza: Pri pouku se je mnogokrat posluževati krede in dati risati tudi učencem v posebne zvezke.

Teza: Učenci bodo razumeli zemljevid le takrat, če bo izvršen v jeziku, katerega učenci razumejo in govore.

Teza: Vsak učenec mora imeti potrebne zemljevide; kdor si jih ne more sam kupiti, naj mu jih preskrbi krajni šolski svet.

IV. Rogaški okraj. Predsednik c. kr. šolski nadzornik g. *Ivan Dreftak*.

Tema: Kako neguj čuvstvo poštenja v ljudski šoli; kakšen pomen ima za vzgojo in pouk. Poročal učitelj g. *Anton Gaberc* v Žetalah.

Tema: Zemljepisni pouk v ljudski šoli s posebnim ozirom na to, kako je obravnavati kulturne skupine in učence navajati v čitanje zemljevidov. Poročal učitelj *Franc Povalec* v Rogatcu.

V. Ormoški okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik g. *Ivan Dreftak*.

Tema: Kako neguj čuvstvo poštenja v ljudski šoli; kakšen pomen ima za vzgojo in pouk. Poročal g. *Robert Košar* učitelj pri Sv. Bolfanku.

Tema: Zemljepisni pouk v ljudski šoli s posebnim ozirom na to, kako je obravnavati kulturne skupine in učence navajati v čitanje zemljevidov. Poročala gđc. *Kristina Bregant*, učiteljica v Središču.

VI. Ljutomerski okraj. Predsednik c. kr. nadzornik g. *Ivan Dreftak*.

Tema: Kako naj podpira šola varstvo živali in rastlin. (Preloženo na prihodnje leto.)

Tema: Temelji zemljepisnega pouka z ozirom na kulturne skupine in na koncentracijo pouka. Predaval g. ravnatelj *Heinrik Schreiner* iz Maribora.

VII. Šolski okraj Laški trg. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik ravnatelj g. *Gustav Vodušek*.

Tema: I. Zakaj izvršuje sedanja ljudska šola z ozirom na socialne razmere svojo vzgojno nalogo nepopolnoma? Poročala gđc. *Izabela Sark*, učiteljica v Laškem trgu.

Stavki. Sedanja ljudska šola ne more izpolnjevati docela svoje vzgojne naloge z ozirom na socialne razmere iz sledečih vzrokov:

1. Mnogo otrok je degeneriranih vsled podedovanih slabosti in vsled velike revščine, ki slabi telo že v mladosti.
2. Socialna revščina odteguje otroka materi, ki mora z možem vred skrbeti za vsakdanji kruh.
3. Starši niso vselej zmožni vzgajati otrok in pokvarijo pri njih vzgoji toliko, da učitelju ni mogoče pri pičlih urah popraviti napravljene škode.
4. Starši dajejo često s svojim neutravnim obnašanjem otrokom pogubonosne zglede, ne da bi država temu odpomogla.
5. Sirote brez staršev odraščajo brez zadostnega nadzorstva ter polnijo ječe in poboljševalnice, kjer jim varstveni in nadzorovalni organi niso poskrbeli za urejeno odgojo v primernih vzgajališčih ali še boljše v družinah.
6. Mnogokrat se porablajo napol godni otroci za delo, se zaradi tega odtegujejo šoli in se jim vniči med odraslimi njih otroška nedolžnost.
7. Tudi socialni položaj učiteljstva je vzrok, da ne more šola dosežati svoje naloge glede vzgoje in sicer
 - a) dovaja zgodnja izvolitev stanu učiteljstvu zastopnike, ki nimajo v sebi poklica za ta stan.
 - b) Prevelika mladost in nedovršena izobrazba v značaju ovirata npravstveno vzgojo s pomočjo vzornega zgleda.
 - c) Nepopolna učiteljska izobrazba daje učitelju premalo znanstvene opore pri njegovem delovanju in je vzrok premajhnemu ugledu in slabemu materialnemu položaju.

Tema: II. Potreba, način in blagor lastne nadaljnje izobrazbe učiteljeve. Poročal nadučitelj g. *Anton Gnus* v Dolu.

1. Bistvo uspešne vzgoje in pouka zavisl od temeljite, času primerne izobrazbe učiteljstva.
2. Začetna učiteljeva izobrazba se naj pomnoži in tako olajša nadaljnja izobrazba.
3. Nadaljnja izobrazba je učitelju potrebna zato: ker ne more nikoli svoje izobrazbe dokončati; da si ohrani čilost duha, ki je potrebna pri vzgoji in pouku; da se obvaruje domišljavosti in suženjske ponižnosti; da si pridobi lažje ljubezen svojih učencev in ugled med ljudstvom; da pribori svojemu stanu ono mesto v socialnem

življenju, ki mu gre zbog njegove važnosti; ker stavita dom in narod na učitelja toliko zahtev, kakor na noben drug stan.

4. Učitelj se nadalje izobrazuje: *a)* s čitanjem knjig pedagoške, didaktične in metodične vsebine; *b)* spisov različnih šolskih ved; *c)* knjig leposlovnih vsebine; *d)* spisov domačega in svetovnega slovstva, pesnikov in pisateljev, katerih duševni proizvodi se naj pridno izpisujejo in z uporabo raznih na razpolago mu stoječih knjižnic; *b)* s čitanjem časopisov, zlasti strokovnjaških ter s spisovanjem člankov za take liste; *d)* da študira zdravstvene, upravne in pravdne predpise; *e)* da občuje z moralnimi in duševno olikanimi ljudmi, posebno s stanovskimi tovariši; *f)* da marljivo izdeluje konferenčna vprašanja ter obiskuje učiteljska zborovanja in shode; *g)* s potovanjem bodisi v znanstvene namene, bodisi v zabavo; *h)* z obiskovanjem muzejev, razstav, slikohramov, gledišč, koncertov, znanstvenih predavanj itd.; *i)* da se udeležuje raznih nadaljevalnih tečajev; *j)* da se temeljito pripravlja na vsakdanji pouk.
5. Nadaljnja izobrazba prinaša učitelju sledeče koristi: *a)* krepi mu duševne moči ter ga varuje otrplosti in nazadovanja; *b)* širi mu duševni obzor, utrjuje značaj in plemeniti srce; *c)* navdušuje ga za njegov poklic ter napeljuje k vestnemu izpolnjevanju stanovskih dolžnosti; *d)* pridobi njemu in njegovemu stanu ugled in spoštovanje narodov.

Tema: III. Učitelj kot čebelar. Poročal g. *Josip Sernek*, učitelj v Laškem trgu.

1. Kjerkoli razmere pripuščajo, naj napravi učitelj v šolskem vrtu čebeljak.
2. Učitelj naj poučuje učence teoretično in praktično v čebelarstvu.
3. Želeti bi bilo, da bi učitelj imel tudi izven šole predavanja o čebelarstvu, da bi se tudi ljudstvo pridobilo za to koristno panogo poljedelstva.
4. Šolski čebeljak naj služi v prvi vrsti razkazovanju in naj ima razen gerstungovcev še nekatere panje, ki so v navadi.
5. Učitelj naj tudi goji čebele za rojenje, da lahko prodaja ljudem roje po nizki ceni.
6. Naj gre o priliki k posameznim kmetskim čebelarjem in jim pomaga z besedo in dejanjem.
7. Učitelj naj zabranjuje, kjer mogoče, žvepljanje čebel.
8. Učitelj se naj izobrazuje v čebelarstvu s čitanjem strokovnih listov in z vdeleževanjem čebelarskih tečajev.

VIII. Brežiški, kozjanski in sevniški šolski okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik g. ravnatelj *Gustav Vodušek*.

Tema: I. Zakaj izvršuje sedanja ljudska šola z ozirom na socialne razmere svojo vzgojno nalogo nepopolnoma? Poročal g. *Anton Skalovnik*, nadučitelj v Stari vasi.

1. Vedni politični boj za šolo moti to v njenem notranjem in zunanjem razvoju in ovira s tem njeno vzgojno prizadevanje.

2. Verska in narodnostna nestrpljivost napravlja ljudsko izobrazbo enostransko in podpira strankarski in narodnostni boj.
3. Alkohol škoduje telesu in duši, ugonablja odločnost in napravlja mladino nezmožno za popolnejšo vzgojo.
4. Napačna, slaba domača vzgoja v predšolski dobi je prva ovira boljšemu vzgojnemu uspehu v šoli.
5. Fatalizem priprostega ljudstva, pa tudi drugih stanov, zapeljuje starše k brezbriznosti za pouk in vzgojo.
6. V notranji šolski organizaciji ovira popolnejši vzgojni uspeh: *a)* prepozni vstop otrok v šolo; *b)* slab šolski obisk in šolske olajšave; *c)* prenapolnjeni razredi, ki onemogočajo individualizujoči pouk; *d)* mnogi oddelki s posrednim poukom; *e)* pomanjkljive učne metode; *f)* pomanjkanje učil in učnih pripomočkov; *g)* slabi zgledi; *h)* slabo, neprimerno mladinsko čtivo.
7. Nekolegijalnost med učitelstvom škoduje vzgoji.
8. Pozitivna sredstva v povzdigo popolnejšega vzgojnega uspeha so: *a)* odprava prej navedenih zadržkov; *b)* živahno občevanje med šolo in domom; *c)* obilgatna vpeljava predpisanega npravstvenega pouka; *d)* napredne uradne odredbe.

Dodatne teze: Učitelj se smatraj kot polnopravni ud človeške družbe glede politike in naj se mu v tem oziru zagotovijo one pravice kot vsakemu drugemu državljanu.

Država prevzame šolska bremena ali vsaj učiteljsko oskrbovanje. Učitelj nima jurisdikcije in veljave.

Šola nima zadostnih sredstev proti zli volji. Dopuščena bodi učitelju omejena raba šibe kot simbol njegove moči proti zlobi.

Centralizacija šol ni sposobna vplivati blagodejno v vzgojevalne namene. Šolski okoliši naj se po obsegu zmanjšajo in po številu pomnože.

Šolski ogledje naj bodo edinole učitelji. Krajni šolski svet opravlja le administrativne zadeve.

Tema: II. Kakšen pomen ima dobro obdelan šolski vrt za narodno gospodarstvo in s katerimi oblastvenimi odredbami bi se povzdignilo šolsko vrtnarstvo tega okraja? Poročal g. *Jožef Mešiček*, nadučitelj v Sevnici.

Strokovnjaški urejen in dobro obdelan šolski vrt je za narodno gospodarstvo velikega pomena in sicer

A v obče:

I. zbuja v učeči se mladini veselje do obdelovanja zemlje in vzgoje rastlin, torej pripravlja za kmetški stan;

II. opominja kmetovalce na pravočasno izvrševanje poljedelskih opravil kakor: na cepljenje in sajenje dreves, škropljenje in zvepljanje trt, zatiranje škodljivcev i. dr.;

III. uči gospodarje umnega izkoriščanja zemlje;

IV. podpira in pospešuje pouk deželnih potovalnih učiteljev.

B. v posameznem:

I. Glede sadjarstva:

1. razširja z oddajo dreves in cepičev le priznano dobre in za dotičen kraj najbolj prikladne vrste sadnega drevja;
2. seznanja učence višje stopinje in gospodarje:
 - a) z manj znanimi načini žlahtnitve dreves kakor z dolago, v žleb, za lubad in posebno na speče oko;
 - b) z vzgojo visokodebelnega drevja;
 - c) s pravilnim izkopavanjem in presajanjem drevja na stalno mesto;
 - d) s premlajevanjem in gnojitvijo slabo rastočih dreves;
 - e) s precepljanjem za dotični kraj neprikladnih vrst sadnega drevja;
 - f) z boleznimi in škodljivci sadnega drevja in njih zatiranjem;
 - g) z obiranjem in shranjevanjem sadja.

II. Glede trtoreje in vinogradarstva uči mladino in odrastle:

1. kako vzgajati ameriške trte kot podlago domačim trtam;
2. kako žlahtniti ameriške trte z domačimi; kjer je mogoče, naj bo v šolskem vrtu tudi nasad cepljenih trt;
3. kako oskrbovati trte med letom, zlasti kako škropiti trte proti peronospori in žvepljati proti trtni plesni.

III. Glede zelenjadarstva:

1. uči deklice višje učne stopnje umnega zelenjadarstva;
2. razširja v občini malo znano fino namizno zelenjad z oddajo semena in sajenic.

IV. Glede čebelarstva:

1. pospešuje uvedbo praktičnih panjev s premakljivim sestavom, ki omogočijo čebelarenje brez moritve čebel;
2. seznanja občane z dobavo čistega medu sredstvom izmetalnice.

Šolsko vrtnarstvo v naših okrajih bi pospešile te-le odredbe:

1. V prvo ureditev novih in izboljšanje že obstoječih šolskih vrtov se dovoli več denarnih podpor.
 2. Deželne drevesnice naj zalagajo šolske vrtove s sadnimi divjaki.
 3. Šolske oblasti naj določijo, katere učne ure se smejo porabiti za delo na šolskem vrtu.
 4. Zastran strokovne naobrazbe ljudskih učiteljev se naj odredi:
 - a) da na moških učiteljiščih gojenci III. in IV. letnika nekolikokrat v letu obišejejo večje drevesnice, trtnice ali vzorno urejene šolske vrte v okolici;
 - b) da mlajši učitelji pri šolskih vrtnarjih prakticirajo in jim pomagajo pri nadzorovanju otrok na šolskem vrtu;
 - c) da se vsak učitelj, ki ima prevzeti vodstvo šolskega vrta, torej tudi voditelji enorazrednic, uradoma pozove k obisku učnega tečaja za učitelje na vinorejski in sadjarski šoli v Mariboru.
- Dodatna teza: Šolske oblasti naj se blagovolijo za razvoj in stanje šolskih vrtov bolj brigati.

Tema: III. Pregledovanje podrobnih učnih načrtov za zemljepisni in zgodovinski pouk na 1—6 razrednih ljudskih šolah.

Podrobni učni načrt za zemljepisje na 1—6 razrednih ljudskih šolah. Poročal g. *Simon Gajšek*, nadučitelj v Dobovi.

Podrobni učni načrt za zgodovino na 1—6 razrednih ljudskih šolah. Poročal g. *Janko Knapič*, nadučitelj v Vidmu.

XI. Slovenji gradec. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik gospod *Alojzij Schechel*.

Tema: Wäre die Einführung des ungeteilten Vormittagsunterrichtes an den Landschulen des polit. Bezirkes Windischgraz im Sinne des § 60 der Ministerialverordnung vom 29. September 1905, Z. 13.200, zweckmässig oder nicht? Welche Gründe sprechen hierfür, welche dagegen? Poročevalec g. *Franc Witzmann*, učitelj v Ribnici n. P.

Teze: 1. Der ungeteilte Vormittagsunterricht bringt viele Vorteile in hygienischer, pädagogischer, sozialer und moralischer Hinsicht.

2. Für unsere Verhältnisse empfiehlt es sich jedoch, denselben nur während der Sommermonate, d. i. vom Mai bis inklusive Oktober einzuführen.

3. An Schulen mit ausgedehnten Schulsprengeln kann mit dem Unterrichte nicht vor 8 Uhr begonnen werden; man kann ihm jedoch in den Oberklassen bis $\frac{1}{2}$ oder 1 Uhr verlängern.

4. Es wäre anzustreben, dass bei der Einführung des Vormittagsunterrichtes die Entwicklung des Schulwesens so schädigenden Sommerbefreiungen ihre gänzliche Beseitigung finden würden.

5. Es soll in jedem Schulbezirke an einzelnen Schulen aller Kategorien, dort wo es gewünscht wird, der ungeteilte Vormittagsunterricht versuchsweise eingeführt werden. Hierüber ist genau ein zwei bis dreijähriger Ausweis hinsichtlich des Fortganges, der Absenzzahl zu verfassen und mit einem diesbezüglichen Ausweise über den bisherigen Unterricht zu vergleichen.

Tema: Wie ist der Rechenunterricht in der Volksschule zu pflegen, um den Bedürfnissen des praktischen Lebens Rechnung zu tragen? Poročevalec g. *Silvester Košutnik*, šolski vodja v Razboru (Rasswald).

Teze: 1. Damit das Rechnen in der Volksschule den Bedürfnissen des praktischen Lebens Rechnung tragen wird, so lege man viel Gewicht auf die angewandten Rechnungen, nehme Beispiele für das angewandte Rechnen aus den Lebensverhältnissen der Schüler und berücksichtige also in erster Linie die engere und weitere Umgebung derselben.

2. Man pflege in der Volksschule sehr intensiv das Kopfrechnen, da dieses für das praktische Leben unserer Landbevölkerung viel mehr Wert hat als das schriftliche Rechnen.

3. Man übersehe in der Schule nicht den Wert des Schnellrechnens, da dieses den Geist regsam, geübt und verlässlich macht.

4. Beim Kopfrechnen leite man die Schüler an, dass sie in gewissen Fällen vom schablonenhaften Rechnen abweichen und sich Vorteile zunutze machen, durch welche das Rechnungsergebnis auf viel leichterem, daher viel mehr schnellerem und sicherem Wege gefunden wird.
5. Münzen, Masse und Gewichte sollen nicht bloss insoweit berücksichtigt werden, als man sie einmal für allemal durchnimmt und sie dann in den angewandten Aufgaben vorkommen, sondern man nehme immer wieder ihre Zahlen- und Grössenverhältnisse in Wiederholungen durch.
6. Man vernachlässige nicht periodische Wiederholungen und pflege — besonders auf den höheren Stufen — wo nur möglich kombinierte Rechnungsaufgaben, weil solche nicht nur in den Rechenbüchern stehen, sondern sie auch das praktische Leben bietet.

X. Konjiški okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik gospod *Alojzij Schechel*.

Tema: Wäre die Einführung des ungeteilten Vormittagsunterrichtes an Landschulen des politischen Bezirkes Gonobitz im Sinne des § 60 der Ministerialverordnung vom 29. September 1905, Z. 13.200, zweckmässig oder nicht? Welche Gründe sprechen hiefür, welche dagegen? Poročevalec g. *Franc Cmerešek*, učitelj v Ločah.

Sprejela se je sledeča rezolucija nadučitelja g. *Jakoba Jurko* v Tepanjah:

„Pri okrajni učiteljski konferenci zbrano učiteljstvo konjiškega okraja priznava v principu velike higijenske in sorazmerno precejšnje pedagoške, socialne in etiške ugodnosti nerazdeljenega pouka, a z ozirom na to, da še nimamo pri nas o takem pouku nobenega izkustva, se predlaga, naj se takšen pouk uvede tam, kjer to želijo učiteljstvo, krajno šolsko oblastvo in vsolane občine.“

Tema: Inwiefern und wie können beim Unterrichte in der Volksschule die praktischen Bedürfnisse der Landbevölkerung berücksichtigt werden? Poročevalec g. *Ivan Hönigmann*, nadučitelj v Ločah.

Sprejete teze:

1. Die Volksschule ist die Stätte allgemeiner Bildung und hat die Grundlage für jeden Beruf, für jede Lebensstellung der zukünftigen Staatsbürger zu legen.
2. Sie darf aber bei allem Festhalten an idealen Gesichtspunkten die praktischen Bedürfnisse der Bevölkerung nicht abseits liegen lassen.
3. Die Volksschule soll in ausreichendem Masse die praktischen Bedürfnisse der Landbevölkerung berücksichtigen, u. zw. nicht bloss in besonderen Unterrichtsfächern und Unterrichtsstunden, sondern auch durch gelegentliche und planmässige Mitteilungen im Anschlusse an eine Anzahl der Lehrfächer als Religion, Unterrichtssprache, Erd-

und Naturkunde, Rechnen, Geometrie, Zeichnen und Handarbeitsunterricht.

XI. Gornjegrajski in vranski okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik g. *Josip Supanek*.

Tema: Pravo in varstvo otroka s posebnim ozirom na šolsko mladino. Poročevalec g. *Simon Meglič*, nadučitelj na Vranskem.

Po debati, ki so se je udeležili tovariši Šijanec, Kelc, Knaflič, Korošec in poročevalec Simon Meglič so bila sprejeta ta-le načela:

1. Učiteljevo delovanje izven šole bodi posvečeno v prvi vrsti osiroteli mladini; skrb za sirote in njih odgojo bodi vsakemu učitelju najplemitejša dolžnost.
2. Da bo učiteljem mogoče to dolžnost uspešneje izvrševati, je treba delati na to, da bodo učitelji voljeni po vseh naših občinah v sirotinske odbore.
3. Ako pupilarna oblast postavi učitelja kaki siroti za varuha, naj si dotičnik prizadeva svojo varuško dolžnost natančno in vzorno izvrševati.
4. Vsak šolski voditelj naj naznani sirotinskemu odboru, če je kateri njegovih učencev ali učenk osirotel — ter naj po možnosti predlaga primerne varuha.
5. Učitelj naj dela na to, da se zanikrnim starišem, ako vsa svarila ne pomagajo, otrok postavnim potom odvzame ter izroči v varstvo sirotinskega odbora, kateri naj mu preskrbi tudi primerne varuha, ki bode skrbel za dobro odgojo otrokovo.

Ta načela so tolike važnosti, da so vredna vsega uvaževanja. Priporočamo vsemu učiteljstvu, da napravi ali pri uradnih svojih skupščinah ali pa pri zborovanjih svojih učiteljskih društev enake sklepe.

Tema: Važnost negovanja telesne vzgoje šolske mladine. Zborovalci so sklenili:

1. Temelj vse vzgoje nam bodi resnica: Zdrava duša v zdravem telesu!

Da vzgojimo na duši in na telesu zdrave otroke, to smo dolžni sebi, narodu in človeštvu.

2. Učitelj naj v tem smislu vpliva na starše, naj te navaja k čistosti v obleki, jedi in stanovanju.
3. Da to doseže, naj poučuje učitelj stare in mlade, posebno pa starše o higijeni v hrani, stanovanju, obleki in snaženju svojega telesa: skratka: uči naj jih prav hoditi in dihati, se primerno hraniti, čisto stanovati in se oblačiti, ker če se bodo držali higijeničnih pravil, se izognejo mnogim in premnogim boleznim. Lažje je izogniti se bolezni, kakor izleciti bolezen! To načelo treba ljudem vcepiti v glavo, zakaj če se ga bodo držali, si prilhranijo mnogo bolečin, mnogo denarja in mnogo časa, kar pomeni neizmerno pridobitev narodnega bogastva.

Tudi ti sklepi so vredni vseobčega upoštevanja, in učiteljstvu je le priporočati, da se tudi o tem vprašanju razgovarja ter potem posveti svoje moči v blaginjo človeštvu!

Tema: Gospod *Kramar*, učitelj na Vranskem je predaval o „vajah sluha in glasu na ljudski šoli in o uvedbi petja po notah“. V svoji razpravi je predavatelj pojasnil velik pomen petja v človeškem življenju. Petje nas blaži, navdušuje in povzdiguje nad vse pozemeljske nadloge. Slovenski narod rad poje in skrbeti moramo za to, da bode še rajše pel. Pesem naj ga dviga v višje sfere, naj mu očisti dušo grdih strasti in naj napravi iz vsakega Slovenca dobrosrčnega človeka, vnetega za vse dobro in blago in pravo. Zato moramo širiti smisel za petje v narodu in sejati ljubezen do lepe pesmi v sprejemljiva otroška srca. Zato naj skrbi šola in učitelj naj tej plemeniti nalogi posveti svojo pozornost, ljubezen in skrb. Da bode pa dosegal večje in trajnejše uspehe, naj postopa pri tem po načelih, katere mu nova veda predpisuje.

c) Na Primorskem.

I. Gorica (mesto in okolica). Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik g. prof. *Fran Finžgar*.

Tema: Kako naj sodeluje šola v boju proti alkoholizmu. Predaval (l. 1903) g. *Fran Bajt*, nadučitelj v Ajdovščini.

Teze: 1. Tudi zmerno vživanje alkoholnih pijač je škodljivo in sicer tem bolj, čim več se vživajo.

2. Alkoholne pijače ne redijo in ne višajo moči za delo.
3. Brez alkoholnih pijač ostane človek bolj zdrav in sposobnejši za vsako koristno delo nego, če jih pije.
4. Alkoholne pijače povzročujejo mnogo nadlog, nesreč in siromaštva v človeški družbi in so ovira omike in blagostanja.
5. Proti alkoholizmu se najuspešnejše bojujemo s poukom o njegovi škodljivosti in če ne pijemo opojnih pijač.
6. Mnogo je pijač, s katerimi bolje gasimo žejo nego z opojnimi.
7. Najbolj zdrava pijača je dobra pitna voda; zato naj šolske oblastnije potrebno vkrenejo, da jo bode imela vsaka šola.
6. Šolske oblastnije naj ne trpè alkoholistov med učiteljstvom, ker so na škodo stanu in šoli.
9. Iz šolskih knjig in knjižnic naj se odpravijo slavo- in hvalospevi opojnim pijačam in uvedejo v nje svarilni in poučljivi spisi o njih škodljivem vplivu.
10. Predsedniki okrajnih šolskih svetov koristijo ljudstvu, če odpravljajo nepotrebne krčme, takih nadalje ne dovoljujejo in potrebno ukrenejo, da se v obstoječe vpelje red, ki bode branil nezmerno vživanje opojnih pijač, in po katerem se bodo kaznovali prestopniki.
11. Predsedniki krajnih šolskih svetov, ki so obenem župani, naj ne podeljujejo dovoljenja za take plesne, ki imajo prozorni namen, da

- bi krčmarji iztočili mnogo opojne pijače. Ko dajajo plesna dovoljenja, naj stavijo pogoj, da se šolska mladina ne sme pustiti na plesišče, kjer kaže alkohol v slabem smislu svojo moč.
- 12. Slavlja in izleti šolskih otrok naj se vršijo brez opojnih pijač in tudi učitelji naj jih ne uživajo, vsaj ne vpricho otrok.
- 13. Učitelji naj delujejo proti temu, da hodijo otroci s starši v krčme ali da postavljajo stožce (kegle).
- 14. Deluje naj se proti temu, da hišni gospodarji in gospodinje plačujejo male usluge z opojno pijačo.
- 15. Učitelj naj si ne pridobiva pevcev z opojno pijačo, kakor je marsikje navada.
- 16. Učitelj naj kaže, kakor so delali spartanski vzgojitelji, o priliki na drugih pijancih, kam človek pride, če se uda opojni pijači.
- 17. Ko šolska mladina dobi odpustno spričevalo, naj se opomni, da bode morala skrbno vršiti delo svojega poklica in živeti trezno, če hoče osrečiti sebe in druge ljudi.
- 18. Nezgode vsled pijanosti naj se s potrebno previdnostjo porabijo pri odgoji.
- 19. Učitelj koristi sebi, svojim in ljudstvu, ako čita o škodljivosti alkohola o opojnih pijačah in o tem piše v razširjene liste.
- 20. Učitelju je mogoče ljudstvu v korist razpravljati o alkoholizmu v društvih.
- 21. Dobro je, če učitelj občuje s posameznimi občinarji in jim o priliki na primeren način pové, da so opojne pijače škodljive in nimajo tistih dobrot, kakor se navadno misli.
- 22. Koristno je, če učitelj pristopi h kateremu društvu proti zlorabi alkohola.

Tema: Branje v ljudski šoli od 1. do 8. šolskega leta. Predavala (l. 1904) g. nadeučitelj *Eduard Princič* in gdč. učiteljica *Karolina Leban*.

- Teze:** 1. Vsi učenci morajo imeti potrebna učila; knjige naj so zavite in čiste.
- 2. Knjige naj se vzamejo izpod klopi po taktu; preden se začne čitati, naj se učitelj prepriča, ali imajo vsi učenci knjigo odprto na pravem mestu.
 - 3. Kdor je poklican za branje, mora stati, razven prvoletnikov in drugoletnikov v prvem poluletju, ki kažejo s pisalom ali palčico.
 - 4. Bralec drži knjigo pravilno, stoji ravno, obraza ne pači.
 - 5. Poklicani učenec bere glasno in razločno, drugi tiho z zaprtimi usti.
 - 6. Ne povprašuj po določeni vrsti, ampak tja in sem; noben učenec ne vedi, kdaj bo poklican.
 - 7. Vsak naj pazi za-se; nihče ne sme pokazati brez učiteljevega dovoljenja, kje se čita.
 - 8. Učenci naj ne ponavljajo branih besed, temveč čitajo dalje.
 - 9. Vsak bralec bere do konca stavka; le v posebnih slučajih pokliči kakega nepazljivca sredi stavka.

10. Ne dovoljtu, da bi se učenci silili k branju z neprimernim vzdigo-
vanjem rok itd.; to moti dobro disciplino.
11. Čitati mora vsak glasno, a ne kričati. Pretiho čitanje je neprijetno.
Bere naj se torej z navadnim občevalnim glasom.
12. Pogreške naj popravi bralec sam ali pa součenec, le redkokedaj
učitelj.
13. Pri branju pazi na vse učence.
14. Prvenci naj čitajo le malo časa zaporedoma (največ pol ure), a niti
v viših oddelkih naj se ne čita celo uro. Predolgo čitanje ne prinese
nobenega haska, ker utruji učence, provzroča nepazljivost in nemir.

Tema: Več ali manj predmetov v ljudsko šolo? Predaval
(l. 1905) gimn. prof. g. *dr. K. Ozvald*.

Tema: Pripovedovanje v ljudski šoli. Predaval (l. 1905) mestni
nadučitelj g. *Ivan Domenis*.

Tema: Risanje v ljudski šoli. Predaval (l. 1905) g. c. kr. prof.,
Anton Gvaiž.

Teza: Prirejajo se naj risarski tečaji za učitelje. — S konferenco je bila
spojena razstava risarskih modelov in po novi metodi izvršenih
riseb (priredil g. prof. *Anton Gvaiž*) in pa razstava ženskih ročnih
del gojenk c. kr. ženskega učiteljskega v Gorici (priredila vadnična
učiteljica gđc. *Alojzija pl. Baubela*).

II. Goriški okraj (okolica) l. 1906. Predsednik c. kr. okrajni šol. nad- zornik g. *Éran Finžgar*.

Tema: Kako bi bilo mogoče doseči, da bi odgovaljali šolski
vrti določbam § 13. dokončnega šol. in učnega reda?
Predaval nadučitelj g. *Peter Medvešek*.

Teze: a) Vsaka šola imej šolski vrt kot dobro poučno in vzgojevalno
sredstvo.

b) Šolski vrt se loči (po § 63 drž. lj. šol. zakona) na vrt za učitelja-
voditelja, katerega donos spada voditelju, in na zemljišče za kme-
tijske poskušnje, katerega donos spada načeloma učencem. Radi
kolobarenja ni tega mogoče točno ločiti in določiti. Na vrtu za
voditelja se prideluje zelenjava, stročnate in druge koristne rastline.
Semenje se deli med šoli prijazne občinarje. V drugem delu je dre-
vesnica, trtnica, vinograd itd.

c) Deželno zakonodajstvo se naproša, naj določi, kdo je dolžan plačevati
nagrade, učila in druge potrebščine za šol. vrte; iz deželnih sredstev
naj se priskoči na pomoč pospeševalcem umnega kmetijstva.

e) Okrajna učiteljska konferenca z zadovoljstvom pozdravlja določbe
§§ 12. in 13. dokončnega šol. in učn. reda glede uvedbe del v šol-
skem vrtu, kar je koristno za otroke, za voditelja in za vzgojo.
Vporaba otrok naj bo prosta za voditelje šole in vrta.

d) Hvalevredna je skrb šolskih oblastev, ki streme po vzornih šolskih
vrtih, a državna subvencija je premajhna ter se prosi visoka vlada,
naj jo primerno zviša.

- e) Po namenu ministerske naredbe z dne 30. junija 1877 naj se ustanove, kjer le mogoče, posebne kmetijske šole s pomočjo občine, okraja, dežele in države.
- f) Na moškem učiteljskišču naj se goji kmetijstvo z večjo vnemo; v ta namen imej učiteljsište primerni šolski vrt. Radi tega naj bi bilo učiteljsište v primernejšem kraju, blizu kake kmetijske šole in vzornih posestev.
- g) Voditelji šolskih vrtov naj se poprimejo skrbneje in z večjo vnemo oskrbovanja šolskih vrtov, v kar jim je treba primernega znanja, ki se pridobi po lastni prizadetnosti.
- h) Voditelji imajo pravico do odškodnine, ako se je vrednost šolskega vrta zdatno zvišala ž njih prizadevanjem in na njih račun.
- i) Šolska oblastva naj skrbе, da dobe voditelji šolskih vrtov brezplačno umetna gnojila.
- j) Premajhni šolski vrti naj se povečajo z nakupom novih zemljišč.

Tema: Ali je pregled naših podrobnih učnih načrtov potreben in sedaj prporočljiv ter izvedljiv?

- a) V pritrdilnem slučaju naj se predlaga, kako in kdaj naj bi se pregled izvršil.
- b) V nikalnem slučaju naj se navedejo predpogoji, ki bi se morali pred pregledom izvršiti.

Predaval nadučitelj g. *Alojzij Verč.*

Teza: Spoznava se, da je temeljiti pregled naših podrobnih učnih načrtov potreben; predno pa se izvede, naj se izvrši revizija vseh v okraju vpeljanih učnih knjig, ki naj se nadomeste z novimi, v kolikor ne odgovarjajo sedanjim učnim in vzgojnimi potrebam.

Tema: Mnenje konference o ureditvi velikih počitnic v smislu določeb § 54. dokončnega šol. in učnega reda. Predavali nadučitelja gg. *Avgust Poberaj* in *Andrej Tomažič* ter učitelj g. *Franc Leban.*

Teza: Velike počitnice naj se ne razkosavajo; določijo naj se za čas od 1. julija do 31. avgusta.

Tema: Kakšne stare uradne tiskovine naj bi se obdržale ali izpremenile, katere nove vpeljale? Poročal nadučitelj g. *Franc Sternal.*

Teza: a) Naše dosedanje uradne tiskovine so vobče dobre, vendar naj se dobro umakne boljšemu.

- b) K vpeljanim tiskovinam naj bi se prevzele te-le nove: knjiga za normalije, zaznamek knjig za ubožne učence, zapisnik iz šolske knjižnice izposojenih knjig, zdravniško poročilo o zdravstvenem stanju, izkaz šolodolžnih otrok (za krajne šol. svete), obiskovalno spričevalo, katalog o preskušnjah za privatiste.
- c) Stare tiskovine naj se primerno izpremene po dotičnih določbah dokončnega šolskega in učnega reda.
- e) Ako se matica in razrednica izpopolnita, postane glavni imenik brezpomemben in nepotreben.

Tema: Načrt notranjega šolskega reda za učence v smislu § 86. dok. šol. in uč. reda. Poročal nadučitelj g. *Ivan Zorn*.

Teza: Od poročevalca izdelani načrt notranjega šolskega reda za učence pregleda stalni odbor za prihodnjo okrajno učiteljsko konferenco in stavi pri njej svoje predloge.

III. Gradišičanski okraj. Predsednik c. kr. okrajni šol. nadzornik g. prof. *Fr. Finžgar*.

Tema: Šola v boju proti alkoholizmu Poročal (l. 1905) g. nadučitelj *Anton Zoržut* v Medani.

Teze: 1. Izdajanje krčmarskih koncesij, osobito onih za točenje žganih opojnih pijač, naj se omeji.

2. Država naj prepove mladoletnikom obiskovanje krčem.

3. Naprosi se naj kompetentno oblastvo, da sklene postaviti, ki bi prepovedovala otrokom zahajati k plesom.

Tema: Ocena stenskega zemljevida poknežene grofije Goriško-Gradišičanske Edvarda Bombig. Predaval g. učitelj *Josip Brezigar* v Doberdolu.

Teza: Ta zemljevid naj se pripusti za uporabo na ljudskih šolah.

IV. Tolminski okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik gospod *Andrej Lasič*.

Tema: Risanje po naravi. Predaval g. prof. *A. Gvaiz*.

Teza: Vpelje naj se v vseh šolah okraja prostoročno risanje po naravi po navodilih g. prof. Gvaiza.

Tema: O vstrahovanju v ljudski šoli. Poročeval gosp. nadučitelj *Josip Rakocšek*.

Teze: Pravila, ki se naj vpoštevajo pri vstrahovanju:

1. Prouči otrokovo individualnost!
2. Oziraj se na duševno omejene otroke!
3. Kaznuj poredkoma!
4. Uporabljalj najprej majhne, potem občutnejše kazni!
5. Kaznuj pravično - nepristransko!
6. Bodi oprezen pri odmeri kazni!
7. Izbiraj kazni, ki ne bodo škodovala otrokovemu нравnemu čutu!
8. Ne kaznuj v jezi, ali vsaj kaži je ne!
9. Stoj daleč od otroka, kadar ga kaznuješ!

Na podlagi tega poročila so bili vsprejeti sledeči predlogi:

1. Država naj razpiše nagrado za najboljšo knjigo „Domača vzgoja“, ktera bodi poljudno pisana in ktero naj se v vse jezike naše države prestavi in po možnosti širi med ljudstvo!
2. Izda naj se naredbe, vsled katerih bi bila vsaka prodaja svalčič, smotk, sploh tobaka otrokom strogo prepovedana!
3. Zlaga se načelno s smislom § 120. nov. učnega reda in naj se roditeljski večeri povsod uvedejo, kjer dopuščajo to krajevne razmere in se je nadéjati, da bodo taki sestanki vsaj deloma obiskani. To

bo blagodejno vplivalo na zboljšanje vzgoje, omejenje kazni in povzdigo šolstva.

Tema: Domača lekarna. Predaval gospod c. kr. okrajni zdravnik *dr. Makso Maier*.

Teza: V domači lekarni, katero dobe vse šole, naj bodo poleg navodila o uporabi sledeči predmeti:

1. steklenica lysola.
2. 3 steklenice svinčenega kisa.
3. Dermatomol collodium.
4. Vaselin sterilen.
5. Več zavitkov sterilnega bombaža.
6. Več zavitkov calicot obvez.
7. Billrothov batist.
8. Jodoformgaze.
9. Hydrophylmagaze,
10. Angleški obliž.
11. Steklenka z bombažem za vstavljenje krvi.
12. Amerikanski vezni obliž.
13. Dve ruti za obveze.
14. Deščice za obveze pri zlomljenju kosti.
15. Pripomoček zoper drisko.
16. Pripomoček zoper zobobol.

V. Sežanski okraj. Predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik gospod *Matko Kantè*.

Tema: Kako naj se postopa v ljudski šoli pri pouku v risanju po naravi. Poročal (l. 1905) g. prof. *Anton Geaiz* iz Gorice.

Teza: Učna uprava naj se naprosi, da osnuje za vse ono učiteljstvo, ki ni izobraženo v risanju in metodi risanja po naravi, risarski tečaj.

Tema: Zdravljenje jecljajočih otrok v ljudski šoli. Poročal (l. 1905) g. *Josip Račbar*, nadučitelj v Zgoniku.

Teza: C. kr. deželni šolski svet preskrbi, da se seznanijo gojenec in gojenke na učiteljskih z Berquandovo metodo, po koji se uspešno zdravi jecljavce, ter da se kaj kmalu uvedejo tudi v naši deželi na državne ali deželne stroške tečaji za zdravljenje jecljajoče šolske mladine.

Tema: Žolna, učna slika po biološkem principu. Poročal (l. 1906) g. *Anton Bergino*.

Tema: Hranilnica v ljudski šoli. Poročal (l. 1906) g. *Fran Vandramin*, nadučitelj v Dotovljah.

Tema: Kakšen bodi pouk v ljudski šoli v ženskih ročnih delih, da bo ljudstvo zanimal. Poročala gdč. *Cilka Katnik*, učiteljica v Nabrežini.

IV. Poročilo

o delovanju „Slovenske Šolske Matice“ leta 1906.

(Priobčil tajnik *Fr. Gabršek*.)

Tudi v šestem društvenem letu je obsegalo odborovo delovanje razen drugih poslov zlasti: 1. razpošiljanje knjig za l. 1905., 2. pridobivanje novih članov, 3. prirejanje knjig za l. 1906. in 4. predavanje.

Društvene knjige za l. 1905. so izšle meseca januarja 1906, in sicer:

1. *Pedagoški Letopis*, V. zvezek, 8 tiskanih pol, v 2500 iztisih, natisnili J. Blasnika nasledniki v Ljubljani;

2. Učne slike k ljudskošolskim berilom, II. del, 3. snopič: Učne slike k berilom v Schreinerjevi-Hubadovi Čitanki za občje ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josinovem-Ganglovem Drugem berilu, 5 $\frac{1}{2}$ tiskane pole, v 2500 iztisih, natisnil Dragotin Hribar v Ljubljani;

3. Zgodovinska učna snov za ljudske šole, 5. (predzadnji) snopič, spisala *Josip Apih* in *dr. M. Potočnik*. (Realna knjižnica, I. del.) 11 tiskanih pol, v 2500 iztisih, natisnil A. Slatnar v Kamniku;

4. Nazorni nauk za prvo šolsko leto, 1. snopič, spisal *Gabriel Majcen*. (Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje, I. del.) 4 tiskane pole, v 2500 iztisih, natisnil Dragotin Hribar v Ljubljani.

Društvenikom (bilo jih je 1482) so se razposlale knjige dne 28. januarja 1906 po dotičnih poverjenikih. Naročila nanje, kakor tudi na prejšnje izdaje in na „Spominske liste“ pa so dohajala vse leto. Istočasno so se razposlale knjige tudi časnikom in društvom, ki je Matica z njimi v knjižni zvezi, oziroma ki jim prepušča knjige brezplačno.

Tudi tekom leta so se podarjale knjige društvom in posameznikom. Za podarjene knjige je došlo odboru več zahval.

Kakor je razvidno iz prejšnjih Letopisov, sta stopili društvi „Slovenska Šolska Matica“ v Ljubljani in „Hrvatski pedagoško-književni zbor“ v Zagrebu med seboj v zvezi o zamenjavanju svojih knjižnih proizvodov pod pogojem, da ima dotični društvenik plačati razen društvenine

svojega društva polovico letnega doneska drugega društva, torej člani „Slovenske Šolske Matice“ po 1 K za „Hrvatski pedagoško-književni zbor“ in člani „Hrvatskega pedagoško-književnega zbora“ po 2 K za „Slovensko Šolsko Matico“.

Dne 5. aprila 1906 je odposlal odbor bratskemu društvu dotične naše knjige za l. 1905. za naznanjenih 33 hrvaških članov „Slovenske Šolske Matice“, za katere je prejel 66 K.

Dne 20. aprila 1906 pa je prejel odbor „Slovenske Šolske Matice“ za naših 128 članov „Hrvatskega pedagoško-književnega zbora“ a 1 K naslednje hrvaške knjige za l. 1905.:

1. Pedagogijska enciklopedija, Knjiga I., sveska XI. Uredjuyu Stjepan Basariček, Tomislav Ivkanec i Milan Pajnović. U Zagrebu, 1906;
2. Druženje učitelja sa školskom mladeži. (Knjižnica za učitelje, knjiga XLIII.) Napisao Davorin Trstenjak. U Zagrebu, 1905;
3. Ružice. Priče i pripovijetke za mladež. (Knjižnica za mladež, knjiga XLVIII. Izabrane pripovijetke za mladež.) Napisao Ivan Devčić. U Zagrebu, 1905.

Razen tega je prejel odbor za svoje člane naročene prejšnje knjige, in sicer po en iztis iz l. 1904. za 1 K in po en iztis „Pedagogijske enciklopedije“, 1.—7. zvezek, za polovično ceno, t. j. po 60 h za zvezek ter brezplačno po 1 iztis „Pedagogijske enciklopedije“, 1.—8. zvezek.

Vse te hrvaške knjige je razposlal odbor „Slovenske Šolske Matice“ svojim članom dne 21. aprila 1906 po svojih poverjenikih, oziroma posameznikom (tako je štel poverjeništvu le po enega naročnika).

Ob tej priliki vabi odbor iznova slovensko učiteljstvo, da pridno naroča knjige „Hrvatskega pedagoško-književnega zbora“ s prinosom 1 K potom „Slovenske Šolske Matice“ in da prilaga še po 10 h za povrnitev upravnih stroškov, ki jih imamo s hrvaškimi knjigami.

Odborove seje dne 22. aprila 1906 ob 3. uri popoldne v konferenčni sobi c. kr. l. državne gimnazije v Ljubljani so se udeležili: predsednik Henrik Schreiner in odborniki: dr. Janko Bezjak, Viktor Bežek, Jakob Dimnik, Franc Finžgar, Franc Gabršek in Andrej Senekovič.

I. Po odobrenju zapisnika zadnje odborove seje z dne 28. decembra 1905 poroča tajnik Fr. Gabršek, da so se društvene knjige za l. 1905. razposlale poverjenikom, časopisom in društvom dne 28. januarja 1906. Knjige je razpošiljal knjigovez Iv. Bonač. Tozadevnim reklamacijam se je takoj ugodilo. Knjige „Hrv. pedagog.-književnega zbora“ v Zagrebu za leto 1905. so se razposlale naročnikom dne 21. aprila 1906.

Vzame se na znanje, da je prevzel poverjeništvu za mesto Gorico gosp. c. kr. šolski svetnik Franc Plohl, c. kr. gimnazijski profesor v pok. v Gorici.

II. Blagajnik Andrej Senekovič poroča o računu za V. upravno dobo od 17. aprila 1905 do 14. marca 1906:

Dohodki: Za leto 1905: 1456 članov à 4 K = 5824 K, 3 člani à 2 K = 6 K; za leto 1906: 73 članov à 4 K = 292 K; za prodane knjige 297·90 K; darila 84 K; obresti 195·67 K; ostanek iz IV. upravne dobe 473·15 K; skupaj 7172·73 K.

Stroški: poština 5·43 K; upravni stroški 548·49 K; potnina 100·80 K; nagrade 2106·88; tiskarne 2712·90 K; skupaj 5474·50 K.

Bilanca: dohodki 7172·73 K; stroški 5474·50 K; prebitok 1698·23 K. Na račun za leto 1906. 292 K; čisti prebitok 1406·23 K. Ustanovna do konca leta 1905. 1847·50 K.

„Navodilo“ k I. zvezku Črničeve »Računice«: primanjkljaj koncem I. 1905. 322·12 K; prejemki do 14. marca 1906. 15·93 K; primanjkljaj 306·19 K.

Spominski listi: nepokriti stroški do 22. aprila 1906. 186·60 K; dohodki do 22. aprila 1906. 210·17 K; prebitok 23·57 K. Doslej neplačani dolg 47·40 K.

Odbor izraža veselje nad tako ugodnim gmotnim stanjem društva in izreče gospodu blagajniku zahvalo za njegov trud.

Sklene se, da se bo zanaprej polagal račun, kadar bo popolnoma zaključen.

Sklene se, da se bo odslej prodajalo „Navodilo“ k Črničevi I. Računici po 1 K.

III. Za leto 1906. se nadeja odbor, da se zviša število članov vsaj na 1700, ako se le poverjeniki zadosti potrudijo. Z nabiranjem članarine za leto 1906. naj bi se takoj začelo, ker je po § 5. društvenih pravil plačati letnino v prvi polovici vsakega leta. Zato naj p. n. poverjeniki poskrbe, da pošljejo odboru nabiralne pole in letnino vsaj do 31. julija 1906, in sicer za vse svoje člane skupno, ker povzročajo posamezne pošiljatve odboru preveč posla. Na naročbe brez denarja se odbor ne ozira. — Za povračilo stroškov, ki jih imamo s hrvaškimi knjigami, naj se prilaga še po 10 h od dotičnih naročnikov.

IV. Za leto 1906. bo izdalo društvo naslednje knjige: 1. Pedagoški Letopis, VI. zv.; 2. Apih J., Zgodovinska učna snov za ljudske šole, 6. snopič (konec); 3. Majcen Gabriel, Nazorni nauk za I. šolsko leto, 2. snopič (konec); 4. Bezjak dr. Janko, Metodika slovenskega učnega jezika; 5. Družovč Hinko, Metodika petja. Vsake knjige se bo založilo 2500 izvodov.

V. Predsednik izjavlja, da je pripravljen, ako hočejo, v imenu „Slovenske Šolske Maticе“ predavati pri letošnjem občnem zboru „Zaveze“ v Šoštanj o „metodiki spisja“, oziroma o „slovenskih jezikovnih vadnicah“ ali kaj iz prirodopisja.

VI. Predsednik se pooblašča, da sproži pri odboru „Društva slovenskih profesorjev“ vprašanje o vzajemnem delovanju tega društva z našo Matico.

VII. Tretji občni zbor „Slovenske Šolske Maticе“ bo v soboto, dne 27. decembra 1906 ob 3. uri popoldne v „Mestnem domu“ v Ljubljani.

Prejšnji večer se priredi „učiteljski večer“, na katerem bo predaval ravnatelj Viktor Bežek „o osebnosti učiteljevi kot vzgojnem faktorju“.

Odborove seje dne 28. oktobra 1906 ob 10. uri dopoldne v konferenčni sobi c. kr. l. državne gimnazije v Ljubljani so se udeležili: predsednik Henrik Schreiner in odborniki: dr. Janko Bezjak, Viktor Bežek, Jakob Dimnik, Franc Gabršek, Franc Hubad, Andrej Senekovič in Alojzij Strmšek, dalje društvena urednika: dr. Fran Plešič in dr. Josip Tomišek.

I. Predsednik odvarja sejo in pozdravlja navzočne.

II. Tajnik Fr. Gabršek prebere zapisnik zadnje odborove seje z dne 22. aprila 1906, ki se odobri.

Predsednik pripomni, da pri letošnjem obnem zboru „Zaveze“ v Šoštanju zato ni predaval, ker so imeli dnevni red že poprej določen.

III. Tajnik poroča v vlogah, ki so se rešile kurentnim potom, in o zahvalah za podarjene društvene knjige, kar se vzame na znanje.

IV. Predsednik naznani, da je sprožil pri odboru „Društva slovenskih profesorjev“ vprašanje o vzajemnem delovanju tega društva s „Slovensko Šolsko Matico“. Nato je prejelo naše društvo od „Društva slovenskih profesorjev“ dopis z dne 18. oktobra 1906, št. 26, z vprašanjem, ali bi hotela „Slovenska Šolska Matica“ skupno z imenovanim društvom izdajati: a) popularno-znanstveno knjižnico in b) komentirane šolske klasike.

Sklene se: 1. „Slovenska Šolska Matica“ prevzame izdajanje popularno-znanstvene knjižnice kot društvene knjige, in sicer začetkoma vsako leto po 1 zvezek. „Društvo slovenskih profesorjev“ se naprosi, da preskrbi rokopis do konca julija vsakega leta in da prevzame redakcijo.

2. Za določitev vsebine se nasvetuje poseben odsek, obstoječ iz 3 članov „Slovenske Šolske Maticе“ in 3 članov „Društva slovenskih profesorjev“. Za člane „Slovenske Šolske Maticе“ se določijo gg. H. Schreiner, dr. J. Bezjak in dr. Jos. Tomišek.

3. „Slovenska Šolska Matica“ prevzame založništvo komentiranih šolskih klasikov, njih redakcijo pa „Društvo slovenskih profesorjev“.

4. Ti klasiki se bodo prodajali članom „Slovenske Šolske Maticе“ za polovično tržno ceno.

V. „Bralnemu društvu“ v Škocijanu na Koroškem se podari na njegovo prošnjo po 1 iztis dozdej izdanih snopičev „Zgodovinske učne snovi“.

C. kr. vseučiliški knjižnici na Dunaju se podari po 1 iztis vseh dozdanjih društvenih knjig, kolikor jih je še na razpolago; zanaprej pa se povabi knjižnica, da pristopi k društvu kot članica.

VI. Na dopis pripravljalnega odseka za prireditev slovanske razstave v Pragi l. 1910. se sklene, da „Slovenska Šolska Matica“ načelno soglaša z nameravano razstavo. Ako žele, prevzame Matica koncentracijo vsega pedagoško-slovstvenega delovanja slovenskega, da se tako poda celotna slika na tem polju. V ta namen bi posredovala Matica udeležbo vseh slovenskih pedagoških časopisov, mladinskih spisov itd.

VII. Zaradi zamenjavanja društvenih publikacij z drugimi pedagoškimi in znanstvenimi društvi in časniki se sklene, da sestavi tajnik do prihodnje odborove seje seznamek dotičnih društev in časnikov, da potem odborniki tudi še osebno posredujejo zameno pri odbornikih dotičnih društev itd.

VIII. Naprositi je dozdanejšega poverjenika J. Ciperleta na Dunaju, da obrzri poverjeništvu še nadalje ali da nasvetuje drugega.

IX. Blagajnik A. Senekovič poroča o blagajniškem stanju:

Do vštetega števila 926 je plačalo po 4 K	732 članov
po 2 K	54 „
	<hr/>
skupaj	786 članov.
Dohodki	5016 K 50 h
stroški	657 „ 83 „
	<hr/>
Aktiva	4358 K 67 h.

Spominski listi kažejo dobička 154 K 63 h, „Navodilo“ k Črničevci I. Računici pa defcita 300 K 99 h.

Ustanovnina znaša 1857 K 50 h.

„Hrv. pedagoško-književni zbor“ šteje doslej 84 članov.

X. Uredniki poročajo, kako daleč je napredoval tisk letošnjih društvenih knjig:

1. „Metodike slovenskega učnega jezika“ je v Učiteljski tiskarni dovršenih 6 pol. Predsednik naznani, da je odredil, da se tiska ta knjiga v 3000 iztisih, kar se odobri.

2. „Metodika petja“ se bo začela tiskati v Učiteljski tiskarni z novembrom t. l.

3. „Nazorni nauk“, 2. snopič, je že dotiskan v Hribarjevi tiskarni.

4. „Zgodovinsko učno snov“, 6. snopič, bo dovršil A. Slatnar v Kamniku do 20. novembra t. l.

5. „Pedagoški Letopis“, VI. zvezek, bo v Blasnikovi tiskarni pravočasno dovršen.

XI. Tretji občni zbor „Slovenske Šolske Matice“ bo v četrtek, dne 27. decembra 1906 ob 3. uri popoldne v „Mestnem domu“ v Ljubljani. Določi se dnevni red, ki ga priobčujemo na koncu tega poročila.

Društvena prošnja z dne 24. avgusta 1905, št. 20, na c. kr. ministristvo za bogočastje in nauk za dovoljenje stalne letne podpore in prošnja z dne 7. oktobra 1905, šte. 24, na deželni zbor kranjski za denarno podporo — dozday še nista bili rešeni.

Nove poverjenike so dobili okraj:

1) Litija (šolski okraj): Bernard Andoljšek, nadučitelj v Litiji;

2) Gorica (mesto): Franc Plohl, c. kr. šolski svetnik in gimnazijski profesor v pok. v Gorici;

3) Komen (sodiški okraj): Josip Štrekelj, učitelj v Komnu;

4) Tolmin (sodiški okraj): Franc Kašca, nadučitelj v Tolminu;

5) Maribor (okolica, leví dravski breg): Tomislav Stani, učitelj v Rušah.

Opustilo se je poverjeništvu:

1) za sodiški okraj Trebnje ter se je priklopilo poverjeništvu za šolski okraj Novo mesto;

2) za mesto Kranj, ker je umrl poverjenik, c. kr. gimnazijski ravnatelj Josip Hubad; spojilo se je s poverjeništvom za šolski okraj Kranj. Prejšnjim poverjenikom je odbor izrekel zahvalo.

Večkrat med letom so se objavljali v pedagoških listih izpiski iz odborovih sejmih zapisnikov in druga društvena obvestila.

V imenu „Slovenske Šolske Matice“ sta predavala:

1.) g. Franc Finžgar „o brezzičnem brzojavu“ s poizkusi dne 31. januarja 1906 v Gorici v Učiteljskem društvu za goriški šolski okraj in dne 5. aprila 1906 v Kanalu v podružnici tega društva;

2.) g. dr. Janko Bezjak: a) dne 25. aprila 1906 v Ptujskem učiteljskem društvu in dne 3. maja 1906 v Učiteljskem društvu za mariborsko okolico „o estetiškem deklamovanju v ljudski šoli“, b) dne 10. maja 1906 v Ljutomerskem in Ormoškem učiteljskem društvu „o Kernovi teoriji o stavku ter njenem pomenu za stavkovo analizo“.

Darila:

Posojilnica v Ljutomeru	dvakrat po 10 K = 20 K
Hranilnica in posojilnica v Šmarju pri Jelšah	30 „
Savinska posojilnica v Žalcu	10 „
	skupaj . 60 K

VABILO

na

tretji občni zbor

„Slovenske Šolske Matice“,

ki bo

v četrtek, dne 27. decembra 1906 ob 3. uri popoldne
v „Mestnem domu“ v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsednika.
2. Predavanje gospoda ravnatelja Viktorja Bežka o „prirodni pedagogiki“.
3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
4. Poročilo blagajnikovo o denarni upravi.
5. Pregled in odobrenje letnih računov o društvenem gospodarstvu.
6. Določitev nagrad za knjižna dela za bodočo upravno dobo in nagrad za glavne funkcionarje.
7. Proračun za prihodnja tri leta.
8. Odobrenje poslovnika.
9. Volitev: a) predsednika in osem odbornikov;
b) treh odborniških namestnikov;
c) treh računskih presojevalcev.
10. Nasveti posameznih članov, ki pa se morajo vsaj do 5. decembra 1906 naznaniti odboru, da jih poprej odobri in postavi na dnevni red.

Zvečer istega dne bo učiteljski sestanek v prostoru, ki se določi pozneje.

Po treh letih stopa odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju v drugi triletni upravni dobi in da sprejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse p. n. društvenike, da se v kolikor možno obilem številu udeleže občnega zbora.

V Ljubljani, dne 2. novembra 1906.

Odbor „Slovenske Šolske Matice“.

H. Schreiner,
predsednik.

Fr. Gabršek,
tajnik.

V. „Slovenske Šolske Matice“ upravni odbor in imenik društvenikov.

(Uredil tajnik *Fr. Gabršek.*)

A) Upravni odbor za triletno upravno dobo 1904—1906.

Predsednik :	Schreiner Henrik.
Podpredsednik :	Hubad Franc.
Tajnik :	Gabršek Franc.
Blagajnik :	Senekovič Andrej.
Knjižničar :	Dimnik Jakob.
Odborniki :	Bezjak dr. Janko, Bežek Viktor, Finžgar Franc, Strmšek Vekoslav.
Odborniški namestniki :	Apih Josip, Ilešič dr. Fran, Mešiček Josip.
Računski presojevalci :	Krulec Ivan, Macher Ivan, Svetina dr. Ivan.

B) Imenik društvenikov za leto 1906.¹⁾

Ustanovniki in letniki.²⁾

I. Koroško.

Poverjenik: **Apih Josip.**

Apih Josip, c. kr. prof., Celovec (2 iztisa). — Aichholzer Franc, učit., Ojstrica. — Coriary Anton, učit., Puh. — Dobrovc Josip, kanonik, Velikovec. — Eller Franc, nadučit., Marija Zila. — Hercele Mihael, nadučit., Vogerče. — Hutter Janez, c. kr. prof., Celovec. — Hüttner Karel, župnik, Rožek. — Hranilnica in posojilnica v Šmihelju. — Kleinmayr pl. Jančka, učit., Ettendorf. — Koschier Pavel, učit., Velikovec. — Kovačič Anton, c. kr. vadn. učit., Celovec. — Kovačič Jakob, šol. vodja, Švabek. — Lesjak Tomo, nadučit. v p., Škocijan. — Maierhofer Janez, župnik, Pokrče. — Mörstel Ludovik, šol. vodja, Podkrnos. — Pečnik Ferdinand, nadučit., Guštanj. — Pilgram Janko, učit., Velikovec. — Pišek Franjica, učit., Šmihelj. — Primožič Ludovik, učit., Šmihelj. — Randl Anton, prošt, Dobrlaves. — Rataj Franc, nadučit., Šmihelj. — Rozman Josip, tajnik Družbe sv. Moh., Celovec. — Sket dr. Jakob, c. kr. prof., Celovec. — Skrbinšek Josip, c. kr. gimn. prof., Beljak. — Smodej Franc, župnik. — Svatož Franc, župnik, Št. Vid. — Švikaršič Valentin, šol. vodja, Jezersko. — Vintar Josip, župnik, Bilčaves. — Wieser Anton, prošt, Podkrnos. Št. 31.

II. Kranjsko.

1. Šolski okraj Črnomelj.

Poverjenik: **Šetina Franc.**

Juvanc Franc, učit.-vodja, Vrh. — Megušar Rihard, nadučit., Podzemelj. — Muren Ivan, učit.-vodja, Drašiči. — Okrajna učiteljska knjižnica, Črnomelj. — Polak Marija, učit.-voditeljica, Griblje. — Šole ljudske: Adlešiči, Božjakovo, Črnomelj, Dragatuš, Metlika, Petrova vas, Semič, Vrh. Št. 13.

¹⁾ Kdor svojega imena ne najde natisnjenega v svojem okraju, naj zahteva knjige od svojega prejšnjega poverjenika. Znaprej naj blagovolijo gg. poverjeniki sproti naznanjati društvenemu tajniku vse društvenike, ki se preselijo v kako drugo poverjeništvu. — Vsak poverjenik naj naznani svoje društvenike skupno na eni nabiralni poli v abecednem redu in s takim naslovom (ime, značaj, kraj) kakor v predstojčem imeniku. — Na oglašila brez plačila se odbor ne ozira.

²⁾ Ustanovniki so tiskani z *ležečimi*, letniki pa z navadnimi črkami. — Letnica pri ustanovnikih pomeni, kdaj je dotičnik pristopil k društvu.

2. Šolski okraj Kamnik.

Poverjenik: **Letnar Lovro.**

Cegnar Ivana, učit., Vrhpolje. — Födransperg pl. Izabela, učit., Dol. — Gantar Marija, učit., Brdo. — Gerkman Emilija, učit., Mengeš. — Hiti Matija, nadučit., Dob. — Igljč Kornelj, šol. vodja, Sv. Trojica. — Jamšek Ivana, učit., Vič. — Klančar Avgusta, učit., Kamnik. — Konjar Urh, učit., Motnik. — Krajni šolski svet, Trzin. — Kratnar Marija, učit., Kamnik. — Kuhar Franc, učit., Domžale. — Kuhar Ivan, učit., Št. Gotard. — Letnar Lovro, nadučit., Mengeš. — Malenšek Srečko, nadučit., Zg. Tuhinj. — Mesner Josip, nadučit., Komenda. — Okrajna učiteljska knjižnica, Kamnik. — Petrovec Tomo, nadučit., Jarše. — Pintar Josip, učit. v p., Kamnik. — Reich Josip, nadučit., Dol. — Schmeidek Ivan, učit., Rova. — Sire Peter, učit., Mengeš. — Slapar Jakob, nadučit., Brdo. — Smole Josipina, učit., Blagovica. — Stepišnik Franciška, učit., Mengeš. — Šarec Hedviga, učit., Mengeš. — Sole ljudske: Dob, Ihan, Jarše, Krašinja, Vodice. — Šolske sestre, Repnje. — Štefančič Avguštin, učit., Kamnik. — Tavželj Josip, učit., Čemšenik. — Toman Janko, nadučit., Moravče. — Tramte Ignacij, nadučit., Kamnik. — Uršulinski samostan, Mekinje pri Kamniku. — Zorè Franc, učit., Šmartno. — Zupan Ivan, nadučit., Dolsko. — Žagar Ivan, učit., Mengeš. Št. 40.

3. Šolski okraj Kočevje.

a) *Kočevje - Ribnica - Lašiče.*Poverjenik: **Štefančič Franc.**

Bergant Jožko, učit.-vodja, Turjak. — Betriani Teodor, učit., Ribnica. — Blahna Marija, učit., Ribnica. — Cvar Andrej, učit.-vodja, Vel. Poljane. — Gregorač Franc, nadučit., Dolenja vas. — Hude Ignacij, učit., Vel. Lašiče. — Jaklič Franc, učit. in deželni poslanec, Dobrepolje. — Okrajna učiteljska knjižnica. — Primožič Štefan, nadučit., Dobrepolje. — Sole ljudske: Banjaloka, Dobrepolje, Dolenja vas, Fara-Vas, Rob, Struge, Turjak, Velike Lašiče, Velike Poljane. — Štefančič Franc, nadučit., Vel. Lašiče. — Tomšič Leopoldina, učit., Ribnica. — Tomšič Štefan, nadučit., Ribnica. — Zupančič Josip, učit., Dolenja vas. Št. 22.

b) *Sodražica.*Poverjenik: **Vrbič Mihajl.**

Sole ljudske: Gora, Sodražica, Sv. Gregor. — Vrbič Mihajl, nadučit., Sodražica. Št. 4.

4. Šolski okraj Kranj.

Poverjenik: **Rus Vilibald.**

Pernè dr. Franc, c. kr. gimn. profesor in začasni gimnazijski ravnatelj v Kranju (1900).

Albrecht Luka, učit., Sv. Ana. — Ciuha Franc, učit., Mavčiče. — Dokler Anton, c. kr. gimn. prof., Kranj. — Ferjan Leopold, učit., Olševek. —

Flis Julij, učit., Škofja Loka. — Frantar Marija, učit., Cerklje. — Guzelj Zofija, učit., Kranj. — Ivanc Franc, učit., Kranj. — Jarc Evgen, c. kr. gimn. prof., Kranj. — Jugović Franja, nadučit., Kranj. — Kalingar Ferdinand, c. kr. okr. šolski nadzornik, Kranj. — Kmet Andrej, nadučit., Cerklje. — Knific Luka, učit., Trstenik. — Kovačič Terezija, učit., Goriče. — Krek Vinko, učit., Trboje. — Krušič Pavla, učit., Cerklje. — Lampret I. Pr., tiskarna, Kranj. — Lapajne Josip, učit., Cerklje. — Mahkota Anton, nadučit., Voklo. — Mally Ana, učit., Primskovo. — Miklavčič Janja, učit., Kranj. — Okrajna učiteljska knjižnica, Kranj. — Paternost Hinko, nadučit., Predoslje. — Perko Lavrencij, nadučit., Poljane. — Petrovčič Ana, učit., Smlednik. — Pezdíč Ivan, nadučit. in član c. kr. dež. šolskega sveta, Kranj. — Pipan Ivan, nadučit., Trata. — Pokorn Franc, župnik, Besnica. — PrIMOZIČ Jožef, učit., Sorica. — Rapč Andr., nadučit., Smlednik. — Rooss Marija, učit., Kranj. — Rus Vilbald, učit., Kranj. — Sajovic Evgen, stud. phil., Kranj. — Stanonik Nikolaj, nadučit., Selca. — Šola ljudska deška, Kranj. — Šole ljudske: Dražgoše, Goriče, Kokra, Križe, Naklo, Preddvor, Predoslje, Primskovo, Rateče, Št. Jurij. — Šola nunska notranja, Škofja Loka. — Šola nunska vnanja, Škofja Loka. — Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj. Št. 1 + 48 = 49.

5. Šolski okraj Krško.

Poverjenik: **Stiasny Ljudevit.**

Pedagoško društvo v Krškem (1901).

Adlešič Jurij, nadučit., Krško. — Bohinec Edvard, nadučit., Cerklje. — Bralno društvo, Mokronog. — Cvirn Janko, nadučit., Vel. Dolina. — Demšar Ivan, nadučit., Šmarjeta. — Fettich-Frankheim Ludovik, nadučit., Mokronog. — Graifand Franc, učit., Kostanjevica. — Kastelic Marija, učit., Cerklje. — Košenini Ludovika, učit., Mokronog. — Lunaček Aleksander, nadučit., Šent Rupert (2 izt.). — Lunder Frančiška, učit., Raka. — Magerl Ivan, mešč. učit., Krško. — Marinček Franc, učit., Krško. — Okrajna učiteljska knjižnica, Krško. — Pavčič Anton, nadučit., Kostanjevica. — Pogorelec Adela, učit., Vel. Dolina (2 izt.). — Romih dr. Tomaž, ravnatelj mešč. šole, Krško. — Rozman Florijan, učit., Krško. — Stiasny Ljudevit, c. kr. okr. šolski nadzornik, Krško. — Škulj Andrej, nadučit., Tržišče. — Štrukelj Ivan, nadučit., Bučka. — Tratar Josip, učit., Mokronog. — Šola meščanska, Krško. — Šole ljudske: Boštanj, Bučka, Bušeča vas, Cerklje, Čatež, Dobovec, Hrvaški brod, Kal, Kostanjevica, Krško, Leskovec, Mokronog, Radeče, Raka, Studenec, Svibno, Sv. Križ, Škocijan (2 izt.), Šmarjeta, Št. Janž, Št. Jernej, Št. Jurij, Št. Rupert, Telče, Trebelno, Tržišče, Vel. Dolina, Vel. Podlog, Vel. Trn. Št. 1 + 55 = 56.

6. Šolski okraj Litija.

Poverjenik: **Andoljšek Bernard.**

Dolinar Ivana, učit., Višnja gora. — Jankovič Frančiška, učit., Toplice-Zagorje. — Okrajna učiteljska knjižnica, Litija. — Pirnat Ivan, nadučit., Krka. — Slanc Franc, veleposestnik, Litija. — Šole ljudske: Dole, Izlake, Litija, Polica. Št. Vid, Vel. Gaber, Zagorje ob Savi, Zitičina, Žalina. Št. 14.

7. Šolski okraj Ljubljana (mesto).

Poverjenik: **Gabršek Franc.**

Hribar Ivan, župan, deželni poslanec itd. v Ljubljani (1902). — *† Krek dr. Gregor*, c. kr. dvorni svetnik, vseučiliški profesor v pok. itd. v Ljubljani (1901, umrl 2. avgusta 1905).

Bahovec Franc, učit. — Bernot Ivan, c. kr. strok. učit. — Beg Ivana, učit. — Belé Ivan, učit. — Bezlaj Josip, učit. — Bonač Ivan, knjigovez. — Breindl Hermína, učit. — Bulovec Mihael, špíritual in katehet. — C. kr. I. državna gimnazija. — Detela dr. Franc, c. kr. vladni svetnik., gimn. ravnatelj v pok. — Črnivec Anton, c. kr. učit. ravnatelj. — Dimnik Jakob, nadučit. — Furlan Jakob, učit. — Gabršek Franc, nadučit. — Gorjup Pavel, učit. — Grm Franc, učit. v gluhonemnici. — Gruden dr. Josip, prof. bogoslovja. — Hubad Franc, c. kr. deželni šolski nadzornik. — Hybášek Vojteh, mestni kaplan. — Ilesič dr. Franc, c. kr. učit. prof. — Jeglič Janko, Nep., učit. — Jelenc Luka, učit. — Jerina Marija, voditeljica II. mest. otroškega vrtea. — Kalan Andrej, kanonik in šol. vodja v Marijanišču. — Kecelj Alojzij, učit. — Kilar Ana, učit. — Knjižnica c. kr. II. drž. gimnazije. — Knjižnica c. kr. moškega učiteljsišča. — Knjižnica c. kr. ženskega učiteljsišča. — Kostanjevec Josip, c. kr. vadm. učit. — Krulec Ivan, c. kr. vadm. učit. — Kržič Anton, c. kr. učit. prof., član c. kr. dež. šolskega sveta. — Kušar dr. Valentin, c. kr. učit. prof. — Lederhas Ludovik, c. kr. gimn. prof. — Lesar dr. Josip, ravnatelj bogosl. semenišča, član c. kr. dež. šolskega sveta. — Levec Francišek, c. kr. deželni šolski nadzornik. — Macher Ivan, c. kr. gimn. prof. — Marolt Franc, učit. — Marout Marija, nadučit. — Mattanović Avgusta, učit. — Mestna višja dekliska šola. — Mlakar Janko, katehet. — Novak Franc, c. kr. gimn. prof. — Okrajna učiteljska knjižnica. — Orožen Franc, c. kr. učit. prof. — Pajk Milan, c. kr. real. prof. — Pavčič Josip, učit. — Perušek Rajko, c. kr. gimn. prof. — Pianeki Janko, vodja gluhonemnice. — Požar dr. Lovro, ravnatelj mestne višje dekliske šole. — Pretnar Jakob, učit. — Reich Anton, načelnik plač. urada. — Renzenberg pl. Pavla, c. kr. vadm. učit. — Režek Juraj, učit. — Roštohar Karel, učiteljsčnik. — Sadar Vendelin, učit. — Sark Albina, učit. — Schulz Marija, c. kr. vadm. učit. — Senekovič Andrej, c. kr. gimn. ravnatelj. — Simon Karel, učit. — Skulj Franc, učit. — Smerdelj Anton, učit. — Smrekar Ivan, katehet. — Stroj Alojzij, sem. špíritual. — Svetina dr. Ivan, c. kr. gimn. prof. — Šerc Marija, učit. — Šola v Lichten-thurn. sirotišču. — Šola v Marijanišču. — Šola mestna nemška dekliska ljudska. — Šola mestna nemška deška ljudska. — Šola mestna slovenska dekliska osemrazredna. — Šola I. mestna deška ljudska. — Šola II. mestna deška ljudska osemrazredna. — Šola III. mestna deška ljudska. — Šola Salezijancev na Rakovniku. — Šola vnanja uršulinska ljudska in mesčanska. — Štritof Anton, c. kr. gimn. prof. — Tavčar Alojzij, c. kr. real. prof. — Tertnik dr. Ivan, c. kr. gimn. prof. — Tomič Avgust, učit. v Globokem. — Tomišek dr. Josip, c. kr. gimn. prof. — Učiteljsče uršulinsko. — Vajda Franc, c. kr. real. prof. — Verbič Josip, c. kr. učit. prof. — Vodeb Jakob A., šolski svetnik, c. kr. učit. prof. v pok. — Vrhovnik Ivan, mestni župnik. —

Wessner Marija, nadzorovalna dama na mestni višji dekliški šoli. — Wider Karel, učit. — Zemme Frančiška, učit. — Zupančič Vilibald, c. kr. učit. prof. in okr. šolski nadzornik. — Zupančič Vita, učit. v gluhonemnici. — Žmavc dr. Jakob, c. kr. gimn. prof. Št. 2 + 92 = 94.

8. Šolski okraj Ljubljanska okolica.

Poverjenik: **Žirovnik Janko.**

Antončič Marija, učit., Borovnica. — Arko Anton, učit., Št. Vid. — Benedik Karel, nadučit., Brezovica. — Korbar Avgust., nadučit., Preserje. — Lavtižar Franc, nadučit., Šmartin. — Lenarčič Anton, učit., Št. Vid. — Okrajna učiteljska knjižnica, Ljubljanska okolica. — Pirč Avgast, nadučit., Borovnica. — Podrekar Ana, učit., Vič. — Pokoren Ivan, nadučit., Horjul. — Punčah Simon, nadučit., Šmarje-Sap. — Šole ljudske: Črnuče, Hrušica pri Ljubljani, Ig-Studenec, Iška vas (Ig-Studenec), Polhov gradec, Preska, Rudnik, Sostro, Šiška, Škocjan pri Turjaku, Šmarje-Sap, Šmartin, Št. Jakob ob Savi, Št. Jurij - Grosuplje, Št. Peter-Ljubljana, Št. Vid, Tomišlje, Vič. — Trošt Franc Ks., nadučit., Ig-Studenec. — Učiteljska knjižnica kn.-šk. priv. gimnazije v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu pri Ljubljani. — Wölfling Pavla, učit., Št. Vid. — Žerjav Ema, učit., Preska. — Žibert Anton, nadučit., Ježica. — Žirovnik Janko, nadučit., Št. Vid. Št. 35.

9. Šolski okraj Logatec.

a) *Sodiški okraj Cerknica, Logatec in Lož.*

Poverjenik **Kabaj Mihael.**

Krajni šolski svet, Cerknica. — Likar Janko, nadučit., Grahovo. — Okrajna učiteljska knjižnica, Logatec. — Repič Peter, nadučit., Unec. — Šole ljudske: Babino polje, Begunje pri Cerknici, Cerknica, Gorenji Logatec, Planina, Unec. Št. 10.

b) *Sodiški okraj Idrija.*

Poverjenik: **Novak Josip.**

Bajec Janko, nadučit., Sp. Idrija. — Burnik Karolina, c. kr. učit., Idrija. — Gangl Engelbert, učit. na real. pripravnici, Idrija. — Gostiša Rafael, c. kr. učit., Idrija. — Jurjevčič Franc, učit., Ledine. — Jurjevčič Mara, učit., Črni vrh. — Kavčič Marija, c. kr. ravnateljica, Idrija. — Lapajne Marija, c. kr. učit., Idrija. — Lapajne Pavla, c. kr. učit., Idrija. — Lapajne Štefanka, učit., Idrija. — Legat Stanko, c. kr. učit., Idrija. — Levičnik Vinko, real. prof., Idrija. — Nardin Julij, real. prof., Idrija. — Novak Alojzij, likvidator banke „Slavije“, Ljubljana. — Novak Josip, c. kr. učit., Idrija. — Novak Otmar, c. kr. učit., Idrija. — Podružnica Slomškove zveze, Idrija. — Poženel Ma-

tilda, učit., Črni vrh. — Realka mestna, Idrija. — Rupnik Marija, c. kr. učit., Idrija. — Silvester Franc, nadučit., Črni vrh. — Šabec Avguštin, c. kr. učit., Idrija. — Šilc Pavel nadučit., Žiri. — Šola ljudska c. kr. rudniška dekliska, Idrija. — Šola ljudska c. kr. rudniška deška, Idrija. — Šole ljudske: Godovič, Gore, Spodnja Idrija, Vojsko. — Šušteršič Josipina, učit., Sp. Idrija. — Vogelcnik Ivan, vodja c. kr. strok. šole za čipkarstvo, Idrija.

Št. 31.

10. Šolski okraj Novo mesto.

Poverjenik: **Turk Josip.**

Barle Marija, učit., Prečna. — Cirman Anton, nadučit., Dobrnič. — Gebauer Viljem, nadučit., Šmihel. — Jazbec Friderik, šol. vodja, Šmihel pri Žužemberku. — Knjižnica c. kr. višje gimnazije, Novo mesto. — Krajca J. nasl., Novo mesto. — Kutnar Ivan, nadučit., Žužemberk. — Lapajne Anton, učit. na kmet. šoli na Grmu. — Marinko dr. Jos., c. kr. gimn. prof., Novo mesto. — Matko Davorin, nadučit., Toplice. — Mihelič Josip, učit., Sela. — Mikuž Valentin, nadučit., Prečna. — Okrajna učiteljska knjižnica, Novo mesto. — Pehani Friderik, nadučit., Trebnje. — Šribar Makso, nadučit., Bela cerkev. — Turk Josip, c. kr. okr. šolski nadzornik, Novo mesto. — Vidmar Anton, nadučit., Čatež. — Watzl Franc Sal., kap. vikar, Novo mesto. — Znanc Marija, učit., Dobrnič. — Zurz Angela, učit. kandid., Kandija. — Šole ljudske: Ajdovec, Bela cerkev, Dvor, Hinje, Mirna, Mirna peč, Novo mesto (dekliska), Novo mesto (deška), Orhovica, Soteska pri Straži, Stopiče, Sušice, Šmihel (dekliska), Šmihel (deška), Šmihel pri Žužemberku, Št. Peter, Toplice, Valta vas, Zagradec, Žužemberk.

Št. 40.

11. Šolski okraj Postojna.

a) *Sodiški okraj Ilirska Bistrica.*Poverjenik: **Zarnik Martin.**

Bisail Bibijana, učit., Trnovo. — Kržišnik dr. Jos. M., dekan, Trnovo. — Lampret Fortunat, učit., Trnovo. — Ravnikar Jernej, nadučit., Trnovo. — Šola ljudska deška, Trnovo. — Šolske sestre D. N. D., Trnovo. — Šuligoj Ivan, učit., Dol. Zemon. — Valenčič Ivan, posestnik in tovarnar, Trnovo. — Zarnik Martin, nadučit. v p., Trnovo.

Št. 9.

b) *Sodiška okraja Postojna in Senožeče.*Poverjenik: **Thuma Ivan.**

Ažman Andrej, veroučitelj na meščanski šoli, Postojna. — Burger Alojzij, posestnik in hoteljër, Postojna. — Carli Marija, učit., Nadanje selo. — Carnelli Amalija, učit., Hrenovice. — Curk Marija, učit., Razdrto. — Čenčič Julij, učit., Senožeče. — Čitalnica, Postojna. — Dietrich Anton, posestnik, trgovec in podžupan, Postojna. — Dietz Anton, vodja c. kr. pošt-

nega urada, Postojna. — Dovgan Marija, učit., Zagorje. — Eržen dr. Franc, okrožni zdravnik, Postojna. — Gorjup Alojzij, učit. na meščanski šoli, Postojna. — Grad Ivan, nadučit., Košana. — Horvat Rudolf, nadučit., Zagorje. — Jelenc Roza, učit., Št. Peter. — Juvanec Ferdo, šol. vodja, Postojna. — Justin Rajko, nadučit., Vreme. — Kalan Miha, nadučit., Št. Peter. — Kenič Andrej, učit., Ostrožno brdo. — Kobal Josip, šol. vodja, Prem. — Kočevar Ana, učit., Postojna. — Kunasz Klotilda, učit., Suhorje. — Kuttin Franc, posestnik in trgovec, Postojna. — Levstik Anton, nadučit., Senožeče. — Lipovec Josip, učit., Bukovje. — Mežan Miha, nadučit., Studeno. — Okrajna učiteljska knjižnica, Postojna. — Paternost Franc, posestnik in hoteljér, Postojna. — Pegan Anton, učit., Matenja vas. — Petteros Marija, učit., Postojna. — Piki Gregor, župan, Postojna. — Prešern Ivana, učit., Slavina. — Smole Ana, učit., Dolenja vas. — Smolič Franc, načelnik žel. postaje, Postojna. — Smrdu Katarina, učit., Trnje. — Stritar Albin, učit. na meščanski šoli, Postojna. — Šircelj Ljudmila, učit., Postojna. — Šole ljudske: Bukovje, Matenja vas, Orehek, Ostrožno brdo, Postojna, Slavina, Studeno, Suhorje, Šembije, Št. Peter, Trnje, Vreme, Zagorje. — Šola meščanska, Postojna. — Thuma Ivan, c. kr. okr. šolski nadzornik, Postojna. — Tratnik Davorin, učit., Postojna. — Turk Anton, učit., Orehek. — Verbič Franc, nadučit., Slavina. — Vodopivec Anton, c. kr. poštar, Postojna. Št. 56.

c) *Sodiški okraj Vipava.*

Poverjenik: **Skala Anton.**

Bezeg Anton, učit., Goče. — Bajec Štefanija, izpr. učit. kandidatka, Lozice. — Bole Mara, učit., Št. Vid. — Borštner Ljudmila, učit., Vipava. — Grum Franc, učit., Vipava. — Kambič Ivan, učit., Ustija. — Kranjec Ljudevit, učit., Lozice. — Mohorčič Mara, učit., Šturije. — Mercina Franc, učit., Vipava. — Mercina Ivan, učit., Slap. — Punčuh Franc, nadučit., Vrhpolje. — Rudolf Janko, nadučit., Št. Vid. — Sadar Adolf, nadučit., Budanje. — Skala Anton, nadučit., Vipava. — Šole ljudske: Budanje, Podraga, Št. Vid, Vipava. — Vadnjal Lavoslava, učit., Vipava. Št. 19.

12. *Solski okraj Radovljica.*

Poverjenik: **Zavrl Valentin.**

Divjak Angela, učit.-voditeljica, Dobrava pri Javorniku. — Droll Katarina, učit.-voditeljica, Zasip. — Grčar Andrej, nadučit., Radovljica. — Guštin Emil, učit., Jesenice. — Kaznilnica ženska, Begunje. — Markošek Edvard, učit.-vodja, Ljubno. — Okrajna učiteljska knjižnica, Radovljica. — Oman Ernestina, učit., Begunje. — Pleničar Josip, učit.-vodja, Kropa. — Pogačnik Franjica, učit., Ribno. — Strle Terezija, učit., Gorje. — Šemrl Ivan, učit., Lesce. — Šole ljudske: Begunje, Bohinjska Bela, Breznica, Dovje, Gorje, Jesenice (2 izt.), Lesce, Ljubno, Mošnje, Radovljica, Rateče, Ribno, Srednja vas. — Wresitz Janko, nadučit., Ribno. — Zavrl Valentin, nadučit., Begunje. — Žirovnik Josip, nadučit., Gorje. Št. 29.

III. Primorsko.

A) Goriško.

1. Šolski okraj Gorica (mesto).

Poverjenik: **Plohl Franc.**

Tuma dr. Henrik, odvetnik in deželni poslanec v Gorici (1901).

Berbuč Ivan, c. kr. prof. v p., dež. poslanec in odbornik. — Cizel Josip, c. kr. učit. prof. — Čitalnica goriška. — Dominko Viljem, ravnatelj dež. kmet. šole. — Dovgan Ana, učit. na Šolskem Domu. — Fistravec Josip, c. kr. učit. prof. — Fras Anton, c. kr. učit. prof. — Gabršček Andrej, tiskar in knjigotržec. — Gaberščik Franc, c. kr. davkar v p. — Gilčvrt Drago, veleposestnik, pis. ravnatelj. — Gregorčič dr. Anton, bogosl. prof., deželni in drž. poslanec itd. — Gvaiz Anton, c. kr. učit. prof., akademični slikar. — Knjižnica bogoslovnice. — Knjižnica c. kr. gimnazije. — Knjižnica c. kr. realke. — Knjižnica c. kr. učiteljska. — Knjižnica Šolskega Doma. — Knjižnica študijska. — Komac Adolf, c. kr. vadm. učit. — Kokošar Ivan, župnik pri Sv. Ignaciju. — Kos dr. Franc, c. kr. učit. prof. — Košnik Ivan, c. kr. real. prof. — Kraševac Ivan, mestni ljudski učit. — Križnič Štefan, šolski svetnik, c. kr. dež. šolski nadzornik, učit. ravnatelj itd. — Lavrenčič Rudolf, c. kr. gimn. prof. — Lazar Marija, učit. na Šolskem Domu. — Makuc Eliza, učit.-voditeljica na Šolskem Domu. — Marija-Avgustina v zavodu De Notre Dame. — Mercina Ivan, c. kr. vadm. učit. — Mlekuž Tomaž, empirik. — Narodna prosveta, — Omersa Miklavž, c. kr. prof. — Orešec Franc, vodja c. kr. pripravnice. — Ozvald dr. Karel, c. kr. gimn. prof. — Pavletič dr. Franc, odvetnik. — Pikel dr. Bertl, zobozdravnik. — Pirjevec Ema, c. kr. vadm. učit. — Plohl Franc, šolski svetnik, c. kr. prof. v p. — Poniž Benedikt, c. kr. vadm. učit. v p. — Premrou Svitoslav, uradnik. — Puc dr. Dinko, odvetniški koncip. — Rudež Anton, učit. v gluhonemnici. — Rutar Matija, c. kr. sodni svetnik. — Schaup Ema, c. kr. vadm. učit. — Sivec Franc, c. kr. vadm. učit. — Šantel Anton, šolski svetnik, c. kr. gimn. prof. — Šinek Rajko, c. kr. naddavkar v p. — Širca Ernest, c. kr. vadm. učit. — Tabaj Andrej, katehet na c. kr. vadm. učit. — Toman Ema, c. kr. vadm. učit. — Treo dr. Dragotin, odvetnik, dež. poslanec. — Zorn dr. Hilarij, c. kr. real. prof., član c. kr. dež. šolskega sveta. — Zupančič Jakob, c. kr. real. prof. — Žigon dr. Franc, bogosl. prof. — Žilih Josip, c. kr. real. prof. — Žnidaršič Franc, c. kr. gimn. prof.

Št. 1 + 56 = 57.

2. Šolska okraja Gorica (okolica) in Gradišče.

Poverjenik: **Finžgar Franc.**

Doljak Kristina, učiteljica v Solkanu (1902). — *Finžgar Franc*, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Gorici (1900). — *Kersnik-Rott Leopoldina*, učiteljica v Pevmi (1902). — *Križman Ignacij*, nadučitelj v Dornbergu (1900). — *Okrajni šolski svet* za goriško okolico (1900). — *Poniž Ambrož*, nadučitelj

v pokoju v Rihembergu (1902). — *Prinčič Edvard*, nadučitelj v Pevmi (1902). — *Urbančič Alojzij*, nadučitelj v Mirnu (1904). — *Vižintin Rudolf*, nadučitelj v Renčah (1900).

Bajc Marija, učit., Renče. — Bajt Franc, nadučit., Ajdovščina. — Bajt Rožica, učit., Solkan. — Balič Josip, učit., Vrh pri Rubijah. — Baša Franc, učit., Dol. Branica. — Belé Anton, nadučit., Osek. — Benič Mavricij, učit., Št. Maver. — Benko Alojzij, učit., Gabrije. — Bitežnik Josip, učit., Ločnik. — Bizjak Roža, učit., Dornberg. — Blažič Marija, učit., Kamnje. — Bratina Karel, učit., Vel. Žablje. — Bric Josip, učit., Rihemberg. — Budal Josip, nadučit., Podgora. — Cej Marija, učit., Bilje. — Cencič Davorin, nadučit., Dol pri Ajdovščini. — Čibej Edmund, nadučit., Sv. Križ. — Čopi Josip, nadučit., Cerovo. — Delak Pavla, učit., Št. Ferjan. — Faganelj Anton, učit., Dol pri Opatjem selu. — Ferlat Anton, učit., Rupa. — Filipič Karel, učit., Murovci. — Furlani Leopold, nadučit., Št. Andrež. — Golja Franc, učit., Levpa. — Gorjup Alojzij, učit., Banjščice. — Gorjup Rihard, učit., Avče. — Gradnik Rajmund, nadučit., Kozana. — Gregorič Vinko, nadučit., Opatje selo. — Gulin Alojzija, učit., Šmartin. — Gulin Ljudmila, učit., Ravne. — Jelšek Amalija, učit., Dornberg. — Jug Ana, učit., Vrtojba. — Jug Josipina, učit., Sovodje. — Jug Tomaž, nadučit., Solkan. — Kavc Janko, nadučit., Šmarje. — Kazafura Ljudmila, učit., Medana. — Klančič Emilija, učit., Podgora. — Klavora Henrik, učit., Gorenje polje. — Kobalj dr. Ignacij, kaplan, Dornberg. — Komac Ljudmila, učit., Črniče. — Komel Ana, učit., Deskle. — Korošec Fortunat, učit., Fojana. — Kosec Josip, župnik, Kamnje. — Krajinik Franja, učit., Kanal. — Križman Franc, nadučit., Šempas. — Krnac Anton, učit., Vipolže. — Kumar Rudolf, nadučit., Šmartin. — Kunc Ivan, nadučit., Ročinj. — Kuntih Maks, učit., Solkan. — Lavrenčič Matija, nadučit., Št. Peter. — Leban Franc, učit., Trnovo. — Leban Karolina, učit., Kanal. — Likar Ladislav, nadučit., Ozeljan. — Lukančič Tomaž, učit., Gabrije pri Sovodljah. — Medvešček Peter, nadučit., Sv. Križ. — Merljak Franc, nadučit., Batuje. — Mermolja Franc, učit., Dobravlje. — Mlekuž Anton, nadučit., Čepovan. — Možina Anton, učit., Brje. — Musič Anton, učit., Plave. — Nemic Peter, učit., Lom. — Orel Rihard, učit., Višnjevnik. — Pavlica Urh, učit., Bukovica. — Pavlin Leopold, nadučit., Sovodje. — Perc Marija, učit., Škrilje. — Persič Adolf, učit., Voglarji. — Pfeifer Marija, učit., Opatje selo. — Plesničar Pavel, nadučit., Rihemberg. — Plesničar Zofija, učit., Sv. Križ. — Poberaj Alojzija, učit. ž. r. d., Št. Tomaž. — Poberaj Avgust, nadučit., Kojsko. — Poberaj Josip, učit., Vrata. — Podgornik Filip, učit., Gor. Tribuša. — Poljšak Alfonz, vikarij in pom. učit., Št. Tomaž. — Prinčič Olga, učit., Cerovo. — Rojec Ivan, kurat, Bilje. — Rojč Jakob, učit., Gradišče. — Rustja Anton, nadučit., Bate. — Simčič Ferdo, učit., Biljana. — Skočir Ernesta, učit., Lokavec. — Srebernič Josipina, učit., Rihemberg. — Stergar Franc, nadučit., Deskle. — Strnad Franc, nadučit., Črniče. — Šturm Alojzija, učit., Št. Ferjan. — Šušmelj Josip, učit., Ravnica. — Tomažič Andrej, nadučit., Lokavec. — Tomažič Viljem, učit., Sredenje. — Toroš Alojzij, učit., Kožbana. — Urbančič Josip, nadučit., Bilje. — Verč Alojzij, nadučit., Kanal. — Vergna Ida, učit., Št. Andrež. — Vilhar Zofija,

učit., Miren. — Vodopivec Anton Alfred, nadučit., Grgar. — Vodopivec Janko, nadučit., Kamnje. — Vrčon Mihael, učit., Otlica. — Zajc Josip, učit., Lig. — Zgonik Viktor, učit., Podlaka. — Zorn Franc, učit., Dol. Vrtovin. — Zorn Ivan, nadučit., Vrtojba. — Zorzut Anton, nadučit., Medana.

Št. 9 + 100 = 109.

3. Šolski okraj Sežana.

a) Sodiški okraj Komen.

Poverjenik: **Štrekelj Josip.**

Okrajna učiteljska knjižnica v Kommu (1904).

Arko Leopold, nadučit., Kostanjevica. — Fakin Anton, učit., Temenica. — Grahli Ivan, nadučit., Štanjel. — Ingerl Ernesta, učit., Komen. — Ipavic Peter, učit., Sveto. — Jerman Helena, učit., Gorjansko. — Kosovel Anton, nadučit., Pliskavica. — Leban Anton, nadučit., Komen. — Ličar Fanica, učit., Komen. — Macarol Alojzij, učit., Šempolaj. — Macarol Anton, nadučit., Gorjansko. — Medič Pavel, učit., Gabrovica. — Murovec Amalija, učit., Kostanjevica. — Peternel Olga, učit., Komen. — Rojc Andrej, učit., Veliki dol. — Sila Lukež, učit., Vojsčica. — Slokar Angela, učit., Brestovica. — Stres Srečko, učit., Škrbina. — Šinigoj Josip, učit., Mavhinje. — Škerbič Helena, učit., Pliskavica. — Štrekelj Josip, učit., Komen. — Trpin Amalija, učit., Gorjansko. — Vodopivec Franc, nadučit., Brestovica.

Št. 1 + 23 = 24.

b) Sodiški okraj Sežana.

Poverjenik: **Kante Matko.**

Okrajna učiteljska knjižnica v Sežani (1902).

Bajec Alojzij, vodja c. kr. pripravnice, Sežana. — Bano Ivan, učit., Divača. — Bekar Alojzij, učit., Štorje. — Benigar Anton, nadučit., Tomaj. — Benko Ivan, učit., Štjak. — Berginec Anton, nadučit., Sežana. — Bolle Franc, učit., Mislje. — Cazafura Kristina, učit., Sežana. — Elizabetišče, zasebna šola, Tomaj. — Černe Franc, učit., Tomaj. — Fakin Anton, nadučit., Repentabor. — Gaspari Klementina, učit., Sežana. — Gregoretič Anton, učit., Rodik. — Gruntar Karel, učit., Sežana. — Kante Matko, c. kr. okr. šolski nadzornik, Sežana. — Katnik Cilče, učit., Nabrežina. — Kaučič Mery, učit., Barka. — Kenda Ferdo, učit., Tomaj. — Kenda Marija, učit., Lokev. — Legiša Henrik, učit., Škoflje. — Lozej Ivana, učit., Repentabor. — Mervič Anton, učit., Lokev. — Poljšak Albert, učit., Avber. — Ravbar Josip, nadučit., Zgonik. — Starec Filip Jakob, nadučit., Lokev. — Stipanič Fani, učit., Štomaž. — Šonc Alojzij, učit., Devinščina. — Štrekelj Albin, učit., Škočjan. — Šuc Avgustin, učit., Branica. — Tance Avgust, učit., Nabrežina. — Tomšič Franc, nadučit., Nabrežina. — Tomšič Josip, učit., Skopo. — Vendernin Franc, nadučit., Dutovlje. — Volk Milan VI., nadučit., Povir. — Živec Fani, učit., Dutovlje.

Št. 1 + 35 = 36.

4. Šolski okraj Tolmin.

a) *Sodiški okraj Bovec.*Poverjenik: **Bratina Kristijan.**

Bratina Kristijan, nadučit., Bovec. — Dominko Albert, učit., Čezsoča. — Grželj Ivan, učit., Log. — Kavs Ferdinand, učit., Bovec. — Logar Miroslav, učit., Soča. — Mlekuž Ana, učit., Bovec. — Trebše Andrej, nadučit., Srpnica. — Uršič Franc, učit., Žaga. — Vidmar Gabriela, učit., Žaga. Št. 9.

b) *Sodiški okraj Cerkno.*Poverjenik: **Rakovšček Josip.**

Borštnik Srečko, učit., Cerkno. — Brezavšček Katica, učit.-voditeljica, Št. Viška gora. — Fajgelj Rafael, učit.-vodja, Trebuša. — Gerželj Albina, učit., Cerkno. — Hliš Franc, kaplan, Cerkno. — Kogoj Peter, učit., Cerkno. — Mesar Ljudmila, učit.-voditeljica, Reka-Želin. — Močnik Josip, učit., Gorje. — Peternelj Franc, učit.-vodja, Šebrelje. — Rakovšček Josip, nadučit., Cerkno. — Rustja Josip, učit.-vodja, Novaki. — Sattler Andrej, učit.-vodja, Otalež. — Zavrtnanek Ljudmila, učit.-voditeljica, Bukovo. Št. 13.

c) *Sodiški okraj Kobarid.*Poverjenik: **Bogataj Franc.**

Bogataj Franc, nadučit., Kobarid. — Firm Štefan, učit.-vodja, Logje. — Gruntar Milan, učit.-vodja, Vrsno. — Hauptman Rado, učit.-vodja, Breginj. — Hmieljak Pavla, učit., Drežnica. — Ivančič Albert, učit.-vodja, Borjana. — Ivančič Ivan, učit.-vodja, Kred. — Jakli Eliza, učit., Kobarid. — Kalan Milko, nadučit., Drežnica. — Koch Izidor, učit.-vodja, Kamnje. — Komavli Štefanija, učit.-voditeljica, Trnovo. — Miklavič Anton, učit., Kobarid. — Miklavič Franc, učit.-vodja, Livek. — Perin Ana, učit., Sedlo. — Perin Marica, učit.-voditeljica, Smast. — Stres Anton, učit.-vodja, Idrsko. — Stres Franciška, učit., Kobarid. — Trebše Ivan, nadučit., Sedlo.

Št. 18.

č) *Sodiški okraj Tolmin.*Poverjenik: **Kašča Franc.**

Hranilnica in posojilnica v Tolminu (1905). — *Kenda Matija*, nadučitelj v Volčah (1903). — *Kutin Anton*, c. kr. vadniški učitelj in vodja c. kr. pripravnice za učiteljišča v Tolminu (1902). — *Lasič Andrej*, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Tolminu (1903). — *Okrajna učiteljska knjižnica* v Tolminu (1903).

Eržen Justina, učit., Tolmin. — Gomilšček Ana, učit., Ljubinj. — Grželj Ana, učit., Sv. Lucija. — Grželj Ljudmila, učit., Slap. — Ilinčič Ferdinand, nadučit., Podmelec. — Kašča Franc, nadučit., Tolmin. — Kokole Franc, nadučit., Podbrdo. — Lasič Andrej, c. kr. okr. šolski nadzornik,

Tolmin. — Pavliček Berta, učit., Tolmin. — Povsič Dragica, učit., Podmelec. — Prijatelj Josip, nadučit., Grahovo. — Repič Marica, učit., Ponikve. — Sedej Ana, učit., Tolmin. — Škert Josipina, učit., Volče. — Tavš Josip, potovalni učit., Huda južina. Št. 5 + 15 = 20.

B) Istra.

1. Šolski okraj Koper (mesto in okolica).

Poverjenik: **Sprachmann Ivan.**

Bertok Josip, nadučit., Lazaret. — Bertok Josip, nadučit., Škofije. — Bežek Viktor, c. kr. učit. ravnatelj, Koper. — Bunc Alojzij, nadučit., Dolina. — Dominko Henrik, c. kr. okr. šolski nadzornik, Koper. — Ferjančič Franc, učit.-vodja, Predloka. — Jakac Jakob, c. kr. učit. prof., Koper. — Jereb Franc, nadučit., Osp. — Knjižnica c. kr. učiteljska, Koper. — Knjižnica okrajna učiteljska, Koper. — Kramberger Franc, c. kr. kazniški kurat, Koper. — Kuret Ivan, nadučit., Dekani. — Leonardis Gregor, učit.-vodja, Kubed. — Logar Anica, učit., Dolina. — Maslo Anton, učit.-vodja, Ricmanje. — Orel Franc, nadučit., Korte. — Podgornik Katinka, učit., Klanec. — Pribil Dragotin, c. kr. okr. šolski nadzornik, Krk. — Slavec Angelina, učit., Podgrad. — Sprachmann Ivan, c. kr. vadm. učit., Koper. — Šiskovič Štefan, nadučit., Hrpelje. — Šubic Albert, c. kr. učit. prof., Koper. — Thaller Erna, učit., Osp. — Tul Anton, učit., Krvavi potok. — Učiteljski inšpektori v Kopru: Andrejčič Ivan, Arzenšek Ferdinand, Bandelj Vinko, Bensa Andrej, Berce Josip, Brdar Jakob, Bukavec Alojzij, Caharija Božidar, Caharija Ivan, Čerut Silvester, Črnatič Josip, Črnigoj Alojzij, Drmelj Stanislav, Fakin Peter, Franke Ivan, Furlan Albin, Furlan Ivan, Gerbec Ivan, Gobec Rudolf, Gröbming Adolf, Hren Adalbert, Hvala Anton, Ipavice Herman, Ivančič Josip, Jakopec Franc, Jug Ignacij, Kerkoč Anton, Klavora Adolf, Kos Karel, Kosič Ivan, Kovač Viktor, Križman Nazarij, Lenarčič Anton, Likar Franc, Lomšek Anton, Mahnič Ivan, Makuc Karel, Matelič Ivan, Mavrič Franc, Pavletič Franc, Perko Rudolf, Rebec Josip, Reja Leopold, Rusijan Ambrož, Sancin Franc, Semič Valentin, Sfiligoj Aleksander, Sosič Viktor, Starc Josip, Ščuka Franc, Štanta Josip, Štrukelj Maks, Toroš Josip, Trčon Valentin, Trdan Stanislav, Trebše Rihard, Tušar Anton, Ujčič Anton, Vičič Stanislav, Virant Albin, Vivoda Ivan, Vodopivec Andrej, Vovk Karel, Žagar Ferdinand. — Urbančič Anton, nadučit., Boljunec. — Valentič Josip, nadučit., Sv. Anton. — Venturini Franc, učit., Dolina. — Žagar Mijo, nadučit., Klanec. — Žerjav Ludovik, učit.-vodja, Boršt. Št. 93.

2. Šolski okraj Pazin (mesto in okolica).

Poverjenik: **Bačić Josip.**

Kotarska učiteljska knjižnica v Kastvi (1904).

Bačić Josip, vodja c. kr. pripravnice, Pazin. — Bunc Ivo, c. kr. okr. šolski nadzornik, Pazin. — C. kr. državna gimnazija, Pazin. — Rebek Pravdoslav,

c. kr. veterinar, Pazin. — Šorli Ivan, c. kr. kot. poglavar i namjest. savjetnik, Pazin. — Trinajstić dr. Dinko, odvjetnik, narodni zastupnik i pokr. odbornik.
Št. 1 + 6 = 7.

C) Trst z okolico.

Poverjenik: **Nekermann Ivan.**

- a) *Barkovlje*: Nöth Irma. — Samič Ivan. — Starc Ferdinand.
 b) *Bazovica*: Daneu Ivan. — Sabadin Ivanka. — Vodopivec Ernest.
 c) *Sveti Ivan*: Čok Andrej. — Germek Anton. — Kosovel Rafael. — Pešelj Marija. — Peternel Milka. — Požar Anton. — Setničar Angela. — Švagelj Ana.
 č) *Katinara*: Gerdol Kristina. — Gorkič Josip. — Gregorič Marica. — Martelanc Franc. — Stržinar Josip.
 d) *Sveti Križ*: Košir Valerija. — Pakiž Emil. — Posega Ida. — Sorč Josip.
 e) *Opčine*: Ferluga Štefan. — Furlan Davorin. — Logar Emilija. — Sancin Ivanka.
 f) *Prosek*: Goriup Alojzij. — Koren Josip. — Leban Henrik. — Martelanc Amalija. — Scheimer Ana. — Tence Jakob.
 g) *Rojan*: Bole Viktorija. — Fonda Franc. — Kraševic Ivan. — Michelli Marija. — Pertot Josip. — Sedeučič Ljudmila. — Ukmar Jakob. — Vodopivec Julija.
 h) *Škedenj*: Cenčur Pavlina. — Godina Andrej. — Kleinmayr pl. Ferd. — Sedeučič Olga. — Valentič Ciril.
 i) *Trebče*: Pakiž Antonija. — Trobec Vinko.
 j) *Trst* (mesto):
 k) *Zavodi Družbe sv. Cirila in Metoda*: Delkin Josipina. — Kovač Marija. — Strosser Ljudmila. — Širok Andrej. — Šolska knjižnica deklinške šole. — Šolska knjižnica deške šole. — Šolske sestre. — Zamejic Ema. — II. C. kr. pripravnica za srednje šole: Arhar Justin. — Pretnar Miroslav. — III. C. kr. nemške ljudske škole: Furlani Ivan. — Vrščaj Ivan. — IV. Drugi člani: Matejčić Franc. — Merhar dr. Ivan. — Nekermann Ivan. — Šonc Henrik.
Št. 64.

IV. Štajersko.

1. Šolski okraj Brežice.

Poverjenik: **Knapič Janko.**

Arnšek Rudolf, učit., Videm. — Černelč Franc, nadučit., Artiče. — Gajšek Šimen, nadučit., Dobova. — Gomilšek Ljudmila, učit., Videm. —

Knapič Janko, nadučit., Videm. — Kokot Ferdinand, učit., Pišcece. — Medved Jakob, nadučit., Pišcece. — Novak Vincencija, učit., Globoko. — Pavlovič Ivan, učit., Videm. — Pečnik Josip, nadučit., Kapele. — Petrič Ludovik, učit., Sromlje. — Piller Jenny, učit., Videm. — Potočnik Ludovik, učit., Dobova. — Scheligo Štefanija, učit., Videm. — Šupan Ignacij, učit., Brežice. — Šolska knjižnica, Pišcece. — Šolska knjižnica, Videm. — Tominc Blaž, nadučit., Globoko. — Tramšek Mavro, nadučit., Sromlje. — Vrtovec Ciril, učit., Kapele. — Windischer Lojzika, učit., Dobova. Št. 21.

2. Šolski okraj Celje (mesto in okolica).

Poverjenik: **Krajnc Franc.**

Južnoštajerska hranilnica v Celju (1905). — *Posojilnica* v Celju (1902.)
 Brinar Franc, nadučit., Gotovlje. — Čitalnica Narodna, Celje. — Dolar dr. Anton, c. kr. gimn. prof., Celje. — Eksl Feliks, učit., Vojnik. — Gajšek Franc, nadučit., Kalobje. — Gosak Josip, učit., Dramlje. — Građišnik Armin, nadučit., Celje. — Hinterlechner Karolina, učit., Dramlje. — Jošt Franc, Zvezni ravnatelj posojilnic, Celje. — Kalšek Anka, učit., Gotovlje. — Klemenčič Josip, nadučit., Galicija. — Kordisch Terezija, učit., Žalec. — Kožuh Josip, c. kr. gimn. prof., Celje. — Krajnc Franc, učit., Celje. — Krajnc Josip, učit., Pletrovče. — Kvac Ivan, nadučit., Št. Martin v Rožnem dolu. — Kveder Karel, učit., Št. Jurij ob juž. žel. — Laurenčak Ferdo, šol. vodja, Lokavec (Loka pri Zidanem mostu). — Logar Ivan, učit., Zidaní most. — Mithans Franc, učit., Pletrovče. — Orač Marija, nadučit., Št. Jurij ob juž. žel. — Pirkovič Ludovik, učit., Lubečno. — Pospelt Franjica, učit., Griže. — Pristovšek Franc, učit., Žalec. — Samostojni c. kr. nem.-slovenski gimnazijski razredi, Celje. — Schmoranzler Josip, c. kr. okr. šolski nadzornik, Maribor. — Suhač Anica, učit., Griže. — Suhač Matej, c. kr. gimn. prof., Celje. — Supanek Josip, c. kr. okr. šolski nadzornik, Celje. — Šah Lovro, nadučit., Teharje. — Šolske sestre, Celje. — Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj, Celje. — Vizjak Karel, nadučit., Lubečno. — Voglar Franc, učit., Celje. — Vrečer Rajko, učit., Žalec. — Wudler Rudolf, učit., Griže. — Žižek Bogdana, učit., Št. Martin v Rožnem dolu. Št. 2 + 37 = 39.

3. Šolski okraj Gornji grad.

Poverjenik: **Kocbek Franc.**

Javna šolska narodna knjižnica, Gorica. — Klemenčič Ivan, nadučit., Rečica. — Kocbek Franc, nadučit., Gornji grad. — Krajni šolski svet, Luče. — Okrajna učiteljska knjižnica, Gornji grad. — Plaper Ljudmila, učit., Mozirje. — Praprotnik Franc, nadučit., Mozirje. — Pušenjak Ivan, šol. vodja, Šmihel. — Sotlar Martin, učit., Ljubno. — Šijanec Ignacij, učit., Gornji grad. — Šole ljudske: Gornji Grad, Ljubno, Nova Štifta, Rečica, Sv. Frančišek, Šmartno pri Gornjem gradu. Št. 16.

4. Šolski okraj Gornja Radgona.

a) *Gornja Radgona.*Poverjenica: **Kren Josipina.**

Gorički dr. Josip, odvetnik. — Kren Josipina, učit. — Osenjak Martin, župnik. — Sturm Alojzij, c. kr. poštni uradnik. — Šlander Emeran, duh. svetovalec. Št. 5.

b) *Okraj.*Poverjenica: **Petovar Terezija.**

Šola ljudska pri Sv. Duhu na Stari gori blizu Sv. Jurija na Ščavnici (1901, vpisal Hrašovec Franc, c. kr. okrajni sodnik v pok. v Gradcu).

Bernard Erlinda, učit., Sv. Jurij. — Farkaš Josip, trgovec, Sv. Jurij. — From Vekoslav, učit., Kapela. — Horjak Ivan, duh. pomočnik, Kapela. — Kocmut Micika, učit., Sv. Jurij. — Kosi Josip, učit., Sv. Jurij. — Kreft dr. Lev, zdravnik, Sv. Jurij. — Mandeliček Franc, kaplan, Sv. Jurij. — Meško Davorin, župnik, Kapela. — Petovar Terezija, učit., Kapela. — Poljanec Ljudmila, učit., Kapela. — Šola ljudska, Kapela. — Schmidlechner Rezika, učit., Sv. Anton. — Štuhec Franc, kaplan, Sv. Jurij. — Zencovich Ema, učit., Sv. Jurij. Št. 1 + 15 = 16.

5. Gradec.

Poverjenik: **Hauptmann Franc.**

Cizel Miško, c. kr. učit., Karlav. — Hauptmann Franc, c. kr. učit. prof — Kaspert Anton, c. kr. gimn. prof. — Kokalj Anton, strokovni učitelj v p., Voitsberg. — Murko dr. Matija, c. kr. vseučil. prof. — Papež Ivan, šolski svetnik, c. kr. prof. v pok. — Štrekelj dr. Karel, c. kr. vseučil. prof. — „Triglav“ akad.-tehn. društvo (2 iztisa). Št. 9.

6. Šolski okraj Konjice.

Poverjenik: **Kožuh Mirko.**

Čast Janko, šol. vodja v Špitaliču (1906). — *Posojilnica* v Konjicah (1903).

Brumen Anton, nadučit., Čadram. — Čeh Josip, nadučit., Sv. Jernej. — Čuček Josip, okr. pom. učit., Konjice. — Jurko Jakob, nadučit., Tepanje. — Kavčič Janko, učit., Sv. Kunigunda. — Kosér Rudolf, učit., Vitanje. — Kotnik Josip, šol. vodja, Št. Jošt na Kozjaku. — Kožuh Mirko, učit., Konjice. — Krajni šolski svet, Prihova. — Kreč Božena, učit., Stranice. — Kumer Karel, župnik, Prihova. — Pirh Ivan, nadučit., Konjice. — Pavlič Marica, učit., Tepanje. — Pirnat Emilija, učit., Konjice. — Pukmeister Jakob, šol. vodja, Kebelj. — Serajnik Beno, učit., Konjice. — Serajnik Lovro, učit., Prihova. — Srabočan Anton, vikar, Konjice. — Tribnik Ljubica, učit., Zreče. — Žganjar Matko, šol. vodja, Resnik. — Žičkar Marko, kaplan, Konjice.

Št. 2 + 21 = 23.

7. Šolski okraj Kozje.

Poverjenik: **Moric Emerik.**

Berthold Kristina, učit., Pilštanj. — Germovšek Miloš, nadučit., Pilštanj. — Gradišnik Anton, nadučit., Polje. — Hočevar Janez, nadučit., Zagorje. — Hladnik Marija, učit., Koprivnica. — Neřima Aleksander, učit., Pilštanj. — Potočnik Anton, učit., Podsreda. — Staufer Franc, učit., Pilštanj. — Šket Andrej, nadučit., Podsreda. — Šket Marijana, učit., Olimlje. — Trobiš Alojzij, nadučit., Koprivnica. Št. 11.

8. Šolski okraj Laško.

a) *Desni savinski breg.*Poverjenik: **Vodušek Gustav.**

Cimperšek Leopold, učit., Trbovlje. — Gašparič Jakob, kaplan, Dol. — Gnus Anton, nadučit., Dol. — Gomilšek Dragica, učit., Trbovlje. — Kern Ivan, nadučit., Trbovlje-Vode. — Lapornik Ana, učit., Trbovlje-Vode. — Lončarič Josip, učit., Trbovlje. — Mazi Ida, učit., Trbovlje-Vode. — Moll Oskar, učit., Laški trg. — Pibrouz Pavla, učit., Trbovlje-Vode. — Plavšak Robert, učit., Trbovlje. — Rainer Jakob, učit., Hrastnik. — Roš Josip, učit., Dol. — Roš Miloš, učit., Dol. — Šola ljudska deklška, Trbovlje-Vode. — Šola ljudska deška, Trbovlje-Vode. — Šola ljudska, Dol (2 izt.). — Šola ljudska, Sv. Katarina. — Šola ljudska, Trbovlje. — Šribar Josip, kaplan, Trbovlje. — Velkaverh Josip, učit., Trbovlje-Vode. — Veternik Anton, župnik, Dol. — Vodušek Gustav, šol. ravnatelj in c. kr. okr. šolski nadzornik, Trbovlje. — Volc Emil, učit., Trbovlje-Vode. — Wessner Ana, učit., Trbovlje-Vode (2 izt.). Št. 27.

b) *Levi savinski breg.*Poverjenik: **Kavčič Matej.**

Četina Ivan, nadučit., Laško. — Krajni šolski svet, Razbor. — Starec Svitoslav, šol. vodja, Št. Kancijan. — Šole ljudske: Jurklošter, Loka, Lokavec, Št. Kancijan, Št. Peter-Reka, Št. Rupert. Št. 9.

9. Šolski okraj Sv. Lenart.

Poverjenik: **Klemenčič Josip.**

Berlic Henrieta, učit., Sv. Trojica. — Gomilšak Fr. Sal., kaplan, Sv. Benedikt. — Ješovnik Marica, učit., Sv. Rupert. — Ješovnik Simon, nadučit., Sv. Rupert. — Klemenčič Josip, učit., Sv. Trojica. — Kovačič Jakob, učit., Sv. Trojica. — Kraner Rudolf, kaplan, Sv. Rupert. — Kranjc Franc, nadučit., Sv. Barbara. — Kristl Alojzij, učit., Sv. Barbara. — Majhen

Ivan, učit., Sv. Rupert. — Maurič Josip, nadučit., Sv. Trojica. — Osana Romana, učit., Sv. Barbara. — Pajtler Ivan, župnik, Sv. Rupert. — Podlesnik Frančiška, učit., Sv. Benedikt. — Schweigler Marica, učit., Sv. Barbara. — Šijanec Franc, nadučit., Sv. Anton. — Škrjanec Feliks, učit., Sv. Rupert. — Troha Josip, učit., Sv. Benedikt. — Tušak Radivoj, učit., Mozirje. — Urek Ivan, učit., Sv. Lenart. — Vogrinec Anton, učit., Sv. Anton. — Wutt Josipina, učit., Sv. Lenart. Št. 22.

10. Šolski okraj Ljutomer.

Poverjenik: **Zacherl Franc.**

Chloupek dr. Karel, zdravnik, Ljutomer. — Čiuha Ana, učit., Sv. Duh. — Čiuha Ferd., kaplan, Ljutomer. — Cvahte Simon, nadučit., Mala Nedelja. — Čeh Franc, učit., Ljutomer. — Dostal Rudolf, učit., Ljutomer. — Gorjak Vekoslava, učit., Ščavniška dolina. — Grossmann dr. Karel, odvetnik, Ljutomer. — Herzog Anton, nadučit., Sv. Križ. — Herzog Antonija, učit., Cezanjevci. — Heyne Josipina, učit., Sv. Križ. — Ivančič-Deu Nina, učit., Ljutomer. — Jandl Fanica, učit., Mala Nedelja. — Karba Janko, učit., Ljutomer. — Kociper Janez, kaplan, Ljutomer. — Kocuvan Marija, učit., Cven. — Kryl Ivan, real. učit., Ljutomer. — Lah Avguštin, učit., Sv. Duh. — Lebar Marica, učit., Ljutomer. — Mavrič Karel, okr. pom. učit., Ljutomer. — Mihalič-Kaučič Matilda, učit., Ljutomer. — Mursa-Bračko Marija, učit., Cven. — Okrajna učiteljska knjižnica, Ljutomer. — Prelog Janko, učit., Mala Nedelja. — Pušenjak Toma, nadučit., Cven. — Rajh Alojzij, učit., Sv. Križ. — Razlag Erna, učit., Ljutomer. — Robič Janez, šol. ravnatelj, Ljutomer. — Schneider Franc, nadučit., Cezanjevci. — Skamlec Ognjeslav, kaplan, Ljutomer. — Šole ljudske: Cezanjevci, Cven, Mala Nedelja, Stara cesta, Sv. Križ, Vržej, Volčja vas. — Tomažič Ivan, nadučit., Stara cesta. — Učiteljsko društvo za ljutomerski okraj. — Vauda, Vinko, nadučit., Vržej. — Wessner Josipina, učit., Ljutomer. — Zacherl Franc, učit., Ljutomer. Št. 42.

11. Šolski okraj Marenberg.

Poverjenik: **Stibler Janez.**

Stibler Janez, učit.-vodja, Sv. Anton na Pohorju. — Šolske sestre, Muta. Št. 2.

12. Šolski okraj Maribor (mesto).

Poverjenik: **Koprivnik Janez.**

Turner dr. Pavel, posestnik v Mariboru (1900). — Vreže Ivan, c. kr. učiteljski profesor v Mariboru (1903).

Bahovec Vekoslav, c. kr. poštni oficial. — Bohak Franc, stolni kaplan in katehet. — Černej Ludovik, šol. vodja in začasni vadm. učit. — Čížek Alojzij, mestni katehet. — Druzovič Henrik, učit. godbe na c. kr. učiteljsišču.

— Firbas dr. Franc, c. kr. notar. — Glowacki Julij, c. kr. gimn. ravnatelj in član c. kr. dež. šolskega sveta. — Gojenke zasebnega ženskega učiteljišča šolskih sester v Mariboru (21 izt.). — Hohnjec dr. Josip, bogosl. prof. — Hribernik Franc, učiteljiščnik IV. letnika. — Jerovšek dr. Anton, c. kr. prof. veronauka na realki. — Kavčič Jakob, c. kr. prof. veronauka na gimnaziji. — Koprivnik Janez, c. kr. učit. prof. — Koprivšek Leopold, c. kr. gimn. prof. v p. — Košan Janko, c. kr. gimn. prof. — Kovačič Ferdinand, učiteljiščnik IV. letnika. — Kovačič dr. Franc, bogosl. prof. — Kuhar Janko, učiteljiščnik I. letnika. — Lavtar Luka, c. kr. učit. prof. — Majcen Gabriel, c. kr. vadm. učit. — Majcen Jožef, kanonik in bogosl. prof. — Markovšek Ivan, stolni kaplan in katehet. — Matek Blaž, c. kr. gimn. prof. — Medved dr. Anton, c. kr. gimn. prof. — Mlakar dr. Ivan, kanonik in bogosl. ravnatelj. — Neimenovan. — Pokorn Ignacij, c. kr. gimn. prof. — Poljanec dr. Leopold, c. kr. gimn. prof. — Potočnik dr. Matko, c. kr. učit. prof. — Rosina dr. Franc, odvetnik. — Schreiner Henrik, c. kr. učit. ravnatelj. — Schreiner Ljudmila, učit. v Slov. Bistrici. — Stegnar Feliks, c. kr. učit. v moški kaznilnici v Mariboru. — Učiteljišče c. kr. v Mariboru (2 izt.). — Vavroh Alojzij, c. kr. vadm. učit. — Verstovšek dr. Karel, c. kr. gimn. prof. — Zavod šolskih sester v Mariboru.

Št. 2 + 58 = 60.

18. Šolski okraj Maribor (okolica).

a) *Desni dravski breg.*

Poverjenik: **Pučelik Friderik.**

Šola ljudska v Framu (1905, vpisala posojilnica v Framu).

Ambrusch Ana, učit., Ruše. — Golob Andrej, nadučit., Sv. Marjeta na Dr. polju. — Grösslinger Ognjeslav, nadučit., Dev. Mar. v Puščavi. — Krajni šolski svet, Lehen. — Lasbacher Josip, nadučit., Ruše. — Lesjak Davorin, učit., Ruše. — Lichtenwallner Matija, učit., Ruše. — Pestevšek Karel, nadučit., Slivnica. — Pučelik Friderik učit., Leitersberg-Krčevina. — Skrbinšek Nace, šol. vodja, Planica. — Šerbinek Leopold, učit., Fram. — Šolske sestre, Št. Peter pri Mariboru. — Zevnik Tereza, učit., Slivnica. — Živko Avguštin, učit., Slivnica.

Št. 1 + 14 = 15.

b) *Levi dravski breg.*

Poverjenik: **Stani Tomislav.**

Čepe Franc, učit., Kamnica. — Čonč Josip, učit., Jarenina. — Črnko Jernej, učit., Jarenina. — Hauptmann Avguštin, nadučit., Sv. Križ nad Mariborom. — Hauptmann Filip, učit., Svičina. — Jaunik Gabriel, nadučit., Zg. Sv. Kungota. — Leskovšek Andrej, učit., Selnica. — Lichtenwallner Franc, učit., Leitersberg-Krčevina. — Majcen Alojzij, nadučit., Sv. Duh na Ostrem vrhu. — Mencin Rudolf, učit., Št. Peter. — Nerat Mihael, šol. ravnatelj, Leitersberg-Krčevina. — Robnik Ivan, učit., Sv. Križ nad Mariborom. —

Slemenšek Miloš, nadučit., Št. Ozbalt. — Sprager Ferdinand, učit., Št. Ilj. — Spritzei Ivan, učit., Sv. Marjeta. — Stani Tomislav, učit., Ruše. — Zabuškošek Anton, učit., Sv. Marjeta. — Schatz Josip, učit., Sv. Lovrenec nad Mariborom. Št. 18.

14. Šolski okraj Ormož.

Poverjenik: **Rajšp Josip.**

Alt Aleksander, učit., Sv. Tomaž. — Bezjak Simon, nadučit., Sv. Tomaž. — Gabršček Lucija, učit., Velika Nedelja. — Karbaš Franc, učit., Sv. Miklavž. — Kosi Anton, učit., Središče. — Košar Robert, učit., Sv. Bolfenk. — Lavrič Slavka, učit., Sv. Lenart. — Pintarič Dragotin, učit., Sv. Miklavž. — Poplatnik Franc, učit., Sv. Tomaž. — Porekar Anton, nadučit., Hum. — Posega Marija, učit., Sv. Miklavž. — Potrato Marija, učit., Hum. — Preindl Jakob, učit., Velika Nedelja. — Presker Melita, učit., Velika Nedelja. — Rajšp Josip, nadučit., Ormož-okolica. — Rozina Adolf, učit., Ormož-okolica. — Slanc Ernest, nadučit., Sv. Bolfenk. — Šalamun Martin, nadučit., Sv. Miklavž. — Šijanec Ludovik, nadučit., Svetinje. — Trstenjak Ana, učit., Sv. Miklavž. — Žolnir Ivan, učit., Velika Nedelja. Št. 21.

15. Šolski okraj Ptuj.

a) *Desni dravski breg.*Poverjenik: **Šorn Franc.***Klemenčič Ivan*, učitelj na Ptujski gori (1902).

Bučar Vekoslav, učit., Sv. Lovrenec na Dr. polju. — Heric Matija, nadučit., Cirkovce. — Hren Anton, nadučit., Stoprce. — Hren Anton, nadučit., Št. Janž na Dr. polju. — Hrovatin Ema, učit., Št. Janž na Dr. polju. — Kahl Irena, učit., Hajdina. — Kavčič Peter, nadučit., Nova cerkev. — Klanjšček Anton, učit., Hajdina. — Kotzmut Marica, učit., Majšperk. — Kotzmut Rudolf, učit., Sv. Barbara. — Krajni šolski svet, Sv. Andraž v Leskovcu. — Lapajne Svetka, učit., Cirkovce. — Loparnik Peter, učit., Št. Janž na Dr. polju. — Lovrec Josip, nadučit., Majšperk. — Lukežič Avguštin, učit., Cirkovce. — Milčinski Angela, učit., Hajdina. — Ogorelec Anton, nadučit., Sv. Barbara. — Osenjak Minka, učit., Majšperk. — Pesek Anton, šol. vodja, Naraplje. — Podobnik Franc, nadučit., Hajdina. — Pogruje Vekoslav, učit., Hajdina. — Sel Ivan, učit., Sv. Lovrenec na Dr. polju. — Serajnik Domicijan, nadučit., Ptujška gora. — Šegula Franc, učit., Majšperk. — Šorn Franc, nadučit., Sv. Lovrenec na Dr. polju. Št. 1 + 25 = 26.

b) *Levi dravski breg.*Poverjenik: **Kajnih Valentin.**

Bobič Ferdo, učit., Sv. Marjeta. — Bratkovič Kazimir, notar, Ptuj. — Cvetko Franc, učit., Sv. Andraž. — Čenčič Josip, učit., Sv. Bolfank. — Dreflak Ivan, c. kr. okr. šolski nadzornik, Ptuj. — Farkaš Ivan, nadučit.,

Sv. Lovrenec. — Fink Franc, učit., Sv. Urban. — Fleré Franc, učit., Sv. Lovrenec. — Fleré Pavel, učit., Sv. Marko. — Furlan Minka, učit., Dornava. — Gorup Josip, učit., Polenšak. — Hauptmann Ivan, učit., Vurberg. — Horvat dr. Tomaž, odvetnik, Ptuj. — Hranilno in posojilno društvo, Ptuj. — Jaklič Pavla, učit., Sv. Marko. — Jurtela dr. Franc, odvetnik, Ptuj. — Kajnih Valentin, učit., Ptujška okolica. — Kaukler Ivan, nadučit., Ptujška okolica. — Kolarič Anton, dež. prof. verouka, Ptuj. — Kcmljanec dr. Josip, dež. prof., Ptuj. — Kopic Jakob, nadučit., Št. Lenart v Slov. goricah. — Kotzmut Ivan, nadučit., Sv. Urban. — Kukovič Anton, nadučit., Polenšak. — Lončarec in Havelka, trgovina, Ptuj. — Luknar Marija, učit., Ptujška okolica. — Machnitsch Adela, učit., Ptujška okolica. — Mešek Ana, učit., Sv. Marjeta. — Marinič Friderik, učit., Sv. Marko. — Pintarič Aleksander, odvetniški uradnik, Ptuj. — Pirch Klotilda, učit., Sv. Urban. — Pollak Franc, magister farmaceut, Ptuj. — Reich Janez, nadučit., Sv. Bolfank. — Stoček Ida, učit., Sv. Marjeta. — Strelec Ivan, nadučit., Sv. Andraž. — Svoboda Ivanka, učit., Dornava. — Šoli ljudski: Sv. Andraž, Ptujška okolica. — Trstenjak Marija, učit., Ptujška okolica. — Učiteljsko društvo za ptujski okraj. — Vauhnik Mihael, nadučit., Sv. Marko. — Wankmüller Albin, učit., Ptuj. — Weinhardt Teodor, nadučit., Dornava. — Wesiak Josip, učit., Sv. Urban. — Wresnik Josip, davk. pristav, Ptuj. — Zelenik Josip, ravnatelj posojilnice, Ptuj. — Zupančič Karel, učit., Ptujška okolica. — Žihner Franc, nadučit., Vurberg. — Žunkovič Janko, nadučit., Sv. Marjeta. Št. 48.

16. Šolski okraj Rcgatec.

Poverjenik: **Vežjak Franc.**

Glinšek Ivan, učit., Sv. Jurij. — Sekirnik Simon, nadučit., Sv. Jurij. — Vežjak Franc, učit., Sv. Križ. Št. 3.

17. Šolski okraj Sevnica.

Poverjenik: **Mešiček Josip.**

Arko Helena, učit., Sevnica. — Drnovšek Franc, učit., Sevnica. — Grahek Karolina, učit., Sevnica. — Jamšek Franc, nadučit., Rajhenburg. — Jankovič Peter, učit., Rajhenburg. — Mešiček Josip, nadučit., Sevnica. — Okorn Vinko, učit., Rajhenburg. — Pišl Ivan, učit., Sevnica. — Rauter Franc, nadučit., Planina. — Schubert Angela, učit., Rajhenburg. — Srebernič Franc, nadučit., Zabukovje. Št. 11.

18. Šolski okraj Slovenska Bistrica.

Poverjenik: **Polanec Gregor.**

Feigel Otilija, učit., Slov. Bistrica. — Kunej Anica, učit., Črešnjevce. — Lercher Marija, učit., Slov. Bistrica. — Mahor Feliks, učit., Makole. — Negovetič Marija, učit., Zg. Polskava. — Polanec Gregor, nadučit.,

Črešnjevec. — Sabati Jožef, nadučit., Zg. Polskava. — Span Anton, učit., Slov. Bistrica. — Šole ljudske: Laporje, Makole, Spod. Polskava. — Vester Ana, učit., Spod. Polskava. Št. 12.

19. Šolski okraj Slovenji Gradec.

Poverjenik: **Vrečko Franc.**

Arnečič Alojzij, šol. vodja, Pameče. — Barle Karel, učit., Sv. Martin. — Duller Emilija, učit., Sv. Martin. — Janša Marija, učit., Št. Ilj pri Turjaku. — Korže Ivan, učit., Slov. Gradec-okolica. — Košutnik Silvester, šol. vodja, Razbor. — Krohne Josip, župnik, Razbor. — Mohorko Ivan, šol. vodja, Selevrhe. — Pečnik Franc, župnik, Podgorje. — Peitler Jos., šol. vodja, Sv. Miklavž. — Pokeržnik Ferdo, učit., Slov. Gradec. — Rozman Franc, nadučit., Št. Ilj pri Turjaku. — Runove Albina, učit., Št. Ilj pri Turjaku. — Schechel Alojzij, c. kr. okr. šolski nadzornik, Slov. Gradec. — Srobotnik Simon, nadučit., Št. Janž pri Spod. Dravogradu. — Šalamun Simon, nadučit., Sv. Martin. — Šmid Matija, nadučit., Podgorje. — Šmid Matilda, učit., Podgorje. — Trobej Jan., učit., Slov. Gradec-okolica. — Vrečko Franc, nadučit., Slov. Gradec-okolica. — Vrečko Marijana, učit., Sv. Martin pri Slov. Gradcu. Št. 21.

20. Šolski okraj Šmarje.

Poverjenik: **Strmšek Vekoslav.**

Strmšek Vekoslav, nadučitelj v Št. Petru na Medvedjem selu (1900).
Blazinšek Henrik, supl., Zibika. — Cociancig Karla, učit., Loka. — Čokl Ignacij, učit., Kostivnica. — Dobnik Josip, nadučit., Ponikva. — Ferline Franc, učit., Šmarje. — Fink-Koklič Ljudmila, učit., Sladka gora. — Fünk Otilija, učit., Sv. Peter. — Hotschewar Leopoldina, učit., Šmarje. — Jaklič Angela, učit., Šmarje. — Kaffou Ignacij, pom. učit., Sv. Štefan. — Kotnik Ivan, učit., Sv. Štefan. — Kurbus Tom., nadučit., Slivnica. — Lecker Matilda, učit., Slivnica. — Plhak Hugon, nadučit., Sladka gora. — Purkhart Jožef, nadučit., Zibika. — Rošker Franc, nadučit., Loka. — Šola ljudska, Sv. Peter. — Šumer Hinko, učit., Šmarje. — Zavašnik Albina, učit., Sv. Peter. — Zidar Franc, nadučit., Lemberg. — Zopf Franc, nadučit., Pristava.

Št. 1 + 21 = 22.

21. Šolski okraj Šoštanj.

Poverjenik: **Koropec Ivan.**

Armič Josip, učit., Velenje. — Cink Slavka, učit., Št. Andraž. — Fister Julija, učit., Šmartno ob Paki. — Glaser Anton, nadučit., Št. Janž na Vin. gori. — Hočevar Makso, učit., Šoštanj. — Jankovič Alojzij, nadučit., Št. Ilj

pri Velenju. — Koropec Ivan, učit., Šoštanj. — Krajni šolski svet, Šoštanj. — Legat Zorka, učit., Št. Ilj pri Velenju. — Lukman Ivan, učit., Šoštanj. — Nerat Anton, učit., Šoštanj. — Okrajna učiteljska knjižnica, Šoštanj. — Pfeifer Anica, učit., Velenje. — Puc Mira, učit., Št. Janž na Vin. gori. — Skaza Franc, učit., Velenje. — Smolnikar Ivan, šol. vodja, Zavodnje. — Trobej Alojzij, nadučit., Šoštanj. — Valenčič Antonija, učit., Šmartno ob Paki. Št. 18.

22. Šolski okraj Vransko.

Poverjenik: **Zotter Ivan.**

Bizjak Josip, učit., Vransko. — Gonsè Franja, učit., Polzela. — Jakše Ivan, učit., Vransko. — Karničnik Hinko, učit., Polzela. — Koderman Josipina, učit., Polzela. — Kramar Ivan, učit., Vransko. — Kramer Janko, učit., Braslovče. — Marschitz Karel, nadučit., Letuš. — Meglič Simon, nadučit., Vransko. — Miklič Minka, učit., Gomilsko. — Piano Leopoldina, učit., Št. Pavel pri Preboldu. — Skerbinc Marija, učit., Št. Jurij ob Taboru. — Stritar Josip, učit., Braslovče. — Stupan Marija, učit., Št. Jurij ob Taboru. — Šole ljudske: Braslovče, Orla vas, Št. Pavel pri Preboldu. — Zotter Ivan, nadučit., Gomilsko. Št. 18.

V. Dunaj.

Poverjenik: **Ciperle Josip.**

Ciperle Josip, meščanski učitelj na Dunaju (1900).

„Danica“, akad. društvo. — Gasparin Filip, c. kr. prof. na državni realki. — Globočnik pl. Anton, c. kr. vladni svetnik. — Mantuani dr. Josip, amanuensis v dvorni knjižnici. — Ploj dr. Miroslav, c. kr. dvorni svetnik. — Reból Franc, duhovnik in stud. phil. — „Slovenija“, akad. društvo. — Stritar Josip, c. kr. gimn. prof. v p. — Svetič Franc, vzgojitelj. — Vidic dr. Franc, c. kr. urednik drž. zakonika. Št. 1 + 10 = 11.

Skupno število družtvenikov.

I. Koroško	— ustanovnih	31 letnih	skupaj	31
II. Kranjsko	4 "	517 "	"	521
III. Primorsko :				
A) Goriško	17 "	269 "	"	286
B) Istra	1 "	99 "	"	100
C) Trst z okolico	— "	64 "	"	64
IV. Štajersko	10 "	525 "	"	535
V. Dunaj	1 "	10 "	"	11
Skupaj	33 ustanovnih	1515 letnih	skupaj	1548

Lani je štela „Slovenska Šolska Matica“ 1482 članov, torej se je število letos pomnožilo za 66 članov.

C) Imenik članov „Slovenske Šolske Maticе“,

ki so plačali polovico letnine, t. j. po 1 K za knjige „Hrvatskega pedagoško-književnega zbora“ v Zagrebu za l. 1906.

Ljubljana: Ilesič dr. Franc, c. kr. učit. prof. — Kušar dr. Valentin, c. kr. učit. prof. — Okrajna učiteljska knjižnica. — Šola II. mestna deška osemrazredna. — Zupančič Vita, učit. v gluhonemnici. Št. 5.

Idrija: Podružnica Slomškove zveze, Idrija. — Realka mestna, Idrija. — Šabec Avguštín, c. kr. učit., Idrija. Št. 3.

Radovljica: Divjak Angela, učit. - voditeljica, Dobrava pri Javorniku. — Okrajna učiteljska knjižnica, Radovljica. — Šole ljudske: Begunje, Breznica, Dovje, Gorje, Lesce. Št. 7.

Gorica (mesto): Šinek Rajko, c. kr. naddavkar v pok. Št. 1.

Gorica (okolica) in *Gradišče*: Benič Mavricij, učit., Št. Maver. — Plesničar Pavel, nadučit., Rihemberg. — Zgonik Viktor, učit., Podlaka. Št. 3.

Cerkno: Močnik Josip, učit., Gorje. — Rustja Josip, učit., Novaki. Št. 2.

Kobarid: Bogataj Franc, nadučit., Kobarid. — From Štefan, učit.-vodja, Logje. — Ivančič Ivan, učit.-vodja, Kred. — Koch Izidor, učit.-vodja, Kamnje. — Stres Anton, učit.-vodja, Idrsko. — Trebše Ivan, nadučit., Sedlo. Št. 6.

Koper: Bertok Josip, nadučit., Lazaret. — Bertok Josip, nadučit., Škofije. *) — Bežek Viktor, c. kr. učit. ravnatelj, Koper. — Dominco Henrik, c. kr. okr. šolski nadzornik, Koper. — Ferjančič Franc, učit.-vodja, Predloka. — Knjižnica okrajna učiteljska, Koper. — Knjižnica c. kr. učiteljska, Koper. — Kramberger Franc, c. kr. kaznilnični kurat, Koper. — Kuret Ivan, nadučit., Dekani. — Maslo Anton, učit. - vodja, Ricmanje. — Orel Franc, nadučit., Korte. — Pribil Dragotin, c. kr. okr. šolski nadzornik, Krk. — Slavec Angelina, učit., Podgrad. — Sprachmann Ivan, c. kr. vadm. učit., Koper. — Thaller Erna, učit., Ospe. — Urbančič Anton, nadučit., Boljunec. — Valentič Josip, nadučit.,

*) Tudi za l. 1907.

Sv. Anton. — Žagar Mijo, nadučit., Klanec. — Učiteljskiščeniki v Kopru: Arzenšek Ferdinand, Brdar Jakob, Bukavec Alojzij, Cerut Silvester, Fakin Peter, Furlan Albin, Gerbec Ivan, Ivančič Josip, Jakopec Franc, Križman Nazarij, Lenarčič Anton, Matelič Ivan, Rusijan Ambrož, Sancin Franc, Sfiligoj Aleksander, Sosič Viktor, Štanta Josip, Štrukelj Maks, Trdan Stanislav, Trebše Rihard, Tušar Anton, Ujčič Anton, Virant Albin, Vivoda Ivan, Vodopivec Andrej. Št. 43.

Trst: Germek Anton, Gorkič Josip, Košir Valerija, Kraševic Ivan, Leban Henrik, Merher dr. Ivan, Nekermann Ivan, Pakiž Emil, Pertot Josip, Švigelj Ana, Vrščaj Ivan. Št. 11.

Brežice: Potočnik Ludovik, učit., Dobova. — Supan Ignacij, učit., Brežice. Št. 2.

Celje: Čitalnica Narodna, Celje. — Dolar dr. Anton, c. kr. gimn. prof., Celje. — Jošt Franc, Zvezni ravnatelj posojilnice, Celje. — Kranjc Franc, učit., Celje. — Kveder Karel, učit., Št. Jurij ob juž. žel. — Laurenčak Ferdo, šol. vodja, Lokavec (Loka pri Zid. mostu). — Pirkovič Ludovik, učit., Lubečno. — Schmoranz Josip, c. kr. okr. šolski nadzornik, Maribor. — Suhač Matej, c. kr. gimn. prof., Celje. — Wudler Rudolf, učit., Griže. — Zupančič m. Benedikta, šolska, sestra, Celje. Št. 11.

Gornji grad: Javna šolska narodna knjižnica, Gorica. — Šijanec Ignacij, učit., Gornji grad. Št. 2.

Gornja Radgona: Horjak Ivan, duh. pomočnik, Kapela. — Kosi Josip, učit., Sv. Jurij. — Kreft dr. Lev, zdravnik, Sv. Jurij. — Mandeliček Franc, kaplan, Sv. Jurij. — Meško Davorin, župnik, Kapela. — Poljanec Ljudmila, učit., Kapela. — Šola ljudska, Kapela. — Schmidlechner Rezika, učit., Sv. Anton. — Štuhec Franc, kaplan, Sv. Jurij. — Zencovich Ema, učit., Sv. Jurij. Št. 10.

Konjice: Jurko Jakob, nadučit., Tepanje. — Kožuh Mirko, učit., Konjice. Št. 2.

Kozje: Berthold Kristina, učit., Pilštanj. — Germovšek Miloš, nadučit., Pilštanj. Št. 2.

Sv. Lenart: Klemenčič Josip, učit., Sv. Trojica. — Šijanec Franc, nadučit., Sv. Anton. Št. 2.

Ljutomer: Choupek dr. Karel, zdravnik, Ljutomer. — Ciuba Ana, učit., Sv. Duh. — Cvahte Simon, nadučit., Mala Nedelja. — Dostal Rudolf, učit., Ljutomer. — Ivančič-Deu Nina, učit., Ljutomer. — Karba Janko, učit., Ljutomer. — Kocuvan Marija, učit., Cven. — Lebar Marica, učit., Ljutomer. — Mavrič Karel, okr. pom. učit., Ljutomer. — Pušenjak Toma, nadučit., Cven. — Razlag Erna, učit., Ljutomer. — Schneider Franc, nadučit., Cezanjec. — Tomažič Ivan, nadučit., Stara cesta. — Wessner Josipina, učit., Ljutomer. — Zacherl Franc, učit., Ljutomer. Št. 15.

Maribor (desni dravski breg): Skrbinšek Nace, šol. vodja, Planica. Št. 1.

Maribor (levi dravski breg): Hauptmann Avguštin, nadučit., Sv. Križ nad Mariborom. — Majcen Alojzij, nadučit., Sv. Duh na Ostrem vrhu.

Št. 2.

<i>Ormož</i> : Poplatnik Franc, učit., Sv. Tomaž.	Št. 1.
<i>Ptuj</i> (desni dravski breg) : Hren Anton, nadučit., Stoprce.	Št. 1.
<i>Ptuj</i> (levi dravski breg) : Flerè Franc, učit., Sv. Lovrenec. — Flerè Pavel, učit., Sv. Marko. — Gorup Josip, učit., Polenšak. — Kukovič Anton, nadučit., Polenšak. — Marinič Friderik, učit., Sv. Marko.	Št. 5.
<i>Sevnica</i> : Jankovič Peter, učit., Rajhenburg.	Št. 1.
<i>Slovenji Gradec</i> : Korže Ivan, učit., Slov. Gradec-okolica. — Mohorko Ivan, šol. vodja, Sele-Vrhe.	Št. 2.
<i>Šmarje</i> : Debelak Ivan, učit., Šmarje. — Kurbus Tom., nadučit., Slivnica. — Rošker Franc, nadučit., Loka. — Strmšek Vekoslav, nadučit., Sv. Peter. — Šumer Hinko, učit., Šmarje. — Zopf Franc, nadučit., Pristava.	Št. 6.

 Skupaj 146.

VI. Letno izvestje „Društva slovenskih profesorjev“ v Ljubljani.

(Za dobo od aprila do decembra 1906.)

Sestavil tajnik *dr. Fr. Ilešič*.

„Društvo slovenskih profesorjev“ šteje doslej 122 članov; večina jih je pristopilo že ob ustanovnem zborovanju; nekaj se jih je odzvalo pozneje na poseben poziv, ki je bil razposlan brž ob začetku društvenega obstanka. Med člane štejemo tudi gg. dež. šolskega nadzornika Hubada (v Ljubljani) in Matejčiča (v Trstu).

I.

Ustanovilo se je „Društvo slovenskih profesorjev“ 22. aprila 1906. Ustanovnega shoda, ki se je vršil v mali dvorani ljubljanskega „Narodnega doma“, se je udeležilo kakih šestdeset srednješolskih profesorjev.

Otvorivši shod, je sklicatelj shoda prof. Ilešič dal besedo tovarišu Vajdi, tajniku pripravljalnega odbora (ki so v njem bili dr. Lončar, dr. Šlebinger, dr. Tomišek, Vajda in dr. Ilešič), da poroča o nastajanju in nastanku društva ter prečita odobrena pravila. Na podlagi teh pravil je bil prof. *Fr. Orožen* per acclamationem izbran predsednikom, a v odbor so bili (po listkih) voljeni: *dr. Fr. Ilešič*, *dr. M. Opeka*, *dr. Lovro Požar*, *dr. Jos. Tomišek*, *Fr. Vajda* (vsi ti za Ljubljano), *Vladimir Nazor*, takrat v Pazinu, sedaj v Kopru (za Istro), *dr. Karol Ozvald* v Gorici (za Gorico in Koroško), ravnatelj *Henrik Schreiner* v Mariboru (za Štajersko). Odbornikoma - namestnikoma sta bila izvoljena *dr. Dragotin Lončar* v Ljubljani in prof. *A. Peterlin* v Kranju, preglednikoma računov profesor *Ign. Fajdiga* in *dr. Val. Korun* v Ljubljani, vsi štirje per acclamationem.

Dva dni po ustanovnem shodu se je odbor konstituiral in si je izbral odbornika Požarja podpredsednikom, Vajdo blagajnikom in poročevalca tajnikom.

Odbor je imel v šestih mesecih, kar obstoji društvo, osem sej, razen prve vse na „Cesarja Franca Jožefa mestni višji dekliški šoli“, kjer je ravnatelj te šole, odbornik dr. Lovro Požar, blagohotno prepustil posvetovalnico za odborove seje.

1. odborova seja, dne 24. aprila 1906.

Prisotni: predsednik Orožen; odborniki Ilešič, Opeka, Požar, Tominšek, Vajda in odbornik namestnik Lončar.

Odbor se konstituira:

Določijo se poverjeniki za poedine zavode in sicer: v Ljubljani odborniki na svojih zavodih; za Idrijo ravnatelj g. dr. Stanislav Beuk; za Kočevje g. Kuno Hočevar; za Kranj g. Anton Peterlin; za Novo Mesto gosp. Josip Reisner; za Št. Vid gosp. dr. Ivan Knific; za Celje g. dr. Anton Dolar; za Maribor, na gimnaziji g. dr. Leopold Poljanec, na učiteljišču g. Henrik Schreiner; za Ptuj g. dr. Jos. Komljanec; za Celovec g. dr. Jakob Sket; za Gorico g. dr. Karel Ozvald; za Koper g. ravnatelj Viktor Bežek; za Pazin g. Vladimir Nazor (sedaj v Kopru), za Trst g. dr. Ivan Merhar.

2. odborova seja, dne 8. junija 1906.

Prisotni: predsednik Orožen, podpredsednik Požar; odborniki: Ilešič, Opeka, Tominšek, Vajda; odbornik namestnik Lončar.

Na dnevnem redu so bili ferijalni tečaji za srednješolske profesorje po vseučiliščih; natečaji za učna mesta na učiteljiščih; jezikovni ustroj meščanskošolskega tečaja na ljubljanskem učiteljišču in sploh ljubljanskega učiteljišča; voljeno zastopstvo srednješolskega učiteljstva v deželnem šolskem svetu. — Ureditev slov. klasifikacijske skale.

3. odborova seja, dne 3. julija 1906.

Prisotni: predsednik Orožen; podpredsednik Požar; odborniki Ilešič, Tominšek, Vajda; odbornik namestnik Lončar.

Na dnevnem redu je bil zlasti razgovor o zvezi s „Slovensko Šolsko Matico“ in pa spomenica o meščansko-šolskem tečaju.

4. odborova seja, dne 13. julija 1906.

Prisotni: odborniki Ilešič, Opeka, Tominšek, Vajda; odbornik-namestnik Lončar; (predseduje Ilešič).

Odobri se spomenica o meščansko-šolskem tečaju. — Letos naj se že objavi izvestje o delovanju društva v „Ped. Letopisu“ „Slovenske Šolske Matice“. — Javna kritika o srednješolskih profesorjih. — Razdelitev učnih predmetov med učitelje po njih kvalifikaciji.

5. odborova seja, dne 30. septembra 1906.

Prisotni: predsednik Orožen; podpredsednik Požar; odborniki: Ilešič, Opeka, Schreiner, Tominšek, Vajda; odbornik-namestnik Lončar.

Na dnevnem redu: zveza s „Slovensko Šolsko Matico“ (izdajanje popularno-znanstvene knjižnice in komentiranih šolskih klasikov). — Jezikovne razmere na ljubljanskih srednjih šolah. — Tajna kvalifikacija.

6. odborova seja, dne 26. oktobra 1906.

Prisotni: predsednik Orožen; podpredsednik Požar; odborniki: Ilešič, Tominšek, Vajda; odbornik-namestnik Lončar.

Društvo pristopi „Državni zvezi avstrijskih srednješolskih društev“ — Prihodnji natečaji na kranjskih srednjih šolah.

7. odborova seja, dne 8. decembra 1906.

Prisotni: predsednik Orožen; podpredsednik Požar; odborniki: Ilešič, Opeka, Tominšek, Vajda; odbornik-namestnik Lončar; posebe pozvan, g. dr. Jakob Žmavc.

Poročilo o zborovanju „Državne zveze avstrijskih srednješolskih društev“. Volitev v „Komisijo za pravno varnost našega stanu“, izvoli se g. Dav. Sinkovič. — Razgovor o glasilu. — „Zveza s „Slovensko Šolsko Matico“. (Volitev v uredništvo za izdajanje popul. znanstvene knjižnice in komentiranih šolskih klasikov: izvoljeni Orožen, Ilešič in Vajda). — Popularno-izobraževalno delovanje profesorjev. — Glavna skupščina boče 28. decembra 1906.

8. odborova seja, dne 11. decembra 1906.

Določitev dnevnega reda za glavno skupščino, dne 28. decembra.

II.

Ni lahko, oživotvoriti, kar je bilo prej pred očmi le kot lepa želja. Težko je najti stališče, s katerega se vidi ves delokrog in opazijo konkretni predmeti novega delovanja, in težko se je orientirati, dokler nam smotri niso jasni.

Koliko je odbor ugodil namenu društva, navedenemu v pravilih, in koliko je rabil svoja sredstva, naj pokaže nastopno poročilo.

V dobi, ko se vse organizira, tudi naše društvo ni hotelo ostati osamljeno. Stopilo je v prijateljsko zvezo z „Društvom hrvatskih profesorjev“ v Zagrebu, v zvezo z „Osrednjim društvom čeških profesorjev“ v Pragi ter je pristopilo „Državni zvezi avstrijskih srednješolskih društev“, ki obsega sedaj Nemce, Čehe, Poljake, Italijane in nas. Knjižna zveza s „Slovensko Šolsko Matico“ je započeta. Društvo pa je imelo tudi priliko, si dopisovati z „Zavezo jugoslovanskih učiteljskih društev“. Zastopano je bilo pri zborovanju „Zavze jugoslovanskih učiteljskih društev“ v Šoštanjju, pri glavni skupščini „Društva hrvatskih profesorjev“ v Zagrebu in pri zborovanju naše „Državne zveze“ v Pragi, dne 18. in 19. novembra 1906.

Nekaterih stvari ne more uspešno reševati eno, omejeno društvo, zato ne, ker so vseobčega značaja in se tičejo ne samo naših dežel, ampak cele države. V takih slučajih je društvo iskalo stika z vzporednimi društvi in bo odslej eventuelno nastopilo z lastno inicijativo v „Zavezi avstrijskih srednješolskih društev“. Taka je na pr. z natečajji za učna mesta na učiteljiščih; to vprašanje postaja tem važnejše, čim bolj se bliža nova „suplentska beda“. Nad vse važno je tudi vprašanje o voljenem zastopstvu srednješolskega učiteljstva v deželnem šolskem svetu; deželni šolski svet je za nas instanca, kakor je okrajni šolski svet za ljudsko-šolsko učiteljstvo; jako si to-le voli samo svoje zastopnike v okrajni šolski svet, sme po isti pravico isto zahtevati srednješolsko učiteljstvo za deželni šolski svet. Treba bo napeti vse sile, da se to doseže. Tretje vprašanje, ki se z njim mora baviti vse srednješolsko učiteljstvo avstrijsko, ki pa je bilo že tudi predmet razgovorom našega odbora, je vprašanje o tajni kvalifikaciji; zlasti ominozna je točka o političnem ponašanju, ki

lahko zapira pot najboljšim močem; v zvezi s tem je ustanovitev disciplinarnega reda. Splošno stanovskega pomena je odkazovanje in nagrajanje ordinarijata, učna obveznost filologov na učiteljskih itd. — vse to so reči, ki smo se o njih razgovarjali v odborovih sejah, ki pa sodijo tudi na zborovanja „Državne zveze“.

Za stanovske interese in šolsko-politična vprašanja išče društvo pomoči političnih činiteljev, naših državnoborskih in deželnozbornih klubov. Osobito se je spoznalo za potrebno, da imaj naše državnoborsko zastopstvo v svojih vrstah poročevalca za srednješolske zadeve; to hočemo poudariti, ko se uvede novi volilni red.

Za usodo mlajšega naraščaja se je društvo brigalo ne le s tem, da je skrbelo za primerna opozorila ob kompetencah, n. pr. na učiteljskih, marveč še osobito s tem, da je s statističnimi pregledi prevzelo posredovanje med absolviranimi filozofi, akademičnimi društvi in učnimi zavodi. Tudi to utegne biti za absolvente važno, da se ravnatelji pri razdelitvi šolskih predmetov v začetku šolskega leta naj drže kvalifikacije poedinih učnih sil. Na naših zavodih je težko rabljiv, kdor nima tudi slovenskega učnega jezika, in to — ne glede na tehtne didaktične momente — že radi tega, ker ga uprava zavodov ne more postaviti, kamor bi ga hotela. Čisto odločno pa se je izreči zoper to, da bi nam brez natečaja pošiljali tujce, ki ne poznajo in ne ljubijo naših razmer ali bi celo hteli vplivati na nas s tujimi pogledi.

Zavedajoč se, da smo v službi človeštva, a takisto uverjeni, da nam je delo silno težko, ako nas javnost napačno sodi, želimo, da bi se eventualne pritožbe o postopanju profesorjev z mladino pošiljale raje društvu nego časniku, in to ne anonimno ter s popolnimi podatki. To bi bilo dobro za našo lastno vzgojo, pa tudi za našo obrambo.

Odločno je obsojati javno kritiko, če se pojavi baš za kompetence, ki bi mogla zbuditi celo sum nečistega vira. Medsebojnih sporov bode tem manj, čim bolj se bomo bližali na stanovsko-stvarnih neprisiljenih sestankih, kakor jih je bilo že več v Ljubljani; vsi so se ožnesli prav dobro.

Odbor posvečuje vso paznost razvoju naše šolske književnosti, daši obstoji poleg društva pred ustanovitvijo društva zasnovana enketa, ki ima izdajanje šolskih knjig v svojih rokah. — Ni dvomno in je tudi povedano v društvenih pravilih, da nam je gojiti posebno tesno književno zvezo s „Šolsko Matico“; radi tega sta sklenili obe društvi izdajati 1.) popularno-znanstveno knjižnico in 2.) komentirane šolske klasike; pri tem prevzame založništvo „Šolska Matica“, a redakcijo naše društvo; popularno-znanstvena knjižnica bo izhajala kot društvena knjiga „Slovenske Šolske Matice“, a klasike bodo dobivali člani „Slovenske Šolske Matice“ za polovično tržno ceno. V „Pedagoškem Letopisu“ „Šolske Matice“ bodo tudi izhajala letna izvestja o našem društvenem delovanju; na lastno glasilo se je jedva mislilo.

Po tej zvezi s „Slovensko Šolsko Matico“ hočemo ne le pomoči naši šolski in pedagoški književnosti, marveč sploh pospeševati narodno

izobraževalno delo. Držeč se pedagoških načel in zakonov, se poteza društvo za tak značaj našega šolstva, kakor se prilega razmeram naših dežel.

III.

Naj sledi tu še prevod zapisnika o letošnji glavni skupščini delegatov „Državne zveze avstrijskih srednješolskih društev“, ki se je vršila dne 18. in 19. novembra 1906. v Pragi in ki se je udeležil tudi naš delegat dr. Jakob Žmavc.

V tej „Državni zvezi“ so sedaj kot enakopravni člani Nemci, Čehi, Poljaki, Italijani in mi. Vse te narodnosti so zastopane v predsedstvu; predsedstvo ima torej sedaj pet članov, ki se vrste po času pristopa dotičnega društva k „Državni zvezi“; letos je bil prvi predsednik Nемеc (profesor Mendl), sledeče leto bo Čeh (Bilý), potem pride Poljak (prof. Twardowski) itd.; kot peti pa bo naš predsednik prvi predsednik „Državne zveze“; bil je tudi že letos podpisan pod dnevnim redom zborovanja v Pragi.

Zborovalcev je bilo na letošnjem zborovanju okoli 50, med temi 25 delegatov, ki so zastopali 17 ali 18 srednješolskih društev. V „Državni zvezi“ sami je zastopanih kakih 5000 srednješolskih profesorjev.

Skupščina

delegatov vseh avstrijskih srednješolskih društev.

(„Državna zveza avstrijskih srednješolskih društev“ — „Reichsverband der österr. Mittelschulvereine“.)

Dne 18. in 19. novembra 1906 se je v prostorih prof. Strakove akademije v Pragi vršilo tretje zborovanje delegatov vseh avstrijskih srednješolskih društev. Otvoril je to skupščino, ki zastopa sedaj okoli 5000 srednješolskih profesorjev, prvi predsednik prof. *Mendl* (Brno). Pred vsem javi, da so se izza zadnjega zborovanja organizirali tudi slovenski srednješolski profesorji in da so pristopili državni zvezi. Pozdravi zastopnika naučnega ministerstva, dež. šolskega nadzornika *dr. Langhansa*, zastopnika deželnega šolskega sveta za Češko, dež. šolskega nadzornika *dr. Kastnerja*; predsednik ravnatelj *Bilý* pozdravi došle delegate v češkem jeziku v imenu osrednjega društva čeških profesorjev v Pragi; predsednik vseučiliški profesor *dr. Twardowski* (Lvov) v poljskem jeziku kot zastopnik društva učiteljev na višjih šolah; prof. *Mendl* v italijanskem jeziku v imenu delegata italijanskih profesorjev, ki ni mogel priti; končno profesor *Žmavc* v slovenskem jeziku v imenu društva slovenskih profesorjev.

Deželni šolski nadzornik *dr. Langhans* je odgovoril v nemškem jeziku in deželni šolski nadzornik *dr. Kastner* v nemškem in češkem jeziku na pozdrav predsednikov; v imenu vlade želita zborovanju najboljše uspeha.

Dr. Trakala, ki je prišel popoldne, je pozdravil prof. *Mendl* in ga zahvalil za radovoljno prepustitev zborovalnice. Dr. Trakal se opravičuje,

da zaradi konfirmacijske slavnosti na zavodu ni mogel priti dopoldne, in želi razpravam najboljših uspehov.

Predsednik javi, da je društvo katoliških katehetov prosilo za sprejem v „Državno zvezo“. Nadalje so se obrnili učenci višje tekstilne šole v Brnu na društvo „Brnska srednja šola“ s prošnjo, naj jim pomaga učencem zadnjega letnika izposlovati pravico do enoletnega prostovoljstva. Prof. Mendl, načelnik tega društva, je kot prvi predsednik od treh ostalih predsednikov „Državne zveze“ dobil odobrenje za tako akcijo in je poprosil, naj se potegnejo za podpore vseh obrtnošolskih ravnateljstev, obenem namerava po deputaciji stvar spraviti pred vojno ministerstvo.

Predsedstvo prosi naknadne odobritve v imenu „Državne zveze“ započetih korakov; delegati jih odobre. Nato se preide na dnevni red.

Prva točka je priznanje enoletnega prostovoljstva srednješolcem po dovršenem šestem razredu. Se sprejme v smislu poročila, ki ga je svoj čas podal prof. Tesař.

Tudi točka 2., tičoč se zakonitega priznanja šesttedenskega dopusta ravnateljem med počitnicami — med tem naj so ali ravnateljstva zaprta ali naj se namestniki primerno nagrade — se enoglasno sprejme v zmislu izvajanj poročevalca ravnatelja Bilega.

O tretji točki: Ustanovitev tridesetletne službene dobe, službene pragmatike in ukinitve tajne kvalifikacije, poroča prof. Reichelt, Toplice. Profesorji naj imajo pravico, po prebitih 30 službenih letih iti v pokoj brez ozira na telesno stanje. O službeni pragmatiki predlaga poročevalec: Predsedstvo skupščine delegatov naj po poslovniški razpravi stvari predloži šolski upravi s prošnjo, da ustvari za srednjo šolo službeno pragmatiko in v posvetovanje o tem pozove tudi šolnike. Tozadevna vprašanje razpravlja poročevalec izredno jasno, temeljito in vsestransko ter skupščina njegovim izvajanjem viharno pritrjuje. Tudi o ukinitvi tajne kvalifikacije se natančno razpravlja; to vprašanje bo se rešilo istodobno z ustvaritvijo službene pragmatike. Stavljene predlogi se sprejmo enoglasno.

Četrta točka: pravični obzir na neizprašane suplente, tako da se jim omogoči polaganje izpitov, dovoljenje mirovine neizprašanim suplentom, ki so služili vsaj 15 let in izgube svoje mesto brez svoje krivde, ali eventualna, njih študijam v intelektualnem in gmotnem oziru primerna drugodnja uporaba v državni službi. Se sprejme v smislu svoječasnega poročila vseučilišnega prof. dr. Twardowskega.

Točka 5., poročevalec dr. Mendl. Za sedaj približno vzporejenje srednješolskih profesorjev z državnimi uradniki.

- a) Vračunanje poizkusnega leta v definitivno službeno dobo ne zadene ob odpor.
- b) Definitivno nameščanje suplentov in priznanje dohodkov X. činovnega razreda ob pogoju definitivne izpolnitve sistemiziranih učnih mest z učnimi silami 9. činovnega razreda najdelj po preteku pol leta se sprejme z omejitvijo na izprašane suplente in s podaljšanjem izpolnilnega roka na dobo enega leta.

- c) Vračunanje suplentskih let — tudi pred prebitim izpitom — v svrhu kvinkvenalnih doklad se vsled prigovora zastopnika dunajske „Mittelschule“, dr. Woynarja, omeji na sedaj službujoče suplente, učitelje in profesorje in se vračunanje vseh v državni službi prebitih službenih let, zlasti konstrukterjev in asistentov na visokih in srednjih šolah ob njih definitivnem nameščenju (v 9. činovnem razredu) na srednje šole sprejme z omejitvijo na z izpitom prebita službena leta.
- d) Podelitev naslova: gimnazijski, realčni učitelj itd. namesto »suplent«.
- e) Ukinitvev poizkusnega trijenija ter podelitev naslova »profesor« ob podelitvi sistemiziranega mesta, kakor je to že zakonito ustanovljeno za učiteljišča, se sprejme enoglasno.

Odpade pa točka f): definitivno nameščenje okrajnih šolskih nadzornikov vsled prigovarjanja dveh zveznih društev.

- g) Definitivno izpolnjevanje učnih mest za po vsej priliki trajne paralelke in
- h) izpolnjevanje mest glavnih učiteljev na učiteljiščih z akademično izobraženimi učnimi silami se odobri s pristavkom: le z akademično izobraženimi učnimi silami.
- i) Zasedanje izenačenje plače srednješolskih profesorjev s plačo obrtnošolskih profesorjev, in sicer tako, da se ob priznanju VIII. činovnega razreda po desetih in VII. činovnega razreda po 20 službenih letih za profesorje vseh srednjih šol in sorodnih zavodov, kakor višjih obrtnih šol, učiteljišč (in s priznanjem VI. činovnega razreda) temeljna plača vsakokrat zviša za 400 K. Razen tega se odobri priznanje 6. kvinkvenalke v znesku 600 K z dostavkom, ki je tu v oklepih.

Točka 6. O odškodovanju ravnateljjev za vzporednice poroča ravnatelj Starý (Praga) in predlaga, naj bodo ravnatelji za vsako poedino vzporednico odškodovani z $\frac{1}{2}$ funkcijske doklade. Predlog se sprejme z dostavkom: »tudi če se vzame pomožna sila« (ako število vzporednic doseza ali preseza 4).

Poleg tega se društvu v razpravljanje predloži vprašanje, da bi se dež. šol. nadzorniki pomaknili v V. činovni razred in pa da bi se profesorjem vobče omogočilo pomikanje na višja mesta (med drugim na mesta podpredsednikov deželnih šolskih svetov).

Točka 7. O telovadnih učiteljih na srednjih šolah in učiteljiščih stavi referent prof. Klenka (Praga) te-le predloge: ministrstvu naj se predloži prošnja, da se telov. učiteljem odpre povišanje v višji činovni red z istočasnim povišanjem osnovne plače in se jim določi 30-letno službovanje z 20 tedenskimi urami s primernim vračunanjem provizornega službovanja. Vsled prigovora zastopnika dunajskih društev se je o tej točki razvila dolga debata: naposled se sprejme predlog prof. Woynarja: Ako telovadni učitelj doseže plačo IX. činovnega reda, se pomakne v ta razred in se more, ako se izkaže z zrelostnim izpitom kake srednje šole, pomakniti tudi v VIII. činovni razred.

Točka 8. O pripuščanju železniških legitimacij po l. 1907. se sklene po predlogu prof. Woynarja, se najprej točno informovati in ako treba, potem nastopiti skupno akcijo z osrednjo zvezo državnih uradnikov.

Točka 9. O »pravnem varstvu« se sprejmo en bloc teze, ki jih je sestavil prof. Reichelt (objavile se bodo v »društvenih izvestjih«), s pristavkom, da se sestavi pravno varstvena komisija iz 10 na Dunaju bivajočih članov in 5 namestnikov ter vrhu tega iz 5 prisednikov, pri kojih izvolitvi se je ozirati na narodnosti, ki so zastopane v zvezi.

V zmislu tega sklepa se naj volijo člani pravnovarstvene komisije na Dunaju in v provinci.

Točka 10. Podružnici telovadnih učiteljev na srednjih šolah Nižjeavstrijskih se na njeno prošnjo za sprejem v zvezo odgovori: da naj oskrbi prej potrebna pojasnila. Tudi sprejem društva katoliških veroučiteljev se za zdaj ne izvrši, ker je zvezinim društvom najprej treba zavzeti stališče napram načelnemu vprašanju, naj se li dovoli pristop strokovnim društvom, ki obsegajo le gotove kategorije srednješolskih učiteljev.

Točka 11. Prof. Mendl je predlagal, naj bi se zvezina društva ožje sklopila na podlagi uradno potrjenih pravil. Na poročevalčev predlog se sklene, dati vprašanje društvom v pretres, da se bo v prihodnjem zvezinim zborovanju o tem ukrepalo.

Točka 12. Poročila in nasveti o reformi avstrijskih srednjih šol:

Prof. Sewera opozarja na tozadevna pogajanja društva »Gornjeavstrijska srednja šola«, ki so natisnjena v »Mittelschule«.

Vseuč. prof. Twardowski želi, da se naj poskrbi najprej za fizične pogoje zunanjega delovanja gimnazij, zlasti v Galiciji, češ, tam so nekake vojašnice, v katerih zbole učenci in učitelji na duhu in na telesu. V kratkem bo izšla publikacija v poljskem in nemškem jeziku, ki bo razpravljala o higienskih razmerah na avstrijskih srednjih šolah.

Referent prosi, naj se podpira galicijsko društvo v teh svojih težnjah.

Zrelostni izpit naj se temeljito preustroji, pismene naloge naj se odpravijo, usmeni izpit skrči.

Na dalje priporoča prof. Twardowski sestavo »pedagoškega sosvetovalstva«, ki bi sestalo iz članov dež. šolsk. sveta, dež. odbora in pristojevalnih članov učiteljstva. Ti sosvetovalci bi podajali na uradno zahtevo svoje izjave, a bi tudi mogli nastopati z lastno inicijativo. Tako bi razbremenili dež. šolski svet.

Ravnatelj Frank toplo pozdravlja to idejo in prosi prof. Twardowskega, naj svoje misli na primeren način objavi in posameznim društvom priobči.

Ravn. Bílý predlaga reformo realke: uvede naj se moderna učna snov in šola naj se razširi na 8 let, da se odpomore sedanji prikrajšbi nekaterih predmetov in preobremenjenju učencev in učiteljev.

Ravn. Starý želi, naj se omeji število učencev, ki se sprejmo v 1. razred srednjih šol.

Prof. Vaša smatra za prikladen provizoričen sprejem (kakor na obrtnih šolah in učiteljiščih). Učenci, ki se izkažejo za nesposobne, se odpuste tekom 1. tečaja.

Točka 13. Prosti predlogi:

Prof. Dušek (Praga) predlaga, naj se zaradi baš vršečih se pogajanj glede draginske doklade državnim uradnikom pošlje deputacija na Dunaj, da opozori merodajne kroge 1) na prikrajšanje ki preti onim profesorjem, ki pridejo pred petletnico v VI. činovni red; 2) da se zavzame za draginjsko doklado suplentov. — Predloga se sprejmeta.

Prof. Severa opozori na posebno stališče šolskih zdravnikov in priporoča, naj se društva temeljito bavijo s tem vprašanjem.

Prof. Gutscher (Gradec) predlaga:

1.) Naj se pretehtava času primerna reforma taks.

2.) Otroci vseh ministrstvu podrejenih učiteljev (tudi visokošolskih) naj bodo na vseh c. kr. učni upravi pripadajočih šolah (tudi vseučiliščih) brezpogojno vsakega plačila prosti.

Ravn. Frank obžaluje napade, ki so jim izpostavljeni srednješolski učitelji, in predlaga resolucijo, naj bo javna kritika pravična.

Prof. Walland opozarja, da bi bilo v interesu plodonosne zveze med šolo in domom, ko bi se razredniki za svoj trud odškodovali z zmanjšanjem tedenskih ur.

Predsednik zahvaljuje končno žeželna šolska nadzornika za udeležitev in prosi, naj se izreče učni upravi zahvala, da je poslala svoje zastopništvo.

Nadalje izreka zahvalo kuratoriju (gosp. dvornemu svetniku dr. Riedlu in akad. ravnatelju dr. Trakalu) za prepustitev dvorane, takisto obema praškima društvoma za gostoljubivost in izraža svoje veselje zaradi složnega delovanja delegatov peterih združenih narodnosti.

Ravn. Starý zahvali nato v češkem in nemškem jeziku predsednika za stvarno in taktno vodstvo zborovanja.

Nato zaključí predsednik zborovanje s »slavo« na Njega Veličanstvo.¹⁾

¹⁾ To je prevod ofic. poročila, ki nam je došlo od »Drž. zveze«. Poročal pa nam je o tem na enem izmed ljubljanskih društvenih sestankov naš delegat g. prof. dr. Jak. Žmavc. Iz njegovega poročila dodamo še to-le:

Ob slučajnih nasvetih se je konstatirala precejšnja razlika med nemškimi in nenemškimi avstr. zavodi že v tem, da je na nemških šolah ob sebi več ur nego na nemških, ker je nekaj ur določenih tudi za materinščino, da so torej na takih zavodih dijaki bolj obloženi, da pa se na to razliko nič ne ozira niti učni načrt niti (običajno) učna uprava. G. dr. Žmavc je tu opozoril tudi na ministrsko odredbo o pomnožitvi fizikalnih ur v 7. razredu.

VII. Zaznamek

dozdaj izdanih in založenih knjig „Slovenske
Šolske Matice“.

1901.

	Prodajalna cena
1. Pedagoški Letopis , I. zvezek ¹⁾	K 1'60
2. Ilašič dr. Fr., O pouku slovenskega jezika . Njega dosedanje smeri in bodoča naloga	» 2'—
3. Apih J., Zgodovinska učna snov za ljudske šole , 1. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.)	» 2'—

1902.

1. Pedagoški Letopis , II. zvezek ¹⁾	K 3'—
2. Učne slike k ljudskošolskim berilom , I. del: Učne slike k berilom v Začetnici in v Abecednikih	» 2'40
3. Apih J., Zgodovinska učna snov za ljudske šole , 2. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.)	» 2'20

1903.

1. Pedagoški Letopis , III. zvezek ¹⁾	K 3'—
2. Učne slike k ljudskošolskim berilom , II. del, 1. snopič: Učne slike k berilom v Schreinerjevi - Hubadovi Čitanki za občje ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josinovem - Ganglovem Drugem berilu	» 2'40
3. Schreiner H., Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja . Nauk o formalnih stopnjah	» 2'—
4. Apih J., Zgodovinska učna snov za ljudske šole , 3. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.)	» 2'20

1904.

1. Pedagoški Letopis , IV. zvezek	K 3'—
2. Učne slike k ljudskošolskim berilom , II. del, 2. snopič: Učne slike k berilom v Schreinerjevi - Hubadovi Čitanki za občje ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josinovem - Ganglovem Drugem berilu	» 2'40

¹⁾ Razprodan.

3. Apih J., **Zgodovinska učna snov za ljudske šole**, 4. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.) K 2:20

1905.

1. **Pedagoški Letopis**, V. zvezek K 2:50
 2. **Učne slike k berilom v Schreinerjevi - Hubadovi Čitanki**: Učne slike k berilom v Schreinerjevi - Hubadovi Čitanki za občje ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del, in v Josinovem-Ganglovem Drugem berilu » 2:—
 3. Majcen Gabriel, **Nazorni nauk za prvo šolsko leto**, 1. snopič. (Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. I. del.) » 2:—
 4. Apih J. in Potočnik dr. M., **Zgodovinska učna snov za ljudske šole**, 5. snopič. (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožna knjiga za ljudskošolske učitelje. I. del.) » 2:20

1906.

1. **Pedagoški Letopis**, VI. zvezek K 3:—
 2. Bezjak dr. J., **Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli**, 1. snopič. (Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] I. del.) » 2:20
 3. Družovič Hinko, **Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli**. (Didaktika. [Obče in posebno ukoslovje.] II. del.) » 2:50
 4. Majcen Gabriel, **Nazorni nauk za prvo šolsko leto**, 2. snopič (konec I. dela). (Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Nazorni nauk. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. I. del.) » 2:—
 5. Potočnik dr. Matevž, **Zgodovinska učna snov za ljudske šole**, 6. snopič (konec). (Realna knjižnica. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. I. del.) » 2:—

Da se hitreje razpečajo prejšnje knjige, ki jih je (razen razprodanih Pedagoških Letopisov, I. II. in III. zv.) še veliko v zalogi, se oddajajo stalnim članom tudi prejšnji celotni letniki za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljskišniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) določeno prodajalno ceno.

Posebej je založila »Slovenska Šolska Matica«:

Navodilo k I. zvezku »Računice za občje ljudske šole, sestavil A. Črnivec«. — Pruredili A. Črnivec, dr. Fr. Ilešič in J. Janežič. V Ljubljani, 1902. Po znižani ceni K 1:—

»Slovenska Šolska Matica« je l. 1905. izdala in založila:

Spominski list za učence, oziroma učenke » —12

VIII. Naznanilo.

Vsak društvenik „Slovenske Šolske Matice“ dobi za l. 1906. petero knjig, namreč:

1. **Pedagoški Letopis**, VI. zvezek;
2. **Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli**, 1. snopič;
3. **Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli**;
4. **Nazorni nauk za prvo šolsko leto**, 2. snopič (konec);
5. **Zgodovinsko učnosnov za ljudske šole**, 6. snopič (konec).

Te knjige prejmo društveniki po svojih poverjenikih.

Po § 7. društvenih pravil plačajo stroške za pošiljanje knjig društveniki sami; zato naj p. n. poverjeniki te stroške primerno razdele na svoje člane in jih izterjajo od njih.

Vsakemu zavoju so priložene nabiralne pole za leto 1907.

Po § 5. društvenih pravil je plačati letnino v prvi polovici vsakega leta. Zato naj p. n. poverjeniki poskrbe, da pošljejo nabiralne pole in letnino odboru vsaj do 31. julija 1907, in sicer za vse svoje člane skupno, ker povzročajo posamezne pošiljatve odboru preveč posla. Na nabiralnih polah naj se označijo člani v abecednem redu in s takim naslovom (ime, značaj in kraj) kakor v predstoječem imeniku.

Na naročbe brez denarja se odbor ne ozira.

Upravništvu, oziroma, tajništvu ali odboru namenjene stvari naj se pošiljajo pod tajnikovim naslovom: **Franc Gabršek, vodja II. mestne osemrazredne deške ljudske šole v Ljubljani**, denarne stvari pa na blagajnika **Andreja Senekoviča, ravnatelja c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani**.

V Ljubljani, meseca decembra 1906.

Odbor.